
యువ
ఫిబ్రవరి 72 1.50

అందరూ మెచ్చిన చిత్రం!

చలం సమర్పించు
శ్రీ రమణ చిత్రవారి

బుల్లెమ్మ బుల్లోడు

దర్శకత్వం: నాగాంజనేయులు

ముఖచిత్రం: తూర్పు వెలుగు - మందేహుల తరుగు

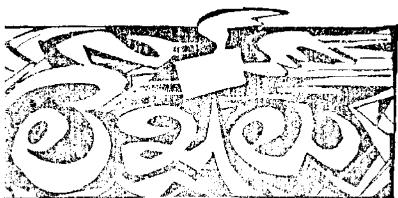
చిత్రకారుడు: వడ్డాది పాపయ్య

యువ సాలుచందా రూ. 18-00

దీపావళి సంచికతో రూ. 23-00

యువ, వడపళని, మదరాసు-26

మంచిని పెంచుకుని అందరూ సుఖపడాలి! – సందేశంతో నటసామ్రాట్ అక్కినేని నవ్వపోకడల్లో నటించిన
శ్రీ విఠల్ ప్రొడక్షన్స్ వారి
బీదలపాట్లు
నిర్మాత, దర్శకుడు
బి.విఠలాచార్య
రచన
డి.వి.నరసరాజు
ఫొటోగ్రఫీ
ఎస్.వెంకటరత్నం
సంగీతం
కె.వి.మహదేవన్.

పి. ... "ఎందుకోయీ స్వామి..." జనవరి యువలో హైలైట్. 'తప్పటడుగు' సీరియల్ ఈ నెల ఉత్సాహంగా సాగుతూ వుంది. కొత్త సంవత్సరంలో ప్రారంభమైన కొత్త సీరియల్ మొదటి భాగం చాలా ఆసక్తికరంగా వున్నది. ... ప్రకటనలు ... వ్యాసాలు. డి. ... "కోటి పొందులు" కథ చాలా బాగుంది.

—వై. పరశురామ్, నరేంద్రపురం.

జనవరి 72 యువలోని కావిలిపాటి విజయలక్ష్మిగారి సీరియల్ చాలా ఆసక్తికరంగా వుంది. ఇటువంటి కథా ప్రారంభం నేనెప్పుడూ చూడలేదు. పరిమళా సోమేశ్వర్ గారి సీరియల్ చాలా అద్భుతంగా వుంది. ఈ రెండు సీరియల్స్ జోడు గుర్రాల్లా నడిపిస్తున్నందుకు మీకు నా థాంక్స్.

—ఎస్. ... లక్ష్మణస్వామి శెట్టి,
ఏలూరు.

జనవరి "యువ" పత్రికలోని శ్రీ వాకాటి పాండురంగారావు వ్రాసిన "...గృహం" కథను మా ఇంట్లోని వారందరూ చదివి చాలా ఆనందించాము. మా ఆనందానికి కారణమైన మీకు మా ధన్యవాదములు.

—పి. లక్ష్మీనారాయణమూర్తి, రాజమండ్రి.

అశోకా శాండల్ వుడ్ ఫేస్ పౌడరు

మీకు సహజ యౌవ్వన శోభ కావలెనా? అయితే మీరు ఎల్లప్పుడు అశోకా శాండల్ వుడ్ ఫేస్ పౌడరునే ఉపయోగించండి. అది మీ ముఖమున దేహమున గల ముడతలు, మచ్చలు, గుల్లలు మొదలగు వానిని నివర్తించి ముఖమునకు, చర్మమునకు కళాకాంతులను కలిగించి యౌవ్వన శోభ నొసగును. కాన సదా అశోకా శాండల్ పౌడరునే ఉపయోగించుడు. దీని చందన పరిమళము మిమ్ములను దినమంతయు ఉత్సాహ భరితులనుగా జేయును.

విజయా కెమికల్స్, మద్రాసు-7.

విజయవంతంగా ప్రదర్శింపబడుతున్న చిత్రం!

ప్రసాద్ ఆర్ట్ పిక్చర్స్

భార్యాబిడ్డలు

ఈస్ట్‌మన్ కలర్

నవయుగ

నిర్మాత: ఎ.వి. సుబ్బారావు దర్శకత్వం. తాతినేని రామారావు

NYKR.

ఏ విధమయిన అచ్చుపనులైనను
అతి చక్కగా...
అనుకొన్న గడువులో
మేము చేసి యివ్వగలము

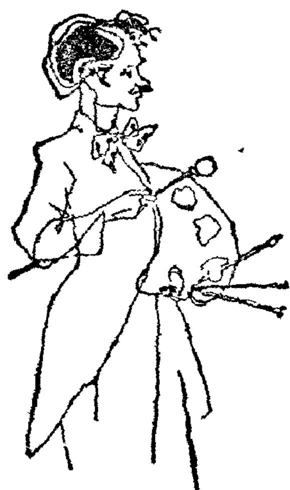
★

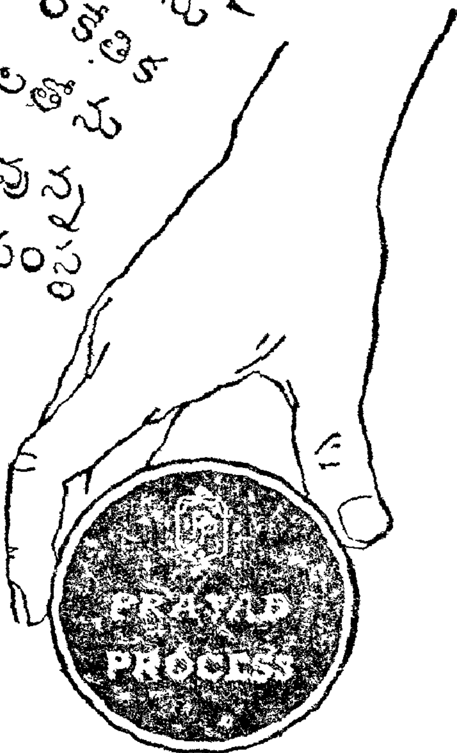
మా ముద్రణశాలకు తోడుగా చిత్రకళాశాఖ,
బ్లాకు తయారీశాఖ, లితో-ఆఫ్‌సెట్
సంస్థలు సమకూడి వున్నవి.

★

ది బి. ఎన్. కె. ప్రెస్
(ప్రైవేట్) లిమిటెడ్
చందమామ బిల్డింగ్స్
వడపళని :: మదరాసు-26

ఆధునిక యంత్ర
పరికరములతోను
శాంకేతిక
నిపుణులతోను
అమరివున్న
బ్రహ్మాండమైన సంస్థ

ఆప్సెట్టు ప్రింటర్సు

ప్రసాద్ ప్రాసెస్ ప్రైవేట్ లి. మదరాసు-26

ఫిలిం పరిశ్రమ
సేవకు
సిద్ధము

[illegible]

విజయ స్టూడియోస్
వాహిని స్టూడియోస్
మదరాసు

RUNNING SUCCESSFULLY AT
NAVRANG CINEMA (AIR - COOLED) HYDERABAD

N. C. SIPPY Presents
UTTAM CHITRA'S

MERE APNE

(EASTMAN COLOR)

Starring:

MEENA KUMARI * SUMITA SANYAL * VINOD KHANNA * SHATRUGHAN SINHA * DEVEN VARMA * ABHI BHATTACHARYA
ASIT SEN

Friendly Appearances by

MAHMOOD & YOGEETA BALI

Written & Directed by
GULZAR

Music
SALIL CHOWDHURY

PRODUCED BY

ROMU N. SIPPY
&
RAJ N. SIPPY

Distributors for Nizam:

B. MARIDESWARA RAO & Co.,

1141-3, Rashtrapathi Road,
SECUNDERABAD—3

యువ

సచిత్ర మాసపత్రిక

సంచాలకుడు చక్రపాణి

సంపుటి 25 ఫిబ్రవరి — 1972 సంచిక 2

అనవసరంగా భారతదేశంతో యుద్ధం తెచ్చిపెట్టుకోవడం స్వయంకృతాపరాధం. అజ్ఞానం వల్ల బెంగాల్ రాష్ట్రాన్ని శాశ్వతంగా పోగొట్టుకొన్న పాకిస్తాన్, ఈనాడు సరియైన నాయకత్వం లేక విచ్ఛిత్తిని సమీపిస్తున్నది. 1971 లో జరిగిన ఎన్నికల ఫలితాలను గమనించి, ప్రజాభిప్రాయాన్ని మన్నించి, ప్రజాప్రతినిధులకు పరిపాలనను అప్పగించి వుంటే, పాకిస్తాన్ పాలకుడు యాహ్యాఖాన్ పదవీభ్రష్టతను పొందడం గాని, పాకిస్తాన్ విచ్ఛిత్తిని పొందడం గాని జరిగివుండేది కాదు. కాని, పాకిస్తాన్ పాలకులు ఈ విషయాలను రాజనీతిజ్ఞతతో ఆలోచించలేను. మత ప్రధానంగా భారతదేశాన్ని విభజించమని కోరి, ద్వేషభావాన్ని బాగా ప్రచారంచేసి, పాకిస్తాన్ స్థాపనను సాధించిన తరువాత, ద్వేషప్రచారంవల్లనే తమ అభివృద్ధిని సాధించగలమని పాకిస్థాన్ పాలకులు ఆశించారు. పాతిక సంవత్సరాలు, భారతదేశం ప్రగతిని సహించలేక విషం క్రక్కుతూనే వచ్చారు. చిట్టచివరకు, తమ విషప్రచారంలో తామే మునిగిపోయి, బెంగాల్ రాష్ట్రాన్ని శాశ్వతంగా నష్టపడ్డారు. పాకిస్తాన్ వ్యవహారాలు ఎలా నడిచినా, మామూలు పరిస్థితులలో మనకు వాటితో ప్రమేయం వుండేదికాదు కాని, కోటిమంది ప్రజలు బంగ్లాదేశ్‌నుంచి మనదేశంలోకి కాందిశీకులుగా రావడంతో, భరించరాని బరువు మన తలపైన పడింది. శాంతియుతంగా, యీ సమస్యను పరిష్కరించడానికి మనం [illegible]

పద్ధతితో పాకిస్తాన్ మనపై యుద్ధచర్యలకు దిగింది. తన గొంతు తానే కోసుకున్నది. పాకిస్తాన్ పరాజయం పొందడమూ, బంగ్లాదేశ్ శాశ్వతంగా విముక్తి పొందడమూ జరిగిపోయింది. భారతసైన్యాలు ప్రశంసార్హమైన విజయాన్ని సాధించాయి.

అయితే, యుద్ధంలో విజయం పొందడంతో మనం క్లిష్టపరిస్థితులనుంచి బైట పడ్డామని అనుకోవడానికి వీలులేదు. యుద్ధంలో విజయం సాధించడం ఒక ఎత్తూ, ఆ విజయం తరువాత శాశ్వతమైన శాంతి పరిస్థితులను నెలకొల్పడం మరొక ఎత్తూ. పరాజయం పొందిన పాకిస్తాన్, ఇప్పటికీ మనపట్ల ద్వేషప్రచారం సాగిస్తూనేవున్నది. ఆ దేశానికి వత్తాసుగా కొన్ని దేశాలు మనపట్ల అసూయాభావాన్నీ, ఆగ్రహాన్నీ ప్రదర్శిస్తూనే వున్నాయి. ఈ పరిస్థితులను మనం నిర్లక్ష్యం చెయ్యడానికి వీలులేదు.

పాతికేళ్ళనాడు స్వాతంత్ర్యం పొందినది మొదలు ఇప్పటివరకూ, మనదేశంలో పారిశ్రామికాభివృద్ధిని సాధించడంకోసం, మనం విదేశాల సహాయాన్ని చాలా ఎక్కువగా తీసుకున్నాము. సహాయాన్ని ఇచ్చిన దేశాలు, ఇలా సహాయాన్ని యివ్వడంలో తాముకూడా ఎక్కువగనే బాగుపడినప్పటికీ, మనల్ని యాచకుల క్రింద పరిగణించడం ప్రారంభించాయి. మన రాజకీయ విధానాలలో జోక్యం కలిగించుకోవడం మొదలు పెట్టాయి. ఈ పరిస్థితిని మనం ఇకముందు ఎంతమాత్రమూ సహించకూడదు.

విదేశాల సహాయం అవసరం లేకుండానే, విశేషమైన అభివృద్ధిని సాధించిన దేశాలు ప్రపంచంలో కొన్ని లేకపోలేదు. ఆ దేశాలలాగనే, మనంకూడా కేవలం స్వయంకృషితో మనకు ఉన్న సహజసంపదలను సక్రమంగా ఉపయోగించి అభివృద్ధిని సాధించే పద్ధతిలో ప్రణాళికలను తయారు చేసుకోవాలి. నిత్యజీవితంలో, అవసరంలేని వస్తువులను ఎన్నింటినో ఉపయోగించడం మనకు వాడుక అయింది. ఈ వాడుకను మనం పూర్తిగా వదలిపెట్టాలి. అవసరంలేని వస్తువులను ఉపయోగించడం మానిననాడు మనం విదేశాలనుంచి తెప్పించుకొనే వస్తువులలో దాదాపు ముప్పాతిక భాగాన్ని దిగుమతి చేసుకోవలసిన అవసరమే వుండదు. పరిశ్రమలకు కావలసిన యంత్రసామగ్రి విషయంలో కూడా, మనకు కావలసిన యంత్రసామగ్రిని మనమే తయారుచేసుకొనే పద్ధతిని అవలంబిస్తేనే, మనం నిజమైన ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యాన్ని సాధించుకోగలుగుతాము పరాధీనతనుంచి విముక్తి పొందగలము. మేధావులైన ఎంతోమంది మన ఇంజనీర్లకు వృత్తి అవకాశాలు లభిస్తాయి. ఈ విధమైన స్వయంసంపూర్ణత్వాన్ని సాధించడం ఒక యేడాదిలోనూ, రెండేళ్ళలోనూ సాధ్యం కానిమాట నిజమే. కాని, ఎప్పుడో ఒకప్పుడు మనం యీ ప్రయత్నాన్ని ప్రారంభించక తప్పదు. ఎంత త్వరగా మనం యీ కృషి ప్రారంభిస్తే అంత త్వరగా మనం స్వయంసమృద్ధిని పొందగలుగుతాము.

మొన్న జరిగిన యుద్ధంలో, మనం ఎంతమాత్రమూ విదేశీ సహాయంమీద ఆధారపడకూడదనే విషయం బాగా స్పష్టపడింది.

ఆహారధాన్యాల ఉత్పత్తి విషయంలో మనం, గత పాతిక సంవత్సరాలూ విదేశీ సహాయం లేకుండా గడపలేకపోయాము. కాని, యీ సంవత్సరం స్వయంసమృద్ధిని సాధించగలిగాము. ఈ కృషిని ఇకముందుకూడా ఏ మాత్రమూ తగ్గించకుండా, ఆహార ధాన్యాల ఉత్పత్తిని ఇంకా ఎక్కువ చేసుకుంటూ, పారిశ్రామికంగా కూడా స్వయం సంపూర్ణత్వాన్ని సాధించడానికి మనం తీవ్రమైన కృషి చెయ్యాలి.

ప్రస్తుతం మన ప్రధాన మంత్రి, యీ విషయంలో మంచి ప్రచారం చేస్తున్నారు. విదేశీసహాయాన్ని విసర్జించి, మన పరిశ్రమలను పూర్తిగా మనమే అభివృద్ధి చేసుకోవలసిన అవసరాన్ని గురించి ప్రజలను ఉద్బోధిస్తున్నారు. ఇదే భావాన్ని, సుప్రసిద్ధ పరిశ్రమల యజమాని బిర్లాకూడా వ్యక్తం చేశారు. అంచేత, పరిశ్రమల యజమానులు ప్రభుత్వంతో సహకరిస్తేనూ, ప్రభుత్వం పరిశ్రమల యజమానులకు సంపూర్ణమైన సహాయాన్ని కలిగిస్తేనూ, మన పరిశ్రమలు అనతికాలంలోనే బాగా అభివృద్ధికి రాగలవు. దేశంలోని అన్ని వర్గాలవారికీ వృత్తి అవకాశాలు ఏర్పడడమే కాకుండా, కొన్ని కోట్లరూపాయలను సమర్పించి విదేశాల సహాయాన్ని పొందే దురవస్థనుంచి కూడా మనం విముక్తి పొందుతాము.

ప్రకటన

"యువ" జనవరి 1972 సంచిక కావలెనని కొందరు వ్రాస్తున్నారు. సంచిక కావలసినవారు ఉత్తరాలు వ్రాసే బదులు, రూ. 1-50 మనియార్డరు చేసిన కాపీ పోస్టులో పంపుతాము. లేదా ఏజంటును అడిగి వారిద్వారా తెప్పించుకొనవచ్చును.

1, ఆర్కాట్ రోడ్,
వడపళని,
మద్రాసు-26.

మేనేజరు,
యువ.

"ఇదిగో మిమ్మల్నే! ఆ పేపరలా పడేసి, ఇలా నామాట వినండి. నిన్న రాత్రి నాకో పాడుకల వచ్చింది!" అంది శ్రీమతి.

"వస్తే నన్నేం చెయ్యమంటావ్? పేపరు చదవనియ్యకుండా నన్ను డిస్టర్బ్ చేస్తున్నావ్!" అన్నాను విసుగ్గా.

"మీరు నాకు వచ్చిన కల విని తీరాల్సిందే—ఎందుకంటే అది మీకు సంబంధించినది కనుక." అంటూ, నా చేతిలోని పేపరులాగి బల్లమీద పడేసింది.

"వినక తప్పదా?" అన్నట్లుగా శ్రీమతికేసి చూసేసరికి — విజయసూచకంగా నవ్వేసి, మొదలుపెట్టింది.

"నిన్న సాయంకాలం మనం పార్టీకెళ్లాం కదూ? — సరిగ్గా అదే దృశ్యం. మన తెలుగువాళ్ళం అందరం కలిసి, సరదాగా మాట్లాడుకొంటున్నాం. అంతలో, ఓ అందమైన పంజాబీ యువతి మన మధ్యకి తిన్నగా వచ్చేసి, మిమ్మల్ని ముద్దు పెట్టుకొంది! మీ తలలో వేళ్ళుపెట్టి, "డియర్ రావ్! నీకోసం నేనక్కడ వెయ్యికళ్ళతో కాసుకూర్చుంటే నువ్విక్కడ మీవాళ్ళతో మాటలెట్టుకొని కూర్చున్నావా? పద పోదాం." అంది గోముగా. అక్కడున్న మనవాళ్ళందరూ ఆశ్చర్యపడిపోయారు. నాకు నోటమాట రాక కొయ్యబారి పోయాను. అయితే నేను తేరుకొని మీ చెయ్యి పట్టు

కావి, 'ఎన్నాళ్ళనుండి ఈ భాగవతం!' అని కోపంగా అడిగాను. ఆ యువతి నన్నోతోపుతోసి, మిమ్మల్ని గట్టిగా పట్టుకొంది. అంతే మీరు .... మీరు ....''
శ్రీమతి ఆగింది.

''ఆ తర్వాత?....'' అన్నాను కొంత ఉత్సాహంగా.

''....కుక్కగా మారి ఆమె వెనకాల వెళ్ళిపోయారు. నేను ఏడుస్తూ గోల పెడ్తూంటే, అందరూ నన్నోదారుస్తున్నారు. అంతలోనే మీరు సన్నగా చిక్కిచిక్కిపోయి నీరసంగా లోపలికి వసున్నారు, మిమ్మల్ని చూసి ఏదో, అన బోయే లోగానే మెలుకువ వచ్చింది''

''ఈ వెధవ కల చెప్పడానికేనా, ఇంత హంగామా చేసింది?''

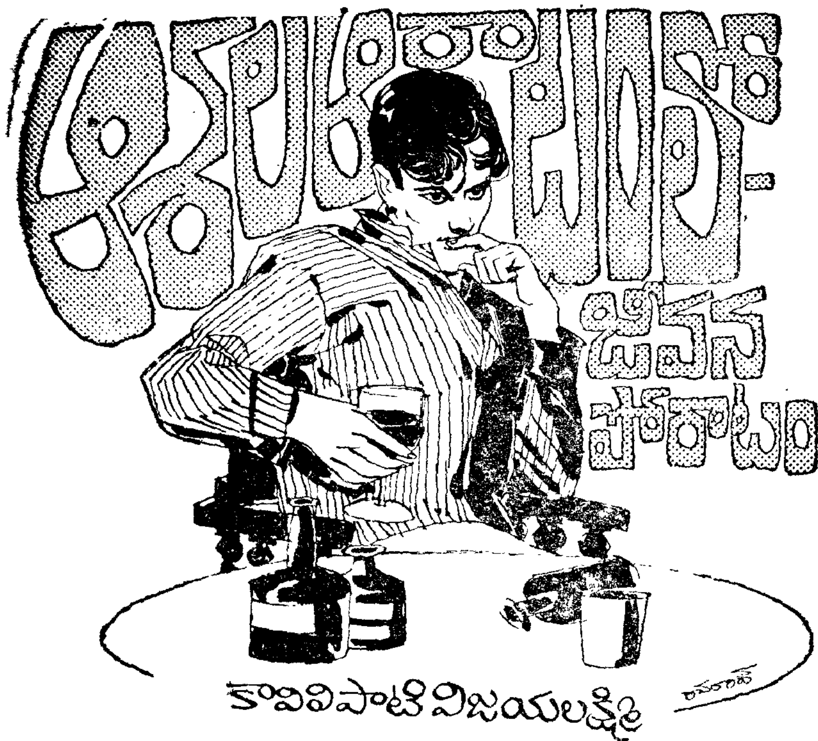
''కాదు. కాని మీమీద నాకు నిజంగానే అనుమానమేస్తోంది. కొన్ని రోజులుగా, మీ వాలకాన్నిబట్టి చూస్తే మీరు నిజంగా ఏ టక్కులాడి వలలోనో చిక్కుకున్నట్లుగా ఉంది! ఏమండీ, నిజం చెప్పండి! లేకపోతే అటువంటి కల నాకెందుకు రావాలి?''

''ఎందుకు వచ్చిందో, చెప్పనా?'' అన్నాను. ''సరే'' అన్నట్లుగా తల ఊపింది.

''నేనెవరికో దాసుణ్ణి కావటం లేదు. నీలోని మూర్ఖత్వానికి, స్వార్థానికి లొంగిపోతున్నాను. అదుగో....మూతి అలా పెట్టక, నే చెప్పేది విను. ఏదో మొగ వాణ్ణి కనుక నాకు కొంత స్వేచ్ఛ ఉండాలి. ఏదో ఆఫీసు స్నేహితులతో ఓ ఆదివారం యింగ్లీషు సినిమా చూస్తే, యింట్లో ఎవరో కాలం చేసినంతగా ఏడుస్తావ్! ఆ ఏడుపు భరించలేక ఇంగ్లీషు సినిమాలు చూడ్డం మానుకొన్నాను. హిందీ సినిమాల కెడ్తే, చంటి వెధవ అవసరాలకి లేస్తే నువ్వు కుర్చీలోంచి కదలవు! ఆ పాట్లన్నీ నేనే పడ్తున్నాను. పులిని చూసి నక్క వాత పెట్టుకొన్నట్లుగా....పక్కింటి మిసెస్ గుప్తా సిల్కుచీర కొంటున్నాంటే, దానికి రెట్టింపు ధర చీర తెచ్చేవరకూ ప్రాణం తోడేశావ్! ఇలా చెప్పుకొంటూ పోతే లక్షలు! నువ్వు నిద్రపోయినప్పుడు—నీలో, నిద్రాణితమైన మంచి మేల్కొంది. అదే కలలోని నువ్వు. నేను పైన చెప్పిన దుర్గుణాలన్నీ మూర్తీభవించి ఆ పంజాబీ యువతిగా మారాయి. అంటే నువ్వు కలగన్నది—నీ దుర్గుణాలనీ, వాటికి దాసోహం అన్ననన్నూ! ఇంకా....''

''ఇంకేమీ చెప్పఖర్లేదు....'' అంటూ శ్రీమతి అక్కణ్ణించి లేచి వెళ్ళిపోయింది.

నేను చెప్పిన వివరణ విం టే, ఫ్రాయిడ్ ఏమనుకొనే వాడో నాకు తెలియదు కాని—రెండు రూపాయలు పెట్టి కొబ్బరికాయ కొన్నప్పుడల్లా. (మేం ఉండేది కోనసీమ కాదు, కాశ్మీరు.) తన్నకిష్టమయిన కొబ్బరి పచ్చడి చేసే శ్రీమతి, ఆ రోజు నా కిష్టమయిన ''కొబ్బరి కోరా—శనగపప్పు'' కూర వండింది.

కొవ్విపాటి విజయలక్ష్మి

(గత సంచిక తరువాయి)

తాను వెళ్ళినది మొదలు అంతా చెప్పి "నువ్వు వెళ్ళి వాడికి నాలుగు రోజులు ఉండి కడుపునిండా అన్నంపెట్టు. మనిషేం బాగులేడు" అన్నాడు మూర్తి.

చెమర్చిన కళ్ళు తుడుచుకుని బాధగా నిట్టూర్చి "కడుపునిండా అన్నం లేకనా అతనలా అయిపోయాడంటారు.... నే నావాడే అనుకున్నాను" అంది శాంత.

"గతం వదిలెయ్. ప్రస్తుత కర్తవ్యం ఆలోచించు" విసుక్కున్నాడు మూర్తి.

"మనం గతం విస్మరించి అన్నీ జరిపించాము. గతం మరవలేక అతను కృంగిపోతున్నాడు .... జయంతే విడిచి పెట్టిందా? ఎంత తెగింపు? మనిషి కాల గతిలో మారకుండా ఉంటాడా?....ఎంత ఆలోచనారహితంగా ప్రవర్తించింది? ఏదో చిన్నపిల్లలు తొందరపడ్డారు. వాళ్ళు చేసిన ఈ పని సమర్థించడం మన ధర్మం. వెళ్ళి బలరామయ్యగారితో చెప్పండి."

"ఆయనకి తెలియదంటావా?" ఆమె మాట కద్దువస్తూ ప్రశ్నించాడు మూర్తి.

"మీకు తెల్పిందా? మీరు వెళ్ళేదాకా

ు తమ్ముడు మీకు తెలియపరిచేడా?....
జయంతి మూడునెలల క్రితం వెళ్ళి
పోయిందన్నారు మరి.''

''అవును మూడునెల్లయి అమ్మగారు వెళ్ళిపోయారని వాళ్ళ బంట్రోతు చెప్పాడు''

''ఆ అమ్మాయి చెప్పి ఉండదు. అలా తెలిపి ఉంటే ఏ తండ్రి స్థిమితంగా బతకగలడు? అది చిన్నది....యీ ఇంటి గోడ లనిపించుకుంది. నాకు చాలా బాధగా ఉంది. వెళ్ళండి. వెళ్ళి మీ తమ్ముడే పొరపాటుగా ప్రవర్తిస్తున్నాడని....ఎలాగోలా జయంతిని తీసుకు వచ్చెయ్యండి. ాళ్ళిద్దరూ సఖ్యంగా కాపురం చేసే ంరకూ .... నేనా బాధ్యత వహిస్తాను. ద్దర్నీ మందలిస్తాను. వెళ్లిరండి'' ఆర్ద్ర ంతంతో ఆతృతగా అంది శాంత.

భార్య హృదయౌన్నత్యాన్ని మెచ్చు న్నాడు మూర్తి. ''సరే నేను రేపు లా బలరామయ్యగారి దగ్గరకు వెళ్తాను. వ్వు మోహనగ్గరకెళ్ల. వాళ్ళేం పోట్లాడు న్నారో. ఆ అమ్మాయి యిప్పట్లో స్తుందో రాదో'' అన్నాడు మూర్తి.

''తమ్ముణ్ణి వెనకేసుకు వాళ్లతో ట్లాడి రాకండి.'' నవ్వింది చిన్నగా త.

''మీ చెల్లెల్ని వెనకేసుకు మావాణ్ణి ంచి హడలకొట్టకు. మోహనేమీ అన ే పిల్లేదు'' హెచ్చరింపుగా అన్నాడు ర్తి.

మూర్తిని చూస్తూనే దోసిట్లో మొహం దాచుకున్నారు బలరామయ్యగారు.

అతని విచారానికి కూతురూ అల్లుడూ విడిపోవడమే కారణంగా ఊహించిన మూర్తి, ''మామగారూ విచారించకండి. చిన్నపిల్లలు తొందరపడ్డారు. మనం మళ్లీ కలిపేద్దాం'' అన్నాడు అనునయంగా అతని చేతులు పట్టుకుంటూ.

''కలపడమేమిటి? నాకు తెలియదే'' కలవరంగా అన్నారు బలరామయ్య నిర్ఘాంతపోతూ.

''మీకూ తెలియదూ! వాణ్ణి చూడాలని మొన్న వెళ్లి జయంతి ఏదని అడిగితే, విడిపోయామని చెప్పాడు. సుమారు మూడు నెలలు కావస్తోందన్నాడు. వాణ్ణి మందలించబోతే, ఆ అమ్మాయి కోపి వెళ్లిందన్నాడు. పోనీ చిన్నపిల్ల. తెలియదు. లోపలికెళ్దాం పదండి. జయంతిని అడిగి వాళ్ళిద్దరి మధ్యా ఏం జరిగిందో కనుక్కుందాం'' అంటూన్న మూర్తి పసివాడిలా ఏడుస్తూన్న బలరామయ్యగార్ని చూసి, ''ఛ. ఛ. ఇదేమిటండీ పిల్లా లేవో పొరపాట్లు చేస్తూంటారు. అలా విడిపోయినంతమాత్రాన్న మీ అమ్మాయి నూరేళ్ళ బ్రతుకూ బండలపాలు కావిస్తానా? నా పిల్లలాటిది కదూ జయంతి'' అన్నాడు అతని కన్నీరొత్తుతూ.

''లేదు బాబూ! మీ కుటుంబ సాంప్రదాయం మీ భార్యాభర్తల మంచితనం విని నా పిల్లని మీ ఇంటి కోడల్ని

చేయ వ

చేశాను. మూడునెలల క్రితం మమ్మల్ని చూడాలని వచ్చింది జయంతి. మీమీద ఏమీ నేరాలు చెప్పలేదు. అఖర్కి మూర్తి గురించి ఏమీ చెడుగా చెప్పలేదు. అతను ఉత్తరాలు వ్రాయడం లేదేం? అని వాళ్ళమ్మ ప్రశ్నించేసి. అతనికి తీరికుండ దనో, ఉత్తరాలు వ్రాయడం అలవాటు లేదనో నవ్వేసేసి. మనిషి కాస్త చిక్కి పోయింది. వారం రోజులై ఏదోలా ఉంటూందని. అన్నం సరిగా తినడం లేదనీ మీ అత్తయ్య చెప్పింది. ఇంకే దేదో ఊహించి నేను పొంగిపోయాను బాబూ. కాఫీగ్లాసు చేత్తోపట్టుకునే జయంతి గది కెళ్ళాను. తల్లి కాబోతూన్న నా తల్లిని చూడాలని .... ఇంకేమిటి చెప్ప మన్నావ్? ఎలా చెప్పమన్నావ్ మూర్తీ. నా కూతురు మీ కుటుంబానికి అప్రతిష్ఠ తెచ్చిందని నిందిస్తావా? నాలా బాధ పడ్తావా? .... తనకోసం విచారించవద్దనీ. వెతికించవద్దనీ. తన్ను మళ్లీ వెతికి మీ ఇంటికి తెచ్చుకునే ప్రయత్నం మీరు చేస్తే ఆత్మహత్య చేసుకుంటాననీ ఉత్తరం దొరికింది .... ఎందుకు వెళ్ళి పోవాలి? ...నేనేం తక్కువ చేశాను?.... విడిపోయిందనుకో. దాని కిష్టంలేకపోయి నప్పుడు బలవంతాన ఇంట్లోంచి తగి లేస్తానా? నేను దానికి తండ్రిని కానూ.... నా డబ్బూ.. నా ఆస్తీ....దానికి అన్నం పెట్టలేవూ?....నా కెవరున్నారు మూర్తీ? కొడుకు అప్రయోజకుడు....అనే బాధ ఏనాడో విస్మరించాను. నా కొడుకు చాత కానివాడైతేమాత్రం నా అల్లుడు తెలివైన వాడు. నేను పోయినా నా బావమరదులు అన్నదమ్ముల్లా ఒకరి కష్టసుఖాలకి ఒకరు ఆదుతుంటూ బ్రతుకుతారనుకున్నాను.... ఛి....ఛీ. నా బ్రతుకూ .... నా ఆశలూ వ్యర్థమైపోయాయ్." బొంగురుపోయిన గొంతుతో దుఃఖావేశంతో అంటూ తల కొట్టుకున్నారు బలరామయ్య.

"ఇంట్లోంచి వెళ్లిపోయిందా జయంతి? .... అలా ఎందుకు చేసింది? మీకు ఉత్తరమెలా దొరికింది?".... దిగ్భ్రాంతుడై కొన్ని క్షణాల తర్వాత ప్రశ్నించేడు మూర్తి.

"ఎందుకు చేసింది? మేమిలా కుళ్ళి చావాలని....ఉత్తరం పక్కమీద వ్రాసి పెట్టి వుంది. దానికోసం వెతుకుతూన్న నాకు ఉత్తరం దొరికింది ...పద లోపలికి రా. కాళ్ళు కడుక్కో" అన్నారు బల రామయ్య.

"అలాగే కానీ .... మనం ఏమిటి చెయ్యాలిప్పుడు? ఏం చేద్దామంటారు?" ఆతృతగా అడిగాడు మూర్తి.

"ఏమిటి చేస్తాం? మనం వెతికిస్తున్నా మని దానికి తెలిస్తే చచ్చిపోతుందేమో! నా కడుపులో చిచ్చు పెట్టేస్తుంది. మా జయంతిని చాలా లోతుగుండె. ఎప్పుడూ ఏ మాటా తేలదు. అదేదన్నా అందో అలా చేసి తీరుతుంది....కాని ఎక్కడో బ్రతికివుందని తృప్తిపడతాం....రా....

యువ

కాఫీ తీసుకుందువు గాని.''

''వద్దండీ .... నా మనస్సేం బాగు లేదు.... వెతికించకుండా వదిలేద్దామా?.... వయస్సులో ఉన్న ఆడపిల్ల ఎవ్వరి దక్షతలేకుండా ఎలా బ్రతకగలదు మామ గారూ? కాస్త విదానంగా ఆలోచించండి'' మనస్సు సంబాళించుకొని ప్రాధేయ పూర్వకంగా వ్యాపూరిత హృదయంతో చలించే గొంతుతో అన్నాడు మూర్తి.

''సర్లే .... అలాగే ఆలోచిస్తాను. నువ్వేం ఆమెకోసం వాకబు చేయించకు. నామీద ఒట్టు'' అన్నారు బలరామయ్య.

వారిచ్చే అతిధి మర్యాదలు స్వీకరించ లేకపోయాడు మూర్తి.

వెళ్తున్న మూర్తిని మరొకసారి హెచ్చరించారు బలరామయ్య 'జయంతిని వెతకవద్దని.'

* *

సాయంత్రం ఐదుగంటల వేళ. డాక్టరు షాశి ఇంటి వీధి అరుగుమీద బెడ్డింగూ పెట్టి పెట్టుకుకూర్చుంది శాంత. వీధి గేటువైపు చూస్తూ.

క్రమంగా చీకటి పడుతూంది. హాస్పిటల్ కెళ్ళడాని క్కానీసం నౌకరన్నాలేదు ఇంటిదగ్గర అనుకుంటూండగా-వీధిగేటు తెరచుకువస్తున్నాడు దుప్పటి నిండా కప్పుకున్న చంద్రయ్య.

''ఎవ్వరు నువ్వు?'' ప్రశ్నించింది శాంత.

''డాక్టరుగారి నౌఖర్నండి. తమరు ఆరింటికొచ్చారా అమ్మా'' వినయంగా ప్రశ్నించాడు చంద్రయ్య.

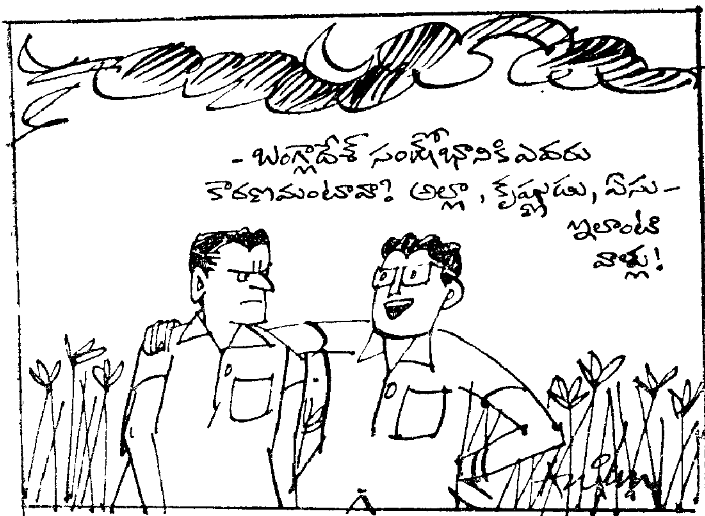
''అవును అతని వదినని నేను. ఓ సారి హాస్పిటల్ కెళ్ళి నేనొచ్చాను అని చెప్తావా?''

''అసపత్రికా. ఉండరండి. బార్ కెళిపోయుంటారు.''

''బార్ కా? ఎందుకు. బార్ కెందుకు?'' కలవరంగా అడిగింది శాంత.

''పెద్దోళ్ళ సంగతులు మాలాటోళ్ళు చెప్పగూడదమ్మగోరు. పదీ పదకొండు గంటలేళ ఒస్తారు కదండి. సూద్దురు గాని'' అన్నాడు విచారంగా.

పదీ పదకొండు గంటలవేళ తాగి వస్తాడు కాబోలు .... తానేం చెయ్యా లిప్పుడు? చప్పున ఆమె కళ్ళల్లో నీరు తిరిగింది. తాను కాపరానికి వచ్చింది మొదలు వాత్సల్యంతో, ప్రేమతో గారాబంగా పెంచింది ఇందుకా? త్రాగుబోతుగా చూడ్డానికా? వదినా వదినా అని కొంగు పట్టుకు తిరిగి మారాంచేసే నా బాబు తాగుతున్నాడా! ఎందుకు తాగుతాడు. మనస్సు పాడు చేసుకున్నాడు. అందుకని తాగేస్తున్నాడు. అందుకే .... తాగుబోతు వాడితో కాపురమేమిటని పెద్దింటి పిల్ల అది. అది విడిపోయి వెళ్ళిపోయింది. ఏమేమో తలపోసి మూగగా రోదిస్తూన్న శాంతవైపు సానుభూతిగా చూస్తూ. ''మీది మంచి మనసులాగుంది అమ్మ గారూ!....తర్వాత బాబుని మందలిద్దురు

గాని కేరియరు తెస్తాను భోజనం చెయ్యండి'' అన్నాడు చంద్రయ్య.

''వద్దు నాకు. ఆకలి గాలేదు'' అంది శాంత. గంటలు యుగాల్లా గడుస్తున్నాయ్. చీకటిరాత్రి. ఆకాశమంతా మేఘం ఆవరించి సన్నగా జల్లులు కురుస్తున్నాయ్. నిండా పమిట కప్పుకు కూర్చున్న శాంత గేటు తెరుచుకు ఎవరో వస్తూన్నట్టు గమనించి దిగ్గున లేచి నిల్చుంది.

అతను తడబడే అడుగులతో విసురుగా వచ్చి గదితలుపు తాళం తీస్తూ ... ''నువ్వెవరు? ఎందుకిక్కడ ఉన్నావ్?'' ప్రశ్నించాడు.

''మౌళీ.'' అంది రోదనస్వరంతో శాంత.

''మౌళీ.... మౌళీ. అని పిలుస్తున్నావ్? నువ్వు మంజువా? రా. గదిలోకి రా అంటూ లోపలికి నడిచాడు మౌళి.

వణికేగుండెల్ని అదిమిపట్టి ధైర్యాన్ని పుంజుకుంటూ మౌనంగా గదిలోకెళ్ళిం పెట్టె బెడ్డింగూ పట్టుకుని శాంత.

తలుపు ఘడియపెడ్తూ. ''మంజు ఎంతసేపైె వచ్చావు?'' ప్రశ్నించా తేలిపోయే గొంతుతో.

''నే నెవరో పోల్చలేకపోతున్నావ మౌళీ.'' బాధగా ప్రశ్నించింది శాంత.

''ఎందుకు పోల్చలేను? నువ్వు మంజులవి. ప్రతి మనిషీ మంజుల కప్పించాలనే తాగుతున్నాను. తాగి కొత్తల్లో వారం రోజులు మంజు రాత్రులు. అంటే నేను మత్తులో ఉన ప్పుడు నాతో గడిపేది. తాగినప్పుడు వా

స్తాను కదా! ఏం తిట్టానో వెళ్ళిపోయింది. మళ్ళీ వచ్చావు కోపం పోయింది కదూ! బలంగా ఆమెను దగ్గరకు లాక్కున్నాడు.

అతని చెంపలు కందిపోయాయ్. అతనికి దూరంగా నిల్చున్న కాంత కోపం,దుఃఖంతో వణికిపోతూంది. "ఇంత ఒళ్ళు తెలియకుండా తాగేస్తున్నావన్న మాట!" అంటూ పెదవులు బిగబట్టింది. నిల్చున్నచోటే చతికిలబడి గోడకి జార బడ్డాడు మౌళి. ఆమె అతన్ని చూస్తూ హృదయం పగిలేలా ఏడుస్తూంది. అత నేవేవో తెలుగూ, ఇంగ్లీషూ అర్థం కాకుండా మాట్లాడేస్తున్నాడు.

కొన్ని క్షణాలు అలా దొర్లిపోయిన తర్వాత ఇప్పుడు మాట్లాడి మందలించీ లాభం లేదనుకున్న కాంత పక్కగదిలో కెళిపోయింది. మంజూ అని పిలిచే, ఏడ్చే మౌళి గొంతు వినిపించి, తన్నూ తన ఖర్మనూ దూషించుకుంటూ ఏడ్చింది కాంత.

ఉదయం ఎనిమిదైనా నిద్రపోతూనే ఉన్నాడు మౌళి. కాఫీ కాచి నెమ్మదిగా అతని గదిలోకి వచ్చిన కాంత, ఇంక మత్తు విడిపోయుంటుందనే ధైర్యంతో "మౌళి బాబూ!" అని పిల్చింది. అతని తల మృదువుగా సవరిస్తూ.

"ఎప్పుడు వచ్చావ్!" అంటూ దిగ్గున లేచికూర్చుని కాంతవైపు చూసిన మౌళి "నువ్వా! జయంతి వచ్చిందని అను కున్నాను" అన్నాడు నెమ్మదిగా తల వాల్చేస్తూ.

"జయంతి మళ్ళీ వస్తుందని నమ్మక ముందా మౌళీ నీకు? .... నాకు చాలా సంతోషంగా ఉంది. ఈ ఆరునెలలూ జయంతి, నీ దగ్గరకు నువ్వు కావాలనే తపనలో వచ్చేలాగునే ప్రవర్తించావా మౌళీ?....తర్వాత మాట్లాడుకుందాం.... కాఫీ తాగు రాత్రి భోజనం చేశావా?.... ఎంత చిక్కిపోయావ్? నీ వేషం నీ రూపూ ఎలా ఉందో ఎప్పుడన్నా అద్దంలో చూసుకున్నావా?"

"దుక్కలా ఉన్నరోజునా ఇలానే ప్రశ్నించావు నువ్వు!" అని నవ్వేసి లేచి మొహం కడుక్కోడానికి బాత్‌రూమ్ వైపు నడిచాడు మౌళి.

అతనిచేతికి కాఫీగ్లాసిస్తూ, "హాస్పి టల్‌కి భోజనంచేసి వెళ్తావా? టిఫినేమన్నా చేసేదా?" అడిగింది కాంత.

"నువ్వెప్పుడొచ్చావ్? ఇప్పుడేం బస్సులు లేవే. నిన్న సాయంత్రమే వచ్చి వుండాలి" అన్నాడు ఆమెవైపు బెదురుగా చూస్తూ.

"నీకేమీ గుర్తులేదన్నమాట" అంటూన్న ఆమె కళ్ళల్లో నీళ్లు తిరిగాయి.

"ఏమన్నా పొరపాటుగా ప్రవర్తిం చానా వదినా?" అడిగాడు కంగారుగా.

"నువ్వు మంజూలని మరచిపోలేకుండా ఉన్నావు. నేను మంజూల ననుకొని....

"వదినా? .... క్షమించు వదినా?... అప్పలు నిన్ను వేధించవద్దని అన్న

య్యతో చెప్పాను....ఎందుకొచ్చావ్?"

"ఎందుకొచ్చానా? హు. రాకుండా ఎలా ఉండగలను? .... నువ్వు ఇంత ప్రయోజకుడివై పోతూంటే ఆ సంతోషం వాడి కదూ? నీ రాగి బొట్టు క్రాపూ, తేనె కళ్ళూ, పాలబుగ్గలూ, ఎన్నిసార్లు మెచ్చుకున్నాను? నీ బుగ్గలు పుణికి ముద్దులాడేదాన్ని. నువ్వు పియుసి ప్యాసై వచ్చాక కూడా, నా యీ చేతుల్తో నీ బుగ్గలు పుణికి ముద్దుపెట్టుకుంటూంటే మంజుల నవ్వింది. మోళీ ఇంకానీకు ముద్దు వస్తున్నాడా అని. గుర్తులేదూ? ఆ చేతుల్తో విన్న....నీ చెంపలు కందిపోయేలా కొట్టాను బాబూ. తాగి వచ్చిన నిన్ను చూడలేక పోయాను .... నువ్వేదో పెద్ద డాక్టరువై మాకేదో సంతోషాన్ని గర్వాన్ని ఇస్తావని....మేము నీరుపోసి పెంచిన మొక్క పూలూ కాయలూ పళ్లూ బరువును మోస్తూ చూడముచ్చటగా ఉంటుందని ఆశలు పెంచుకున్నాం....మా గుండెల్లో మంటలెందుకు రేపుతున్నావ్. మనసు నెందుకిలా రంపంతో కోస్తున్నావ్. నువ్వెందుకిలా పతనమయి పోతున్నావ్? చెప్పు మోళీ చెప్పు ఎందుకిలా దిగజారి పోతున్నావ్?" ఆవేశం దుఃఖం సహించలేని బాధతో ప్రశ్నించింది శాంత.

"ఎవ్వరికైనా అయితే చెప్పాలేమో కాని....నీకు కారణం చెప్పాలా? నీకు తెలియదూ? నా యీ పతనానికి నువ్వు కారణం. నా జీవితం ఇలా విస్సారం చేసింది నువ్వు. నన్నెలా పెంచావో ... నాలో ఎలాటి ఆశలు రేపావో ...ఆ ఆశలన్నీ ఎలా . మళ్ళీ ఎలా నలిపి నాశనం చేశావో నీకు బాగాతెల్సు ... నువ్వు ... నువ్వు ... నా జీవితమిలా నాశనం చేసింది నువ్వు." నెమ్మదిగా నిదానంగ అన్నాడు. నిజాన్ని ఆమె సహించలేక పోయింది. "ఏమిటంటున్నావ్ నేను నీ జీవితం నాశనం చేశానా? ... విశ్వాస ఘాతకుడా?" అంటూ అతని చెంపపై బలంగా కొట్టింది.

"కొట్టు పదినా? ఇంతకన్నా ముక్క ముక్కలుగా నన్ను నరికెయ్. చంపెయ్ కాని మళ్ళీ అదేమాట అంటూ మ జయంతి పక్కన నన్ను చూడగలిగి దాన్ని తాగివస్తే చూడలేక పోయావా కొన్ని క్షణాలు నన్ను నేను మర పోవాలని తాగుతున్నాను....కొన్ని క్షణాలే కాదు శాశ్వతంగా ఈ ప్రపంచానికి దూరమయి పోతాను."

"బాబూ!"....పాతికేళ్ళ యువకుణ్ణి పసివాణ్ణిలా దగ్గరకు తీసుకుంది శాంత "వద్దు బాబూ....అలాటి ఊహ కలనైనా రానీయకు. నేను పెంచిన నా బాబు పరిస్థితులూ, వియోగాలూ తట్టుకోలే పరికి పందలా ఆత్మహత్య చేసుకుంటే నేను సహించలేను .. క్షమించరానితప్పు చేశానని ఇప్పుడనుకుంటున్నాను మోళీ నువ్వు మంజులనింత గాఢంగా ప్రేమించావని ఆమెను మరచి మరొక జీవిత

గతపలేవనీ ఊహించలేక పోయాను. నిజమే .... విన్నిలా పతనం చేసింది నేను .... ప్రాణం పోయే మందు నా కియ్యి మౌళీ .... నేను విన్నిలా చూస్తూ బ్రతకలేను. ఆమె వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తూంది. అతని తల వేళ్ళతో నవరిస్తూ.

ఇద్దరికళ్ళూ వర్షిస్తూనే ఉన్నాయ్. గది తలుపులు తెరచుకుని మూర్తి లోపలికి రావడంతో, ఇద్దరూ గబగబా మొహం తుడుచుకున్నారు.

"జయంతి రాలేదా?" ఆత్రుతగా ప్రశ్నించింది శాంత.

అతను మౌనంగా కుర్చీలో చతికిల బడుతూ, "ఇద్దరూ ఏడుస్తునట్టున్నారు... ఏమిటి? సంగతి" అన్నాడు.

"ఛ .... ఛ .... ఏం లేదు. నువ్వు ఎక్కడికి వెళ్ళావ్?" అడిగాడు మౌళి.

"ఊ"....ముభావంగా అని, మళ్ళీ.. 'మౌళీ జయంతిని .... మరేం అను కను....కొట్టీ తిట్టీ బాధించే వాడివా?' అన్నాడు మూర్తి తమ్ముడి మొహంలోకి పరిశీలనగా చూస్తూ.

"ఏం ఎందుకలాటి సందేహ మొచ్చింది?" .. రోషంతో కందింది మౌళి వదనం.

"ఎందుకు వెళ్ళిపోయింది అయితే?"

"అడిగి వచ్చావేమో?"

"లేదు .... అన్నిఅడిగి మళ్ళీ మీ పురం పిలబెట్టాలనే ఆశతో వెళ్ళాను. కాని జయంతిలేదు."

"ఏమయింది?" అప్రయత్నంగా ప్రశ్నించాడు మౌళి.

"ఎవరికీ చెప్పకుండా ఇంట్లోంచి వెళ్ళిపోయిందట."

"ఇంట్లోంచి వెళ్ళి పోయిందా?"

ఒక్కసారి మౌళి వదనం వాడిపోయింది. అలా ప్రశ్నిస్తూన్న అతని గొంతు కంపించింది. ఆ రోజు వాడిన కలువలా ఉన్న జయంతి వదనం గుర్తొచ్చింది.

విల్చున్నచోటే కూలబడి మౌనంగా రోదిస్తుంది శాంత. మౌళీ, మంజూ, జయంతీ, ముగ్గురి జీవితాలూ ఇలా నలిగి పోవడానికి తాను, తన ఊహలూ, తన ఆశలూ, తన నేర్పూ కారణం. తానెలా పెంచింది మౌళిని? మంజూలనెలా పెంచింది? వారిలో ఎలాటి మమతలు నాటింది? గబగబా గతం ఎదలో కదులుతూంటే— ఆమె దుఃఖం ద్విగుణీకృతం కాసాగింది. ఎలాంటిది ఆ గతం? మౌళీ మంజూలనూ తానెందుకు పెంచింది? వాళ్ళెలాటి మమతలు పెంచుకున్నారు?

• •

కృష్ణపక్షపు తదియ చంద్రుడు ఉద యించి నడినెత్తి కొచ్చాడు. ఇల్లంతా నిశ్శబ్దంగా ఉంది. సన్నగా రాజేశ్వరమ్మ గురక వినిపిస్తూంది.

పిగ్గుగా తలవంచి కూర్చున్న శాంత చెయ్యి పట్టుకు లేవనెత్తుతూ "ఇలాగా.. ఇప్పుడు ఇంత తొందరగా ఎందుకు వెళ్ళి

యావ

చేసుకున్నానో, ఎవరూలేని పేద ఇంటి పిల్లను ఎందుకు చేసుకున్నానో చెబుతాను!'' అంటూ కిటికీ దగ్గరకు నడిపించి కిటికీ రెక్క తెరచి, ''అలా బైటికి చూడు! ఏమిటి కనిపిస్తూంది?'' ప్రశ్నించాడు మూర్తి నవ్వుతూ.

'మంజుల, మౌళీ నిద్రపోతున్నారు.' అంది శాంత.

''ఎలా?''

''ఎలా ఏమిటి? అమాయకంగా అందంగా ఉన్నాయి వారి వదనాలు.''

''అమ్మ రోగిష్టిదయిపోయింది. వాళ్ళను పెంచి పెద్దవాళ్ళను చేసే బాధ్యత నీది....వాళ్ళకోసం వాళ్ళ సంరక్షణ చేసే మనిషికోసం పెళ్ళి చేసుకున్నాను.''

శాంతకు నవ్వొచ్చింది. సిగ్గు సదలించుకుని నెమ్మదిగా అడిగింది. 'పాపం, పెళ్ళిచేసుకునే వయస్సింకా రాలేదా మీకు?'' అని.

''అబ్బో, బాగా మాట్లాడగలవే... వయస్సుంది నిజమే కాని .... అమె ఆరోగ్యవంతురాలై ఇల్లు సవరించుకుంటూంటే ఇంకా కొన్నాళ్ళు పోయాక చేసుకునేవాడిని. నెల రోజుల క్రితమనుకుంటాను. అమ్మకి అవాళ గుండె నొప్పి వచ్చింది. పిల్లల్ని జాగ్రత్తగా చూడమని పనిమనిషికి చెప్పి వెళ్ళిపోయాను ఆఫీసుకి. నేను తిరిగి వచ్చేసరికి మంజుల అమ్మ మంచందగ్గర కూర్చుని ఏడుస్తూంది మౌళి ఓదారుస్తున్నాడు. ఎందుకు ఏమిటి? అని ప్రశ్నిస్తే పనిమనిషి ఇదేదో అల్లరి చేసిందని కొట్టిందట. దాని బుగ్గలు కందిపోయి ఉన్నాయి. ఆకలేస్తూంది అన్నయ్యా—అంటూ ఏడుపు మొహం పెట్టాడు మౌళి. మాటరాక ఆయాసపడ్తూన్న అమ్మకళ్ళల్లోంచి నీళ్ళు తిరుగు

తున్నాయి. ఆ క్షణంలో అనుకున్నాను తొందరగా పెళ్ళి చేసుకోవాలని. అదే అమ్మ ఆయాసం తగ్గాక హెచ్చరించింది. చాలామంది కట్నంతో పిల్లనిస్తామని వచ్చారు. కాని నాకు కావాల్సింది కట్నం కాదు. నా తల్లిని-తన తల్లిగా నా తమ్ముళ్ళని తన పిల్లలుగా, మాటలేరాని పసిది మంజుల; దాన్ని గౌరవించి ప్రేమించే ఉన్నత హృదయమున్న వ్యక్తి నా భార్యగా రావాలి. అని, ఈ మాటలే నాకు సంబంధాలు తెచ్చిన రమణయ్య గారికి చెప్పాను. అప్పుడు ఆయన సంతోషంగానవ్వుతూ. "ఐతేమూర్తీ. తల్లీ తండ్రీ లేరు స్కూలుపైనలు చదివింది. వేలువిడిచిన మామగారింట్లో ఉంటుంది. చాలా నెమ్మదస్తురాలు కట్నమేమీలేదు. పెళ్ళేదో చేసేస్తారట. పిల్ల బంగారు బొమ్మలా ఉంటుంది' అన్నారాయన. ఎవ్వరు శాంతా! ఆ అమ్మాయి!" శాంత బుగ్గమీద చిటికె వేశాడు మూర్తి.

"పోండి...." సిగ్గుపడింది శాంత.

"నీమీద ఎక్కువ బరువుబాధ్యత ఉంచుతున్నాను కాబోలు."

"బరువూ, బాధ్యతా ఏమిటి!.... మీరు చెప్పేవని నా కర్తవ్య నిర్వహణలో ఓ భాగం అంతే...."

తృప్తిగా నవ్వి ఆమెను దగ్గరకు తీసుకున్నాడు మూర్తి.

"మంజులా, మోళీ అందంగా బొమ్మల్లా ఉన్నారు. వాళ్ళిద్దరికీ పెళ్లి చేసేస్తే జంట చాలా బాగుంటుంది కదూ" అంది శాంత. వారివైపు చూపుడువేలుతో చూపిస్తూ.

"ఇవ్వాళేనా!"

"బాగుంది. పెద్దవాళ్ళయ్యేక."

"అదా! నాన్నగారెప్పుడో చెప్పి పోయారు. మంజులను ఈ ఇంటి కోడల్ని చెయ్యమని."

"మీ నాన్నగారలా చెప్పారా!"

"అవును శాంతా. మా మామయ్య మంజుల పదినెలల పిల్లయి ఉండగా మరణిస్తూ మా అమ్మకు అప్పగించాడు. పుట్టగానే తల్లినీ, నెలల పిల్లయి ఉండగా తండ్రినీ పోగొట్టుకుంది మంజుల.

మాకు చెల్లెళ్ల లేరు. మా నాన్నగారికీ అమ్మకీకూడా అక్కచెల్లెళ్ల లేరు. మంజులంటే మా అందరికీ ప్రాణం. సంవత్సరం పైన అయింది మా నాన్నగారు పోయి. ఆయన పోతూ నాకు చెప్పారు. మోళీ మంజులా పెద్దవాళ్ళయ్యాక వాళ్లిద్దరికీ పెళ్లి చెయ్యి. మంజులను పరాయి ఇంటికి పంపించకు అంటూ. నాన్నగారు పోయినదగ్గరనుంచీ అమ్మ ఆరోగ్యం క్షీణిస్తూంది... ప్చ్.... చిన్నపిల్లని. ఏవో కమ్మని కలలు కంటూ అత్తవారింట్లో అడుగుపెట్టిన నీకి సొదంతా చెప్తున్నాను. చాలా రాత్రయింది నిద్రపోదాం" అన్నాడు మూర్తి.

"సొదా! మీరు చెప్పకపోతే నాకెలా తెలుస్తాయ్ ఈ సంగతులు!" నవ్వింది

చిన్నగా శాంత.

*   *

ఒకనెల తిరిగి వచ్చేసరికి నాలుగేళ్ళ మంజులా, ఎనిమిది సంవత్సరాల మౌళీ బాగా మాలిమి అయిపోయారు శాంత దగ్గర. అత్తగారిని వంటపనిలో కెళ్ళనివ్వ లేదు శాంత. మొదటి నాలుగైదురోజులు బిడియంగా తిరిగినా తర్వాత వదినా అని ఆప్యాయతగా పిలుస్తున్నాడు. మూర్తి కన్నా రెండేళ్లు మాత్రమే చిన్నఅయిన శంకరం.

మంజులను బ్రతిమిలాడి అన్నం తినిపించీ, మౌళికి తలదువ్వి, బట్టలిచ్చి స్కూలుకి పంపి.చీ, రామ్మూర్తి, శంకరం ఉద్యోగాలకెళ్ళే వేళకి కమ్మగా వండి పెట్టి, అత్తగారికి అణకువగా సేవలు చేస్తూ అందరి అభిమానాన్నీ చూరగొని, ఆ ఇంట్లో వ్యక్తులందరికీ ఆత్మీయురాలై పోయింది శాంత.

ఓ సంవత్సరం గడిచేసరికి రాజేశ్వరమ్మ ఆరోగ్యం కాస్త కుదుటపడింది. మంజుల పలకా బలపం తీసుకు స్కూలుకి వెళుతూంది. రాజేశ్వరమ్మ వంటపని చూస్తూండడంవల్ల మౌళీ, మంజులా ఇద్దర్కీ సాయంత్రం చదువుచెప్తూంది శాంత.

చిలిపిగా అల్లరిచేసే మౌళిని మృదువుగా మందలించి, మళ్ళీ "నా రాగిజుట్టు బాబు అందమైన బాబు కదూ! నా బంగారు తండ్రికి వదినమీద కోపం రాలేదు కదూ!" అంటూ అతని బుగ్గలు తలా ముద్దుపెట్టుకునేది శాంత.

"ఫో. ఎంగిలి చేసేశావ్" అంటూ ఆమె చీర చెరగుతో బుగ్గలు తుడిచేసుకునేవాడు మౌళి.

"మౌళి నా బుగ్గ కరిచేశాడు" అంటూ రిపోర్టువేసింది మంజుల. "పోనీ మొగ దేగా, నువ్వూ అతని బుగ్గ కరిచెయ్" అంటూ నవ్వింది శాంత.

తానూ నవ్వుతూ, "పోవే, నీ హాస్యం నువ్వూనూ, నిజంగా కరచేదేమో తల్లి వెధవ చూడు" అంది రాజేశ్వరమ్మ.

మంజుల కందిన బుగ్గను చూస్తూ "మౌళీ" గట్టిగా పిల్చింది శాంత.

"ఎందుకు వదినా!" అని వచ్చి "అన్నిటికీ నన్నే కోప్పడతావు. అదంతే అందరికీ ముద్దే .... కోతి .... కోతిలా గుంటావు అంటే మరేం చేస్తానేమిటి!" బుంగమూతి పెట్టాడు మౌళి

గలగలా నవ్వింది శాంత. "అలా అన్నావే మంజూ" అంటూ.

"కోతి...." అంటూ నాలిక బా మళ్ళీ మౌళివైపు చూస్తూ వెక్కిరించిం మంజుల.

"నిన్ను పెళ్ళి చేసుకోను పో" అన్నాడు మౌళి. రాజేశ్వరమ్మా, శాం నవ్వుకున్నారు వారి మాటలు వింటూ.

"అవుతారో కాదో కాని, వారిద్దరిలి భార్యాభర్తలమనే భావం నాటిపో స్తున్నావే శాంతా" అంది రాజేశ్వరమ్మ.

"అవకేం చేస్తారు. మా కోటికోతలు చాలా మంచిది. తప్పు. అలా కోతి అన వచ్చా బావని. మా బావ అందంగా కోరలా ఉంటాడు అనాలి. రా నూనె రాస్తాను" అంటూ ఎఱ్ఱగా కమిలిన బుగ్గకు నూనె రాస్తూ. మౌళీ తప్పు కదూ. ఇలా కరిచేస్తావా? ఈసారిలా చేశావంటే ఊరు కోను తెల్సా" అంది శాంత.

"దావిష్టమొచ్చినట్టూ వాగితే నేను ఊరుకోను" అన్నాడు మౌళి.

పసివాళ్ళను హాస్యంచేసిన మాటలు వారి హృదయాల్లో నాటి మొలకెత్తి మహావృక్షా లయిపోతాయని. అవి తా మెవ్వరూ పెకలించలేమనీ ఊహించలేని పెద్దలందరూ మౌళి భార్య మంజుల అంటున్నారు.

బొద్దుగా, తెల్లగా, అందంగా ఎదుగు తున్న మంజుల తనదనే భావం మౌళి హృదయంలో స్థిరపడింది. మౌళికి తాను కాబోయే భార్యనని అనుకుంటూంది మంజుల.

కాలం పరుగులు పెడ్తూంది.

* *

శంకరానికి సంబంధం చూసిపెట్టమని రమణయ్యగారిని అడిగాడు మూర్తి.

"ఎలాటి పిల్ల? కట్నం తెచ్చేదా? మంచి మనస్సు తెచ్చేదా?" అన్నాడు కను.

నవ్వాడు మూర్తి. "కట్నం తెచ్చే అమ్మాయిలందరికీ మంచి మనసు ఉండ దంటారా?" అని.

"భేషైన సంబంధం ఉంది. కొంపా గోడూ ఉన్నవాడివి కాబట్టి. ఎలా లేదన్నా నాలుగువేలిప్పిస్తాను. అమ్మాయి కాస్త ఛాయ తక్కువ ఏమంటావ్?" కళ్ళ జోడులోంచి చూశారు రమణయ్య మూర్తివైపు.

"తమ్ముడు వెళ్ళిచూస్తాడు. మంచి రోజు చెప్పి మీరే తీసుకెళ్ళండి. వాడు నచ్చుకుంటే నాకేం అభ్యంతరంలేదు" అన్నాడు మూర్తి.

నాలుగువేలు కట్నం. వెయ్యిరూపాయలు విలువచేసే సారె తెచ్చింది కాత్యాయని. కాని రెండునెలలు పూర్తి కాకుండానే ట్రాన్స్ఫరు ఆర్డర్లు తెచ్చుకున్న తమ్ముడివైపు ఆశ్చర్యంగా బాధగా చూశాడు మూర్తి.

"నే నెప్పుడో అనుకున్నాను వీడు ఉడాయించేస్తాడని. వెళ్ళనీ ఏం చేస్తాం. ఏదో తల్లిముందని బ్రతికున్న నాలుగు రోజులూ నా పిల్లలు నా దగ్గరుంటా రనుకున్నాను" అంటూ కంట తడిపెట్టు కుంది రాజేశ్వరమ్మ.

"ఎందుకమ్మా అలా బాధపడ్తావ్? రెక్కలు వచ్చిన పక్షి తల్లిరెక్కలో ఎన్నాళ్ళు ఉంటుంది? అయినా వేరుగా ఉంటే ఖర్చువెచ్చాలూ. బాధ్యతా తెలుస్తాయి. వెయ్యి ఏళ్ళకైనా వేరుకుండ తప్పదు అని నువ్వే అంటూంటావు?" అన్నాడు నవ్వుతూ మూర్తి.

"నిజమేరా బాబూ కాని....కుంక వేరవుతే, గుణం వేరవుతుందట. అయినా శాంతలాటిది కాదు కాత్యాయని."

రాజేశ్వరమ్మ మాట విని ఉలిక్కి పడింది శాంత. రెండునెలలు పూర్తిగా కాలేదు కాత్యాయని కాపరానికొచ్చి. ఈ రెండునెలల కాలంలో ఒకనెల పుట్టింటి తోనే ఉంది. ఇంతలో ఆమె అంతర్యం ఎలా కనిపెట్టేశారు అత్తయ్య! కాత్యాయని మనస్సు చిన్నది కావచ్చు కాని తన కొడుకు! తనకొడుకు నెందుకు నిందించరు! అయినా అతనికే అస్సలు అవవలసి ట్రాన్స్‌ఫరయితే, అతను ట్రాన్స్‌ఫరు చేయించుకున్నాడనీ కాత్యాయని, ఏమేమో చెప్పిందనీ, అబ్బ. ఎంత త్వరగా ఆలోచించి నిర్ణయానికొచ్చేశారు! అనుకుంటూ. "అత్తయ్యా పోన్లెండి. చిన్నపిల్లతాను. మరెవ్వరి దగ్గరా అనకండి అలా." అంటూ నవ్వింది శాంత.

"ఎవ్వరి దగ్గరంటాను! మన ఇంటికొచ్చాక అది మన పిల్లకాదూ! కాని ఓ ఏడాది పాటన్నా తోటి కోడళ్ళు ఇంట్లో కలసి మెలసి తిరిగితే బాగుండు ననుకున్నాను."

"మరి ఆ సంగతి అట్టే మనస్సులో పెట్టుకు బాధ పడకమ్మా. శంకరం ఖర్చుదారి మనిషి. నీకూ తెల్సు. వాడి డబ్బు ఇంటి ఖర్చులకోసం ఇవ్వడానికెలా బాధ పడ్డాడో. వాడి శ్రేయస్సు కోరేవారం అయితే. దానంతట అది అయిందో, లేక వీడు చేయించుకున్నాడో ట్రాన్స్‌ఫరు. వెళ్ళనీ. ఇల్లూ, సంసారం, బాధ్యతలూ తెలివివస్తాయి,

లపి ఉంది మనస్సులు నప్పకపోయి
ప్పుడు పోట్లాడుకుంటూ అలా బ్రతికే
న్నా విడిగా బ్రతుకుతూ కష్ట సుఖాల్లో
ఒకరికొకరం అనుకుంటూ ఉంటే అదే
దివేలు. నలుగురూ మెచ్చుకుంటారు.
గాడొచ్చాక మరేమీ అనకు.''

''శాంత మంచిపిల్ల. ఎందుకు పోట్లా
టలు వస్తాయి?'' మూర్తి మాటకు అడ్డు
స్తూ అంది రాజేశ్వరమ్మ.

''ఒకరు మంచివారైనంతమాత్రాన్న
పోట్లాటలు రావనేముంది! ఎవ్వరిపీ చెడ్డ
వారిని చెయ్యద్దు.''

''మనంచేసేదేమిటి? .... ఉన్న నెల
రోజులూ ముళ్ళమీద ఉన్నట్టు ఉంది
మవింట్లో. మావాళ్ళింట్లో కూర లిలా
వండరు. మాకిలాంటి అలవాట్లు లేవు.
అని మొహం కంట్రగించుకు కడుపు
నిండా అన్నం తినేది కాదు. ఎందుకు
వాయినా, ఏదన్నా అన భయం నువ్వూ.
మీ ఆవిడా నా నోరు నొక్కేస్తున్నారు''

''ఎందుకనాలమ్మా? మీ అమ్మ
మంచిది కాదు. నోరు పారేసుకుంటుంది
అంటే మేం ఎలా సహించాలి?....నీ
కెందుకు రామకృష్ణా అంటూ కాలం
గొర్లించేయ్. మనిషితోపాటు మనస్సూ.
నావికన్నా ఏపుగా స్వార్థం. అన్నీ ఎదిగి
పోతాయమ్మా. పాలుతాగే బిడ్డ నవ్వులోని
నిర్మలత్వం. పప్పూ అన్నంతినే పదేళ్ళ
వాడి నవ్వులో ఉండదు .... మరోలా
అనుకోకు. మొదట తల్లి చెప్పే మాటలు
పిల్లలు వినాలి. ఆ పిల్లలే ప్రాజ్ఞులై
ప్రపంచంలో బ్రతికేటప్పుడు ఆ పిల్లల
మాట తల్లి అంగీకరించాలి. మేమంతా
హాయిగా బ్రతకడమేగా నీకు కావాల్సింది
ఈ ట్రాన్స్ఫరు నిన్నూ నన్నూ బాధ
పెట్టినంతగా వాణ్ణి బాధించలేదు పైగా
సంతోషంగా ఉన్నాడు. బహుశా రెండు
మూడు రోజుల్లో కాత్యాయని వస్తుంది.
వారి కాపరానికి సరిపడా సామాన్లు
ఇంట్లోవి ఇచ్చెయ్యండి. మనకి ఇబ్బం
దంటే నెమ్మదిమీద ఆ కావాల్సిన
సామాన్లు మనమే కొనుక్కుందాం.
శాంతా! నువ్వూ అమ్మా కూడా ఆ
అమ్మాయినీ శంకరాన్నీ ఏమీ అనడానికి
వీల్లేదు. సంతోషంగా మంచిరోజు చూసి,
వాళ్ళతో నువ్వుకూడా వెళ్ళి కాపురం
పెట్టించెయ్.'' అన్నాడు మూర్తి ఆజ్ఞా
పిస్తూన్నట్టు. అతని గొంతు గంభీరంగా
ధ్వనించింది. ఆ గంభీరం చాటున ఏదో
సున్నితమైన బాధ.

కందిన బుగ్గలు తడుముకుంటూ
వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తున్నాడు మోళీ.
'ఏం? ఎందుకు ఎవరు కొట్టారు?''
అంటూ మోళీ తల నిమిరి కన్నూ మొహం
తన చీర చెరగుతో తుడిచేస్తూ 'వయస్సు
వచ్చిన కొద్దీ కోపం లావైపోతూంది.
ఎందుకు కొట్టారు మీ అమ్మ? నువ్వేమి
అల్లరి చేశావ్. అయినా ఇంత గట్టిగా
కొట్టుకుంటూరా బుగ్గలెలా కంది

పోయాయ్." అసహనంగా బాధగా అంటూ మౌళిని దగ్గరగా తీసుకు ఓదారుస్తున్న శాంత మొహంలోకి చూస్తూ. "అమ్మకాదు" అన్నాడు మౌళి

తృప్తి పడింది శాంత. "మరెవరు కొట్టారు?" తన భర్త ఎప్పుడూ మౌళి మీద చెయ్యి చేసుకోడు. శంకరం ఊళ్లో లేడు. అనుకుంటూ, రోషంగా "మరెవరు కొట్టారు?" అడిగింది.

"ఆ రాక్షసి....చిన్న వదిన."

"ఎందుకు కొట్టింది?"

"మరేమో ఆవిడ జాకెట్ బాదిలో పారేసిందని దాన్ని బాదేసింది వదినా అమ్మ చూడకుండా, మంజు ఏడవకుండా గమ్మునఊరుకుంది. నేనేమో...." అంటూ జంకుగా శాంత మొహంలోకి చూశాడు.

"నువ్వేమిటి చేశావ్?" అతని జబ్బ పట్టి ఊపుతూ అడిగింది శాంత.

"తిట్టాను...."

"ఏమని?"

"నువ్వు రాక్షసిముండవి. అందుకే కొట్టావు. లేకపోతే మా మంజూనెవ్వరూ కొట్టరన్నాను వదినా .... లెంపలు వాయించేసింది."

"సరే అడుగుతానులే. కాని పెద్ద వాళ్ళని అలా తిట్టొచ్చా .... ఇంకెప్పుడు పెద్దవాళ్ళనలా తిట్టనని చెప్పి దేముడికి దణ్ణంపెట్టు" అంది శాంత.

అలా అంటూ దేముడికి దణ్ణం పెడుతూన్న మౌళి తల హృదయానికి హత్తుకుంది శాంత తృప్తిగా.

తర్వాత మంజులను పిలిచి, 'మంజూ అక్కయ్య జాకెట్ నువ్వెందుకు తీశావ్?' అని అడిగింది ఆ పిల్లవైపు జాలిగా చూస్తూ.

"చినుకులు పడ్తాయని, తాడుమీంచి కట్టతో లాగాను క్రింద పడిపోయిందక్కయ్యా...." అంటూ ఆగిపోయింది మంజుల.

రెండు చేతులతో మంజులను దగ్గరగా తీసుకుంటూ 'నిన్నేమన్నా కోప్పడిందా?' అడిగింది శాంత.

అంగీకార సూచకంగా తల ఊపింది మంజుల.

జంకూ, బిడియం లేకుండా పరాయి పిల్లల్నెలా దండిస్తారో బాబూ! అయినా అత్తయ్య అన్నమాటలు అక్షరాలా నిజం. కలిపి మెలిపి ఉండే తత్వం కాదు కాత్యాయనిది. ఇంట్లో అశాంతి రేగకుండా ఉండాలంటే వారు వేరు వెళ్ళడం ఎంతయినా మంచిది అనుకుంటూ బరువుగా నిట్టూర్చింది శాంత.

* *

శంకరం తన ఉద్యోగపు ఊర్లో కాపురం పెట్టాడు. కిమ్మనకుండా కాత్యాయని అవసరమని అడిగిన సామాన్లన్నీ ఇచ్చేసింది శాంత.

"శాంతా! అడిగినవన్నీ ఇచ్చేసుకుంటావా? వాడొక్కడేనా నా కడుపున పుట్టింది! మీ సంసారానికి కేమున్నాయ్.

లేవప్పుడట మాలికేమిస్తాం. ఇంట్లో ఇచ్చే ప్రతి పైసా లెఖ్ఖకడ్తాడే వాడు" అంటూ తీవ్రంగా. అసహనంగా మందలించింది రాజేశ్వరమ్మ.

"పోన్లెండత్తయ్యా.... రేపు మామిడి తోటమీద డబ్బు వస్తుందిగా, కొనుక్కుందాం" అని నవ్వేసింది శాంత.

"దానిలో వంతు అడగదా, నీ తోటి కోడలు."

"పోనీ ఇచ్చేద్దాం."

"మనకి మిగిలేదేమిటి?"

"అబ్బ ఊరుకొండత్తయ్యా. నలుగురు కొడుకులున్నాక, నాలుగు రకాల మనస్తత్వాలున్న కోడళ్ళు వస్తారు. మీరే మీ కొడుకుల్ని, కోడళ్లనీ అంటే, పైవాళ్ళనరూ.... మీ పురాణం స్నేహితురాళ్ళ దగ్గర మా చిన్నకోడలంటే అని ఏమీ చెప్పకండి. మీదగ్గర అలాగా అని చాటుగా రాజేశ్వరమ్మ తక్కువదేమిటి? అని నవ్వుకుంటారు. కోడళ్ళనే ఏమిటి? మీ ముగ్గురు కొడుకులదీ మూడురకాల మనస్తత్వం."

"నన్నే అంటావు కాని, దాని గడుస్తనం బాగులేదనవు" అంటూన్న రాజేశ్వరమ్మ "అబ్బబ్బ, ఇంకా విషయం వదిలేస్తారా, నన్నింట్లోంచి పొమ్మన్నారా" అని మూర్తి అరిచేసరికి మౌనంగా ఉండిపోయింది. నవ్వుకుంది శాంత.

తోట కాపు పట్టిందనగానే వచ్చాడు శంకరం. ఒక పూట ఉండి వెళ్లిపోతూ "తోట అమ్మేక డబ్బు పంపిస్తావు కదూ?" అన్నాడు మూర్తివైపు చూస్తూ.

"కాస్త డబ్బు జాగ్రత్తగా ఖర్చు చేస్తూండాలిరా తమ్ముడూ!" అన్నాడు మూర్తి.

"జాగ్రత్తగా కాలక్షేపం చేస్తున్నాం కాబట్టే అప్పులు చెయ్యవలసిన అవసరం పట్టలేదు.... క్రొత్త సంసారం కదా.... ఏవేవో కొనుక్కోవాలి నా మాష్టరు గిరీతో. టేబిలూ కుర్చీ ఇల్లాంటివి ఏం కొంటాను. తోట అమ్మగానే సంగోరు డబ్బు పంపించు."

అలా అంటూన్న తమ్ముడివైపు తేరిపార చూశాడు మూర్తి. చర్రున ఇవతలికొస్తూ, "ఏ భార్యని తెమ్మనరా.... టేబిళ్ళూ, కుర్చీలూ ఇక్కడమాత్రం ఉన్నాయా?" అంది రాజేశ్వరమ్మ ఉక్రోషంగా శంకరంవైపు చూస్తూ.

"అమ్మా!" మందలింపుగా అన్నాడు మూర్తి.

"శాను కట్టుబట్టలతో రాలేదమ్మా..." ఉదాశీనంగా అన్నాడు శంకరం.

ఇబ్బందిగా కదిలి కూర్చుంటూ, "అల్లాగే లేరా. అమ్మ మాటలకేమిటి" అన్నాడు మూర్తి.

(ఇంకా వుంది)

శశిపోత్రచరిత

అరికపూడి (కొడాలి) కౌసల్యాదేవి

"మానవుడు చంద్రమండలంమీద విహరించి జండా ఎగరేసి వచ్చాడు" అన్నంతవరకు విశేషం బాగానే వుంది—బాగానే ఏమిటి—ఘనంగానే వుంది కాని ఆతడు తెచ్చిన వివరాలు మాత్రం ఏమీ ఆనందదాయకంగా లేవు నామటుకు నాకు.

చంద్రమండలాన్ని త్రవ్వి, ఇంత మట్టీ యిన్ని రాళ్లూకూడా మోసుకొచ్చాడు. చంద్రమండలంపై అతడు చూచినంత వరకూ అంతా రాయీ, రప్పా, మట్టీ! 'చంద్ర శిల!' అంటూ ఏదో పేద్ద పేరు పెట్టారు కానీ, ఏ రాయైతేనేం పళ్ళూడగొట్టుకోవడానికి?

చంద్రుడిని మానవుడు త్రవ్వి పారేస్తాంటే ఇహ అతడి మహిమేముంది? సూర్యచంద్రులు విష్ణుమూర్తియొక్క రెండు నేత్రాలూనట! శ్రీ లక్ష్మీదేవితో బాటు పాలసముద్రంలో పుట్టి ఆమెకు తమ్ముడైనందున, ఈ చంద్రుడు లోకమందరికీ చందమామ! ఇహ శృంగారానికా—ఈ చంద్రుడంతటివాడు లేనే లేడు! దక్ష ప్రజాపతియొక్క ఇరవై ఏడుగురు కుమార్తెలనూ పెళ్ళాడిన ఘనుడు ఆ తర్వాత వాళ్ళని సరిగా చూడక, దక్షుడి ఆగ్రహానికి గురై, శంకరుని శరణువేడి అతడి జటాఝూటంలో దాక్కొని, చావు దప్పి కన్ను లొట్టపోయినట్టుగా—నెలలో ఓ పక్షం రోజులు తరుగుతూ మరో పక్షంరోజులు పెరుగుతూ వస్తున్నాడు. అవే కృష్ణపక్షం, శుక్లపక్షం. చంద్రుడు పూర్తిగా మాయమైతే అమావాస్య. నిండుగా వున్ననాడు పున్నమి. ఇదంతా గాక గురుపత్ని 'తార' తోనే ప్రణయం సాగించిన సాహసి ఈ చంద్రుడు. ఇంత రసికుడు కావటం వల్లనేనేమో ప్రేయసీ ప్రియులకు అతగాడు అంత అపురూపంగా కన్పిస్తాడు!

ప్రేమికులకూ, క్రొత్త జంటలకూ అతి ప్రియమైనదీ, అపురూపమైనదీ పూర్ణిమ. కోరికలు రగిలించేవాడూ, ఆశలూరించేవాడూ, ఒక్కోతరి రాయబారం నడిపేవాడూ కూడ అందాల చందమామే ఒకప్పుడు అవతారపురుషుడైన రఘు

రాముడే ఏడ్చి మారాం చేశాడట చంద మామ కావాలని! ...అమ్మమ్మకై తేనేం, గురువర్యులకై తేనేం ఉగ్గుపాలతో రంగ రించి పోసి జీర్ణింపజేసిన పురాణాలు యివి హైందవులందరికీ.

మరి ఇవన్నీ ఇప్పుడసలు నిజమేనా అన్పించటం లేదూ? "ప్రేయసీ నీ నగు మోము చంద్రబింబమువలె నున్నది!" అంటే "ఓసీ, ఎంత ఫోజరు! నేను మట్టిముద్దలాగున్నానా?" అంటూ పళ్లు రాలగొట్టక పోతుందా ఏ ప్రియురాలు మాత్రం! ప్రాచీనమైన వాల్మీకి రామా యణంనుండి ఈనాటివరకూ ఎక్కడ చూచినా కవితలో చంద్రుని ప్రశంసే! అందానికి చంద్రుని మించిన ఉపమానం లేనేలేదు యింతవరకూ! కాని ఇప్పుడు! అంతా తలక్రిందులై పోయి మెదడు వేడెక్కిపోవటం లేదూ?

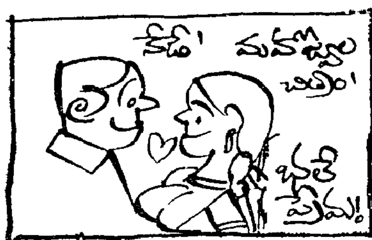
"మన మిరువురం .... తారాచంద్రు లం...." అనుకుంటూ ప్రేయసీప్రియులు యుగళగీతాలు పాడకొనే అవకాశం లేదింక! అసలు చంద్రుడే వట్టి—— ఏదో గ్రహం అంటూంటే ఇంక తార కోసం ఎక్కడ ఆలోచించేది!

అందుకే చంద్రునితో కలిసిన ఏ ప్రేమగీతం విన్నా వెనుకటంత సంతోషం ఇప్పుడు కలగటంలేదు.

ఇంతకూ చంద్రునితో ముఖ్యాను బంధం గల మన గొప్ప పండగ——పర్వ దినం వినాయక చవితిమాట ఏమిటి? వినాయకుని గుజ్జురూపం చూచి నవ్వినం దుకు చంద్రుడు పార్వతీదేవి శాపం పొందడం, ఆ చవితి చంద్రుని చూచిన శ్రీకృష్ణునికి అపవాదు రావడం ఇదంతా అబద్ధమేనా? చంద్రుడే అబద్ధమంటే ఈ పురాణాలూ అబద్ధమే ననుకోవాల్సిందేనా? ఈ చాంద్రా యణమంతా కల్పనేనా?

పాపభూయిష్ఠమైన ఈ లోకాన్ని చూడలేక శ్రీ వేంకటేశ్వరుడు శిలా రూపం ధరించాడన్నట్లుగానే ఈ పాపిష్టి లోకంలోని కర్మకాండలన్నీ చూడలేక చంద్రుడుకూడా రాయీ రప్పాగా మారి పోయాడా? లేక తార విషయంలోలాగానే ఏదైనా కొంటెపని చేస్తే కోపం వచ్చి సాంబశివుడు తన నెత్తిమీదినుంచి తొల గించి నేలకేసి కొట్టాడా ఈ చంద్రుణ్ణి? అటువంటిదేదో జరగకపోతే అంత అగ్రస్థానంనుంచి యింత అధమస్థానాని కెందుకు దిగజారిపోతాడని?

జ్యోతిశ్శాస్త్రంలోకూడ చంద్రునికి అతి ముఖ్యమైన స్థానం——ఇటు హైందవ శాస్త్రాలోనూ, అటు ఆంగ్లేయ శాస్త్రం లోనూ కూడ! పౌర్ణమి ముందు, అమా వాస్య తర్వాత —— అంటూ చంద్రుని పెరుగు తరుగులనుబట్టి మనం ఎన్నో పనులు చేయుటం ఆచారాయిం. చంద్రుని తరుగూ పెరుగులకూ, సముద్రపు ఆటు పోటులకూ ఎంతో సంబంధం. పౌర్ణమి రేయినాడు సముద్రం ఎగిరెగిరి పడుతుందని చెబుతాడువేమూ! పిచ్చివాళకూడా పౌర్ణమి

ముందు పట్టపగ్గాలు లేనంతగా వుంటాయి మరి! పిచ్చివాడిని lunatic అనడంలో గల అర్థం అదే. ఆకాశంలో వున్న మట్టి ముద్దకు ఈ మానవమేధపై ఇంత అధికారం ఏమిటో తెలియదు కదా!

పోనీ వట్టి మనుషులమేనా అంటే కాదే! పూలూ చెట్టుచేమలూకూడా ఆరాధిస్తున్నాయి ఈ చందమామని. అంత ఎత్తున ఆకసాన ఆ చంద్రుడుగారు కన్పించనిదే ఇక్కడ నేలమీద కలువ భామ వికసించదు; చంద్రకాంత హసించదు! మేంమాత్రం తీసిపోయామా ఉన్నట్టుగా పక్షులుకూడా ఉయాప: చక్రవాకం ఎవరెరుగనిది! చంద్ర చకోరానుబంధం ఎవరికి తెలియనిది! వెన్నెల పులుగు అనే నామాంతరం సంతరించుకున్నదికూడా అందుకే కదా!

"చంద్రుణ్ణి చూసొచ్చాను. చం మీద నడిచొచ్చాను" అంటూ దేశంవాడు ఎగిరెగిరి పడ్తే పడొచ్చ చంద్రుని చుట్టూ పరిభ్రమించే భార సుందర శృంగార కవితకుమాత్రం గొడ్డలిపెట్టు. ఈ ఘనవిజయం పై కవిహృదయాలకేమాత్రం సంతోష కాదు. అందానికీ ఆహ్లాదానికీ మా చంద్రుడనుకొంటూ "సుధాకర "సుధాంశుడు" "వెన్నెలరేడు" కీర్తిగానం చేస్తూ కావ్యసృష్టి చేసే కాశం శాశ్వతంగా దూరమైపో కదా! అసలు చంద్రుడు లేని కావ్యం వున్నాయా ఇంతవరకూ! ఏ మొఖం పెట్టుకొని సుందరమూ

ంద్రుడితో పోల్చగలం? విందుచంద్రుని గాస్తూ నాయికానాయకులు పాటలు పాడుంటూ గంతులు వేసే దృశ్యం చిత్రీకచటాని కిక ఏ సినీ డైరెక్టర్ మాత్రం హపించగలడు?

వెనుకటి రోజులలో నవల వ్రాయాచే చక్కటి కథాంశం. లిఖించేందుకువ సమయం. నామకరణం—ఇవి త్రమే సమస్యలుగా వుండేవి. ఇప్పుడు క్రొత్త సమస్య ఎదురైంది. చంద్రుని వర్ణించేది? ఏమి వ్రాయాలి? పోనీ లేద్దామా అంటే అదీ అంగీకారం దు. 'అతిలోకసుందరి—అతి సున్నిత రూపం—ఆహ్లాదకరమైన స్వభా...' అంటూ లక్షవర్ణనలు చేసినదాని పి. 'చంద్రునితో సరితూగు మోము' వల రేనినే కవ్వించగల సౌకుర్యం' అని ఒక్కవాక్యం వ్రాస్తే యేది. ఇప్పుడిక క్రొత్తగా ఏ గా వర్ణనలు చేసేది? మానసికంగా తిన్న ఈ పరిస్థితిలో ఈ చందమామ ఇటు పరిగ్రహించనూ లేక అటు పించనూ లేక అవస్థగా వుంది. ం కలం తీస్తే ముందు యిదే య తలెత్తుతోంది.

....పున్నమీ వెన్నెలలు పూల పుగా....'' అంటూ కమ్మనిగానం పరవశించే అవకాశం ఇంకెక్కడ పున్నమివెన్నెల కురిపించే ఆ చంద ను చూచి మనసులో ఇపుడు ఉల్లాసానికి బదులు కల్లోలం రేగుతూన్నది.

డాబామీద .... ఒంటరిగా .... విందు చంద్రుని చూస్తూ నిలబడిపోయి సర్వం మఱచిపోవటం నాకు అలవాటు. ఈనాడూ అలాగే నిలబడ్డాను.

''ఏమిటోయ్ అంత ఆలోచన! ఇక్కడ యింకా మనుషులం వున్నాం కాస్త మాట్లాడకూడదూ? .... సారీ, డిస్టర్బ్ చేశానా?''

నాకు నవ్వు వచ్చింది.

అన్నింటిలో ఏ మాటకూ బదులు పలుకలేదు.

అది ఎవరి ప్రవేశమైనా కావచ్చు: డిస్టర్బన్సే నిస్పందేహంగా. ఆలోచించేప్పుడు ఏకాంతాన్ని అభిలషిస్తాను.

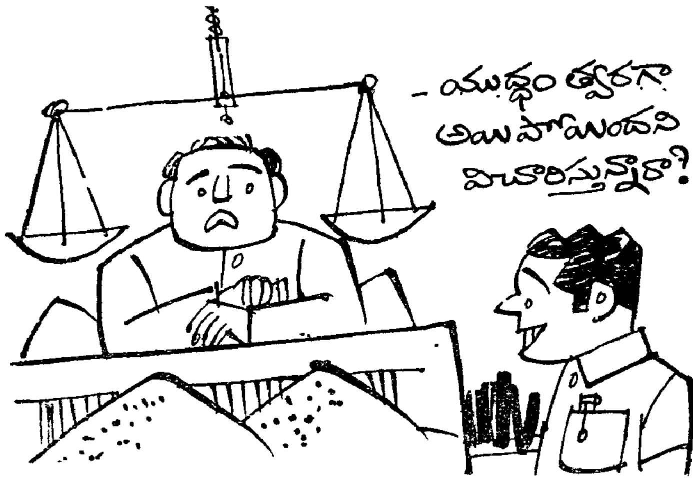
''మమ్మీ .... డాడీ పిలుస్తుంటే .... మాట్లాడవేం?'' నేనూ ఉన్నానంటూ రెండేళ్ళ మాధవి అధికారం!

నేను మాట్లాడలేదు.

పరీక్షగా చూస్తున్నారనుకుంటా నన్ను, తండ్రీ కూతుళ్లు.

''ఏమిటంత దీక్షగా చూస్తున్నావు చంద్రుణ్ణి? మనం ఎప్పుడు వెళ్ళగలమా—ఏమున్నాయో చూచివద్దామా అనా?.... ఇన్ని విచిత్రాలు జరుగుతూండగా లేవిది—ఇక ఆ రోజులు మాత్రం రాకుండా వుంటాయా? చూద్దాం లే!''

''హతోస్మి! ఆఫీసులో రొటీన్ వర్క్‌కు అంకితమైపోయే ఈ మర మనుష్యులకు యింతకంటె వేరే కవిత్వం

ఎక్కడినుంచొస్తుంది?''

''మమ్మీ'' చేతులు చాపింది మాధవి.

దాన్ని యాంత్రికంగా అందుకున్నానే కాని నా దృష్టి చంద్రుని మీది నుండి మరల లేదు.

రెండు నిముషాలు నిశ్శబ్దం.

''మమ్మీ!'' ఎంతో మెల్లగా, మధురంగా పిలుస్తోంది మాధవి.

నేను పలుకలేదు.

షికారుకో పార్కుకో తీసుకుపొమ్మని చేరిందేమో! అంతకంటె పనేముంటుంది దానికి.

''ఇలా చూడు మమ్మీ!'' మళ్ళీ పిలుస్తూ నా రెండు చెంపలకూ తన చిన్నారి చేతులు ఆన్చి బలవంతంగా తన వేపు త్రిప్పుకుంది

''ఏమిటి?'' చీకాకు పడుతూ అడిగాను. పరిష్కారం లేని సమస్యతో నేను బాధపడ్తూంటే దీని అర్థం లేని గొడవ ఒకటీ మధ్యన!

''అటు చూడు మమ్మీ!'' చం[illegible] దెసగా చూపుడువేలుతో చూపుతో[illegible] ''ఆకాశం పెద్ద బొట్టు పెట్టుకుంది మమ్మీ!''

ఉలికిపడింది నామనస్సు.

నా పరధ్యానం పరుగులెత్తి పంచలైంచి.

''కదు మమ్మీ!'' రెట్టించింది మా[illegible]

పరీక్షగా చూచాను!

నిర్మల నీలాకాశం!

అపుడే ఉదయించిన నిండు చంద్రుడు!

పసిమి మిళితమైన అరుణ విరజిమ్ముతూన్న పూర్ణ బింబం!

ఇన్నాళ్లుగా నన్ను బాధిస్తూన్న సమస్యకు పరిష్కారం లభించినట్లయిం[illegible]

మాధవి పసిదైనా ఉపమానం
...గా. అందంగా చెప్పిందనిపించింది.
ఒక ప్రత్యేకమైన పరిధిలో, ఒక
...లో ఆలోచించడం అలవాటై పోయిన
తరం రచయిత్రీ రచయితల వల్ల
కవితలో క్రొత్త పోకడల నాశించడం
...వసరం. భవిష్యత్తులో ఈ పసివాళ్ళే
... భావాలు వెదజల్లాలి!

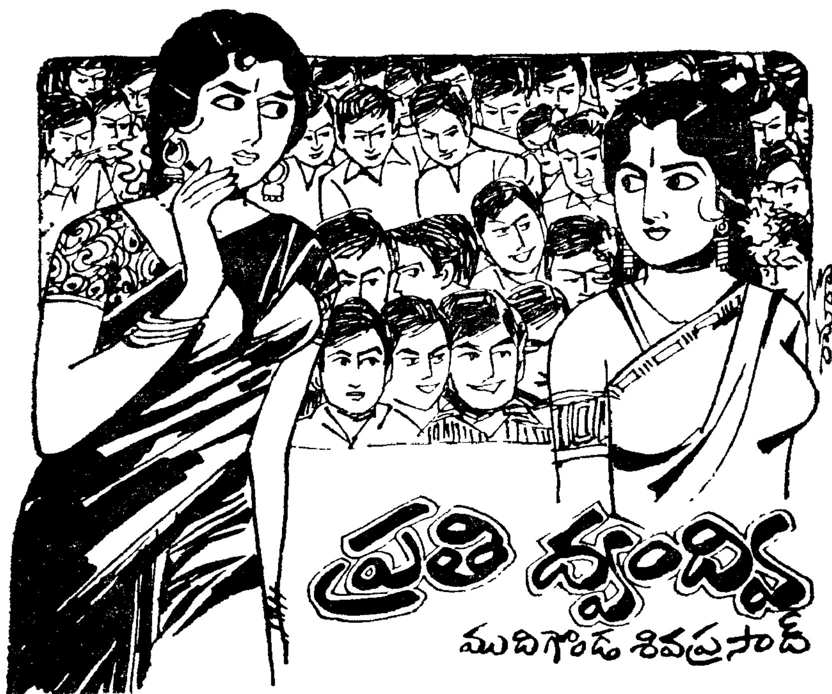
"నువ్వు పెట్టుకొనే బొట్టులాగే
... మమ్మీ!" మాధవి ఇంకా వత్తి
...వ్వింది.

"ఔనమ్మా! ఔను!" సంతోషంగా
పెట్టుకొన్నాను.

...న మాటలు విని, తన భావానికి
ఆమోదం వెలిబుచ్చడంతో మాధవికి
ఎక్కడలేని సంతోషం వచ్చింది.
కేరింతలు కొడ్తూ వెళ్ళిపోయింది ఆడు
కోవడానికి.

సమస్యకైతే ఏదో పరిష్కారం లభిం
చింది కాని, నా మనస్సుకు బాధోప
శమనం కలుగలేదు.

అతిగా మన్నన అందుతూ మేడి
పండులా బ్రతికే ఒక్కో ఉన్నతోద్యోగి
కడకు లంచాల కారణంగా పదవీచ్యుతు
డై విసర్జించ బడిన చందాన—అత్యు
త్తమమైన, అపురూపమైన, అసమాన
మైన కవితాపీఠం నుండి తొలగింప బడిన
ఓ చందమామా—నీకు నా సానుభూతి!

ప్రతిద్వంద్వి

ముదిగొండ శివప్రసాద్

ఇది సత్యజిత్ రే బెంగాలీలో నిరుద్యోగ సమస్యమీద తీసిన సినిమా కథ అనుకునేరు—కాదు; గుంటూరు బ్రాడీపేట ఓవర్ బ్రిడ్జ్ దగ్గర జరిగిన ఓ అమ్మాయి కథ.

లక్ష్మి పెద్ద అందమైనది కాకపోయినా అనాకారిమాత్రం కాదు. ముఖ్యంగా ఆమె సౌజన్యం, సౌశీల్యం ఆమెకు పెట్టని ఆభరణాలుగా శోభించాయి. దానికితోడు కవులు ప్రబంధాల్లో వర్ణించేటట్లుండే ఆమె కళ్లు చూపరులను ఇట్టే సమ్మోహితులను చేసేవి. గుంటూరు బ్రాడీపేట నాలుగోలైనునుండి బయలుదేరి ఓవర్ బ్రిడ్జ్ మీదుగా దిగి తన కాలేజీకై వెళ్తుంటే రెండువైపులా నల్లకలు తోరణాలు కట్టినట్లుగానూ, తుమ్మెద బారులు తీర్చినట్లుగానూ, మరుని తూపులన్నీ చూపులరూపంలో చూపరుల ఉన్మత్తులను చేసేటట్లుగానూ వుందే అయితే మధుకరునికి సంపెంగల పై అసంభవమయినట్లే ఆమె సౌశీల్యం ఈ కల్హార మాలికలుకూడా ఎవ్వరి లోనూ పడలేదు. అలా పడలేదు అని సహజం తనదారిని తాను పోతే కథ అసలు జరిగేదే కాదు స్వ వరంలో రాజులు పంక్తులుకట్టి ఈ

వ్నట్లే స్టూడెంట్లు ఓవర్‌బ్రిడ్జి పైనా క్రిందా గజానికొకడు నిలబడి ఎప్పుడామె కటాక్షవీక్షణం తమలో ఏ అదృష్టవంతుడి మీద ప్రసరిస్తుందోనని అలా పరీక్షణలో తమ అమూల్యమైన కాలాన్ని వాళ్ళ తండ్రులు ఇంటినుండి పంపే డబ్బు కన్నా ఇంకా నిర్లక్ష్యంగా లెక్కాపత్రం లేకుండా ఖర్చుపెట్టేసేవారు. అయినాసరే ఆమె అలా తలవంచుకొనే కాలేజీకి పోయేది. అలా తలవంచుకొనే ఇంటికి చేరేది. దీనితో పిల్లలలో పంతం హెచ్చింది. వాళ్ళ పంతంతోబాటు ఈమె కాఠిన్యంకూడా రెట్టింపయింది.

లక్ష్మి తలవంచుకొని ఇంటినుండి యలుదేరేది. వాకిట్లోనే రెండు ఇకి ంపులు. మూడు సకిలింపులు. మరి లుగు అడుగులు వేశాక కిళ్లీకొట్టువద్ద లబడ్డ గొట్టాంపాటు కుర్రాడిపాట "చెలియా కనరావా!". గమ్యమెరిగిన థికునిలా లక్ష్మిమాత్రం అచంచలంగా శ్చయంగా ఎడంచేతో పుస్తకాలను హృదయానికి హత్తుకొని తనమార్గాన వంచుకొని సాగిపోయేది. ఇంతలో డీపేట మెయిన్‌రోడ్ - ఓవర్ బ్రిడ్జ్. శక్యంకానంత ట్రాఫిక్. గజానికొక ఏజ్ రోమియో. అయితే ఈ పద్మ హం అవలీలగా ఛేదించుకొని ముందుకు డం లక్ష్మికి వెన్నతోబెట్టిన విద్య. ర్యుడు ఉదయించడమన్నా ఆలస్యం దేమో కాని వాసు ఓవర్‌బ్రిడ్జ్‌వద్ద అటెండెన్సు వేసుకోవడం మాత్రం అన్ని ఋతువులలోనూ క్రమం తప్ప కుండా టంచన్‌గా చేసేవాడు. కోఠివ్వ వైద్యశాలవద్ద అదే సమయానికి రవి ప్రత్యక్షం. మరో యాభై గజాల కవతల దారితప్పిన ప్రయాణీకునిలా పోయిన వస్తువును వెతుక్కుంటున్నట్లు కాసేపు నేలనూ, మరి కాసేపు శూన్యాన్ని చూస్తూ తిరిగే జాన్—హిప్పీ స్టయిల్‌లో చెంపలు కిందిదాకా పెంచిన బక్కపలచని కుర్రాడు. అయితే లక్ష్మి సమానాంతర రేఖలమీద వెళ్ళేదే. క్షల్వపూల దండలు ఎంతవేస్తూ కాలేజీగేట్లవైపే చూస్తుండటంతో రోడ్ల పక్క పాంథులకు ఈ చూపుల ఒయ్యాసిస్సులు గగనకుసుమాలైనాయి. కుందేటి కొమ్ములైనాయి. అందని మ్రానిపండ్లయి నాయి.

లక్ష్మి, పద్మాక్షి ప్రాణ స్నేహితురాండ్రు. మంచీ చెడులు ఏకాంతంగా ముచ్చటించుకునేవారు.

పద్మాక్షి అనేది "అక్కా నీ కళ్ళు దేవుడు నాకిస్తే నా ఓహో—ఈ ప్రపంచాన్నంతా ఏకచ్ఛత్రాధిపత్యంతో ఏలేదాన్ని" అని.

లక్ష్మి నవ్వి "పిచ్చిపిల్లా—ఆడదానికి అంత అందం మంచిదికాదు కూడాను. అయినా నీ కళ్ళకుమాత్రం ఏంలోపం? కాస్త కాటుక పెట్టుకుంటే చాలు, కళకళలాడుతూ రంభలా వుంటావు."

"నువ్వు పొగడాల్సిందే నువ్వూ

చూడక్కా—నీ చూపులకోసం ఎన్నెన్ని నూతకాలు అలా పడిగాపులు కాస్తున్నాయో."

"అది నా దురదృష్టం. నేనేం ఉద్యోగాలు చేసి ఊళ్లేలబోవడం లేదు. బ్యూటీ కంటెస్టులలో పాల్గొనడమూ లేదు. పెళ్ళి ట్రెయినింగులో ఇదొక భాగమని మా వాళ్లు ఇంట్లో బలవంతం చేస్తే గత్యంతరం లేక ఒప్పేసుకున్నాను. లేకుంటే నాకీ కాలేజీ ముఖమే చూడాలని జీవితంలో కోరిక లేదు. ఏదో కాలక్షేపానికి ఇంట్లో పుస్తకాలు చదువుకుంటూ వంట చేస్తానే కాని—అక్బరు ఏ సంవత్సరంలో ఏ కోటను ముట్టడించాడూ. అబుల్ ఫజల్ వ్రాసిన జమాపద్దుల చిట్టాలో—ముట్టడిలో ఆదాయం ఎంత వుంది, వ్యయం ఎంత వుందీ, జంకిన్స్ చెవిని కోసినందుకు ఎన్ని సంవత్సరాలు తన్నుకుచచ్చారూ—ఈ వివరాలన్నీ నాకెందుకు పద్మాక్షీ—నేనేం హిస్టరీ లెక్చరర్ని కాబోవడం లేదు—పైగా ఇవి నా నిత్యజీవితావసరాలకు ఏ విధంగానూ తోడ్పడవు."

"నీవు బీ. సి. నాటి పిల్లవు అక్కా! బ్రహ్మదేవుడు పాత చింతకాయ పచ్చడి వంటి బూజుపట్టిన భావాలు కల నీవంటి వాళ్ళకు బ్రహ్మాండమైన సౌందర్యం ఇస్తాడు. ప్రోగ్రెసివ్ వ్యూస్ కల నావంటి వాళ్లకుమాత్రం న్యాయం చేకూర్చడు. సృష్టిలో ఇదొక వింత—ఏం చేస్తాం"

"పద్మా—అజ్ఞానంలో పడి టెంపరరీ ఎట్రాక్షన్స్‌కూ, సినిమాల ప్రభావానికి లోబడి ఇలా మాట్లాడుతున్నావు కా[illegible] ఈ బాధ పగవాడికూడా వద్దు. హాయిగ స్వేచ్ఛగా నా ఊపిరేదో నన్ను పీల్చుక పీయకుండా అంగరక్షకుల్లా నిరంతర[illegible] నన్ను అణువణువూ పరీక్షిస్తూ ఇల వెంటనంటుతుంటే ఎంత బాధ వేస్తుంద[illegible] తెలుసా? బాధను మించిన అసహ్యమ జుగుప్సాకూడా కలుగుతుంది. ప్రతిరోజ ఈ చదువు మానేసి ఇంట్లో కూర్చుం మని పొద్దునొకసారీ సాయంత్రం ఒ[illegible] సారీ అనుకుంటాను నేను. కాని తప్ప[illegible] కర్తవ్యం—గత్యంతరం లేదు. ఇ[illegible] అవస్థ పడవలసిందే. ఆ వచ్చే వరుడెవ[illegible] సెలెక్ట్ చేసుకోవాలంటే ఈ డిగ్రీకూ తోకలా వ్రేలాడుతుండాలట కదా! : నాన్న రోజూ పదిసార్లంటారీ మా నిజంగా ఆయనకెక్కడ గుండెపో వస్తుందో నావల్లనని, ఇలా నోరుమ కొని తల వంచుకొని చదువుల నాట ఆడేస్తున్నాను."

"కోతలు కొయ్యకోయ్. నా ద[illegible] కూడా ఎందుకు దాస్తావు నిజం. [illegible] ఇంతమందిని నీవు ఆకర్షించగలిగావ అది నీకు నిజంగా గర్వకారణం కా కాబట్టే ఊరుకున్నావు కాని లేకు వాళ్ళమీద ఎప్పుడో పోలీసు రిపోర్టు వుండేదానివి. నా వెంటనే కనుక వా[illegible] పడివుంటేనా ఓ ఆట పట్టించిన దాన్ని."

చూ వ

"బుద్ధిలేని పిల్లా—సినిమా డైలాగులు ల్లించకు. సినిమాలు వేరు. జీవితాలు వేరు. తెరమీదిదంతా నటన. ఇదంతా జీవితం. కఠోర సత్యం. నీవా మగపిల్ల ను ఆటపట్టిస్తావా? ఏం ఆట పట్టిస్తావే బతుక్కి. ఆకుమీద ముల్లుపడ్డా. ముల్లు ద ఆకుపడ్డా ఆకే చినిగిపోతుంది. ఆ లీసులుకూడా మనుషులే. మొన్న త్తగా వచ్చిన పోలీసాఫీసరు పగపట్టి ఎవ్‌టీజర్స్ నందరినీ అరెస్టు చేశాడు. ళుతో గొట్టాంపాంట్లను కోసి రోడ్డు ద నడిపించాడు. అలా చేయబడ్డ ళ్లలో ఓ పెద్ద రాజకీయనేత్తా ఓబిజినెస్ గ్నెట్, కొడుకుకూడా వున్నాడట. ఫలితం. పోలీసాయనకు ట్రాన్స్‌ఫర్. లా వున్నాయి పరిస్థితులు."

"పోనీ ఒక్కసారైనా నువ్వు మృదు గానైనా ఒక్కర్నీ మందలించినట్లు డలేదు నేను."

"అందుకని ఈ జాకర మొత్తమూ ఇష్టమని నిర్ణయానికి వచ్చావేమిటి? డ్వి—నీకు నిజంగా బ్రెన్ లేదు . మంత్రాలకు చింతకాయలు రాలవు. మందలింపులకూ, బెదిరింపులకూ లొంగి రారు. మొన్న బెజవాడ పత్రిక ఆఫీసు రోడ్‌న మా బంధువుల మ్మాయి కుసుమ పోతుంటే ఓ ఈవ్ ర్ వెంటపడ్డాట్ట. "నీకేం బుద్ధిలేదా— తల్లిలేదా? అక్కాచెల్లెళ్లు లేరా? అవి ననటంగా ఈపిల్ల రభస చేస్తే వాడు "లేకేం—అంతా వున్నారు పిల్లా— ఒక్క భార్యమాత్రమే లేదు" అని నలుగురూ గుమికూడే లోపల సైకిలెక్కి పారిపోయాడట. వెధవ సినిమా డైలాగులూ వాడూను. అందుకే తలవంచుకొని లేని ధైర్యసాహసాన్ని అనువుతెచ్చుకొని ఇలా కాలక్షేపం చేస్తున్నాను నేను పద్మా! ఎంత తల దువ్వుకోకుండా ఫ్యాషనబుల్ చీరెలు కట్టుకోకుండా. సంసార పక్షంలో పోతున్నా ఈ పోరు తప్పడంలేదు."

"ఆ మూడుముళ్ళయినా త్వరగా పడేటట్లు మీ నాయన్ను చెయ్యమను. మంగళసూత్రం చూస్తే ఈ పిల్లలకి తుపాకి గుండ్లని చూచినట్లవుతుంది."

"అఘోరించినట్లుంది నీ తెలివి — అదే అయితే ఇంక అసలు చదువెందుకే నాకు—దానికోసమే ఈ పాట్లన్నీ."

"పోనీ నేను కవచాను కట్టించుకో."

"నోరు మూసుకో. నీ జోక్స్‌కు హద్దూ పద్దూ లేకుండా పోతున్నాయి. జీవితం కథ కాదు. కఠోరసత్యం. ఇది గుర్తు పెట్టుకుంటే నీకీ పరాచికాలూ, వ్యామోహాలూ రెండూ వుండవు"

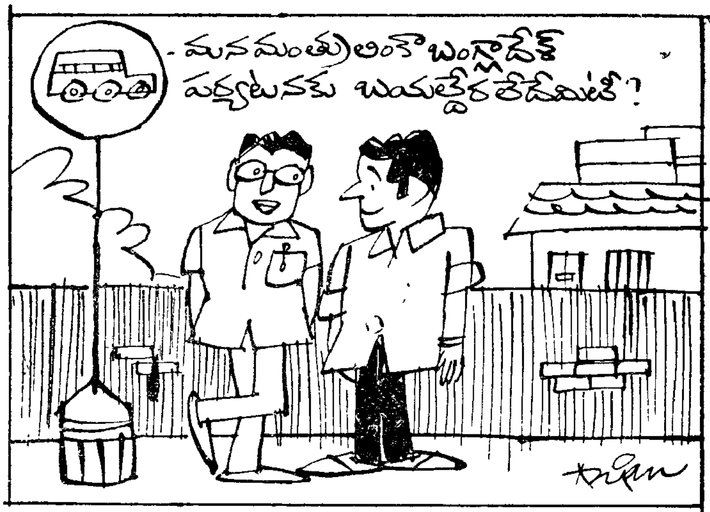
• •

కాలేజీలో స్టూడెంట్స్ యూనియన్ ఎన్నికలు.

అంతా ఎటుచూచినా కోలాహలమే.

ఓ ఎం. ఎల్. ఏ ఎలక్షనంత హడావుడి పెరిగింది. కరపత్రాలు గోడలపై వ్రాతలూ, కార్లతో ప్రచారాలూ అంతా

యు వ

రాజకీయ వాతావరణమే. అందులో ఒక గ్రూపు తమ రాజకీయాలకు అనుగుణంగా అందరు అభ్యర్థులనూ నియమించుకొని లాంగ్వేజి ఎసోసియేషన్ పోస్టుకు ఒక స్త్రీని నిలబెట్టాలని నిశ్చయించారు.

"ఎవరిని నిలబెట్టాలి?" ప్రశ్నించుకున్నారు వాళ్లు.

"ఇంకెవరిని. లక్ష్మిని నిలబెడితే సరి—ఆమె మనవెంట వుంటే చాలు. మొత్తం గ్రూపంతా గెలుస్తుంది. పిచ్చెక్కినట్లు వచ్చి ఓట్లేసి పోతారంతా మనకే"

అందరిదీ ఇదే అభిప్రాయం.

ఇంకేం వెళ్ళి ఆమెను ఒప్పిస్తే సరి

కాని ఒప్పుకుంటుందా??

ఏమో....

ఈ సదవకాశాన్ని ఉపయోగించుకునేందుకు ట్రిమ్‌గా తయారై బయలుదేరాడు వాసు.

లేడీస్ వెయిటింగ్ రూం ఇవతల కాచాడు.

క్లాసు కాగానే గదిలోకి వెళ్తూ కొంచెం దూరంనుంచే గమనించింది వాసును. ఇవ్వాళ వీడేదో సాహసానికి పూనుకున్నాడే అనుకున్నది.

"ఏమండీ...."

"ఆఁ—ఏమిటి?" జంకూ గొంకూ లేకుండా నిలబడి అడిగింది లక్ష్మి.

"మేం ఎలక్షన్లకు పోటీ చేస్తున్నాం"

"సరే—నా ఓటు మీకే ఇస్తాను."

లక్ష్మి వెళ్ళబోయింది.

'మేమంటే నేను కాదు — మా గ్రూపువాళ్లు. వాళ్లు మిమ్మల్ని కూడా లిటరరీ అసోసియేషన్‌కు అభ్యర్థిగా ఎంచు

కున్నారు."

"క్షమించండి. నాకిలాంటివి నచ్చవు."

"మీరట్లా అంటే మా గ్రూపంతా ఏం కావాలి?"

"మీ గ్రూపు ఏ గంగలోనన్నా దిగండి. నాకీ ఎలక్షన్లు వగైరాలు నచ్చవు. క్షమించండి" వెయిటింగ్ రూంలోకి వెళ్ళిపోయింది. మూడుముక్కల్లో సంభాషణ తేలిపోయింది.

వాసు యుద్ధంలో ఓడిపోయిన వీరుడిలా తిరుగుముఖం పట్టాడు.

చూస్తుండగానే పదిమంది జమకూడారు.

"ఏం మాట్లాడిందిరా వాసూ—మాకు చెప్పకూడదా?"

"ఒప్పుకుందా? మనతోబాటు కాన్వాసుకు వస్తానందా?"

ప్రశ్నల పరంపర—

"నువ్వదృష్టవంతుడివిరా — నీతో మాట్లాడింది."

అభినందనల వర్షం—

"అరేయ్—నన్ను చంపకండి—ఏ గంగలోనన్నా దూకమని తిట్టి పంపింది."

"అరే—అలా అన్నదా—అయితే ఇంకా అదృష్టవంతుడివి — ఆవిడచేత తిట్లు తిన్న మొదటి హీరోవు నీవు. ఇంకేం దూకు లక్కీ—సౌందర్య గంగలో—ఒకటే గోల.

•

"ఏమంటాడే వాడు?" పద్మాక్షి ప్రశ్న.

"ఆ—ఏవో వాడి మొఖం ఎలక్షన్సట — నిలబడాలిట — ఇదో నెపం పలకరించేందుకు" నిర్లక్ష్యంగా అన్నది లక్ష్మి.

"అసలు సంభాషణ ఏం జరిగింది?"

"పద్మాక్షీ—ఏం నీకు మతిపోతున్నది రోజు రోజుకూ. ఇలాంటి అల్పవిషయాలపై అంత ఫాసినేషన్ పనికిరాదు. ఎవ్వళ్ళో సవాలక్షగాళ్లు వస్తుంటారు, పోతుంటారు. కాని మన లక్ష్యమేమిటో అదే చూచుకోవాలి."

పద్మాక్షిమాత్రం లక్ష్మిని తమ మధ్య నిలబడ్డ ఓ 'హెలెన్ ఆఫ్ ట్రాయ్'లా భావించి చూస్తున్నది. ఈజిప్ట్ రాణి క్లియోపాత్రాలా అనుకొని మనస్సులోనే ఆరాధిస్తున్నది—

"ఏమిటే ఈ తన్మయత్వం."

"అక్కా — నీ అదృష్టానికి నేను అసూయపడుతున్నాను—నువ్వెంత అందమైనదానివి."

"మూర్ఖురాలా—అందం అశాశ్వతమైనది. శరీర సౌందర్యం ఏముంది? ఏ జబ్బు వచ్చినా నశించిపోవచ్చు."

"భగవద్గీత ఇంట్లో విని విని నాకు వంటబట్టినట్లుందక్కా. కాని చూడు నువ్వంటే ఎంత గ్లామరో—ఎట్రాక్షనో... నీకుకూడా మనసులో ఏ మూలో ఆనందం వుండే తీరాలి ఈ ఘనతకు.

"అందుకే నిన్ను నేను స్టుపిడ్ అంటున్నది—ఈ వందిమాగధుల కైవారాల సంకెళ్ళనుండి విముక్తి ఎప్పుడా అవి భావిస్తుంటే నా కిది ఆనందమా?"

"కాకుంటే ప్రిన్సిపాల్‌కు ఒక్కరి మీదనన్నా ఎందుకు రిపోర్ట్ చేయలేదు."

"ఆయనది రెండువైపులా వాడిగల కత్తి. అటు అబ్బాయిలను సస్పెండు చేయడంతోబాటు బికినీ పెరేడ్‌లా ఏమిటీ వేషాలు? ఇది కాలేజీ అనుకున్నారా? బ్యూటీ కాంపిటీషన్‌లో పాల్గొనేందుకు వచ్చారనుకున్నారా?" అని ఈ గుర్రపు జూళ్ల కన్నిటికీ ఫైన్ వేస్తాడు—రచ్చకెక్కడం ఎవరికిమాత్ర మేమంత ఆనంద కరమైన విషయం."

కొద్దిరోజుల్లోనే ఎలక్షన్లకు అభ్యర్థులు నిలబడ్డారు. ప్రెసిడెంట్, వైస్ ప్రెసిడెంట్, సెక్రెటరీ, జాయింట్ సెక్రెటరీ, ఆర్ట్ రిప్రెజెంటేటివ్, లాంగ్వేజ్ రిప్రెజెంటేటివ్. గేమ్స్ సెక్రెటరీ, క్లాస్ రిప్రెజెంటేటివ్—మొత్తం ఎనిమిది ఓట్లు—నాలుగు గ్రూపులు — ఇండిపెండెంట్లతో కూడా కలిపి మొత్తం నలభై మంది అభ్యర్థులు. ఒక్కొక్క అభ్యర్థికీ ఇరవై మంది వందిమాగధులు.

అంతా లక్ష్మి చుట్టూ ప్రదక్షిణం చేశారు.

తడవ కొక డొక కరపత్రం తీసుకొని లక్ష్మి కందించి "మీ ఓటు మాకే వేస్తారు కదూ—షూర్‌గా—" ఇలా ఏదో మాట్లాడానన్న సంతృప్తితో వెళ్ళేవాడు.

వీళ్ళ వెర్రి మొర్రి వేషాలు చూచి అసహ్యించుకొని ఈ కరపత్రాల సన్నిటినీ ఇంట్లో వాళ్ళ బాబాయి షేవింగ్ సబ్బు తుడుచుకునేందుకు పడేసింది.

కొద్దిరోజుల్లో ఎలక్షన్లయినాయి.

పోలింగుకుకూడా వెళ్ళలేదు లక్ష్మి.

ఎవరో కొందరు గెలిచారు. కొందరు ఓడారు.

ఈ జాతరమాత్రం ముగిసింది.

పీడ వదిలిపోయింది అనుకుంది లక్ష్మి.

మళ్ళీ ఆమె కాలేజీ ప్రయాణం ప్రారంభం.

మళ్లీ "చెలియా కనరావా" పాట.

మళ్ళీ ఓవర్‌బ్రిడ్జ్‌వద్ద వాసు అటెండెన్స్.

ఆర్య జోజప్ప వైద్యశాల ముందు రవి.

అలాగే శూన్యాన్ని చూస్తూ చెంపలు పెంచుకున్న జాన్.

అంతా మామూలే.

*　*

ఇలా వుండగా కాలేజీలో ఓ విచిత్రం జరిగింది.

కలకత్తాలోని ఆందోళనల కారణంగా పలుకుబడి కల చాలామంది సెంట్రల్ గవర్నమెంట్ ఉద్యోగులు వివిధ ప్రాంతాలకు ట్రాన్స్‌ఫర్ చేయించుకున్నారు.

అలా వచ్చినవారిలో ముకల్ బెనర్జీ ఒకడు. ఆయన చాలాకాలం విజయ వాడలో పనిచేసి ప్రమోషన్ మీద కలకత్తా వెళ్లాడు. అక్కడి అవ్యవస్థవల్ల తిరిగి ఆంధ్రప్రదేశ్‌కు పంపమని కోరాడు. వెం వాళ్లు అంగీకరించారు. తెచ్చి గుంటూరులో పోస్టు చేశారు.

రాగానే కుమార్తె సురేఖను కాలేజీలో చేర్పించాలని ప్రిన్స్‌పాల్‌కు ఫోన్ చేశాడు.

"ఒహో — బెనర్జీ సాబ్ — మళ్లీ వచ్చేశారేమిటి! మీరు మా ప్రాంతానికి ఇదివరకే చాలా పాత పరిచయం వుంది."

"అవునండీ — అమ్మాయికి సీటు కావాలి"

"ఓ యస్. ఖాళీలున్నాయి పంపండి ట్రాన్స్‌ఫర్ సర్టిఫికెట్లు వగైరాలతో."

కార్లో తెచ్చి డ్రాప్ చేసి వెళ్ళిపోయాడు కూతుర్ని.

సురేఖ కాలేజీలో చేరింది!

కాలేజీ మొత్తం విద్యుత్తాడనం, ఎలక్ట్రిక్ షాక్‌తో కంపించినట్లు చలించి పోయింది.

సురేఖ నిజంగా అందగత్తెల జాబితాలోనే చేరింది. కలకత్తా జామకాయలాంటి రంగు, కావ్యాల్లో వర్ణించేటట్లుండే సంపెంగ పువ్వువంటి నాసిక, విదియ చంద్రునివంటి నుదురూ, శ్రీకారం చుట్టినట్లున్న చెవులూ, తుమ్మెదల్లాంటి ముంగురులూ, అస్తినాస్తి విచికిత్సతో కన్పడే కటీ, చిగురుటాకుల్లాంటి చేతులూ, అరటి బోదెలవంటి ఊరువులూ, కృష్ణా పులిన తలాలవంటి నితంబాలూ, హంసలవంటి నడక, చిలకలవంటి పలుకులూ, అలంకార సామగ్రి మొత్తం ఒకచోట కుప్ప పోసినట్లూ, కవుల లక్షణాలన్నిటికీ లక్ష్యమన్నట్లూ క్షణికం కాని విద్యుల్లతలా మెరుస్తుంది సురేఖా బెనర్జీ.

సౌందర్యం భాష అయితే ఈమె బాలవ్యాకరణం.

సౌందర్యం భావమయితే ఈమె శబ్ద రత్నాకరం.

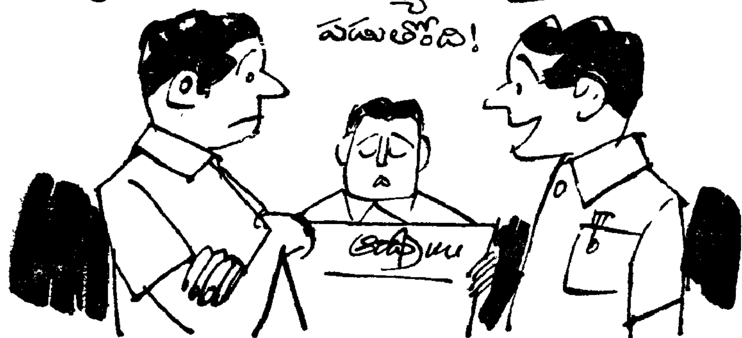
సౌందర్యం వసుచరిత్ర అయితే ఈమె సరస భూపాలీయం.

సౌందర్యం ఒక మహాకావ్యమయితే ఈమె ధ్వన్యాలోకం.

సురేఖా బెనర్జీ ఒక లక్షణం—ఆమే ఒక లక్ష్యం!!

రోజూ ఆఫీసుకెళ్తూ ముకుల్‌జీ కూతురును కారులో కాలేజీవద్ద డ్రాప్ చేసి వెళ్లేవాడు. వచ్చేటప్పుడు మాత్రం స్నేహితురాండ్రతో కబుర్లు చెప్పుకుంటూ ఇంటికి పోయేది సురేఖా బెనర్జీ!

ముకుల్‌జీ బ్రహ్మో; సురేఖకుకూడా ప్రార్థనా సమాజంతోనూ, సాంఘికోత్సవాలతోనూ బాగా పరిచయమే. అందుకనేమో చూస్తుండగానే తీగెలా అల్లుకుపోయింది మిత్రులతో. కలకత్తా సోషల్ లైఫ్ ముందు సురేఖకు గుంటూరు సముద్రం ముందు కాలువలా కన్పించింది. ఎవరే పార్టీకి పిలిచినా సురేఖా

పార్టీ సిద్ధం. ఎవరూ పిలవకపోతే వాళ్లింట్లోనే పార్టీలు ఏర్పాటుచేసేది. కాలేజీలో గర్ల్ ఫ్రండ్స్‌తోబాటు బాయ్ ఫ్రండ్స్‌కూడా ఉత్సాహంగా పాల్గొనేవారు పార్టీలల్లో. వీటితోబాటు చిన్న చిన్న పిక్నిక్స్. సినిమా ప్రోగ్రామ్ — ఓహ్! గుంటూరుకు మినియేచర్ 'ఓహ్ కల్కటా' స్థాయి వచ్చేసింది.

ఇప్పుడు లక్ష్మి బయలుదేరగానే 'చెలియా కనరావా' వినిపించడం మానివేసింది. లక్ష్మి థియేటర్‌వద్ద బీట్ కానిస్టేబుల్ వాసు అదృశ్యం. జోజప్ప వైద్య కళాశాల దగ్గర రవి కనపడటం మానేశాడు. అవతల శూన్యంలోకి చూచే హిప్పీ జాన్‌కూడా పత్తాలేడు. ఇప్పుడిక లక్ష్మి ఆనందాన్ని వర్ణించేందుకే భాషా చాలదు.

ఒక్కసారి శృంఖలాలనుండి బయట రామచిలుకలా హాయిగా స్వేచ్ఛా వా వులను పీల్చింది. 'పీడ వదిలిపోయి పద్మాక్షీ' అని తన సంతోషాన్ని వ్య చేసింది పద్మతో. తన కిక ఈ అ రక్షకుల కాపలా తీరిపోయిందన్న మా ఆ సురేఖ నెత్తిన పాలు పోద్దామనపించి లక్ష్మికి.

లక్ష్మి మొదటినుంచి చాలా ము సరిగా మాట్లాడేది. అందుకనే సురేఖ వెంటనే స్నేహం కలుపలేకపోయిం నిజానికామె కంత అవసరంకూడా పోయింది. సురేఖమాత్రం కన్పడ్డ ప్ర వారినీ పలకరించేది. లక్ష్మినికూ 'హలో' అంటూ నవుగుదికోబాచే రెం మూడు సార్లు విష్‌చేసింది కూడా

సురేఖలో ఏదో వశీకరణ శక్తి వుంది.
ఇట్టే స్నేహితులను ఆకర్షించి తన వెనుక
ఐది తిరిగేటట్లు చేసుకోగలిగేది. ఒక్క
ాక్ష్మి తప్ప తక్కినవారంతా ఆమెకు
ంందిమాగధులే. ఆమె రూపమే వేరు.
ఆమె కారే వేరు. ఆ స్టేటసే వేరు

కాలేజీలో కల్చరల్ డెలిగేషన్‌కు సెలక్షన్స్ వచ్చాయి. పేర్లు ఇవ్వవలసిం ని కోరారు. చాలామంది తమ పేర్లి ్చారు. కాని దాదాపు ఏకగ్రీవంగా ందరూ తమ టీమ్‌కు సురేఖా బెనర్జీ ాయకత్వం వహించాలని కోరారు. క్ష్మికి వాళ్ళ వెర్రిని చూచి ఏడ్వాలో. వ్వాలో తోచలేదు పూర్వమయితే లాంటి అవకాశమేదైనా వస్తే చాలు ొగల్లా ముపిరేవారు ఫాన్స్. ఏదో ఒక ంక పెట్టుకొనివచ్చి తనతో మాట్లాడి ావడానికి పరితపించేవారు. తాను నిర్ల ్యంగా కసిరేది. అయినాసరే వాళ్ళు న్నబుచ్చుకొనకుండా 'అదే మహా ్సాద' మన్నట్లు స్వీకరించి పోయేవాళ్లు. ని నేడు....ఎంత తేడా! ఎంత హాయి!! ు పేరును ప్రతిపాదించినవాడూ లేడు. మ్న రమ్మని పిలిచిన దుర్మార్గుడూ ు.

ఆరోజు మామూలుగానే కాలేజీకి తున్నది. బ్రిడ్జిదగ్గర వాసు వెళ్తూ ్ంచాడు. తన్ను చూడగానే ఏ పిపం ి. పెద్దపులినో చూచినట్లు భయపడి చుమించు పరుగెత్తినట్లు నడుచు కుంటూ వెళ్ళిపోయాడు. పారిపోతే వాసును ఏడిపించాలనీ పరాచికమాడాలని అనిపించింది లక్ష్మికి. ఈ విషయం పద్మతో చెప్పాలని కాలేజికి పోగానే చూచింది స్నేహితురాలి కోసం. కాని పద్మ కనపడలేదు. కాలేజీకూడా చాలా డల్‌గా, కలర్‌లెస్‌గా వుంది. సాయం త్రానికి పద్మ కనపడింది.

హడావుడిగా "ఏమిటీ అబ్బాయిల్లాగా నువ్వూ కొంపదీసి కాలేజీ మానుకొని ఏ మార్నింగ్ షోకో చెక్కెయ్యలేదు కదా."

"లేదే. ఇవ్వాళ రాజా రామ్మోహన్ రాయ్ జన్మ తిథి. అందుకని సురేఖా గారింట్లో పార్టీకి వెళ్లాను. ఓహ్! నిజంగా ఏం ఉత్సాహం, ఏం తన్మయం."

పద్మకూడా సురేఖా వలయంలో తిర గడం లక్ష్మి ఎన్నడూ ఊహించనేలేదు.

పద్మ అలా జన్మతిథి విశేషాలు వర్ణిం చుకు పోతున్నది. వేడుకలను స్వభావో క్తులతో, అతిశయోక్తులతో వివరిస్తూ వున్నది. లక్ష్మి కాసేపు విని విసుగు దలతో "ఎంత సేపూ ఈ సురేఖా మాహాత్మ్యమేనా? వేరే కబుర్లేమైనా వున్నాయా."

"కాదే లక్ష్మి. చెపితే నీ కాశ్చర్యంగా వుంటుందేమో కాని, ఓహ్! అసలా కల్చరే వేరనుకో. ఆ భక్తి. ఆ తాదా త్మ్యం, ఆ సోషల్ గాదరింగూ — లక్ష్మీ నువ్వూ అనుభవించాల్సిందే కాని నేను వర్ణిస్తే లాభంలేదు.'

యువ.

లక్ష్మికి చికాకు క్షణక్షణానికి పెరుగుతున్నది. పద్మమాత్రం ఇదేమీ గమనించకుండా వెర్రిముఖం వేసుకొని సురేఖ ఘనతను వర్ణిస్తోంది. "మన కాలేజీ పిల్లలే కాదు. కలెక్టరుగారూ, పెద్దపెద్ద ఆఫీసర్లూ ఎంతమంది వచ్చిపోయారో పొద్దుటినుంచీ సాయంత్రందాకా — నీ కసలు బొత్తిగా తెలియనే తెలియదా లక్ష్మీ?"

"ఉహూఁ."

"అవునులే. పాత చింతకాయ పచ్చడిలా నువ్వే మూలనో నక్కివుంటావు. లేకుంటే సురేఖ నీకూ తప్పకుండా ఇన్విటేషను ఇచ్చేవుండేది—ఆమె హృదయం ఎంతో విశాలం లక్ష్మీ."

లక్ష్మికి పద్మను చెప్పుతో తన్నాలనిపించింది.

విదిలించుకొని లేచి నిలబడి "చాల్లే నోరు మూసుకో—ఈ బోరు కట్టిపెట్టు."

"కాదే లక్ష్మీ—నీ పాత అంగరక్షకులు లేరూ వాసూ, రవీ, జానూ వాళ్ళంతా అక్కడ పార్టీలో వాటర్ సప్లయ్ చేస్తున్నారు అతిధులకి—ఆ జానుగాడి అవస్థయితే రాను రానూ వర్ణించలేననుకో. ఏదో పారేసుకున్నట్లు పరుగెత్తుతూ, గెంతుతూ నౌకరీ చేశాడు. అయితే ఎవ్వరూ దాన్ని నౌకరీగా భావించ లేదు. ఉత్తమ సంస్కారంగా, సంఘసేవగా భావించారు."

లక్ష్మి నీలోత్పలాలు అరుణ కమలాలుగా మారాయి.

"పద్మా. మన పేస్మీ బాగాలేదు. ఏదైనా సినిమాకెళ్దామా?" లక్ష్మికి సినిమాకెళ్లాలనే కోరిక కలగడం ఇదే మొదటిసారి.

"సారీ మాడమ్—ఈ రాత్రికి సురేఖ గారింట్లో సభ వుంది. చాలా పెద్దపెద్ద వాళ్లు వచ్చి మాట్లాడుతారట. నన్ను తప్పకుండా రమ్మని ప్రామిస్ చేయించుకుంది. చేతిలో చెయ్యి వేసి వచ్చానుకూడా. క్షమించు లక్ష్మీ మరోరోజు వెళ్దాంలే." పద్మ చకచకా వెళ్లిపోయింది ముంజేతి వాచీ చూచుకుంటూ.

లక్ష్మి నిర్ఘాంతపోయి చూస్తున్నది పద్మపోయిన వైపుకే.

ఆ రాత్రి లక్ష్మికి నిద్రపట్టలేదు. సమాజం ఎందుకిలా వ్యామోహాలవెంట పరుగెత్తుతున్నది?? చాలాసేపు ఆలోచించింది. అంతుబట్టలేదు. తనలో ఏదో చెప్పలేని బాధ.

అదీ ఇదీ అని నిర్వచించలేని వేదన.

తనకూ తన కళ్ళకూ ఏమయింది??

తనలోని ఆకర్షణాశక్తి నశించిపోయిందా??

నమ్మ బుద్ధి కాలేదు.

ఒకరాత్రప్పుడు అద్దంలో కళ్ళు చూసుకున్నది. అవి వెనుకటిలా స్వచ్ఛంగా కనపడలేదు. ఎర్రగా పచ్చగా రంగులు రంగులుగా కనపడ్డాయి. భయంవేసి కళ్లు మూసుకొని పడుకున్నది. కలల్లో ఏవేవో వింత వింత జంతువుల విలయనృత్యాలు.

అశాంతి—ఆరాటం.

మర్నాడు ఉదయమే కళ్ల డాక్టరు దగ్గరి కెళ్లింది.

ఆ:లిగొన్న తోదేలులా కూర్చొని వున్నాడు. బి. బి. పి. రావ్. "రా అమ్మా. లోపలికి రా. కూర్చో. ఏదీ ఆ బోర్డు చదువు." రాగానే అక్షరాల ఛార్టు ముందు కూర్చోబెట్టాడు. నిద్రలేమితో అస్తవ్యస్థంగా చదివింది లక్ష్మి.

"ఏదీ మొదటి రెండు పంక్తులూ మళ్లీ చదువు."

చదివింది లక్ష్మి. ఇదేమిటి తనకీ పరీక్ష? తన కళ్ళ మెరుపుకోసం ప్రత్యేక చికిత్సలూ. చిట్కాలూ చెప్తాడేమోనని వెళ్ళిందసలు లక్ష్మి.

"చూడమ్మాయ్—నీవు తొందరగానే మేలుకున్నావు. ఫరవాలేదు. ట్రీట్ చేస్తానులే."

"థేంక్సుసార్" ఆశ్చర్యపోతూ అడిగింది లక్ష్మి—

రావు ఏదో మూడు పంక్తులున్న పేరు చెప్పాడు. అదొక జబ్బు పేరట జబ్బు కన్నా పేరే భయంకరంగా వుంది—

లక్ష్మి శూన్యంలోకి చూస్తున్నది మతి పోయినదానిలా

తనకి కళ్ళ జబ్బేమిటి? ఎవరన్నా వింటే నవ్వుతారు—కాని రావు వ్యవహారం చూస్తుంటే నమ్మక తప్పేట్లు లేదు.

"జోడు రేపు తీసుకుపో అమ్మాయ్. ఫరవాలేదులే—పో"

ఫీజు బిల్లు తయారుచేసి అందించాడు. బిల్లుతో సహా ఇల్లు చేరింది కాళ్ళీడ్చుకుంటూ—

తండ్రి ఏమీ అవలేదు—

తల్లి విసుక్కుంది—

మూలనున్న నాయనమ్మ అన్నది "అవేం మాయదారి జబ్బులో—ఇప్పుడందరికీ జోళ్ళే—వాళ్ళ చదువుల చల్లగుండా—మా రోజుల్లో అయితే శుబ్బరంగా తవుడూ నెయ్యీ తిని బతికేవాళ్ళం. ఏ జబ్బులూ వుండేవి కావు—ఇప్పుడో? ఏం నూనెలో నమ్మా మాయిదారి నూనెలు—అసలీ చదువులేమిటి ఇరవైనాలుగ్గంటలూ అన్నం ముందు కూడా పుస్తకాలు పట్టుకొని కూర్చోడం—మా కాలంలో ఎరుగుదురా ఎవరన్నా?"

లక్ష్మికి దుఃఖం వచ్చింది—తానేం పశువా తవుడు తినడానికి—బియ్యంపైన విటమిన్లు లేకపోతే అది తన దోషమా??

అయినా తనకు కళ్ళ జబ్బా—??

అసంభవం. అబద్ధం—

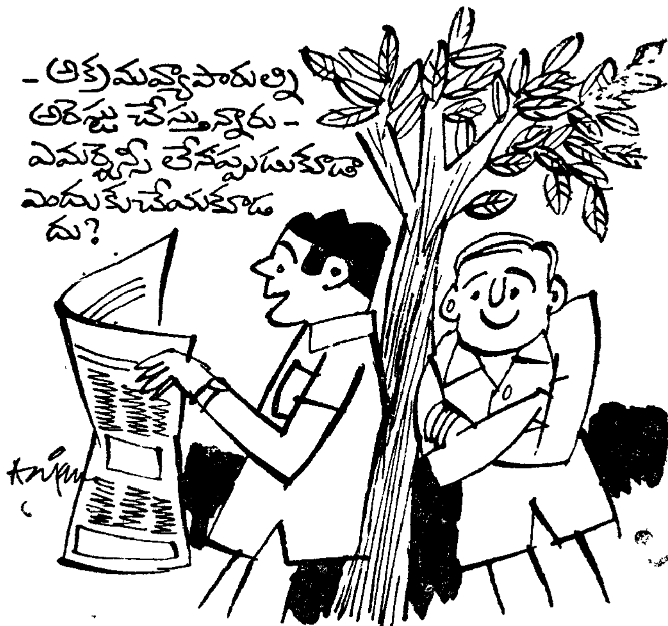
మర్నాడు తండ్రే వెళ్ళి బిల్లు పే చేసి జోడు తెచ్చియిచ్చాడు లక్ష్మికి.

కాలేజీలో ఎలక్యూషన్ కాంపిటీషన్.

సెక్రెటరీ—పోటీ వివరాలు అందరికీ వివరిస్తున్నాడు—

పద్మ చెప్పింది "సురేఖ పాల్గొంటున్నదట ఇంగ్లీషు డిబేట్‌లో — పస్ట్

పాల్గొంటే ఎంత బాగుండును లక్ష్మీ—''

''అవును పద్మా—ఆ రవిని పిలువు—నేనూ పాల్గొంటాను—''

పద్మ వింతగాచూస్తోంది లక్ష్మి వైపు.

రవి వచ్చాడు—

కాని ఇతడు మునపటి రవి కాదు—

అతనికి ఏ కలువ పూలపందల కోసమూ నిరీక్షణ లేదు. ఎవరినీ ప్రసన్నం చేసుకోవాలన్న కోరికా లేదు.

వచ్చాడు భయం భయంగా, బిక్కు బిక్కు మంటూ—

''ఏం మిస్టర్ పెద్దపులిని చూచినట్లు ఎందుకలా భయపడతావ్—'' నవ్వుతూ అంది లక్ష్మి—

లక్ష్మి జీవితంలో కాలేజీలో నవ్వడం అదే మొదటి సారి. అయినా సరే ఆ నవ్వు రవికి భయదాయకంగానే వుంది.

లక్ష్మి సంగతి ఎవరికి తెలియదు:

తన పేరిచ్చింది డిబేటింగ్‌లో పాల్గొనేందుకు—అంతే పేరు రాసుకొని తిరిగి వెనక్కు కూడా చూడకుండా పోయాడు రవి.

''ఇప్పుడే వస్తాను లక్ష్మీ—'' పద్మ వెళ్ళి పోయింది.

ఆమె ఎక్కడికి పోతుందో లక్ష్మికి తెలుసు.

అయినా సరే పద్మను ఆపే శక్తి లక్ష్మికి. రెండు కళ్ళు లేవు నాలుగు కళ్ళున్నా సరే ఇప్పుడు లేదు.

డిబేటింగు పోటీ జరిగింది కొద్ది

రోజుల్లోనే. లక్ష్మికి ఇంగ్లీషుమీద మంచి కమాండ్ వుంది.

ముందు సురేఖాబెనర్జీ మాట్లాడింది. భాష, భావం పెద్ద బాగాలేకపోనా ఆక్సెంట్ (ఉచ్చారణ) లో మంచి స్టైల్ మైన్‌టైన్ చేసింది—ఆమె ప్రతివాక్యానికీ కరతాళ ధ్వనులే—ఉత్సాహ సూచకమైన శబ్దాలే.

హాలంతా పున్నమి చంద్రుణ్ణి చూచిన సముద్రంలా ఉప్పొంగింది.

ప్రసంగిస్తూ ఒక్కసారి జఘనాలను స్పృశిస్తున్న పొడవైన తుమ్మెద బారు వంటి ఆ జడను ముందుకు వేసుకొని బల్లగుద్ది గట్టిగా ఒక పాయింట్ చెప్పింది.

సత్యభామ కన్పడింది కొందరికి

శశిరేఖ కన్పడింది మరికొందరికి.

శర్మిలా టాగూర్‌ను చూచారు మరి కొందరు.

ఆరేషన్‌లో ఆంగిక ప్రదర్శనకు మార్కులు పడవు—అదొక అవలక్షణం అని లక్ష్మికి తెలుసు—అయినా సరే ఈ గుంపుకు అదంతా ఎందుకు??

లక్ష్మి అసహ్యించుకుంది వీళ్ళ ప్రవర్తనకు.

ఈ చప్పట్లు ఆమె చెవుల్లో సీసం కరిగించి పోసినట్టు అనిపించింది'

తర్వాత ఒకరిద్దరు ప్రసంగించారు—

''మిస్ లక్ష్మి'' పిలిచారు.

లక్ష్మి లేచింది—సభలో ఆశ్చర్యం!!

వచ్చి డయాస్‌పై వినమ్రంగా నిల బడి చేతులను నిటారుగా పెట్టుకొని తల కదిలించకుండా ఆరేషన్ ప్రారంభించింది.

''చతుర్నేత్రి'' వెనుకనుండే ఎవరిదో కేక. పక్కన నవ్వారంతా.

ముందు వరుసలో పెద్దలు మాత్రం కోపంతో చూచారు వెనుక్కు తిరిగి— ఎవరన్నారో ఎలా తెలుస్తుంది??

అధ్యక్షుడు ''సైలెన్సు'' అంటూ బల్ల చరిచాడు

అవమానంతో లక్ష్మికి కాళ్లు వణి కాయి.

నోట మాట రాలేదు.

హాల్లోంచి రవీ, వాసూ, జానూ, చాలామంది గర్ల్ ఫ్రండ్స్ బయటకు నిష్క్రమిస్తున్నారు.

లక్ష్మికి కళ్లు తిరుగుతున్నట్ల నిపిం చింది.

డయాస్ దిగిపోయింది—''ఓహ్—'' గోల చేస్తూ విర్విరామంగా చప్పట్లు.

మాట్లాడిన వారిలో సురేఖాబెనర్జీయే ఉత్తమంగా మాట్లాడినట్లు న్యాయ నిర్ణే తలు తీర్పు చెప్పారు.

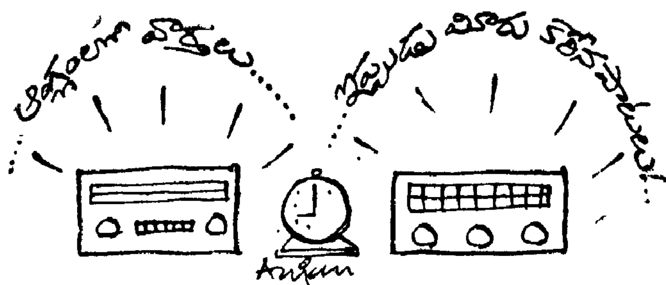
''ఆమె ఫస్టుప్రైజు గెలుచు కుంది.

పూర్ణిమనాటి సముద్రంలా మళ్లీ ఉప్పొంగిన జన సందోహం.

ఆ హడావుడిలో లక్ష్మి ఎప్పుడు ఇంటికి బయులు దేరిందో ఎవడికి పట్టింది కనుక.

* *

''నాన్నా — నేనిక చదువుకోను— నాకు తగ్గ వరుడే వస్తాడు—నేనుమాత్రం

ఇక కాలేజీకి పోను—అంతగా కాదంటే ప్రైవేటుగా కట్టుతాను—హిందీ నేర్చుకుంటాను'' — ఈ బాలాయిల బారికి పడలేక చివరకు మామకున్న కూతురు సౌజన్యాన్ని, సౌశీల్యాన్ని తండ్రి మెచ్చుకున్నా పెండ్లి సమస్య తలచుకునే సరికి తిరిగి ఆమె చేసింది మంచి పని కాదేమో అనిపించింది.

అయినా—ఆమె నిప్పుడు తిరిగి చదివింప జేయడం ఎవరిసాధ్య మవుతుంది.

లక్ష్మి ఎప్పుడు డిస్ కంటిన్యూ చేసిందో ఎవరికీ తెలియదు. ఎందుకు చేసిందో తెలుసుకునే కోరికా ఎవ్వరికీ లేదు కాలేజీలో. ఒక్క పద్మకు తప్ప. తక్కిన వారెవరూ ఆమె వస్తున్నదో లేదో కూడా పట్టించుకోలేదు.

కాని పద్మకుమాత్రం అసలు విషయం తెలుసు.

లక్ష్మి నేటివరకూ సమాజంలో ఒక సౌందర్య పీఠాన్ని అధిష్టించింది—ఆమెకీ మనుషులెవరూ అక్కర్లేదు నిజమేకాని అలా వాళ్లు తనచే తిరస్కరింప బడుతూనే తన్ను ఆరాధించడం మాత్రం ఆమె అంతరాంతరాల్లో తెలియకుండా దాగిన ఒక కోరిక కావచ్చు—ఆ పీఠాన్ని ఈ నాడు ఆమె కోల్పోయింది. ఆరాధింప బడ్డ చోట ఆమె అవమానం భరించలేదు.

పూలమ్మిన అంగట్లో ఆమె కట్టెలమ్మ లేదు.

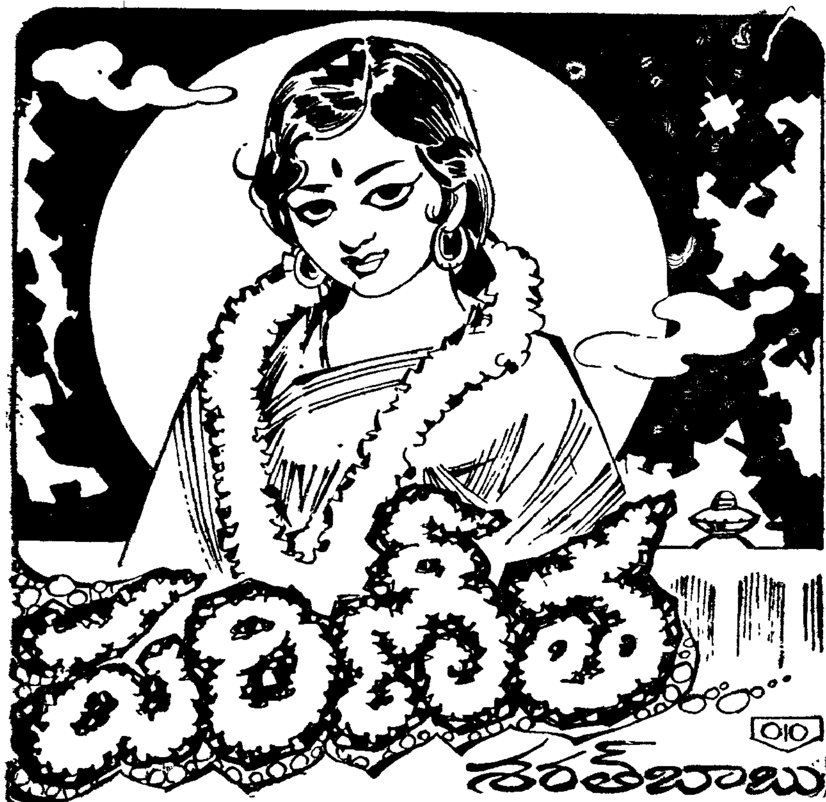
అందుకే ఆమె రంగస్థలం నుండి నిశ్శబ్దంగా నిష్క్రమించింది — తల్లిదండ్రులకూ లోకానికీ ఎవ్వరికీ తెలియని ఒక అంతరంగ రహస్యం ఇది.

అనావిష్కృతమైన కఠోర సత్యం ఇది.

వాళ్ళ నాయనమ్మ మాత్రం అంది ''పాడు మనుషులూ పాడు బుద్ధులూ— మంచి వాళ్ళకు వీధిలో మెసలడంకూడా కష్టమైపోతున్నది—ఏం రావణా కాలమో గాని—''

భూ లోకంబున ఊర్వశి పేరున
అవార్డున్నచందంబున తన నామంబున
అవార్డు లేదేయని దుఃఖింబున
రంభ కోప గృహంబు జేరె - నారద!
రంభాప్రియ -
నలకూబర!
అవార్డానికిందగు
ఆందోళనంబు
రగిలింతము
రమ్ము!

We WANT RAMBHA AWARD
రంభ అవార్డు వెంటనే కావాలి!
100% సెక్సుతారకు రంభ అవార్డు ఏర్పాటు కావాలి!
జై! జై! రంభ
ఉత్తమ
పచ్చిశృంగార తారకు
రంభ అవార్డు
వాంఛనీయం!

బిడ్డ పుడతుందంటే ఎవళ్ళకయినా సంతోషమే. కాని, అమ్మాయి పుట్టిందని కబురొస్తే మట్టుకి మగవాడికా వార్త శుభవార్త కాదు. భయంకర వార్త. ఆ బరువు బాధ్యతలు పురుషుడికి మోపినట్టు పరాయివాళ్ళకి మొయ్యవు. అందుకనే అంత బాధ, వేదన. ఇప్పు డిలాంటి ఆపదనే ఎదుర్కోవలసొచ్చింది గురుచరణుడు— నెల అరవై టంగులు తెచ్చుకునే బ్యాంకి గుమాస్తా అతగాడు.

అసలీ వార్త పొద్దుటే మూటగట్టుక్కువచ్చింది. అతడి మూడో కూతురు పదేళ్ళ అన్నాకాళీ. "రా నాన్నా, చెల్లాయిని చూతువుగాని!" అంటూ ఎంతో ఉత్సాహంతో ఆప్యాయంగా తండ్రిని పిలవ్వొచ్చింది. ఆ పిల్ల.

అయిదోసారికూడా తన భార్య మళ్ళీ ఆడపిల్లనే కన్నదని ఇప్పుడు పురిటిగదినుంచి కబురు రాగానే గురుచరణుడి ముఖం తీరని విచారంతో వెల్లబడిపోయింది.

అద్దెకు తోలే జట్కాబండి గుర్రం చూశారు కదూ—ఆ అస్థిపంజరం అదీను

సరిగా అలాంటి స్వరూపమే ఇప్పుడు గురుచరణుడిది. కృశించి శల్యావశిష్టమై, బెంగతో విచారంతో పీక్కుపోయిన కళ్ళూ ముఖమూ, మన చైతన్యం, ఈ లోకపు గొడవా ఏమీ లేకుండా నిర్లిప్తతగా కనబడతాడు.

పురిటి కబురు చెవిని పడగానే చేతిలో హుక్కాగొట్టం అమట్టునే ఉండిపోయింది. తాతలనాటిది చివికిన జాకెసొకటి గోడకి చేరగిలవేసుకుకూచున్నా డతడు. గట్టిగా నిట్టూర్చుదామంటేకూడా ఇప్పుడు వంట్లో ఓపిక లేదు.

కూతురు అన్నాకాశీ వచ్చి, రమ్మని పిలవగానే గురుచరణుడు ఆమె ముఖంకేసి చూసి, "కాసిన్ని మంచినీళ్లు తెచ్చిపెట్టు తల్లీ!" అన్నాడు. వెంటనే మంచినీళ్ళకోసమని వెళ్లింది పిల్ల.

కాశీ వెళ్ళిపోగానే అతడి మనస్సులో ఏనాటివో లక్ష సంగతులు గభీమని గుబులు కొచ్చాయి. అలా గుబులుకు రావటంతో బుర్రలో ఎన్నెన్నో దురాలోచనలుకూడా ప్రవేశింపసాగినై:

తొలి పురిటికయిన ఖర్చెంత? అనేది మొట్టమొదటి జ్ఞాపకం. నిరుడీ రోజుల్లో రెండో అమ్మాయి పెళ్ళికోసమని చౌ బజారులో ఉండే రెండంతస్థుల మేడ కొదువ పెట్టడం జరిగింది. దాని తాలూకు వడ్డీ బాకీ ఆర్నెల్లుగా అలానే బకాయి ఉండిపోయింది, ఈ సంగతి గుర్తుకొచ్చింది.

పోతే—దసరా పండగలు దగ్గరికొచ్చాయ్. అప్పటికి చీరే సారే సిద్ధం చెయ్యాలి. అవి పెట్టి చిన్నమ్మాయిని అత్తారింటికి పంపాల్సిన పని ఒకటి నెత్తిమీద వున్నదింకా. ఇవన్నీ ఎవళ్ళతోనూ చెప్పకూడని గృహచ్ఛిద్రాల్లో కొన్ని.

ఇహ ఆఫీసు గొడవలు—రాత్తిరి ఎనిమిది తొమ్మిది గంటలు దాటినా, తల పగిలిపోతూందే గాని, 'డెబిట్' 'క్రెడిట్' కాలమ్స్ ఎంతకూ సరిపోవడం కనబడదు. ఈ లెక్కలన్నీ ఇవాళ మధ్యాహ్నం పన్నెండింటికల్లా 'ఆడిట్' కోసం చేత పట్టుకెళ్లాలి. పట్టుకెళ్ళి తీరాలి.

నిన్ననే పై ఆఫీసరు పెద్దాయన దిగాడు. వచ్చి ఏమన్నాడో తెలుసా?—"ఎవ్వరూ కూడా ఇహనించి మురికిగుడ్డలతో ఆఫీసుకి రాకూడదు. అలా వస్తే జరిమానా పడుతుంది" అని చెప్పి కఠినమైన ఆర్డరువేసి మరీ వెళ్లాడు.

మరో విషయం—ఈ రేవుకి ఇంటెడు గుడ్డలూ ఓ పెద్ద మేటగా వేయించుకుపోయాడు చాకలి. వాడేమైపోయాడో యేమో వారంరోజులాయె పత్తాలేదు. ఇవన్నీ చూడగా మనస్సు బేజారైపోయింది గురుచరణుడికి. హుక్కాగొట్టం చేత్తో అలానే ఎత్తిపట్టుకుని ప్రార్థన ప్రారంభించాడు:

"భగవాన్! ఈ కలకత్తా మహాపట్నంలో రోజూ ఎంతమంది కార్లకింద పడి చావటంలేదు? వాళ్ళంతా నాకంటే అపరాధులా? దేవుడా, నీ దయవల్ల పెద్ద కారొకటి నా గుండెమీదినించి పోతే ఎంత బాగుండును!"

అంటూంటే అన్నాకాళీ వచ్చి, "లే నాన్నా! ఇదిగో మంచినీళ్ళు!" అన్నది. ఆ గ్లాసెడు నీళ్ళూ ఒక్కగుక్కలో తాగేసి, "ఆ—వెళ్ళమ్మా! గళాసు పట్టుకపో!" అని మళ్ళీ పడుకున్నాడు.

ఇంతలో లలిత వచ్చి, "మామయ్యా, టీ పట్టుకొచ్చా, లే!" అని లేపింది. 'టీ' అనగానే అతడికి ప్రాణం లేచివచ్చినట్టయింది. "రా అమ్మా, రా, నా దగ్గిరకొచ్చి కూర్చో!" అన్నాడు. కూర్చున్నాక పిల్లదాని తల నిమురుతూ, "మా తల్లిని ఓ జమీందారింట పడవెయ్యగలిగానంటే, నా జీవితంలో ఒక గొప్ప పని నెరవేరినట్టే!" "ఆ దరిద్రుడు....మీ మామ ఇంటో పడటంమూలాన రాత్రింబవళ్లు ఏకిచాకిరీయే. అవునా?" అన్నాడు. తల తిప్పుతూ చెప్పింది లలిత: "అందరూ చెయటంలే! అలానే నేనూ...." "అయితే ఇవాళ వంట సంగతి?" అనడిగాడు. "నే చేస్తాగా, మామయ్యా!"

"నువ్వే వండుతావా? నీకు వంటకూడా చేతనవునా?"

"తెలుసు మామయ్యా, అన్నీ అత్తదగ్గిర నేర్చుకున్నా," నన్నది లలిత. గురుచరణు డామెను మనస్సులోనే ఆశీర్వదించాడు. అతడికో పెద్ద బెంగ తీరిపోయింది

కిటికీలోంచి చూస్తూ, "అరె, శేఖర్‌లా వున్నాడే!" అని గురుచరణుడు పలకరించేప్పటికల్లా ఆజానుబాహూ, అందగాడూ అయిన ఒక యువకుడు లోపటికొచ్చాడు.

"రావోయ్, కూర్చో! ఇవాళ పొద్దుట మీ పిన్ని ఎంత పనిచేసిందో విన్నావా! ఆడపిల్లని కన్నది!" అంటూ నిట్టూర్చి, ముఖం అదోలా పెట్టాడు. "అందులో ఎంత ఇదివుందో నా ఒక్కడికే తెలుసు" నన్నాడు.

"అలా అనకు బాబాయ్! పిన్ని వింటే కష్టపడుతుంది. అంతా దేవుడి దయ! అయినా మగబిడ్డ అయితేనేం, ఆడబిడ్డ అయితేనేం?"

"నాకూ తెలుసునయ్యా బాబూ, ఆ మాత్రం. కాని భగవంతుడు వెనకా ముందూ ఆలోచించడు. కాకపోతే, నేను పేదవాణ్ణి కదా, నాకింతమంది దేనికీ? ఈ యిల్లు కూడా మీ నాన్నకి తనఖా పెట్టినానాయె. దానికేంలే, నేనేం విచారపడను.

"కాని, ఇదుగో ప్రత్యక్షంగా చూడరాదూ? ఈ బంగారపు బొమ్మ, మా లలిత, జమీందారీ కుటుంబాల్లో పడాల్సిన పిల్ల! చూస్తూ చూస్తూ ఎవరి చేతిలోనో ఒహరి చేతిలో ఎలా పెట్టను చెప్పు. దీనికి పదమూడేళ్ళు వెళ్ళాయి. కాని....నా చేతిలో

యువ

పదమూడు పైసాలుకూడా లేక, ఇంతదాకా సంబంధం కుదరలే."

గురుచరణుడి కళ్ళలో గిర్రున నీళ్లు తిరిగినై. శేఖర్ మౌనంగా వున్నాడు. గురుచరణుడింకా ఇలా చెప్పాడు—

"చూడు నాయనా! మీ బంధువర్గంలో ఏదయినా సంబంధం కుదురుతుందేమో చూద్దూ. అన్నట్టు—ఈ కాలపు కుర్రాళ్ళు కట్నం లేకుండానే పెళ్ళి చేసుకుంటున్నారుటగా, పిల్ల నచ్చితే అలాంటిదేదైనా ఒకాటి చూసిపెట్టుమా. బాబూ! నే నాశీర్వదిస్తున్నా విను—నువ్వు మహారాజువవుతావ్. నిజానికి, మీ ఆశ్రయం చూసుకునే నే నీ వాడట్టులో ఉండగల్గుతున్నా. మీ నాన్న నన్ను సొంత తమ్ముడులా చూసుకుంటున్నాడు సుమా!"

"సరే చూద్దాం!" అన్నాడు శేఖర్.

"మరిచిపోకు నాయనా! చిన్నప్పట్నుంచీ లలిత నీ దగ్గరేగా చదువుకుంది! ఎంత దొడ్డబుద్ధి. ఎంత నిదానం, చూస్తూనే ఉన్నావుగా! ఇంత చిన్నవయస్సులో మా ఇంట వంటా, పెట్టూ అంతా అదే. మా సంసారమంతా అదే మోస్తూందంటే నమ్ము!

"వాళ్ళ నాన్నమాత్రం ఏం తక్కువ ఉద్యోగం చేశాడనా? సంపాదనంతా దానం చేసేశాడు. పిల్లదానికేమీ మిగల్చకుండా పోతే పోనీలే, ఆ పుణ్యమే, ఆ పురుషార్థమే దాన్ని కాపాడుతూంది. ఆ బలం కాకుంటే, ఇంత చిన్నపిల్ల అన్నపూర్ణ ఎలా కాగలుగుతుంది నువ్వే చెప్పు, శేఖర్!"

శేఖర్ ఏం చెప్పాలో, కాని నవ్వుకున్నాడు. అతడు లేదామనుకుంటుండగా, చటుక్కున అడిగేశాడు గురుచరణుడు—"ఇంత పొద్దుటే ఎక్కడికి నాయనా బయల్దేరావ్?"

"ఓ కేసు విషయమై బారిష్టరుగారితో మాటాడాలి...." అని లేచి నిలబడగానే, గురుచరణుడు మళ్ళీ—

"నే చెప్పిన సంగతి మనసులో పెట్టుకో బాబూ! అది కాస్త వామనచాయ అన్నమాట నిజమే అనుకో. అయితేనేం, చూడు ఆ కన్ను ముక్కు తీరూ, తొలికినులాదే ఆ చిరునవ్వూ. ఇలాంటి రత్నంపిల్ల లోకమంతా గాలించినా దొరకదని నమ్ము!"

నవ్వు ముఖంతో శేఖర్ తలవూపుతూ బయటికి వెళ్ళిపోయాడు. అతడి కిరవై అయిదేళ్ళ ప్రాయం. ఎం.ఎ. ఇప్పటిదాకా అప్రెంటిస్ చేస్తూ, నిరుడే 'అటర్నీ' అయ్యాడు.

అతడి తండ్రి నవీన్‌రాయ్‌కి బెల్లపు వ్యాపారం. అందులో లక్షలు గడించాడు.

ఇప్పుడా ఒడిసుట్లు పడలేక ఇంటోనే కూర్చుని వడ్డీవ్యాపారం సాగిస్తున్నాడు.

పెద్దకొడుకు అవినాశుడు వకీలు. చిన్నవాడే ఈ శేఖర్‌నాథ్. ఒ స్త్రీ మధ్యన మంచి వవరులో వాళ్ళకో మూడంతస్థుల మేడ వుంది. వీళ్ళ డాబా. గురుచరణుడిగారి డాబా కలిసేవున్నాయి. అంచేత రెండు కుటుంబాలవాళ్ళూ ఎంతో చేరికగా ఉంటారు. ఇంటో ఆడపిల్లలందరూ ఈ డాబామీదినించే వస్తూపోతూ వుంటారు.

2

చాలారోజులై శేఖర్‌కు శ్యాంబజార్లో ఒక గొప్పయింటి సంబంధం వలుగుతూ వుంది. పిల్లతాలూకువాళ్లొచ్చి పెళ్ళికొడుకుని చూసుకున్నారు. వచ్చే మాఘంలో ముహూర్తం పెట్టాలని ఉద్దేశం. అయితే కుఱ్రవాడు స్వయంగా పిల్లను చూసుకుని ఇష్టపడితేగాని వీల్లేదన్నది శేఖర్ తల్లి భువనేశ్వరి. నవీన్‌రాయ్ దృష్టి అంతా డబ్బు మీదనే. ముందుగా నిశ్చయం అనుకుంటే, తాంబూలాలు పుచ్చుకునేప్పుడు మళ్లీ చూసుకోవచ్చునంటాడు. భార్యాభర్తల మధ్యని మాటపొందిక కుదరలే. అయన

కోపం వచ్చింది. భోజనం కాగానే వీధిగదిలోకి పోయి పడక వేశాడు.

అయిదారురోజుల తరవాత—మూడో అంతస్థులో తన ముచ్చటయిన గదిలో నిలువుటద్దం ముందర నిలబడి, పిల్లని చూసిరావటానికని శేఖర్ ముస్తాబవుతున్నాడు.

అంతలో వచ్చింది లలిత ; "పిల్లని చూడ్డానికి బాగుందే .. ?" "అవును, నన్ను శీఘ్రా ముస్తాబుచేస్తూ!" అన్నాడు శేఖర్. లలిత నవ్వి. "ఇప్పుడు తీరికలేదు నాకు. డబ్బుకోసం వచ్చా!" నంటూ, బీరువాతాళం తీసి కావలసిన రూపాయిలు తీసుకుని చెంగున ముడేసుకుంది. "అవసరమైనప్పుడల్లా డబ్బు తీసుకెడుతున్నా. ఇదంతా తీరే దెలాగో! ' అని తనలో తను అనుకున్నట్టుగా అన్నది.

బూట్ తొడుక్కుంటూ "అదే తీరుతుంది" అని అనేసి, శేఖర్ వెళిపోయాడు.

* * *

రాత్రి శేఖర్ సోఫాలో పడుకునుండగా తల్లి భువనేశ్వరి వచ్చింది. "పిల్లని చూసివచ్చావు గదా, ఎలా వుందిరా?" "భేషుగ్గా వుం"దన్నాడు. తల్లి నవ్వి "అంతే ఎలా వుంటుంది? ఛాయ పసిమేనా? ఎవరిలా వుంటుంది? మన లలితలా...."

"లలిత నలుపు కదూ, అంతకన్న ఎరుపే!"

"కళ్లూ, ముఖం....?"

"అన్నీ బాగానే వున్నాయ్"

"మరైతే చదువుకుందా?"

"ఆ మాట నేనడగనే లేదమ్మా! జ్ఞాపకం లేకపోయింది."

"వరస చూస్తే, నువ్వా పిల్లని చేసుకోవల్లే వుందే?" శేఖర్ బదులు చెబుదా మనుకుంటూండగా లలిత మెల్లిగా గదిలోకి వచ్చి, భువనేశ్వరి వెనకాల నిలుచుంది. ఎందుకొచ్చావంటే. 'ఏమీలేదు అమ్మా!" అన్నది. భువనేశ్వరిని లలిత 'అమ్మా' అనే పిలుస్తుంది. "అటయితే నన్నోమాటు ఊరికే చూసిపోదామని వచ్చావా?" అనడిగింది. మాటాడలే లలిత.

శేఖర్ అన్నాడు : "చూడటానికయితే వచ్చింది. మరి వంట ఎప్పుడు చేస్తుందీ?" తల్లి చెప్పింది : "అది వంట చెయ్యటం దేనికిరా ?" ఆశ్చర్యపోయాడు శేఖర్. "అయితే మరి వాళ్ళకి వంట ఎవరు చేస్తారమ్మా? లలితే వంటా పనులూ అన్నీ చేస్తూందని అనాడు మామే అన్నాడుగా?"

"వాళ్ల మామయ్య అంతేలే. అలానే అంటూ వుంటాడు. దానికి పెళ్లి కాలేదు గదా, దాని చేతివంట ఎవరు తింటార్రా? మన వంటబ్రాహ్మణ్ణే అక్కడికి పంపించా. ఆయన చేస్తాడు. మనింటో పెద్దమ్మ చేస్తుంది. రెండుపూటలా నే వెళ్ళి వాళ్ళింటోనే

ఫోంచేసి వస్తున్నా" అన్నది.

సరే, ఈ పేద కుటుంబం తాలూకు భారాన్ని తన తల్లి ఆదుకుంది కదా అని శేఖర్ గ్రహించాడు. తృప్తి అయిన మనస్సుతో ఒక్కసారి నిట్టూర్చి. ఊరుకున్నాడు

* * *

నెల్లాళ్ళ తరవాత ఓనాడు—శేఖర్ నవల చదువుకుంటున్నాడు. గబగబలాడుతూ వచ్చి లలిత బీరువా తెరిచింది. ఇవాళ ఆమె చక్కా అలంకరించుకుంది. "పది రూపాయిలు తీసుకున్నా, శేఖర్‌దా!" అని చెప్పింది. "సరేలే!" అన్నా డతడు.

లలిత వెళ్ళటానికి తారట్లాడుతూంది. మళ్ళీ తిరిగివచ్చి తలుపు చాటున నిలబడి, "ఇవాళ నాటకానికి వెళ్లాలి" అన్నది. మాటాడలే శేఖర్. "మేం నాటకం చూట్టాని వెళుతున్నాం" అంది

"మే మంటే ఎవరెవరూ?"

"నేనూ, అన్నాకాళీ, చారుబాలా. వాళ్ళ మావయ్యా."

"మావఁయ్యెవరూ?"

"ఆయనే గిరీన్‌బాబు. ముంగేరునించి వచ్చాడు నాలుగురోజుల కిందట. ఇక్కడ బి.ఏ. చదువుతాడు. భలేవా డాయన...."

"ఓఁ—ఇంకేం? ఊరూ పేరూ, కధా ఖమామిషూ చాలా జరిగిందల్లే వుందే! అందుకనేనా ఎక్కడా కంటి కగపడటమే మానేశావ్? పేకాటలో మునిగిపొయ్యావ్ కాబోలు!" అన్నాడు శేఖర్.

శేఖర్‌లో హఠాత్తుగా మారిన ఈ ధోరణికి భయపడింది లలిత. "ఇన్నాళ్ళనించీ పేకాట జోరుగా సాగుతూంది కమా?" అనడిగాడు. గుటకలు మింగుతూ, లలిత "వారు చెప్పిందా యేం?"

"వారు చెప్పిఁదో, మరెవరు చెప్పారో. ఏకంగా చీరే అదీ కట్టుకు రెడీగానే వచ్చేశావుగా? సరే, వెళ్లూ!"

వెళ్ళలేకపోయింది లలిత. మాటాడక అక్కడే నించునివుంది.

3

పక్కింటి చారుబాల లలిత నేస్తురాలు. ఇద్దరూ ఒహ ఈడువాళ్ళే. ఆ అమ్మాయిది బ్రహ్మసమాజ మతం. వాళ్ళందరినీ శేఖర్‌కు తెలుసు, గిరీన్ తప్ప గిరీన్ ఇప్పటిదాకా బంకింపూర్‌లో చదువుతున్నాడు. కలకత్తా ఎప్పుడూ రాలేదు. అందుకనే అతన్ని శేఖర్ ఎరగడు.

లలిత అలానే నిలబడివుండటం చూసి శేఖర్ "ఎందుకలా నించున్నావ్, వెళ్లూ!" అనేసి మళ్ళీ పుస్తకం ముఖానికి అడ్డుపెట్టుకున్నాడు.

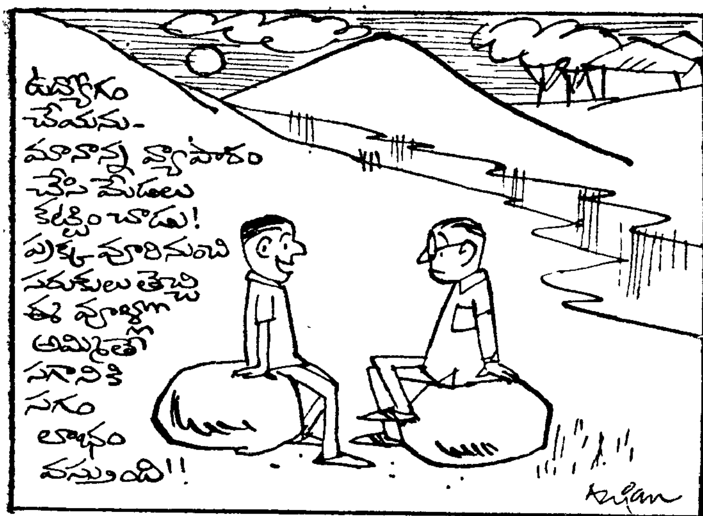
లలిత మళ్ళీ మెల్లగా "వెళ్ళనా?"

"చెప్పాగా లలితా, వెళ్ళమనీ!"

శేఖర్ ధోరణి అదోలా వున్నది, కనుక వెళ్ళాలనిపించలేదు లలితకు. కాని, వెళ్లకుండా ఉండటానికీ వీల్లేకొచ్చింది. ఏమీ?—సగం ఖర్చు ఈ మెదీ, తక్కిన సగం చారుబాల మామదిన్నీ. ఇదీ ఇవాల్టి ఏర్పాటు. వాళ్ళంతా లలితకోసం ఆత్రంగా ఎదురుచూస్తున్నారు. ఉపాయం తోచక మళ్ళీ అడిగింది లలిత: "వెళ్లనా?—ఇవాళ ఒక్కరోజు కే!"

పుస్తకం ఓ పక్కకి విసిరేశాడు శేఖర్. "నన్ను విసిగించకు లలితా! ఇష్టముంటే వెళ్లూ, మంచి చెడ్డలు గ్రహించగల వయస్సే నీది!" అని గద్దించాడు.

తుళ్ళిపడింది లలిత. ఈ మధ్య ఇంత తీవ్ర ధోరణిలో శేఖర్ మాటాడ్డం వినలే.

విజావికి. అతడిచ్చిన చనువును బట్టే ధైర్యంతో ఏకంగా దుస్తులు మార్చుకు తయారై వచ్చేసింది. ఆ స్వాతంత్ర్యం లోపించటం ఇప్పుడు తన పదమూడోఏట గ్రహించిందామె. దీన్ని గురించి లోలోపల కుమిలిపోతూంది.

కళ్ళనీళ్ళు తుడుచుకుంటూ తన గదికి వెళ్ళిపోయి. దాసీదానిచేత అన్నా కాళీని పిలిపించింది. ఆపిల్ల దానిచేతికి ఆ పసిరూపాయిలూ ఇచ్చి ఇవాళ్టికి మీరంతా వెళ్ళండి. కాళీ! నా వంటో ఏం బాగులేదు'' అంటూ పక్కమీదికిపోయి పడుకుంది.

తరువాత చారుబాల కూడా వచ్చి ఎంతగానో బతిమాలింది. బలవంతం చేసింది. ససేమిరా రాననేసింది లలిత.

చారుబాల తల్లి మనోరమకు పేకాటంటే ప్రాణం. ఆమెకు అపేక్ష వుందిగాని ఆడే నేర్పులేదు. అందుకోసమని లలితను పట్టుకునేది. లలిత చాలాబాగా ఆడుతుంది.

మనోరమ పినతల్లి కొడుకే గిరీన్. అతడు వచ్చినప్పట్నించీ పేకాట జోరుగా సాగుతోంది. గిరీన్ మంచి ఆటకాడు. అందుకనే అతనికి ఎదిరి పక్షంలో కూర్చోబెట్టటానికని మనోరమ లలితను పట్టుకునేది.

మామూలు వేళకు లలిత రాకపోయే సరికి మనోరమ దాసీదాన్ని పంపింది. ఇప్పుడేమాత్రం వీల్లేదు, రేపొస్తానన్నది లలిత. చివరకి మనోరమే స్వయంగా వచ్చి, ఎలాగో ఆమెను తీసుకుపోయింది. ఆటమీద మనస్సు లేకపోయినా, తప్పనిసరిగా

కూచుంది లలిత.

"రాత్రి మీరు డబ్బయితే పంపారుగాని. మేం నాటకానికి వెళ్ళలే. రేపురండి. అందరంకలిపి వెళ్ళదాం!" అన్నాడు గిరీన్. వంటో ఇబ్బిగా వున్నదని చెప్పేసి గబగబా వెళ్ళి పోయింది లలిత.

ఇవాళ గిరీన్ ఎదట కూర్చుని ఆడుతున్నంతసేపూ ఆమె మనస్సుకి ఎలాగో వుంది. ఈ కొద్దిరోజుల పరిచయానికే అతడు తనని ప్రేమదృష్టితో చూస్తున్నాడని తోచింది.

ఇంటోకి వెళ్ళి ఓమాటు కనిపించింది లలిత. శేఖర్ గదిలో మామూలుగా ఆపనీ ఈపనీ చేస్తూంది. అతని గది చక్కగా అమర్చే పని లలితదే. మరొహాళ్ళ వల్లకాదు. ఎనిమిదవఏట తలిదండ్రులు పోయాక లలిత మేనమామ గారింటికి వచ్చింది. అప్పట్నించీ చెల్లెలిలాగా శేఖరుడి వెంట మసులుతూ, చదువునేర్చి, ఈపాటిదయింది.

లలితంటే శేఖర్‌కు ఎంతో అభిమానమని అందరికీ తెలుసు. అదెవ్వరికి ఎబ్బెట్టుగా ఏం లేదు. ప్రత్యేకించి ఎవరి దృష్టినీ ఆకర్షించనూ లేదు. ఎప్పటికయినా ఆమె ఈ ఇంటి కోడలుగా వస్తుందేమోనన్న భావనకూడా ఎవ్వరికీ కలుగలేదు. లలితకీ కలుగలేదు. భువనేశ్వరి అనుకోలేదు.

*　　　　*　　　　*

పని పూర్తి చేసుకు వెళదామని ఆ ధ్యాసలో వుంది లలిత. హఠాత్తుగా బూట్లు చప్పుడు విని, ముఖం పైకెత్తి, పక్కకి తప్పుకు నిలబడింది. గదిలోకి వస్తూనే శేఖర్ అడిగాడు.

"నిన్నరాత్రి ఎప్పుడొచ్చావ్ ఇంటికి? రెండింటికా, మూడింటికా?—మాట రాదేం, నోట్లోంచి?" మౌనంగా నిలబడి వుంది లలిత.

"వెళ్ళు కిందికి, అమ్మ పిలుస్తోంది!"

భువనేశ్వరి పళ్ళాలు పరిచి టిఫిన్లు సర్దుతూంది. "ఈ ఫలహారం మీ శేఖర్‌దాకిచ్చి, చప్పునరా!" అన్నది లలితతో.

పళ్ళెం పట్టుకెళ్ళి, లలిత ఒక్కక్షణం ఆగి, మేడమీది కెళ్ళింది. శేఖర్ ఆఫీసు దుస్తులయినా విడవకుండా కళ్ళు మూసుకుని ఇంకా అలానే చేరగిలపడి వున్నాడు. లలిత మెల్లిగా దగ్గిరకొచ్చి, "ఫలహారం తెచ్చా!" నన్నది.

"అక్కడే పెట్టి వెళ్ళు!"

లలిత పెట్టలేదు. అలానే చాలాసేపు నించుని వుంది. "ఎంత సేపని నించుంటావ్ లలితా! నా కింకా ఆలస్య ముంది. అక్కడే పెట్టి వెళ్ళమన్నాను గా!"

ఇంకా అలా వింటునే చెప్పింది లలిత. "అలస్యమైనా ఇబ్బందిలేదు. నాకు ముంచుకుపోయే పనేం లే దక్కడ."

కళ్ళు తెరిచాడు శేఖర్. నవ్వుతూ, "ఏదీ, నోట్లోంచి మాట వచ్చిందే! కిందని పని లేకపోతే ఆ యింట్లో లేదూ! అక్కడా లేకపోతే పక్కింటో నయినా లేక పోతుందా! నీకు ఒక్క ఇల్లే కాదుగా?" అన్నాడు.

కోపమొచ్చి, లలిత చేతిలో పళ్లెం టపీమని టేబిల్ మీద పెట్టేసి పోబోతూంది.

"సాయంత్రం ఒక్కమాటు రావేం!" అని కేకేశాడు శేఖర్.

"వందసార్లు పైకీ కిందికీ నే రాలేను!" అంటూ గబగబా వెళ్లిపోయింది.

కిందికి దిగిరాగానే భువనేశ్వరి "అమ్మాయీ! ఫలహారమయితే ఇచ్చి వచ్చావ్ గాని, అన్నయ్యకి తాంబూలం ఇవ్వలేదేమే?" అనడిగింది.

"నే పోలేను. నాకాకలేస్తోందమ్మా! మరెవరికయినా ఇచ్చిపంపించు" అని, పతికిల బడింది, లలిత. ఆమె కోపంగా ఉండటం చూసి నవ్వుకుందామె.

"సరే, నువు కూర్చో—దాసీదాని చేతికిచ్చి పంపుతాలే!"

లలిత ఫలహారం ముందర కూర్చుంది.

తను నాటకానికి వెళ్ళకపోగా, శేఖర్ తన నెందుకని కేకనెయ్యాలీ? ఈ కోపంతో నాలుగైదు రోజులు ఆమె శేఖర్ కంట బడటమే మానివేసింది. అయినా అతడు ఆఫీసుకి వెళ్ళాక మధ్యాన్నమప్పుడు గదిలోకి వెళ్ళి, అతని పనులన్నీ చేసి పెడు తూనే వుండేది.

శేఖర్ తన తొందరపాటు గ్రహించాడు, కబురుచేశాడు మరునాడు. అయినా లలిత రాలే.

4

ఒక ముసిలివాడు అప్పుడప్పుడా వీధికి బిచ్చానికి వస్తుంటాడు. వాడిమీద లలిత కెంతో దయ. వచ్చినప్పుడల్లా ఓ రూపాయిస్తూండేది. అది చేతులో వేసుకుని వాడు అపూర్వంగా కురిపించే దీవెనలు వినటం లలితకు వల్లమాలిన సరదా. "ఏదీ మా తల్లి, ఎక్కడుందీ?" అంటూ ఇవాళ పొద్దున్నే వచ్చి పిలిచాడు. లలిత కంగారు పడింది. రూపాయి ఎలా వస్తుందీ?—శేఖర్ గదిలో వున్నాడు. అత్తయేమో దాసీ దానితో పోట్లాడి చీకాకుగా వుంది.

అన్నాకాళి పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చి, "మీ అబ్బాయి వచ్చాడు వదినా!" అన్నది. "కాళీ, ఓ చిన్నపని చేసిపెట్టు తల్లీ! శేఖర్దా దగ్గరికెళ్ళి, ఒక్కరూపాయి తెచ్చి

పెటమ్మా!'' అని చెప్పి లలిత పంపించింది.

మరు నిమిషంలో తెచ్చేసి "ఇదిగో!" అంటూ లలిత చేతిలో పడేసింది. అది బిచ్చగాడికిచ్చి పంపివేసింది లలిత. ఇవాళ వాడి దీవెనలు వినటానికేం అనక్తిగాలేదు.

కొన్నాళ్లుగా పేకాట బాగా సాగుతోంది. ఇవాళ మధ్యాహ్నం లలిత వెళ్లలే. ఒంట్లో బాగులేదని చెప్పి పడుకుంది. ఆమె మనస్సు వికలమై వుంది. కాశీనుంచి శేఖర్ భోగట్టాలెన్నో తరిచి తరిచి అడిగి తెలుసుకున్నది. మాట సందర్భం వచ్చి, "కాశీ! పేకాట సంగతి నువు చెప్పావా!'' అని కోపంగా అడిగింది. అందుకు కాశీ—

"నువ్వేళుకున్నావుగా చారుదాదా ఇంటికి! ఆ సంగతే చెప్పాను. ఎవరెవరు ఆడుతున్నారని అడిగితే అందరి పేర్లూ చెప్పాను. అంతే."

"ఎందుకు చెప్పావ్! అన్ని గొడవలూ వీకే కావాలి...." అంటూ, లలిత అక్కణ్ణించి వెళిపోయింది.

రెండు రోజుల్నించి పేకాట బంద్ అయింది. లలిత రాలే. తొలిసారిగా చూచి నప్పటినించే గిరీన్ తనపైన కన్నువేసినట్టు లలిత అనుమానిస్తూనే వుంది. ఆ అనుమానం ఇప్పుడు మరింత బలపడింది. ఏమీ?—ఈ రెండురోజులాయి గిరీన్ పరధ్యానంగా ఉండటం. ఇల్లు కదిలి ఎక్కడికీ షికారు పోకపోవటం, ఏం తోచక ఆ గదుల్లోనే పచార్లు చేయడం—ఇవీ లక్షణాలు!

ఇవాళ ఆటకు నాలుగో చెయ్యి లోటు. వెళ్ళి పిలుచుకురమ్మని అతడు మనోరమని ఒత్తికిచేస్తే, ఆమె వెళ్ళి ఎలానో లలితను లాక్కొచ్చింది. ఇవాళ ఆట రక్తికట్టింది. లలిత పక్షమే గెలుపూ!

కాస్సేపయ్యేసరికి కాశీ వచ్చి "వదినా, శేఖర్‌దా పిలుస్తున్నాడు! ఊఁ—లే, జల్దీ!'' అని వేగిరపెట్టింది. లలిత ముఖం వెలవెలబోయింది. చేతిలో ఆ పేక ముక్కలు అక్కడే వొదిలేసి, కంగారుపడుతూ లేచి నించుంది. "వెళ్ళొస్తా పిన్నీ! లేదంటే, ఆయన కోపమొస్తుంది!'' అంటూ గబగబా వెళిపోయింది.

* * *

"శేఖర్‌దా ఎవరక్కయ్యా!'' అడిగాడు గిరీన్.

"అదుగో, ఎదురుగ్గా ఆ పెద్దమేడ లేదూ? వాళ్ళదబ్బాయి!'' అని చెప్పింది మనోరమ.

"ఓ—ఆ యిల్లా! నవీన్‌బాబువాళ్ల బంధువా?"

నవ్వుతూ చెప్పింది మనోరమ: "బంధువేమిటీ! ఆ ముసలాడు లలితవాళ్ల ఇల్లు కూడా కలుపుకోవాలని ఎత్తువేస్తే!"

''నిరుడు డబ్బులేక గురుచరణబాబు కూతురి పెళ్లి చెయ్యలేకపోయ్యాడుగా! అప్పుడు నవీన్‌రాయ్ తలముంచే వడ్డీపైన డబ్బిచ్చి, అతగాడిల్లు తనఖా పెట్టించుకున్నాడు. ఈ అప్పు తీరేదేం కాదు. చివరికా యిల్లు కాస్తా ఎటూ కాజేస్తాడు నవీన్‌రాయ్'' అంటూ కథ అల్లి చెప్పింది మనోరమ.

గురుచరణుడి పాత ఇల్లు పడగొట్టించి, అక్కడే చిన్నకొడుకు శేఖర్‌కి ఓ పెద్ద భవనం కట్టించాలని ముసలివాడి మనస్సులో ఉద్దేశం అనికూడా చెప్పింది.

ఇదంతా వినేసరికి గిరీన్‌కి కష్టం తోచింది. ''గురుచరణబాబుకి ఇంకా ఆడపిల్లలున్నారు గదా, వాళ్ళందరికీ పెళ్లిళ్లు ఎలా చేస్తాడూ?'' అనడిగాడు గిరీన్.

''లేకేం. వున్నారు. పైగా ఈ లలితకూడాను. ఈ అమ్మాయికి పాపం, తల్లీ తండ్రీ లేరు. ఆమె బరువుబాధ్యతలంతా ఈ పేదవాళ్ళపైనే వుంది. ఈడు వచ్చిన పిల్ల లలిత. ఈ యేడయినా తప్పక పెళ్లిచేసే తీరాలి. వాళ్ళ సంఘంలో వచ్చిన ముప్పేమిటనుకున్నావ్? వెలివేయటానికంతా సిద్ధమేకాని, సాయం చెయ్యటానికి మాత్రం ఎవరూ ముందుకు రారు. ఆమాటకొస్తే మన పనే హాయిగా వుంది, గిరీన్!'' అన్నది మనోరమ. గిరీన్ ఏమీ చెప్పక మౌనంగా ఉన్నాడు. కాని, ఆమె ఇంకా చెప్పుకుపోతూనే వుంది—

''లలిత ప్రస్తావన వచ్చి, ఆవేళ వాళ్ళత్తగారు నా ముందర రాగాలెట్టింది. ఏం చెయ్యటమో, ఎలా చెయ్యటమో వాళ్ళకేం దిక్కు తోచటంలే. దిగులుతో గురుచరణ

ఱడు కుంగిపోయాడు. నిద్రాహారాల్లేవు వాళ్లకు. ఆఁ, అన్నట్టూ—ముంగేరులో కేవలం పిల్ల లక్షణాలు చూసి పెళ్ళిచేసుకునేవాళ్లు నీ స్నేహితుల్లో ఎవరైనా లేరూ? ఇలాంటి పిల్ల దొరకడం చాలా కష్టం సుమీ, గిరీన్!''

విషాదంగా ఒక్క నవ్వు నవ్వాడు గిరీన్. ''అలాటి స్నేహితు లెవరున్నా రక్కయ్యా! డబ్బు సర్దుబాటు కావాలంటే నే సాయం చేయగల!'' నన్నాడు

గిరీన్ తండ్రి డాక్టర్‌గా ఉండి. కొల్లలుగా ఆస్తి గడించిపోయాడు. దానంతటికీ ఇప్పుడు గిరీనే యజమాని.

''అయితే, డబ్బు అప్పుగా ఇస్తానంటావా'' అనడిగింది మనోరమ.

''అప్పేమిటక్కయ్యా! తీర్చగలిగితే తీరుస్తారు, లేకపోతే లేదు ...!''

''అయితే నీకేమిటి లాభం? వాళ్ళు మనకేం చుట్టాలా? కనీసం మన సమాజపు వాళ్ళయినా కాకపోయిరి!'' అన్నది ఆశ్చర్యంగా.

''మన సమాజపువాళ్లు కాకుంటే మాత్రమేం, మన దేశస్థులే కదా? వాళ్లేమీ లేని వాళ్ళు. నేను పుష్కలంగా కలవాణ్ణి. వాళ్ళ కంగీకారమయితే ఇవ్వటానికి నాకేం అభ్యంతరం లేదు. లలిత వాళ్లకి ఏం కాదు. నాకూ ఏం కాదు. అసలు పెళ్ళికయే ఖర్చంతా పోనీ, నేనే భరిస్తా.''

ఇప్పటిదాకా మెదలకుండా పున్న చారుబాల సంతోషంతో ఎగిరి గంతేసింది. ''అయితే. ఇవ్వు మావయ్యా! నే వెళ్ళి వాళ్ళత్తతో చెప్పొస్తానూ'' అన్నది.

''ఊరికే వుండు చారూ! నీ కెందుకీ గొడవలన్నీ? చెప్పాల్సివస్తే నేనే వెళ్లి చెబుతాలే!'' అంటూ మనోరమ కూతుర్ని గద్దించింది.

''అయితే చెప్పేసి రా అక్కా! మొన్న రోడ్డుమీద ఎదురయ్యాడు గురుచరణ బాబు. క్షణంసేపు మాటాడితేనే తెలిసిపోయింది ఆయనెంత మంచివాడో! ఎంత మంచి మనసు!—ఏమంటావ్?''

''ఏమంటావేమిటీ? వాళ్ళు—ఆ భార్యాభర్త లిద్దరూ అమాయకులే, గిరీన్. అందుకే వాళ్ళకీ కష్టాలు! అలాంటివాళ్ళకి కొంపా గోడూ లేకుండా పోయేట్టుం దిప్పుడు. దానికంతా నిదర్శనం చూస్తూనే ఉన్నావుగా. శేఖర్‌బాబు పిలిచా డనగానే, ఎంత ఖంగారుగా లేచి పరిగెత్తిందో లలిత? వాళ్లింటో అంతా ఆ కుటుంబానికి అమ్ముడుపోయినట్టుగానే వుంటారు. అయితే—నీకెంతగా వాళ్ళని సంతోషపెడదామనుకున్నా, నవీన్‌రాయ్ చేతిలో ఒకసారి పడ్డాక మరి బయటపడటం కలలో వార్త!''

''అయితే—నువ్వెళ్ళి చెబుతావా అక్కయ్యా?''

"సరే, అడుగుతా, ఇస్తే పోనీ, వాళ్ళకి నువ్వే ఉపకారం చేసినవాడి వవుతావ్. మంచిదేగా?" అని, చిరునవ్వుతూ ఇలా అడిగింది మనోరమ: "అవునుగాని గిరీన్, ఈ విషయంలో నీకింత ఆసక్తి దేనికి?"

"మహా, ఆసక్తికేముంది అక్కా! కష్టసమయంలో ఒకరికొకరం ఆ మాత్రం ఆదుకోకపోతే ఎలా చెప్పు!" ఇలా అని కొంచెం సిగ్గుపడుతూ అక్కణ్ణించి వెళ్ళిపోయాడు. గుమ్మందాకా వెళ్ళి మళ్ళీ వచ్చి కూర్చున్నాడు.

"ఏంరా గిరీన్, మళ్ళీ వచ్చి...?"

గిరీన్ నవ్వుతూ, "నువ్వింతగా చెప్పావే, వాళ్ళ కష్టగాథ? అదంతా నిజమో కాదో అక్కా?" అన్నాడు.

"ఎ.దుకని?" ఆశ్చర్యంతో అడిగింది మనోరమ.

"వాళ్ల లలిత ఆ డబ్బు ఖర్చుపెట్టడమూ అదీ చూస్తే, బీదవాళ్ల పిల్ల అనిపించదు అక్కా! ఆ రోజున మేం నాటకానికి వెళ్ళేనాడు తను రాలేదుగాని, మమ్మల్ని వెళ్ళమని పదిరూపాయలిచ్చి పంపించింది. డబ్బు ఎంతెలా ఖర్చుచేస్తుందో ఇంకా చారు నడిగి చూడూ!"

నమ్మలేదు మనోరమ.

"నిజమేనే అమ్మా! అదంతా శేఖర్‌బాబు డబ్బు. ఇప్పుడే కాదు. చిన్నప్పట్నించీ ఆమె చనువుగా శేఖర్‌నా బీరువా తెరిచి డబ్బు తీసుకుంటుంది. ఆయనెదటే తాళం తీసి డబ్బు తెస్తుంది. ఎవళ్ళూ ఏమీ అనరు. మరి, మొన్నను అన్నకాళీ బొమ్మల పెళ్ళికి అంత డబ్బెవరిచ్చా రనుకున్నావ్? అంతా లలితే తెచ్చిచ్చింది" అని చెప్పింది చారుబాల.

ఆలోచనలో పడింది మనోరమ. "ఎవరెరుగుదురు? అయినా ఒక్కమాట నిజం. కొడుకుమాత్రం తండ్రిలాగా పీనాసి కాడు. అతడంతా తల్లి పోలిక. అందుకనే ఆ దానధర్మాలూ అవీన్నీ. అదీగాక—లలిత ఎంతో మంచిపిల్ల చిన్నప్పట్నించీ "అన్నా అన్నా" అని పిలుస్తూ ఎంతో కలివిడిగా కూడాహాడా తిరిగేది. అందుకనే లలితంటే అందరికీ అంత అపేక్ష....చారూ! నువ్వు వాళ్ళింటి కెళుతూ వస్తుంటావు గదా, వాళ్ళ శేఖర్‌కి ఈ మాఘంలో పెళ్ళిటగా! కట్నంకింద ముసిలాడు బోలెడంత గుంజకుంటాడటగా, అందరూ అనుకుంటున్నారు?"

"అవునే అమ్మా, నిజమే! వచ్చే మాఘంలోనే పెళ్ళి. అంతా నిశ్చయమైపోయింది" అని చెప్పింది చారుబాల.

5

కొద్ది రోజుల పరిచయానికే గిరీన్‌కి గురుచరణుడితో స్నేహబంధం ఏర్పడింది.

సాయంకాల మప్పుడు "గిరీన్‌మామని టీకి పిలుచుకురా లలితా!" అని కబురంపేవాడు గురుచరణుడు. టీ సమయంలో ఇద్దరూ గోష్టి ప్రారంభించే వారు. వాళ్ళమామయ్య చాటున కూర్చుని, లలిత అప్పుడప్పుడు ఆ సంభాషణలు వింటూం దేది. గురుచరణుడి హృదయంతో గిరీన్ మాటలు ఏకీభవించేవి.

"నిజమే గిరీన్!—ఎవరి పిల్లలకి వాళ్ళు ఈడు మించకుండా, మంచి సంబంధం చూసి పెళ్ళిళ్ళు చేసెయ్యాల్సిందే. కాని ఎలా? "పెళ్లి చేసెయ్ పిల్లకి. ఈడు మీరి పోతూంది...." అంటుంది సంఘం. కాని దానికి అవసరమైన సహాయం, ఏర్పాటు—వీటిమాట యేం చెప్పదు.

"ఎ రి సంగతో ఎందుకు గిరీన్! ప్రత్యక్షంగా నాసంగతే చూడరాదూ? ఇల్లు కూడా తనఖా పెట్టేశాను కదా! రెండు రోజులుపోతే, పిల్లా జెల్లాని వెంటపెట్టుకుని నడివీధిన నిలబడాల్సి వస్తుంది.

అప్పుడైనా ఈ సమాజం "రండి! మాఇంటో ఆశ్రయం ఇస్తాం" అన్నమాట అనదు. ఏమంటావ్?"

మౌనంగా ఉన్నాడు, గిరీన్.

"ఇలాంటి సమాజంలో ఉండటంకన్న జాతిని వొదులుకోవటం మేలు. తిన్నా తినకపోయినా ప్రశాంతంగా పడివుండొచ్చు. దుఃఖంలో ఉన్నవారిని అర్ధంచేసుకోలేని సమాజం, ఆపదలో ఉన్నవారికి ధైర్యం చెప్పలేని సమాజం, గుడ్లురిమి గొంతు పిసికే సమాజం నాలాంటి పేదవాళ్ళకి కాదు గిరీన్! అది భాగ్యవంతులకోసం పుట్టిన సమాజం. సరే. వాళ్ళనే బతికి బాగుండనీ. మాకవసరం లేదు...." అని ఆగాడు గురుచరణుడు.

ఇవన్నీ శ్రద్ధగా విని, లలిత రాత్రిళ్లు నిద్దరొచ్చేవరకూ వీటిని గురించే ఆలోచించేది. గిరీన్‌బాబు మాటలన్నీ న్యాయసమ్మతాలే అని మనస్సులో అనుకునేది.

ఇప్పుడు—తనకెంతో అపేక్షగల మామ తనకోసమే నిద్రాహారాలు మానుకుని వ్యాకులపడుతున్నాడు. తనకి ఆశ్రయం ఇవ్వటం చేతనే ఇంత బాధపడాల్సి వచ్చింది. అటువంటి మామయ్యకి జాతి ఎందుకు పోవాలి? తనమామతో ఏకీభవిస్తున్న గిరీన్‌పట్ల అంతరంగికంగా గౌరవం చూపసాగింది.

ఇంతవరకూ లలితను గిరీన్ "మీరు" అని అంటూండేవాడు. అలాకూడదు.

"మవ్వ" అని పిలుస్తూండమని గురుచరణుకు చెప్పాడు. ఒకనాడు గిరీన్ 'నువ్వు టీ తాగావా, లలితా?' అనడిగాడు. "ఊహూ" అన్నట్టు తల తిప్పింది. గురుచరణు డన్నాడు—"వాళ్ళ శేఖర్‌దా వొద్దన్నాడు. ఆడవాళ్లు టీ తాగటం అతడి కిష్టంలేదు."

* * *

టీ తాగటం పూర్తి అయింది. కాని గురుచరణు దివాళ రోజూ అంత ఉత్సాహంగా సంభాషణలో పాల్గొనటం లేదు. మధ్య మధ్యని పరాకుగా ఉంటున్నాడు. ఇది గమనించాడు గిరీన్.

"ఇవాళ మీ వంట్లో అట్టే బాగాలేదనుకుంటాను? ఆఫీసులో ఏమైనా....?"

ఇదివరకు మాటాడని లలిత కూడా అడిగింది; "అవును మామయ్యా! ఇవాళ నీ మనస్సు బాగా లేదల్లే వుందే?"

గురుచరణుడు నవ్వుతూ, "ఓ, అదా సంగతి! అవునమ్మా. నువు సరిగ్గా కని పెట్టావ్. నిజంగానే ఇవాళ నాకు మనస్సు బాగాలేదు" అన్నాడు.

లలితా, గిరీన్ ఇద్దరూ ఆయన ముఖంకేసి చూస్తూ వూరుకున్నారు. గురుచరణ బాబు చెప్పాడు: "నా స్థితిగతులు యావత్తూ తెలిసికూడా, నవీన్‌దా నన్ను రోడ్డుమీద నిలబెట్టి కఠినంగా అడిగాడు. ఆయన తప్పుమాత్ర మేముందిలే! ఆరునెలలు దాటింది. అసలుమాట అలావుంచి వడ్డీ అయినా ఒక్క పైసా దక్కకపోతే ఎవడైనా ఊరుకుంటాడా?"

"నువ్వు దాన్నిగురించి ఆలోచించకు మామయ్యా! తరువాత చూసుకుందాం!" అనేసింది చటుక్కున లలిత—ఈ ప్రసంగం పరాయి వాళ్ళెదుట ఎత్తడం ఇష్టంలేక.

వినిపించుకోలేదు గురుచరణుడు. "ఇహ తరవాత ఏముందమ్మా!—అదికాదు గిరీన్! ఈ ముసిలిఅబ్బాయి దిగులు పెట్టుకోకూడదని మా అమ్మ అనుకుంటూ వుంటుంది. కాని, ఈ మామ కష్టాలకేసి చూడనయినా చూడరుగా బయటివాళ్లు! అయినా వాళ్ళకేం పట్టిందిలే! ఏమంటావ్ లలితా!"

గిరీన్ అడిగాడు: "ఇవ్వాళ నవీన్‌బాబు ఏమన్నాడూ!" ఈ సంగతులన్నీ గిరీన్‌కి తెలుసునన్న విషయం లలిత ఎరగదు. అందుచేత తనకు సంబంధంలేని ఈప్రశ్నకు ఆమె లోలోపల కోపంతెచ్చుకున్నది.

స్పష్టంగా చెప్పేశాడు గురుచరణుడు—

"నవీన్‌రాయ్ భార్య చాలారోజులై ఏదో వ్యాధితో బాధపడుతున్నది. ఇప్పుడు ముదిరిపోయింది. గాలి మార్పుకోసం ఎక్కడికో వెళ్లాలిట! అంటే బోలెడంత డబ్బుఖర్చు సమయం. కనుక ఇప్పుడు పూర్తి వడ్డీ, అసల్లో కొంత జమకట్టే గాని మాట దక్కదు."

ఒక్కక్షణం ఊరుకుని గిరీన్ "మీతో ఒక్క విషయం చెబుదామనుకుంటూనే తెలీకుండా కాలం గడిచిపోతూంది. ఇప్పుడు చెబుదామని వుంది. మీరేమీ అనుకోరు గదా!"

నవ్వుతూ గురుచరణుడు "నాతో ఏం చెప్పాలన్నా ఎవ్వరూ ఎప్పుడూ సంకోచించరు. ఏమిటా సంగతీ!"

"ఏంలేదు. నవీన్‌బాబు ఎక్కువ వడ్డీ తీసుకుంటాడని అక్కయ్య చెప్పగా విన్నా. అందుకని నే ననేదేమిటంటే—నా దగ్గర చాలా డబ్బుంది ప్రస్తుతం ఏమంత పనిలేకుండా ఊరికినే వుంది కూడా. వారికీ అగత్యమూ లేదు! పోనీ ఈ అప్పు తీర్చి వేస్తే బాగుంటుందేమోనని...."

లలితా, గురుచరణుడూ ఇద్దరూ ఆశ్చర్యంతో అతడి ముఖంకేసి చూస్తూ ఊరుకున్నారు.

మళ్ళీ చెప్పాడు గిరీన్—ఇప్పుడు నాకాడబ్బుతో అవసరమేంలేదు. కనుక మీ కెప్పుడు వీలయితే అప్పుడు ఆ రుణం తీర్చవచ్చు. వారికి అనవసరంగా.... అందుకనే చెబుతున్నా" అన్నాడు గిరీన్.

"ఆ పైకమంతా ఇస్తావా నువ్వు" అడిగాడు గురుచరణుడు.

"వారి కవసరమయితే అలాగే...."

గురుచరణుడేదో సమాధానం చెబుదామనుకుంటుంటే, అంతలో అన్నాకాళీ ప
గెత్తుకు వచ్చింది; "వదినా, శేఖర్‌దా నిన్ను దుస్తులు మార్చుకు రమ్మంటున్నాడు
జల్దీ! నాటకానికి వెళ్ళాలిట!" అని చెప్పి, ఎంత విసురుగా వచ్చిందో అం
విసురుగా వెళిపోయింది.

ఆపిల్ల హడావుడికి గురుచరణుడు నవ్వుకున్నాడు. లలిత అలానే కూర్చునివుం
"వెళ్ళమ్మా లలితా! ఆలస్యం చెయ్యకు. అందరూ నీకోసం కనిపెట్టుకు నుంటారు!
అన్నాడు గురుచరణుడు.

తప్పనిసరి అయింది లలితకు. వెళ్ళేముందు గిరీన్‌కేసి కృతజ్ఞతా పూర్వకమై
గంభీర దృష్టి బరపి, మెల్లగా వెళుతున్నదని అతడు గ్రహించాడు.

బట్టలూ అవీ మార్చుకుంది లలిత. తాంబూలమిద్దామనే మిషతో మళ్ళీ ఒకమా
బయట గదిలోకి వచ్చిద.

గిరీన్ వెళ్ళిపోయాడు. గురుచరణుడు ఒక్కడే ఉన్నాడు. చేరగిలి పడుకున్నాడ
మూసుకున్న అతని కొలకుల్లోంచి కన్నీటి ధారలు ప్రవహిస్తున్నాయి. అవి ఆనం
బాష్పాలని లలిత గ్రహించింది. అందుచేత, అతడికి ధ్యానభంగం కలిగించక
వచ్చింది వచ్చినట్టుగానే నిశ్శబ్దంగా వెళ్ళిపోయింది.

కాస్సేపటికల్లా ఆమె శేఖరుడి గదిలోకి వచ్చింది. ఇంకా కన్నీళ్లు జలజల్లా
తూనే వున్నాయి. కాళీ ముందుగానే పోయి బండిలో కూర్చుంది. లలితకోస
కాబోలు శేఖరుడొక్కడే ఎదురుచూస్తూ నిలబడివున్నాడు. అశ్రువులతో నిండి
ఆమె కళ్లు చూశాడు. లోగడ ఆమెపైన గల కోపమంతా మరిచిపోయి, "అదేమిట
ఏడుపెందుకూ?" అనడిగాడు, ఉద్వేగంతో.

లేదన్నట్టు తలవూగించి, వొంచుకుంది.

ఈమధ్యనల్లా లలిత దొత్తిగా కనిపించకపోయేసరికి అతడి మనస్సు మారిపోయ
సానుభూతి కలిగింది. దగ్గరగా వచ్చి, రెండుచేతులతో లలిత ముఖం పైకెత్త
"నిజంగానే ఏడుస్తున్నావా, ఏం జరిగిందేం?" అనడిగాడు.

ఇహ ఉండబట్టలేకపోయింది లలిత. అక్కడే చతికిలబడింది. చీర చెంగుతో
ముఖం కప్పేసుకుని బావురుమని ఏడ్చింది.

6

లౌకట్టు తాలూకు వడ్డీ తీసుకున్నా అసలీ పాయిదాలు దమ్మిడీలతో సహా లెక్క
కట్టాడు నవీన్‌రాయి. దస్తావేజు తిరిగి ఇచ్చేస్తూ "ఎవరిచ్చారోయ్ ఈ డబ్బూ?

నడిగాడు.

"ఆమాట అడగవద్దండీ అన్నగారూ! వెల్లడించననే షరతుమీద తెచ్చా నీ డబ్బు."

నవీన్‌రాయ్ డబ్బు తీసుకున్నాడే గాని సంతుష్టిలే. అస లిది వసూలవుతుందని యన ఆశించనేలేదు, వసూలు కావాలనే వాంఛా లేదు.

"ఇప్పుడిలాంటి షరతు లెన్నయినా పెడతావులే. అసలు తప్పు నీది కాదు య్యా! నాదే పొరపాటు—మళ్లీ డబ్బు అడగటం...."

"అదేం మాటన్నయ్యా! మీ డబ్బు రుణమే తీరింది గాని, దయారుణం ఇంకా రనేలేదు."

"మీ వదినకోసమని అడిగాను గాని డబ్బు, నాకోసమేం కాదు. అదీ ఒక్కసారి డిగాను. అంతే. పోనీగానీ, తెలియకడుగుతానూ, ఎంత వడ్డీకి తనఖా పెట్టావేం ల్లా?"

"తాకట్టూ పెట్టలేదు. ఇంతా అని అనుకోనూ లేదు."

"ఊరికేనే ఇచ్చారా?"

"అవునన్నయ్యా, ఇంచుమించు అంతే, ఆ కుర్రవాడు ఎంతో మంచివాడు, దయ వాడున్న...."

"కుర్రవాడా? ఏ కుర్రవాడూ"

ఇప్పటికే నోరుజారటం పొరపాటనుకుని, మాటాడక ఊరుకున్నాడు గురు రణుడు.

"నిషేధం ఉంటే చెప్పొద్దులే. కాని అనుభవంవల్ల నీ మేలుకోరి చెబుతున్నా గర్తగా మాత్రం ఉండు భాయీ! మంచికి పోయి గొంతుక్కి ఉరితెచ్చుకునేవు మా!" జవాబు చెప్పకుండా పత్రాలు చేతపట్టుకుని ఇంటికొచ్చేశాడు గురుచరణుడు.

* * *

గాలిమార్పుకోసం ఏటా ఈ రోజుల్లో భువనేశ్వరి పశ్చిమదేశానికి పోయి వస్తుం ంది. ప్రయాణసన్నాహాలు జరుగుతున్నాయి. శేఖర్ తన సామగ్రి సర్దుకుంటూ న్నాడు "కాశీ! మీ వదినని ఒక్కమాటు పిలు, ఏమేం తీసుకెళ్లాలో వచ్చి ఇస్తుందీ." లిత ఏటా తల్లితోకూడా వెళ్ళేది. ఈసారికూడా వస్తుందని తెలుసు శేఖర్‌కి.

"ఈమాటు మా వదిన రాదు!" అన్నది కాళి.

"ఎందుకని?"

"వాహ్! ఎలా వస్తుందేం? వచ్చే మాఘ ఫాల్గుణాల్లో పెళ్లి! నాన్న తెగ తిరుగు న్నాడు వరుడికోసం."

రెప్పవాల్చక చూస్తూ నిలబడ్డాడు, శేఖర్.

''నాన్న ఇవాళ ఆఫీసుకెళ్లడు. ఎంత డబ్బయినా సరే, మంచి వరుణ్ణి వెతకమని చెప్పాడు గిరీన్‌బాబు. భోజనమయాక, వరుణ్ణి చూట్టానికని ఇద్దరూ వెళతారు.''

శేఖర్ తొణక్కుండా అంతా వింటున్నాడు. లలిత రాని కారణం కొంతవరకూ తెలిసింది. కాశీ చెప్పుకుపోతూంది—

''గిరీన్‌బాబు ఎంత మంచివాడు శేఖర్‌దా! మా అక్కపెళ్ళికి మా యిల్లు పెదబాబుగారికి తనఖా పెట్టాంగా? మరి రెండుమూడు నెలలుపోతే మేమంతా అడుక్కుంటూ నడివీధిలోనే ఉండాల్సి వస్తుందని చెప్పాడు నాన్న. అందుకనే గిరీన్‌బాబు డబ్బిస్తే, అదంతా పెదబాబుగారి కిచ్చేశాడు నాన్న. ఇంక మనకేం భయంలేదన్నది వదిన. నిజమేనా శేఖర్‌దా? ఏమి టాలోచిస్తున్నావ్ శేఖర్‌దా?''

''ఏమీలేదు. మీ వదిన్నొకసారి పిల్చుకురా. ఊఁ—చప్పున వెళ్ళు!!''

కంగారుగా వుంది శేఖర్‌కు. నేలకి చూస్తూ, కింద చాపమీద కూర్చునివున్నాడు. లలిత పైకి వచ్చింది మొదలు కిటికీలోంచి చూస్తూనేవుంది. ఇదివరకెన్నడూ అతడి ముఖం ఇలా వుండటం ఆమె ఎరగదు. ఆశ్చర్యపడ్డది. భయమూ వేసింది. మెల్లిగా దగ్గర కెళ్ళింది. ''రా!'' అని తడబడుతూ లేచి నించున్నాడు శేఖర్.

''నన్ను పిలిచారా?''

''ఊఁ—రేపొద్దుటి రైల్లో అమ్మను తీసుకుని పశ్చిమదేశం వెళుతున్నా. ఈ

మాటు తిరిగిరావటం ఆలస్యమవుతుందేమో. ఇదుగో, తాళంచెవి. నీ ఖర్చుకి కావల్సిన డబ్బు బీరువాలోంచి తీసుకుంటూ వుండు!" అన్నాడు.

తిరుడు ప్రయాణానికి తను సరదాగా సామానులన్నీ సర్ది పెట్టడం జ్ఞాపకమొచ్చింది. ఆమెకేసి తిరిగి, గొంతు సవరించుకుని చెప్పాడు శేఖర్!

"జాగ్రత్తగా ఉండు—ఏదైనా అగత్యం వస్తే, అన్నయ్య దగ్గిరవుంది అడ్రెస్సు—అడిగి తీసుకుని ఉత్తరం రాయి!"

ఇద్దరూ మౌనంగానే ఉన్నారు. ఈసారి తను వాళ్ళతో వెళ్ళనటూ, దానికిగల కారణంకూడా శేఖర్ తెలుసుకున్నట్టూ అనుకుని లలిత సిగ్గుతో ముడుచుకుపోయింది.

"సరే వెళ్లు ఇహ. నేనివన్నీ సర్దుకోవాలి. టయిమయింది. ఒకసారి ఆఫీసుకూడా వెళ్ళిరావాలి." అన్నాడు. శేఖర్.

తెరిచిన పెట్టిదగ్గిరకి వచ్చి కూచుంది లలిత. "నువు స్నానానికెళ్లు. నే సర్దుతాలే ఇవన్నీ!" అన్నది. "అయితే మంచిదే" అంటూ తాళాలగుత్తి ఆమె ముందర పడేశాడు.

* * *

కిందికెళ్లి తల్లినడిగాడు శేఖర్ కాశీ చెప్పినదంతా నిజమేనని తేలింది. గురుచరణుడు అప్పుడిచ్చిన మాటా వాస్తవమే. లలితకు వరుణ్ణి వెతకటమూ యదార్థమే. మరేమీ అడక్కుండా శేఖర్ స్నానానికి వెళ్లాడు. స్నానం, భోజనమూ అయింది. దుస్తులు వేసుకోటానికని గదిలోకి వచ్చాడు స్తబ్ధుడైనాడు.

ఈ రెండుగంటల పేపట్లో లలిత యేమి సర్దనూలేదు. ఏంలేదు పెట్టెమీద ఓ పక్కన తల ఆనించి, మౌనంగా కూరుచునివుంది. శేఖర్ వస్తున్న చప్పుడు విని ఉలిక్కిపడింది. ఒక్కమాటు తలఎత్తి మళ్లీ వొంచుకుంది కళ్లు రెండూ జ్యోతుల్లా వున్నయ్.

"ఇప్పుడిహ నీవల్ల కాదు. లలితా! మధ్యాహ్నం వచ్చి సర్దుదువుగానిలే!" అని అనేసి ఆఫీసుకి వెళిపోయాడు.

లలిత కళ్ళు అలా ఉండటానికి కారణం గ్రహించాడు. కాని పూర్తిగా విషయం తెలియందీ ఏమనటానికీ చొరవ చెయలేకపోయాడు.

* * *

ఇవాళ సాయంకాలం వాళ్ళ మామయ్యావాళ్ళకి టీ పట్టుకొచ్చింది గాని, కంగారుపడింది లలిత. గురుచరణబాబు దగ్గర సెలవు తీసుకుందామని వచ్చి. శేఖరుడు కూడా అక్కడ కూర్చున్నాడు.

తల వంచుకుని రెండు కప్పుల టీ తెచ్చి ఒకటి మామయ్య ముందర, రెండోది గిరీష్ ముందరా పెట్టింది. "శేఖర్ బాబుకి టీ ఇవ్వలేదేం?" అనడిగాడు గిరీష్.

తల పైకెత్తకుండానే "శేఖర్‌దా టీ తాగడు!" అన్నది లలిత

టీకప్పు తీసుకుని గురుచరణుడు ఇలా ప్రస్తావించాడు—"కుర్రవాడు బి.ఏ. చదువుతున్నాడు....కాని మా గిరీష్‌కు నచ్చలేదు. చూపులకంత బాగుండడనుకో. కాని మగాడికి అందమెందుకూ. గుణం మంచిది కావాలి గానీ...." ఎలానో మూడు ముళ్ళూ పడితే, గురుచరణుడి ప్రాణం కాస్త తెరిపిన పడుతుందని ఆత్రం.

గిరీష్‌కు శేఖర్‌తో ఇదే తొలి పరిచయం. శేఖర్ అతడికేసి చూసి చిరునవ్వుతూ. "ఎందుకని నచ్చలేదూ గిరీష్ బాబుకీ? కుర్రవాడు పెద్ద చదువు చదువుతున్నాడు. మంచి స్థితిపరుడూ, ఇంకేం కావాలీ!"

ప్రశ్న వేసినప్పటికీ, గిరీష్‌కి నచ్చని కారణం శేఖర్ స్పష్టంగా గ్రహించాడు. గిరీష్ బదులు చెప్పలేదు కాని. ముఖం ఎర్రబడింది. అదీ గమనించాడు శేఖర్. వెంటనే లేచి నిలబడి. "బాబాయ్! అమ్మని రేపు పశ్చిమదేశం తీసుకువెళుతున్నాను.

సమయానికి కబురుచెయ్యటం మరిచిపోకు సుమా!'' అన్నాడు.

''అదేమిటి నాయనా! మా బలగమంతా మీదేగా? అదీగాక, మా తల్లి లేందీ ఇక్కడ ఏ పనీ పూర్తికాదు. ఏమంటావమ్మా లలితా?'' అని నవ్వుతూ వెనక్కి తిరిగి చూశాడు. లలిత ఎప్పుడో లేచి వెళిపోయిం దక్కడ్నించి!—

''ఈ ప్రస్తావన రాగానే పారిపోయింది!'' అన్నాడు శేఖర్.

7

ఇవాళ లలిత టీపార్టీనుంచి మెల్లిగా వచ్చేసి, శేఖర్ గదిలో ప్రవేశించింది. లైటు వెలుతురులో అతడి బట్టలూ అవీ సర్దుతోంది. శేఖర్ లోపలికి రావటం చూసి, ఆమె భయంతో ఆశ్చర్యంతో స్తబ్ధురాలైంది.

శేఖర్ ముఖం గుర్తుపట్టలేనంతగా మారిపోయి, ఎంతో యిదిగా వుంది. ఎండిన గొంతుతో ''ఏమిటి లలితా?'' అనడిగాడు.

వెంటనే లలిత అతడి చెయ్యిపట్టుకుని, గద్గదస్వరంతో ''ఏం జరిగింది శేఖర్దా?'' అన్నది.

కుర్చీలో కూర్చుని ''ఏం చేస్తున్నావ్?'' అని ప్రశ్నించాడు.

''ఓవర్‌కోటు పెట్టడం మరిచిపోయాను. అదికూడా సర్ది పోదామని....ఇది సరిగ్గా పైనే పెట్టాను....తొడుక్కోవటం మరిచేరు సుమా!''

''సరేకాని లలితా! అమ్మ సామాన్లు సర్దుకోవటం అయిందేమో?''

''ఆఁ—మధ్యాన్నం నేనే అవన్నీ సర్దా.''

''లలితా,—వచ్చే యేడు నా పనులన్నీ ఎవరు చేసిపెడతారో చెప్పగలవూ?''

ముఖం పైకెత్తి, ''ఏం?''

''నాకేం తెలుసూ,—కాని పరాయింటికి వెళ్ళేముందు ఎక్కడెక్కడ ఏమే వస్తువున్నదీ నాకు చూపించి మరీ వెళ్లేం!''

''పోండి!''

నవ్వాడు శేఖర్. ''ఈ పన్లన్నీ నౌకర్లవల్ల అయేవి కావు. ఇహనుంచి మీ మామయ్యలాగా ఓ చొక్కా, పంచెతో ఉండాల్సి వస్తుందేమో. ఎలా జరగాలో జరక్కమానదు కదా!''

తాళంచెవులు బల్లమీద పడేసి పారిపోయింది.

''రేపొద్దున మాత్రం ఒక్కమాటు రావేం!'' అని కేకేశాడు. వినిపించనట్టుగా గబగబ మెట్లుదిగి వెళిపోయింది లలిత.

లలిత డాబామీదికెళ్లి చూస్తే అన్నాకాళీ ఇన్నిపువ్వులు ముందరోసుకుని దం
గుచ్చుతోంది. ఏం చేస్తున్నావే అంటే "దండ గుచ్చుతున్నా. ఇవాళ రాత్రి మ
అమ్మాయి పెళ్ళి!" అన్నది. "చెప్పావు కావేం?" అనడిగితే ఇలా అంది—

"ఇవాళ తప్పితే ఇహ ముహూర్తాలు లేవుట. పిల్ల పెద్దదయిందాయె. ఆగటాని
వీల్లేదు. రెండు రూపాయలుంటే ఇవ్వు వదినా. తినుబండారాలు తీసుకురావాలి."

"నా తలగడకింద వున్నాయి తెచ్చుకో!" అన్నది లలిత. పట్టుకుని వెళ్లిపోయిం
కాళీ. లలిత అక్కడే కూచుని దండ గుచ్చుతూంది.

ఒక్క క్షణంలో కాళీ మళ్లీ తిరిగివచ్చింది. "అందర్నీ పిలవటం అయిపోయింది
ఇహ ఒక్క శేఖర్‌దానే పిలవాలి." అంటూ వెళ్ళింది.

కాళీ అంటే ఇంటిపనులన్నింటిలో ఆరితేరిన గృహిణి అన్నమాట! శేఖర్‌తో
చెప్పి వచ్చింది. "వదినా! ఆయనకో దండ కావాలిట. నువు చప్పున ఇచ్చి వచే
సెయ్. ఈలోగా. నేనిక్కడ ఏర్పాట్లు చూస్తూంటాను. ఇంకట్టే వ్యవధానం లేద
లగ్నం దగ్గిరకొచ్చేసింది. వెళ్లు వదినా, నాకు చద్దామన్నా తీరుబడి లేకుండా వుంది!
అన్నది నాపసానిలాగా.

లలిత వెళ్ళేసరికి శేఖర్ ఏదో ఉత్తరం రాస్తున్నాడు. తలుపు తెరిచి అతని వెనకా ౹కు వచ్చి ని:చుంది. అయినా అతడు గమనించలే. జాగర్తగా ఆ దండ వెనకనించి ౹తడి మెళ్ళో వేసింది.

ఉలిక్కిపడి "ఏమిటే కాశీ" అని, అట్టె వెనక్కి తిరిగి చూశాడు. "ఏం పని నీకు లలితా"

"ఏం?"

"తెలీదూ? పోయి కాశీని అడిగిరా! ఇవాళ రాత్రి మెళ్ళో దండవేస్తే ఏమవు ౹ంచో దాన్ని అడిగిరా."

గ్రహించింది లలిత. సిగ్గుతో ముఖం కందగడ్డ అయింది. "కాదు—ఎన్నటికీ గాదు" అంటూ పారిపోయింది. శేఖరుడి పిలుపు వి...పడినా ఆగకుండా, సరాసరి గదిలోకి వెళ్ళి కళ్ళుమూసుకు పడుకుంది.

"వెళ్ళకు లలితా! విని వెళ్ళు—ఒక ముఖ్యమైన పనివుంది" అని కేకేశాడు శేఖర్.

ఓ పావుగంటయాక లేచి కూర్చుంది. శేఖర్ అంటే లోపల జంకుగానే వుందామెకు. అయినా ముఖ్యమైన పనివుందని పిలిచాడు. కనక వెళ్ళటమా మానటమా అని ఆలోచనలో పడింది.

ఇంతలో ఇంటిదాసీవి "లలితమ్మగారూ! చినబాబుగారు పిలుస్తున్నారు మిమ్మల్ని" అన్నది.

"వస్తున్నా పద" అన్నది లలిత.

తలుపు సందుల్లోంచి చూస్తే, ఇంకా ఉత్తరం రాస్తూనే వున్నాడు, శేఖర్.

"ఎందుకని పిలిచింది?"

"దగ్గరకిరా చెప్తా!"

"ఉహూఁ—ఇక్కడే వుంటా, చెప్పండి."

"నువ్వు హఠాత్తుగా ఇలాటి పనెందుకు చేశావో చెప్పు!"

"పొండి—మళ్ళీ అదే మాటా!"

"నా తప్పేముంది? నువ్వు చేసిన పనేగా?"

"నేనేం చెయ్యలే! నాదండ నా కిచ్చెయ్యండి."

"అందుకోసమే పిలిచింది విను. దగ్గరసా రా, ఇచ్చేస్తా. నువు సగంపని చేశా ౹వ్వు. నేను దాన్ని పూర్తి చెయ్యాలిగా?"

"ఇలా వేళాకోళమాడితే, ఇంకెప్పుడూ రాను మీ ఎదటికి, ఇదే చెప్పడం, నా

దండ నాకిచ్చెయ్యండి!''

శేఖర్ టేబిల్‌వేపు ముఖం తిప్పి. ''ఇదిగో, తీసుకెళ్లూ!'' అన్నాడు.

''అక్కణ్ణుంచే ఇలా విసిరెయ్యండి!''

''ఊహుఁ—దగ్గిరకొస్తే గాని ఇవ్వను!''

''అయితే నాకక్ఖర్లేదు!'' అంటూ కోపంగా పోబోయింది.

''కాని సగంలో ఆగిపోయింది....!'' కేకేశాడు శేఖర్.

''ఆగితే ఆగిందిలే!'' అంటూ నిజంగానే వెళిపోయింది.

వెళ్ళినమాట నిజమే కాని, కిందికి దిగి వెళ్ళలే. తూర్పువేపు డాబా పిట్టగోడకి ఆనుకు నించుంది. ఎదట నీలాకాశంమీద చంద్రమామ అప్పుడే బయల్దేరింది. లలిత ఒక్కసారి శేఖర్‌గదికేసీ, మళ్ళీ ఆకాశంకేసీ చూసింది. సిగ్గుతోనూ, అభిమానంతోనూ ఆమెకళ్లు అశ్రువులతో నిండిపోయినై.

ఆమెకు బాధకలిగించే పరిహాసం ఎందుకు చెయ్యాలితడు?—ఆమె ఆశ్రయం లేనిదీ, దిక్కులేనిదీ. అందుకనే తనని అందరూ ఆదరిస్తూ వుంటారు. శేఖరుడూ ఆదరిస్తాడు, అతడి తల్లీ ఆదరిస్తుంది! నిజాని కామెకి ఆత్మీయులంటూ ఎవరూ లేరు.

తన బాధ్యతను పైన వేసుకునే వారెవరూ లేకపోవటంవల్లనే—కేవలం పరాయి వాడైనప్పటికీ—గిరీన్ ఆమెవి ఉద్ధ'స్తా ననగలిగాడు.

కన్నీళ్లు తుడుచుకుని. లలిత తనలో తను అనుకున్నది:—ఈ కలకత్తా సమాజంలో, శేఖర్‌వాళ్ళ దృష్ట్యా తన మామస్థితి ఎంతో హీనం! అటువంటి మామయ్యనే తను ఆశ్రయించుకుని వున్నది!

అక్కడ—సమాన హోదాగల సంబంధం గురించి శేఖర్‌కి పెళ్ళి ప్రసంగం జరుగుతూంది. ఇహ రెండు రోజుల్లో అది ఖాయమవుతుందతడికి. ఈ పెళ్ళికి నవీన్‌రాయ్ కట్నమెంత గుంజుకో దలిచివున్నాడో, ఆ వివరాలన్నీ శేఖర్ తల్లి దగ్గర విని తెలుసుకుది, లలిత.

పరిస్థితు లిలావుండగా, హఠాత్తుగా ఇవాళ శేఖరుడు తనకెందు కింతగా అవమానం చేసినట్టు! ఈ ఆలోచనలతో ఉండగా, చటుక్కున ఉలిక్కిపడి వెనక్కి తిరిగి చూసింది. నవ్వుతూ శేఖర్ నిలబడి వున్నాడు.

ఎంత ఉపాయంగా ఇంతకు ముందు తను ఏ పువ్వులదండ అయితే వేసిందో, అదే దండ—అంత ఉపాయంగా ఇప్పుడు తన మెళ్లోకి వచ్చిపడింది!

దుఃఖంవల్ల జీరపోయిన కంఠంతో "ఎందుకిలా చేశారూ?"

"నువ్వెందుకు చేశావూ?"

"నేనేం చేశానేం!" అంటూ ఆ దండను తెంచివేయబోయి, శేఖర్‌ను చూసి ఇహ సాహసించ లేకపోంది.

ఏడుస్తూ "నాకు "నా" అన్నవాళ్ళు లేకపోబట్టి కదా. నన్నిలా అవమానం చేశారు మీరు!" అన్నది.

"నే నవమానం చెయలే, నువ్వు చేశావేమో?"

"నేనేం చేశా?" నన్నది భయంభయంగా.

"కాస్త ఆలోచించి చూస్తే నీకే తెలుస్తుంది. ఈమధ్యని నువు మరీ హద్దు మీరిపోతున్నావ్ లలితా! అందుకనే నిన్నొక పరిధిలో బంధించి మరీ పోతున్నా పరదేశానికి!"

నిండు వెన్నెల్లో ఇద్దరూ మౌనంగా నించుని వున్నారు. కిందని కాళీపూజకి పెళ్ళికదా! ఆ శంఖధ్వని మాత్రం వినిపించింది.

కాస్సేపయాక—

"అట్టేసేపు మంచులో నిలబడకు. కిందికి వెళ్లు!" అన్నాడు శేఖర్.

"వెళుతున్నా...." అంటూ అతడి పాదాలకు నమస్కరించి లేచి, "నన్నేంచెయ్యా

మంటారో చెప్పి వెళ్ళండి!'' అన్నది మెల్లిగా.

ఒకమాటు నవ్వి. తటపటాయించాడు. తరవాత రెండు చేతులతో ఆమెను చేర దీసుకుని. హృదయానికి హత్తుకున్నాడు. ''ఇంకేమీ చెప్పక్కర్లేదు లలితా! ఇటుపైన నీ అంతట నువ్వే తెలుసుకుంటావ్!' అన్నాడు.

లలితకు ఒళ్ళంతా గగుర్పొడిచి. కంపించింది. కాస్త జరిగి నిలబడి. ''ఇవాళ హఠాత్తుగా నేను మీ మెళ్ళో దండ వేశాననే కదూ. మీరిలా చేసింది?''

శేఖర్ నవ్వుతూ. కాదన్నట్టుగా తల తిప్పి. ''కాదులే. అయితే చాలా రోజుల్నించి నే నొకటి అనుకుంటున్నా కాని స్థిరం చేసుకోలేక పోయాను. ఇవాళ నిశ్చయించుకున్నా. నిన్ను విడిచిపెట్టి ఉండలేనని ఇవాళే గ్రహించాను.''

మీ నాన్న వింటే కోప్పడతారు. అమ్మ చెవిని పడితే విచార పడుతుంది. ఇది నెరవేరే పనికాదు.''

''నాన్న వింటే కోప్పడే మాట నిజమే. కాని అమ్మ వింటే ఎంతో సంతోషిస్తుంది. ఏది ఏమైతే నేం. జరగవలసిందేదో జరిగేపోయింది. ఇహ నువ్వూ తప్పించుకో లేవు. నేనూ తప్పించుకో లేను. వెళ్ళు. కిందికి వెళ్లి అమ్మకి నమస్కారం చేసి రా!'' అన్నాడు శేఖర్.

8

మూడు నెలల తరవాత. ఒకనాడు—

నవీన్‌రాయ్ ఇంటికి వాడిపోయిన ముఖంతో వచ్చి గురుచరణుడు కార్పెట్ మీద కూర్చోబోయాడు. కంగారుగా నవీన్‌రాయ్—

''ఉహుంహుం—ఇక్కడ కాదు. అదిగో ఆ కుర్చీమీదికి పోయి కూచో. ఈ చలిలో పోయి నేను మళ్ళీ స్నానం చేయలేను. జాతి వొదులుకున్నావుటగా నువ్వు!'' అనడిగాడు. దూరంగా వున్న కుర్చీలో తలవంచుక్కూచున్నాడు. గురుచరణుడు.

ఆతడు యధావిధిగా దీక్ష పుచ్చుకుని బ్రహ్మసమాజంలో కలవటం. అంతా నాలుగయిదు రోజులయింది. ఈ సంగతి చిలవలు పలవలతో. చిత్ర విచిత్రమైన అల్లికలో సనాతన హిందువయిన నవీన్‌రాయ్ చెవిన బడటం ఇవాళే. ఆయన కళ్ళలో నించి నిప్పులు కురుస్తున్నాయ్. గురుచరణుడు అలానే దూరాన మౌనంగా కూర్చున్నాడు. అతడు ఎవరిని సలహా అడక్కుండానే ఈపని చేశాడు. అప్పట్నించీ ఇంటో ఏడ్పులూ పెడబొబ్బలూ. మొత్తుకోళ్ళూ ఎక్కువై. మనశ్శాంతి అనేది

లేకుండా పోయింది.

"చెప్పవోయ్; నిజమా కాదా?" గద్దించాడు నవీన్‌రాయ్.

గుడ్లనీరు గుక్కుకున్నాడు, గురుచరణుడు.

"చిత్తం, నిజమే...."

"ఎందు కిలాటి పనిచేశావ్? నీ జీతం అరవై రూపాయలేగా—నువ్వు—" కోపం వల్ల ఆయనకింక ఆ పైమాట రాలేదు.

కళ్ళు తుడుచుకుని, గొంతు సవరించుకుని అన్నాడు గురుచరణుడు; "అప్పుడా జ్ఞానం లేకపోయిందన్నయ్యా! దుఃఖావస్థలో అప్పుడు ఉరిపోసుకోవడమా, బ్రహ్మ సమాజంలో చేరటమా నిశ్చయించుకోలేకపోయా. ఆత్మఘాత కన్నా బ్రహ్మజ్ఞానివి కావటమే మం[illegible]ని అందులో చేరేశాను."

"మంచి పని చేశావ్! నీ మెడకు కాకుండా జాతి మెడకే ఉరి తగిలించావ్. సరే వెళ్ళు. మరెన్నడూ నీ ముఖం చూపించకు నాకు. నీకీ సలహా ఇచ్చిన వాళ్ళనే ఆశ్రయించు పోయి. ఇహ నీ కూతుళ్ళని అడ్డమైన వాళ్ళకీ తీసుకెళ్ళియ్య." అని కసిరికొట్టి ముఖం ఇటు తిప్పుకు కూర్చున్నాడు.

నవీనుడికి మొదట ఈ ఆలోచన లేకపోయింది. ఇప్పుడు గురుచరణుడు తన చేతుల్లోంచి పూర్తిగా తప్పించుకు పోయ్యాడు. ఇహ మళ్ళీ తన గుప్పెట్లోకి వస్తాడనే మాట కల్ల. అంచేత ఆక్రోశంతో ఉడుకెత్తి పోయింది అతణ్ని వంచించగల ఉపాయ మేం తోచలే. వెంటనే ఓ తాపీ మేస్త్రిని పిలిపించి, ఇద్దరిళ్ళ మధ్యనీ ఉన్న వచ్చేపోయేదారి మూసుకు పోయేందుకు పెద్ద గోడ కట్టించేశాడు.

ఈ సంగతి దూరదేశంలో వున్న భువనేశ్వరికి శేఖర్ చెప్పగా తెలిసింది. విని చాలా దుఃఖించింది.

ఈ దుర్బుద్ధి ఎవరు పుట్టించారని అడిగింది కొడుకుని. శేఖర్ గ్రహించే వున్నాడు, కాని పైటపెట్టడం ఇష్టంలేదు.

"అమ్మా, రెన్నాళ్లు పోయాకయినా అతణ్ణి మీరే వెలివేశేవారుగా? ఇంతమంది ఆడపిల్లలకి ఎలా పెళ్ళిళ్ళు చెయ్యగల డతడు? నాకేం బోధపడటంలే!"

"ఏదీ ఆగదు, శేఖర్! కేవలం అందుకోసమనే జాతి వొదులుకుంటే చాలా కావచ్చు. వాళ్ళని పుట్టించిన దేవుడే ఆ భారమూ వహిస్తాడు" అన్నది. శేఖర్ మాటాడలే.

కళ్లు తుడుచుకుని భువనేశ్వరి చెప్పింది—"మన లలితని నా వెంట తీసుకొస్తే, దానికేదో ఉపాయం నేనే ఆలోచించాల్సి వచ్చేది. ఆలోచించేదాన్ని కూడా. కాని, ఈ

— 14 రోజులకే పాకిస్తాన్ సగం పోయింది! యుద్ధం మరో 14 రోజులు సాగి వుంటే బావుండేది!!

ఉద్దేశం మనస్సులో పెట్టుకుని గుణచరణుడు దాన్ని పంపలేదన్నమాట నాకు తెలియకపోయె. నిజంగా దానికి సంబంధం కుదిరిందనే నేననుకున్నా."

"అలా అయితే బాగానే ఉండేదమ్మా! ఇప్పుడైతే మాత్రమేం, ఇంటికెళ్లాక ఆ పని ఎందుకు చెయ్యకూడదూ? లలిత ఇంకా ఆ సమాజంలో చేరలేదటగా! వాళ్ళ మామయ్య మట్టుకే చేరాట్ట! ఇంతకూ, నిజాని కాయన లలితకేం సొంత మేనమామ కాదుగా, లలితకెవరూ లేక పోబట్టి వాళ్ళింట్లో పెరిగిందిగానీ!" అన్నాడు శేఖర్.

"నిజమేరా. కానీ, మీ నాన్న అదో మోస్తరు మనిషి. ఆయన ఒప్పుకోరు సరి కదా, వాళ్ళ ముఖంకూడా చూడనివ్వరు." శేఖర్‌కీ ఇదే అనుమానం.

రెండురోజుల తరవాత "ఇక్కడ నాకేం తోచటం లేదమ్మా! ఇంటికి వెళ్ళిపోదాం!" అన్నాడు. "అయితే పద, నాకూ ఏమీ బాగుండటం లేదు" అన్నది వెంటనే భువనేశ్వరి ఒప్పుకుంటూ.

తల్లీకొడుకు లిద్దరూ ఇంటికి వచ్చిచూస్తే, రెండిళ్ళకీ మధ్యని పెద్ద గోడ!

శేఖర్ రాత్రి భోంచేస్తుంటే, మాటమీద మాటొచ్చి భువనేశ్వరి ఇలా అంది:

"వాళ్ళ గిరీష్‌బాబుకి లలిత నిచ్చేటట్టుందిరా అబ్బాయ్! ఈ సంగతి నేను ఇదివరకే ఊహించా."

"ఎవరు చెప్పారూ?"

"మధ్యాన్నం చూసివద్దామని వెళితే, వాళ్ళత్త ఒకే ఏడుపు!" అనీ ఒక్క క్షణం

ఆగింది.

తరవాత కళ్లొత్తుకుంటూ—"ప్రారబ్ధం, శేఖర్! ప్రారబ్ధం! నొసట వ్రాలు ఎవరు తప్పించగలరు? అయినా ఇందులో ఎవరినీ తప్పు పట్టలేం. పోనీలే. అయిందేదో అయింది. గిరీన్ కూడా చిన్నవాడు, మంచివాడు, బోలెడంత ఆస్తి. లలిత ఏం కష్ట పడక్కర్లే!" అన్నది.

శేఖర్ సమాధానం చెప్పలే.

* * *

మర్నాడు సాయంత్రం అలా అలా తిరిగొద్దామని బయల్దేరాడు శేఖర్. అప్పుడు గురుచరణుడింటో టీ సమావేశం జరుగుతూంది. కబుర్లూ, నవ్వులూ ఉత్సాహంగా సాగటం విని, ఏమనుకున్నాడో ఏమో—శేఖర్ గురుచరణుని గదిలోకి వెళ్ళాడు. అట్టె ఆ కోలాహలమంతా ఆగిపోయింది. శేఖర్ని చూడగానే అందరి ముఖాలూ మారిపోయాయి.

అతడూరివించి రావటం, ఒక్క లలితకు తప్ప మరెవళ్ళకూ తెలీదు. ఇవాళ గిరీన్తో మరో పెద్దమనిషికూడా వచ్చి కూచున్నాడు. అత డాశ్చర్యంగా చూశాడు శేఖర్కేసి.

శేఖర్ గురుచరణుడికి నమస్కరించి, ఓ పక్కన కూచుని నవ్వుతూ, "ఇదేమిటి? అంతా ఒక్కమాటుగా చల్లబడిపోయిందేం?" అన్నాడు. గురుచరణుడు ఏకో వెల్లిగా దీవించినట్టుంది, సరిగ్గా తెలియలేదు. ఆయన మనస్సులో ఉద్దేశం శేఖర్ గ్రహించాడు. ప్రయాణపు సంగతులూ, పశ్చిమదేశపు విశేషాలూ అన్నీ వివరించి, చివరికి ఆ కొత్తయువకుడి ముఖంకేసి చూశాడు.

అతణ్ణి పరిచయం చేస్తూ, గురుచరణుడు చెప్పాడు: "ఇతడు మా గిరీన్కు స్నేహితుడు. ఒకే బడి. ఒకదగ్గరే కలిసి చదువుతున్నారు. చాలా మంచి కుఱవాడు. శ్యాం బజార్లో వున్నా, రోజూ ఓసారి వచ్చి చూసిపోతుంటాడు." అందుకేం బదులు చెప్పలే శేఖర్. కాస్సేపయాక "బాబాయ్, అందరూ ఖులాసాయేనా?" అనడిగాడు. జవాబివ్వలే గురుచరణుడు. శేఖర్ లేచి వెళ్ళబోతూవుంటే, 'అప్పుడప్పుడు వొస్తూండు నాయనా! బొత్తిగా వొదిలిపెట్టెయ్యకు. విన్నావుగా సంగతులన్నీ!" అన్నాడు ఏడుపు గొంతుకతో.

"వినకేం?" అంటూ లోపలికెళ్ళాడు శేఖర్.

లోపల్నించి గృహిణి ఏడుపు వినిపించింది. గురుచరణుడు పంచెకొనలతో కళ్ళు తుడుచుకుంటున్నాడు. గిరీన్ అపరాధిలా చిన్నదయిన ముఖంతో కిటికీలోంచి చూస్తూ న్నా...

కూర్చున్నాడు. లలిత అంతకు ముందే వెళిపోయింది, అక్కణ్ణించి.

శేఖర్ వంటింట్లోంచి ఇవతలికి వచ్చి మెల్లాలోకి వెళుతూండగా, తలుపు చాటున లలిత ఉండటం చూశాడు. సాష్టాంగ నమస్కారం చేసిందామె. లేచి నిలబడి అతడి దగ్గిరగా జరిగింది: "నా ఉత్తరానికి జవాబు రాశారు కాదేం?" అనడిగింది. విస్మయంగా.

"ఏదీ, నా కందలేదే! ఏం రాశావ్, అందులో?"

"చాలా సంగతులు రాశా! పోన్లెండి, అంతా విన్నారుగా. ఇప్పుడేమిటి మీ ఆజ్ఞ. చెప్పండి!"

ఆశ్చర్యంగా "నా ఆజ్ఞా. నా ఆజ్ఞతో ఏం పని?"

"ఎందుకని?"

"ఎందుక నేమిటి లలితా? నే నెవరిని ఆజ్ఞాపించేది?"

"నన్నే. ఇంకెవరి నాజ్ఞాపిస్తారూ?"

"నిన్ను మాత్రం ఎందు కాజ్ఞాపిస్తాను? ఆజ్ఞాపిస్తే మటుకు నువ్వెందుకు వింటావ్?" జాలి కొలిపే స్వరంతో అన్నాడు

మనస్సులో చాలా భయపడింది లలిత. ఇంకోమాటు దగ్గరగా వచ్చి, ఏడుపు గొంతుతో అన్నది—"పోండి—ఇదా సమయం వేళాకోళానికి? మీ కాళ్ళమీద పడతా. ఏం చెయమంటారో చెప్పండీ. నా కమిత భయంగా వుంది. రాత్రిళ్లు నిద్దరట్టటంలేదు"

"భయం దేనికి?"

"దేని కంటా రేమిటీ? మీరూలేరు దగ్గర, అమ్మా లేదు! ఈలోగా మామయ్య ఇలాంటి పనిచేసి కూచున్నాడా మె! ఇప్పుడు అమ్మ నన్నింటోకి రానివ్వ పోతే....?"

"అదీ నిజమే. అమ్మ రానివ్వదు. మీ మావయ్య వాళ్ళదగ్గిర బోలెడంత డబ్బు తీసుకున్నాడని తెలిపిందామెకు. అదీగాక, ఇప్పుడు మీరు బ్రహ్మసమాజికులు, మేం హిందువులం" అన్నాడు శేఖర్.

వంటింటోంచి అన్నాకాళీ కేక: "వదినా, అమ్మ పిలుస్తోంది!"

"వస్తున్నా!" అని గట్టిగా చెప్పింది లలిత.

తరవాత కాస్త గొంతు తగ్గించి అన్నది—"మాను ఎవరైనా కానీండి. మీరు ఎవరో నేనూ అదే. అమ్మ మిమ్మల్ని వదులుకోగలదా? నన్నూ వదులుకోలేదూ. పోతే—గిరీన్ బాబు దగ్గర తీసుకున్న డబ్బుసంగతి అంటారా?—అది నే తీరే స్తా. అప్పు అని తీసుకున్నాక, అటూ యిటూ కాస్త వెనక ముందుల్లో తీర్చే తీరాలి

కదా!"

"అంత డబ్బెక్కణ్ణించి వస్తుందని మీకు?"

ఒక్కసారి అతడి ముఖంకేసి కళ్ళెత్తి చూసింది. క్షణంపేపు మౌనంగా ఉంది. "నాకు తెలీదు. ఆడవాళ్ళందరికీ డబ్బు ఎక్కణ్ణించి వస్తుందో, నాకూ అక్కణ్ణించే" అన్నది.

ఇప్పటిదాకా నిగ్రహించుకు మాటాడుతున్నా లోపల మండిపోతూనే వున్నాడు శేఖర్. ఇప్పుడు ఎకసక్కెంగా అన్నాడు: "మామయ్య నిన్ను అమ్మేశాడుగా!"

లలితకు చీకట్లో అతడి ముఖభంగిమ కనిపించలేదు కాని గొంతు మార్పు కనిపెట్టింది.

"అంతా ఒట్టిది. మా మామయ్యలాంటి మనిషి లోకంలో ఎవ్వరూ లేరు. ఆయన్ని మీరు హేళన చెయ్యకండి. ఆయన కష్టాలు మీరు తెలుసుకోలేక పొయ్యారుగాని, లోకమంతటికీ తెలుసు" అంటూ ఒక్కమాటు గుటకమింగి, కొంచెం తటపటా యించింది.

"అదీగాక ఆయన డబ్బు ఎప్పుడు తీసుకున్నారో తెలుసా? నా పెళ్ళి అయినాకే. అంచేత ఆయనకి నన్ను అమ్మే అధికారమూ లేదు, నన్ను అమ్మనూ లేదు. ఈ అధికారం మీ ఒక్కరికే వుంది. తలుచుకుంటే మీరు డబ్బివ్వాల్సి వస్తుందేమోనన్న భయంతో అమ్మేయగలరు కూడా....!" అని చెప్పి గబగబా అక్కణ్ణించి వెళ్ళి పోయింది.

9

రాత్రి పొద్దుపోయేవరకూ తిరిగితిరిగి వచ్చిన శేఖర్ ఆలోచనల్లో పడ్డాడు.

తన కళ్ళముందర పెరిగిన మొన్నమొన్నటి లలిత ఎంత ఆరిందా కబుర్లు నేర్చేసింది! తనముందర సిగ్గువిడిచి ఇన్ని మాటలు ఎలా మాటాడగలిగిందీ?

తన భవిష్యత్ జీవితంలో లలిత ఇప్పుడు ఎలా ముడిపడివుంది? ఆమె లేకుండా ఉండటం ఎంత కష్టం. ఎంత దుఃఖకరం? చిన్నప్పట్నించీ లలిత తమ కుటుంబంలో కలిసిపోయింది. కనకనే తలిదండ్రుల మధ్య, అన్నదమ్ముల మధ్య ఆమెకు ఎలాంటి స్థానమున్నదీ అతడెన్నడూ ఆలోచించనూ లేదు. ఆలోచించాల్సిన అవసరమూ కలగలేదు.

తన తలిదండ్రులు ఈ వివాహానికి సమ్మతించరు. కాబట్టి లలితను పొందటం అసాధ్యం. ఆమె మరెవరికో దక్కుతుంది. అంచేతనే ప్రవాసానికి వెళ్ళే ముందురోజు

రాత్రి లలిత మెళ్లో బిలవంతాన దండవేసి, ఈ దిగుళ్ళన్నీ వదిలించుకున్నాడు.

ప్రవాసంలో ఉండగా—గురుచరణుడు స్వధర్మాన్ని వదిలేసి పరధర్మాన్ని స్వీకరించాడని విని శేఖర్ ఎంతో వ్యాకులపడ్డాడు. అంతకంటె పెద్ద బెంగ—లలితను వదులుకోవాల్సి వస్తుందేమోనని. సుఖంలోగాని, దుఃఖంలోగాని అతడి ఆలోచన లెప్పుడూ లలితమీదికే ప్రసరించేవి.

ఇవాళ లలిత స్పష్టంగా చెప్పిన మాటలు అతడి ఆలోచనల్ని అరికట్టాయి. అప్పుడు లలిత తనకు దక్కదేమోనని బెంగ; ఇప్పుడు లలిత తనను వదలదేమోనని దిగులు!

• • •

శ్యాంబజార్ సంబంధం ఉత్తదయింది. అంత కట్నం ఇవ్వటానికి వాళ్లు వెనకాడారు. అదీగాక, శేఖర్ తల్లికి ఆ పిల్ల అంతగా నచ్చలేదుకూడా! కనుక శేఖర్ ఈ సంబంధంనుంచి తప్పించుకున్నాడు. కాని, నవీన్‌రాయ్ మాత్రం పదిహేను ఇరవై వేల కట్నం సంగతి మరిచిపోలేదు. ఆ ప్రయత్నంనుంచి పూర్తిగా విరమించుకోనూ

లేదు.

ఏమిటీ చెయ్యడం?—ఇదే శేఖర్ ఆలోచన. ఆ రాత్రి తను చేసినపని ఇంతిదిగా పరిణమిస్తుందనీ, తనకి వివాహం అయిపోయినట్టే లలిత ఇంత నిస్సంకోచంగా విశ్వసిస్తుందనీ, ధర్మపథాన్నిబట్టి చూస్తే ఏ కారణంవల్లా ఇది మారటానికి వీల్లేదనీ—ఈ విషయాలేవీ ఆనాడు శేఖర్ ఆలోచించి చూసుకోలేదు.

ఆ రోజున తనే తన నోటిమీదుగా అన్నాడు గా—"అయిందేమో అయిపోయింది. ఇహ నువ్వూ తప్పించుకోలేవు. నేనూ తప్పించుకోలేను" అని;—అవన్నీ ఇవాళ ఆలోచనకు వచ్చాయి.

అప్పుడు పైన చందమామ విహరిస్తున్నాడు. నలువైపులా పండువెన్నెల పుచ్చపువ్వులా వ్యాపించింది. మెళ్ళో దండ వేలాడుతోంది. ప్రియురాలి వక్షస్థలానికి తన హృదయాన్ని ఆనించి, ఆమె హృదయస్పందనలో తన తొలి అనుభవాన్ని పొంది ఆనందించాడు ఆ సమయంలో శేఖర్ స్వార్థపరుడే అనాలి. ఏమంటే;—సాంసారికమైన మంచిచెడుగు లతనికి గుర్తు రాలే. ధనలోభి అయిన తన తండ్రి రుద్రస్వరూపం అతని కళ్ళకి పొడకట్టలేదప్పుడు.

లలితంటే తన తల్లికి అపేక్ష. కనుక ఆమెని ఒప్పించటం ఏమంత కష్టం కాదనుకున్నాడు. అన్నద్వారా అయినా చెప్పించి తండ్రిని మెత్తబరచ వచ్చుననికూడా ఆశించాడు. అదీగాక, గురుచరణుడు అప్పటికింకా ఇలా నాశనం కాలేదు. తన ఆశాపథానికి అడ్డుపడలేదు ఇప్పుడు చూడబోతే, ఆ విధాతే అడ్డుపడి కూర్చున్నాడు;

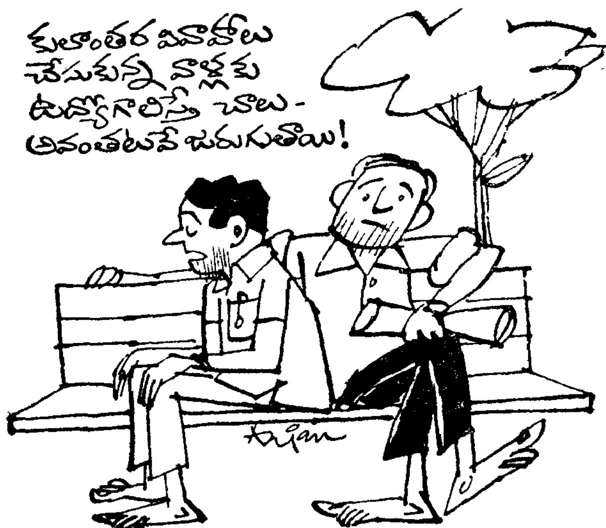
ఇహ ఇప్పుడు—

తండ్రిమాట అటుంచి, తల్లిని ఒప్పించటమూ అసాధ్యమే. అసలీ విషయం ఎత్తటానికే ఆస్కారం కనిపించటం లేదు. దీర్ఘంగా ఒక్కసారి నిట్టూర్చాడు శేఖర్. "ఏమిటీ చెయ్యటం?" అని అనుకుంటూ.

లలిత స్వభావం అతనికి బాగా తెలుసు. తనే ఆమె నింతదాన్ని చేశాడు. ఒకసారి ధర్మమని నమ్మినదానికి ఆమె ఎన్నడూ విరుద్ధంగా నడుచుకోదు. శేఖర్‌కి తను ధర్మపత్ని అని నమ్మింది. అందుచేతనే ఇవాళ సాయంకాలం నిస్సంకోచంగా చీకట్లో వచ్చేసింది. దగ్గరగా జరిగి, ముఖంమీద ముఖం పెట్టి అలా నిలుచుని మాటాడగలిగింది.

ఆమెని గిరీన్‌కిచ్చి చెయ్యాలని సంప్రదింపులు జరుగుతున్నమాట వాస్తవమే. కాని లలిత ఒప్పుకునేట్టు ఎవ్వరూ చెయ్యలేకుండా వున్నారు. ఇహ లలిత ఎంతమాత్రం ఊరుకోదుకూడా, అంతా బైట పెట్టేస్తుంది

శేఖర్‌కు కళ్ళూ ముఖమూ జేవురించినై. ఆనాడు తను ఆమె మెళ్లో దండవేసి

అంతటితో ఊరుకోలేదు. ఆమెని తన హృదయంమీదకు చేర్చుకుని ముద్దుపెట్టుకున్నాడు కూడా. ఇందుకూ లలిత అభ్యంతరం పెట్టలేదు. ఏమీ!—ఇది తప్పు కాదనే ఉద్దేశంతోనూ ఈ పని చెయ్యటానికి శేఖర్‌కు తగినంత అధికారముందనే భావంతో అడ్డుచెప్పలే. ఇప్పుడీ విషయంలో ఎవరైనా ప్రశ్నిస్తే, ఏమిటి జవాబివ్వటం?

తలిదండ్రుల కిష్టంలేకుండా వివాహం చేసుకోవడం అసంభవం. ఈమాట నిశ్చయం. కానైతే, గిరీన్ని లలిత చేసుకోక పోవటానికి కారణమేమిటో తీరా బైట పెట్టేస్తే, ఇంట్లోగాని బయటగాని తనెల్లా తలెత్తుకు తిరగటం—ఇటువంటి సందిగ్ధంలో పడ్డాడు శేఖర్.

10

మరి లాభం లేదుగదా అని లలిత ఆశ వొదులుకున్నాడు శేఖర్. మొదట్లో కొన్నాళ్లు మహా భయపడుతూ వచ్చాడు—మామూలు చనవుతో లలిత హఠాత్తుగా వచ్చి తన పక్కన కూచుంటుందేమోనని, కొంపదీసి ఇద్దరి మధ్యన జరిగిన సంగతులేమన్నా బైట పెడుతుందేమోనని.

డాబా ఎక్కి చూస్తే లలిత కనబడుతుందేమోనని భయం కనుక అక్కడ నిలబడే వాడేకాదు. ఈ మధ్య వారింటికీ వీరింటికీ రాకపోకలు సాగటంలేదు. ఏ వె

లేకుండా ఒక నెల గడిచి పోయింది. ఇప్పుడనుకున్నాడు శేఖర్ తనలో: "ఏ మయినా గానీ—ఆడ పిల్లకి సిగ్గూ బిడియం తప్పదు. కనుక ఇలాటి సంగతులేవీ బైట పెట్టలేరు!" అని.

ఈ భయం లేదని అనుకున్నాడు గాని. ఆక్షణంనించీ ఏదో తెలియని బాధ హృదయంలో ప్రవేశించింది—నిరాశ. శంక. వేదన. వీటితో ఎంచేతనో అతడు కుడుకెత్తి పోతున్నాడు; ఇహ నెప్పుడూ లలిత ఈ విషయం వెల్లడించదా? తనని ఒక అయ్య చేతిలో పెట్టేంత వరకూ నోరు మెదపక ఊరుకుంటుందా? లలితకు పెళ్ళవటం, అత్తారింటికెళ్ళడం తలుచుకుంటే చాలు. శేఖర్‌కు మనసూ శరీరమూ దహించుకు పోతున్నవి!

మామూల్లాగే ఇవాళ కూడా అతడు గదిముందు వరండాలో పచార్లు చేస్తున్నాడు. కాని డాబామీద ఇంటోవాళ్ళెవ్వరూ కనిపించలే. ఒకనాడు మాత్రం అన్నా కాశీ ఎందుకో వచ్చింది కాని, శేఖర్ కనబడగానే దృష్టి అటు కేసి తిప్పుకుంది. పలకరింతా మనసులోనే కలలో వెళ్ళి పోయింది.

మరో నెల్లాళ్ళ తరవాత ఒక రోజున మాటల సందర్భంలో భువనేశ్వరి అడిగింది. "ఈ మధ్య నెప్పుడయినా లలితని చూశావురా? రెండె ల్లయింది దాన్ని చూసి. మొన్న డాబామీదకొస్తే పిలిచా. అదేమిటో, పిల్ల అదోరకంగా మారిపోయింది ముఖంవాడి; వయస్సయి పోయిన దానిలా కనిపించింది...." అంటూంటే కళ్ళ నీళ్ళు తిరిగాయి ఆమెకు.

"మాసిపోయిన చీరెలు కడుతోంది ఇప్పుడు. నేనేగా దాని కెప్పుడూ కావలసిన చీరె లివ్వటం? అయిదారు నెలలయె. ఒక్క చీరయినా ఇచ్చి ఎరగను."

శేఖర్ అటువేపే చూస్తూ కూర్చున్నాడు.

"నన్ను తప్ప ఎవర్నీ ఏమీ అడగదురా. అది లేస్తే నాతోనే చెబుతుంది నా వెంట వెంటే తిరుగుతుంది. దాని ముఖం చూడగానే నాకు తెలుస్తుంది గాని మరెవ్వరూ గ్రహించలేరు. అమ్మా అని నన్నొకతే పిలవటమే కాదు. తల్లిలాగే నన్ను ప్రేమించేది."

"సరేకాని అమ్మా! మరి, పిలిచి ఏం కావాలో అడిగి ఇవ్వలేక పోయావా?"

"ఎలా తీసుకుంటుందిరా అబ్బాయ్? వచ్చీ పోయే దారి కాస్త మూయించేస్తి మాయె. కష్టాల్లో ఉండి మరిది తెలిసో తెలియకో పొరపాటు చేశాడే అనుకో. అందుకని ఏకంగా వెలి వేసెయ్యటమే? ప్రాయశ్చిత్తం అదీ చేయించి మనవాళ్లని మళ్ళీ కలుపుకోవటంలే? ఇంతకీ, వాళ్లు అలా పీడించటం వల్లనే మతంలో కలిసి పోయాడు.

మనస్సుకి రోత కలిగితే, మనిషి ఏ పనయినా చేస్తాడు. నిజానికి ఆయన మంచిపనే చేశాడంటా. నేను, మనందరికన్నా ఆ గిరీన్ ఆత్మీయుడై కష్టపెడుతున్నాడు. లలితని అతనికిచ్చి చేస్తే అదీ సుఖపడుతుంది. చెబుతున్నాగా: వచ్చే నెలలోనే అవుతుందట!"

"వచ్చే నెల్లోనే!" ఆశ్చర్యంగా అడిగాడు, శేఖర్.

"అలాగే విన్నా. వాళ్ళ మామ వంటోకూడా ఏం బాగుండటం లేదని చెప్పింది లలిత. ఎలావుంటుందిలే, మనశ్శాంతి ఎక్కడ? ఎప్పుడూ ఏడుపులూ పెడబొబ్బలూ నేనాయె!"

తల్లి వెళ్ళగానే, శేఖర్ మెల్లిగా వెళ్ళి పడుకున్నాడు. లలితని గురించే ఆలోచనలు పరిగెడుతున్నాయ్.

• • •

ఆఫీసునించి అప్పుడే వచ్చాడు శేఖర్. వాళ్ళ వీళ్ళ ఇళ్ళ మధ్య ఇరుకు సందులోంచి ఒక బండీ వచ్చింది. కనుక్కుంటే, గురుచరణుడింటికి డాక్టరొచ్చాడని తెలిసింది.

అన్నట్టు—గురుచరణుకికి వంటో సుస్తీగా ఉంటోందని అమ్మ చెప్పిందిగా! ఆ మాట జ్ఞాపకమొచ్చి ఎకాయెకి వాళ్ళ పడక గదిలోకి వెళ్లాడు, శేఖర్. గురుచరణుడు లేవలేని స్థితిలో వున్నాడు. లలితా, గిరీన్ విచార ముఖాలతో ఓ పక్కన కూచుని వున్నారు. ఎదర డాక్టర్ రోగిని పరీక్షిస్తున్నాడు.

అస్పష్ట స్వరంతో గురుచరణుడు శేఖర్‌ను కూర్చోమన్నాడు. లలిత తలమీది చెరగు ముందుకి లాక్కుని, ముఖం అటు తిప్పుకు కూర్చున్నది.

డాక్టర్ని శేఖర్ ఎరుగు, ప్రిస్క్రిప్షన్ రాపిచ్చి అతన్ని వెంటబెట్టుకు వచ్చి బయట కూర్చున్నాడు. వెనకాలే గిరీన్ వచ్చి డాక్టర్‌కి ఫీజు చెల్లించాడు. "రోగం ఇంకా ముదరలేదు. గాలి మార్పుకోసం ఎక్కడికైనా తీసుకెళ్ళటం ముఖ్యం" అని చెప్పాడు. డాక్టర్

డాక్టర్ వెళిపోగానే గిరీన్, శేఖర్ ఇద్దరూ ఒక్కసారిగా గురుచరణుకి గదిలోకి వచ్చారు.

లలిత చేత్తో సైగచేసి, గిరీన్‌ను వాయిగా పిలిచింది. అతడితో ఏదో గుసగుసలాడింది. ఎదరకుర్చీలో శేఖర్ స్తబ్దుగా కూచుని గురుచరణుడికేసి చూస్తున్నాడు. కాస్సేపయాక లేచి వెళ్లాడు. అప్పటికింకా లలితా, గిరీన్ గుసగుసలాడుతూనే వున్నారు. శేఖర్‌ను పిలిచి ఒక్కళ్లూ ఒక్క మాటయినా చెప్పలే.

ఇవాళ లలిత ఒక గొప్ప బాధ్యతనించి తనని శాశ్వతంగా విముక్తుణ్ని చేసిం దనుకున్నాడు శేఖర్. ఇహ నిర్భయంగా నమ్మవచ్చు. సందేహంలేదు లలిత ఇంక తనని అంటి పెట్టుకుని ఉండదు.

గిరీన్ వాళ్ళకి పరమ ఆప్తుడన్న సంగతి ఇవాళ తను స్వయంగా చూసివచ్చాడు. వాళ్ళందరికీ ఆధారం, భవిష్యత్తులో లలితకు ఆశ్రయమూ ఇచ్చేవాడతడే. తనేం కాదు ఇలాంటి ఆపత్సమయంలోకూడా ఆమె ఒక్క సలహాకాని మరేంకాని తనని అడగదే లేదే!

శేఖర్ ఈజీచైర్లో కూలబడ్డాడు. ఎన్నో ఆలోచనలు దొర్లినై: లలితకు తను పరాయివాడై పోయినట్టేగా? తనని చూస్తూనే ముసుగు ముఖం మీదికి లాక్కొని అటుకేసి ఎందుకు తిరిగినట్టూ? దానిమాటకేం?—తన కళ్ళ ముందరే గిరీన్ని చాటుకి పిలిచి, ఎంతసేపెంతసేపు ఆ గుసగుసలు! లోగడ ఒకప్పుడు ఇతగాడి వెంటనేకదా నాటకానికి వెళతానంటే ఆమెను వెళ్లనివ్వలేదు, తను? బహుశా, తనతోవున్న రహస్య సంబంధం గుర్తు కొచ్చి ఆవేళ సిగ్గుపడిందేమో!

అంతలో గది బైటనించి తల్లి పిలుపు: "ఏరా! ఇంకా కాళ్ళూ చేతులూ కడు క్కోలే?" శేఖర్ హడావిడిగా లేచి, గబగబా కిందికి వెళ్ళిపోయాడు.

నిజానికి తప్పెవరిది?—ఈ సంగతి ఇన్నాళ్ళనించీ శేఖర్ ఆలోచించనే లేక పోయాడు, ఇప్పటిదాకా లలితతో తను ఆశకొలిపే మాట ఒక్కటీ చెప్పనే లేదు. పోనీ అంటే, ఆమె తనని అడిగేందుకయినా అవకాశ మివ్వలేదు. ఈ సంగతి బైట పడితే తను ఎలాంటి బాధ్యత వహించాల్సి వస్తుందోనని ఒకవంక భయం. కనుక అన్నివిధాలా తప్పంతా లలిత నెత్తినే రుద్దటానికి ఉపాయాలు వెదుకు తున్నాడు. ఈ విధంగా కోపంతో, అభిమానంతో మనస్సు లోలోపల దహించుకు పోతూవుంది.

ఒక వారం రోజుల తరవాత—

ఇవాళ సాయంత్రం కూడా అతడలాగే తపించి పోతున్నాడు. చటుక్కున గది ముందు చప్పుడైంది. ముఖమెత్తి చూశాడు, హృదయం గతుక్కుమంది! కాళీ చెయ్యి పుచ్చుకుని లలిత గదిలోకి వచ్చింది. కింద పరిచివున్న కార్పెట్ మీద కూర్చుంది.

"శేఖర్ దా! మేమిద్దరం నీకు నమస్కరించటానికి వచ్చాం, రేపు ఊరికి వెళు తున్నాం!" అన్నది కాళీ.

మాటాడలేదు. చూస్తూ ఊరుకున్నాడు, శేఖర్.

"శేఖర్‌దా! మీ పాద సన్నిధిని మేమెన్నో తప్పులు చేసి వుంటాం. అవన్నీ మరిచిపో!" అన్నది కాళీ.

ఈ మాటల్లో ఒకటీ ఆమె స్వంతం కాదనీ, పాఠం నేర్చుకుని ఒప్ప జెప్తోందనీ గ్రహించాడు శేఖర్.

"రే పెక్కడికి వెళుతున్నారు మీరూ?"

"పశ్చిమ దేశం. నాన్నని తీసుకు ముంగేరు వెళుతున్నాం. అక్కడ గిరీన్ బాబుగారి ఇల్లుంది. నాన్నకి నయమయినా ఇహ మేం తిరిగి రాం. ఇక్కడి నీళ్లు నాన్నకి సరిపడలేదని డాక్టర్‌గారు చెప్పేశారు" అన్నది.

"ఇప్పుడెలా వుందేం?" అడిగాడు శేఖర్.

"కాస్త నయమే." అంటూ, చీర చాడువించి కొత్త చీరెలు రెండు తీసి చూపించింది కాళీ. "ఇవిగో, పెద్దమ్మ మా క్కొవిచ్చింది!"

ఇప్పుడు మెల్లిగా లేచి లలిత టేబిల్ దగ్గరి కెళ్ళింది. తాళంచెవి టేబిల్‌మీద పెట్టి, "బీరువా తాళంచెవి ఇన్నాళ్లాయె నాదగ్గరే ఉండిపోయింది" అన్నది, చిరునవ్వుతూ. "కాని, అందులో డబ్బుమాత్రం ఏమీ లేదు, అంతా ఖర్చయిపోయింది!" అని చెప్పింది.

మాటాడలే శేఖర్.

"పద వొదినా, పొద్దు పోతూంది!" అన్నది కాళీ.

"కాశీ కిందికెళ్ళి రెండు తమలపాకులు తెచ్చిపెట్టమ్మా!" అన్నాడు శేఖర్, తడబడుతూ.

కాశీ చెయ్యి నొక్కిపట్టింది లలిత. "నువ్వుండే కాశీ. నే తెస్తానే!" అంటూ గబగబా దిగివెళ్ళి, ఒక్క నిమిషంలో ఆకులు తెచ్చి కాశీ చేతికిచ్చింది. కాశీ శేఖర్ చేతి కిచ్చింది.

శేఖర్ తెల్లబోయి, అలానే కూర్చున్నాడు.

"వెళుతున్నాం శేఖర్‌దా!" అంటూ, కాశీ దగ్గరసావచ్చి అతడి పాదాలకు నమస్కరించింది. లలిత కూర్చున్న చోటినుంచే నేలకు వంగి నమస్కరించింది. ఇద్దరూ లేచి బైటకు వెళ్ళిపోయారు.

మతిపోయిన వాడిలా శేఖర్ అలానే కూర్చున్నాడు. లలిత వచ్చింది, చెప్పదలిచిందేమో చెప్పి, సెలవు తీసుకు వెళిపోయింది. కాని శేఖర్ తనుమాత్రం మాటాడలేక పోయాడు. మాటాడ్డానికేమీ సంగతులు లేనట్టుగా ఆ కాస్సేపూ ఎలాగో వెళ్ళబుచ్చాడు.

కావాలనే ఇవాళ లలిత కాశీని వెంటబెట్టుకొచ్చింది. అక్కడ జరిగిన విషయాలేవీ పైకి రాకూడదని లలిత ఉద్దేశం కాబోలునని శేఖర్ అనుకున్నాడు. తరవాత అతడికి ఒళ్ళంతా ఏమిటో లాగుతున్నట్టూ, తల తిరిగి పోతున్నట్టూ ఉంది. లేచి వెళ్ళిపోయి పక్కమీద పడుకున్నాడు.

11

గాలి మార్పుకోసం ముంగేరు వెళ్ళినా, గురుచరణుకి ఆరోగ్యం బాగుపడలేదు. ఓ ఏడాదిపాటు తీసుకు తీసుకు దేహం చాలించాడు. గిరీన్ ఎంతో అభిమానంతో చివరి ఘడియదాకా ఉండి, చెయ్యగలిగిందంతా చేశాడు.

ఇహ పోతాడనగా ఆ యువ గిరీన్ చెయిపట్టుకుని, "మన స్నేహాన్ని బంధుత్వంగా చెయ్యాలి నువ్వు. నేనీ కళ్ళతో చూసి ఆనందించటానికి నోచుకోలేదు. పరలోకంనించైనా చూసి ఆనందిస్తా!" నంటూ బతిమాలి చెప్పాడు, గద్గద స్వరంతో.

గురుచరణుకింటో అద్దెకున్నవాళ్ళద్వారా భువనేశ్వరికి వీళ్ళ కబుర్లు తెలుస్తుండేవి. ఇప్పుడాయన పోయిన సంగతి కూడా వాళ్ళవల్లనే తెలిసింది.

ఇది జరిగిన మరి కొద్దిరోజులకే నవీన్‌రాయ్ మరణించాడు. భువనేశ్వరికి ఈ కష్టంవల్ల పిచ్చెత్తినట్టయింది. అంచేత సంసారమంతా పెద్దకోడలికి కొప్పగించి, తను కాశీ వెళిపోయింది. వచ్చే ఏడు ఏర్పాట్లన్నీ చేసి కబురెడితే వచ్చి శేఖర్ పెళ్ళి జరి

పించి వెళతానని చెప్పింది. వెళ్ళేముందు.

నవీన్‌రాయ్ స్థిరపరిచేవున్నాడు సంబంధం. ఆయన పోవడంతో ఏడాదివరకూ ఆగవలసి వచ్చింది. లేకపోతే ఈపాటి కయిపోవాల్సిందే.

పిల్ల తరపువారు ఇహ ఆగరు. నిన్ననే వచ్చి ముహూర్తంపెట్టుకు వెళ్లారు. ఈ నెల్లోనే పెళ్లి. ఇవాళ బయల్దేరి వెళ్లి, తల్లిని తీసుకువద్దా మనుకుంటున్నాడు శేఖర్.

ప్రయాణంకోసం బీరువాలోంచి గుడ్డలూ అవీ తీసుకుని పెట్టెలో సర్దుకుంటూ వుంటే, చాలారోజుల కివాళ లలిత మళ్ళీ జ్ఞాపకమొచ్చింది. ఇదివరకీ పన్లన్నీ లలితే చేసిపెట్టేది. వాళ్లు వెళ్లి ఇప్పటికప్పుడే మూడేళ్ళు పైగా అయింది. వాళ్ళ సంగతు లేవీ శేఖర్ తెలుసుకోనూ లేదు. తెలుసుకోవాలని అతడికి కుతూహలమూ లేదు.

ఈలోగా లలితమీద క్రమంగా అతడికో విధమయిన అసహ్యభావం ఏర్పడింది. కాని, ఇవాళెందుకో చటుక్కున ఆమె సంగతి తెలుసుకోవాలని బుద్ధిపుట్టింది.

లలిత ఖులాసాగానే ఉండివుంటుంది. గిరీన్ స్థితిమంతుడేగా, కనుక ఏమీ లోటు చెయ్యడు. అయినా—పెళ్ళి ఎప్పుడయిందో ఆమెకు. అతడితో లలిత ఎలా వుంటూందో, తెలుసుకోవాలని ఒకవంక. వాళ్ళింటో అద్దెకున్నవాళ్ళు రెణ్ణెల్ల కిందటే ఖాళీచేసి వెళిపోయారు కనుక కబుర్లు తెలియటంలే.

పోనీ—చారుబాల తండ్రికి తెలుస్తుంటాయి వాళ్ళ భోగట్టాలు, పోయి కనుక్కుందామా అనిపించింది. సర్దుతున్న సామాన్లు అమట్టునే వొదిలేసి. ఈ ఆలోచనలతో కిటికీలోంచి బైటికి చూస్తున్నాడు.

అంతలో దాసీది పిలిచింది—"చినబాబుగారూ! కాశీగారి అమ్మగారు మిమ్మల్ని రమ్మంటున్నారండి!"

ఆశ్చర్యంతో "ఏ కాశీగారి అమ్మో?"

గురుచరణుడి ఇంటికేసి చేత్తో చూపిస్తూ చెప్పింది: "మన కాశీగారి అమ్మే. చినబాబుగారూ! ఆరంతా వొచ్చేసిన్రు గదండీ. పూరివించీ?"

"పద వొస్తున్నా!" అంటూ మేడదిగి వెళ్లాడు శేఖర్.

ఇంటో అడుగెట్టంగానే ఏడుపులూ, శోకాలూ. వితంతు రూపంలో వున్న గురుచరణుడి భార్యదగ్గరికెళ్ళి కింద కూర్చున్నాడు శేఖర్. కళ్లు తుడుచుకున్నాడు. ఈ పరామర్శలో ఆమె భర్త మరణం తన తండ్రి మరణం రెండూ కలిసివున్నాయి.

పొద్దు గుంకింది. లలిత వచ్చి దీపం పెట్టింది. దూరంనించే అతడికి నమస్కరించి, ఒక్క నిమిషం నిలబడి మెల్లిగా వెళిపోయింది.

ఇప్పుడు లలిత పదిహేనేళ్ళ పరస్త్రీ, శేఖర్ దృష్టిలో. అత డామెకేసి కన్నెత్తి చూడనూలేదు, పలకరించనూ లేకపోయాడు. అయినా, ఓరకంట చూసి ఆమె చాలా చిక్కిపోయినట్టు మాత్రం కనిపెట్టాడు.

ఏడుపులూ పరామర్శలూ అయినాక గురుచరణుడి భార్య చెప్పింది—"నాయనా శేఖర్! ఈ ఇల్లమ్మేసి, ముంగేరు వెళ్లి, అక్కడే అల్లుడిదగ్గ రుండిపోదామనుంది. చాలాకాలంగా ఈ యిల్లు కొనాలని నాన్నగారికి ఉద్దేశముండేది కదా. కనక, ఏదో ధర కట్టి మీరే తీసుకుంటే, సొమ్ము సొమ్ములో కలిసింది కదా అని నాకు తృప్తి వుంటుంది. పైకి పోతుందేమోనని మీకూ మనస్సు కష్టంగా ఉండదు. మీరే తీసుకుంటే, మళ్ళీ ఎప్పుడయినా ఒకవేళ మేమొస్తే, రెండురోజులపాటు తల దాచుకునేందు కాస్కారముంటుంది...." అంటూ మనసు విడిచి తన ఉద్దేశం వెల్లడించింది.

"అమ్మతో చెప్పి చూస్తా, నేమంటుందో!" అన్నాడు శేఖర్.

"అయితే—అక్క ఈ మధ్య నెప్పుడూ రాదా యేం, శేఖర్?"

"ఇవాళ రాత్రికే వెళుతున్నా అమ్మని తీసుకురావటానికి" అని చెప్పాడు.

తరవాత మరెన్నో సంగతులూ విశేషాలూ తరిచి తరిచి అడిగిందావిడ. శేఖర్ పిల్లెప్పుడు, ఏవూరు సంబంధం, కట్నమెంత, నగలెన్ని?—ఇలాటి వివరాలన్నీ అడిగి తెలుసుకుంది.

వెళ్ళొస్తానన్నాడు శేఖర్. అప్పటికి వెన్నెల బాగా పైకి వచ్చింది. ఆ సమయంలో

మేడమీదినించి దిగి గిరీన్ వాళ్లక్కగారింటికి కాబోలు వెళ్ళాడు. గురుచరణుడి భార్య చూసి, "మా అల్లుణ్ణి ఎరుగుదువా శేఖర్? అతడితో ఎప్పుడయినా మాటాడావా, లేదా? చాలా మంచివాడు సుమా!" అన్నది.

అతడితో తనకి పరిచయముందని చెప్పి, గబగబా వెళ్ళిపోయాడు శేఖర్. కాని, బైట గది ముందరికి వచ్చేప్పటికి చటుక్కున ఆగిపోవాల్సి వచ్చింది. చీకట్లో తలుపు చాటున లలిత నిలబడివుంది!—

"ఇదుగో, మిమ్మల్నే! అమ్మని తీసుకురావటానికి ఇవాళే వెళుతున్నారా?"

"ఊఁ—"

"బాగా అధైర్యపడిపోయింది కామోసు!"

"పిచ్చెత్తిపోయినట్టే అయింది!"

"మీ వంటో కులాసాగా వుందా?'

"కులాసాగానే వుంది!" అంటూ తొందరగా వెళ్ళిపోయాడు, రోడ్డుమీదికి వచ్చాడు. శరీరం ఆపాదమస్తకం వొణికిపోయింది. లలితపక్కన నించుంటే తన శరీరంకూడా

అపవిత్రమయిందా అనిపించింది.

తిరిగి ఇంటికి వచ్చాడు. ఎలానో పెట్టె సర్దేశాడు. రైలుకింకా టయిముంది. అందుకని మళ్లీ పడుకుని ఆలోచనల్లో పడ్డాడు—లలితంటే అసహ్యం ఎక్కువైపోయింది. మనస్సులో ఆమెపైన మండిపోతున్నాడు. ఆ మంటలో ఆమెను అనరాని మాటలన్నీ అని దూషించాడు. చివరికి లలితను "కులట" అని అనటానికూడా సంశయించలే.

మాటల సందర్భంలో అప్పుడు గురుచరణుడి భార్య ఇలా అన్నది—"నాయనా, శేఖర్!—ఇది సంతోషంతో చేసిన పెళ్లికాదు. చివరి క్షణందాకా జరుగుతుందని ఎవళ్లమూ అనుకోనేలేదు. లేకపోతే, అప్పుడు మిమ్మల్నందర్నీ పిలవమనే చెప్పింది లలిత." అని ఈ విషయం బైటపెట్టేప్పటికల్లా అసలే లలితపైన మండిపోతున్న స్పర్థ శేఖర్ కోపాగ్నిని మరింత ప్రజ్వలింపజేసింది.

12

క్రోశించి తల్లిని తీసుకువచ్చేశాడు శేఖర్. అప్పటికింకా ఆలెడి పెళ్ళి పన్నెండు రోజులుంది. రెండురోజులు పోయాక—

శేఖర్ తల్లిదగ్గిర కూర్చుని లలిత ఏదో పనిచేస్తూంది. లలిత వచ్చిందని శేఖర్‌కు తెలీదు. అంచేత, ఏదో పనిమీద వచ్చి "అమ్మా!" అని పిలిచాడు. గదిలో అడుగెట్టడంతోనే తొట్రుపడి నిలబడిపోయాడు. తల వంచుకుని లలిత తన పని చూసుకుంటోంది.

"ఎందుకురా నాయనా?" అడిగింది తల్లి. వచ్చిన పని కాస్తా మరిచిపోయి, "ఏం లేదులే!" అంటూ వెళిపోయాడు. లలిత ముఖం అతడికి కనిపించలేదు గాని, దృష్టి మాత్రం ఆమె చేతుల పయిన పడింది. చేతులకి రెండు గాజులు తప్ప మరేం లేవు! మనస్సులో క్రూరంగా నవ్వుకున్నాడు. "ఇదో వేషం కాబోలు!" అనుకున్నాడు. గిరీన్ అంత గొప్ప స్థితిమంతుడు కదా, అటువంటి ఆయనకు గృహిణి అయిన లలిత చేతు లింత అలంకారశూన్యంగా ఉండడమేమిటీ అని! ఈ మాత్రం ఊహించుకోలేకపోయాడు, శేఖర్.

* * *

ఆ రోజు శేఖర్ గబగబ మేడమెట్లు దిగివస్తున్నాడు. ఆ మెట్లమీదనించే పైకి ఎక్కబోతున్నదల్లా లలిత కొంచెం పక్కకి తప్పుకు నిలబడింది. శేఖర్ దగ్గరికి

రాగానే సంకోచిస్తూ మెల్లిగా అన్నది: "మీతో ఒకమాట చెప్పాల్సివుంది!"

ఆశ్చర్యంగా శేఖర్ "ఎవరితో! నాతోనా?"

"అవును—మీతోనే!"

"నాతో చెప్పేదేమిటుంటుంది?" అంటూ విసురుగా కిందికి దిగివెళ్ళాడు.

కాస్సేపు అక్కడ అలానే నిలబడిపోయింది లలిత. చిన్నగా నిట్టూర్చి. మెల్లిగా వెళ్ళిపోయింది.

*   *   *

మర్నాడుదయం—

గదిలో కూర్చుని పత్రిక చూసుకుంటున్నాడు. శేఖర్. గిరీన్ వచ్చి నమస్కరించి. కుర్చీ లాక్కుని కూర్చున్నాడు. ఇద్దరికీ పరిచయమున్నది కాని, ఎన్నడూ ఇంతవరకు మాటాడుకుని ఎరగరు.

లాంఛనాలేం లేకండా గిరీన్ ఏకంగా తను వచ్చిన వ్యవహారంలోకి దిగాడు: "ఒక ముఖ్యమైన పనిమీద మీకు శ్రమ కలిగించటానికని వచ్చాను. మా అత్తగారి

ఉద్దేశం మీకు తెలిసిందే. వారిల్లు మీకే విక్రయించాలనున్నారు. ఆ సంగతే ఇప్పుడు నాతో చెప్పి పంపించారు. ఆ సంగతి ఎంత వేగిరం తేలిపోతే అంత త్వరలో ఆవిడని ముంగేరు తీసుకు వెళదామనుకుంటున్నా'' నన్నాడు.

గిరీన్‌ను చూడగానే శేఖర్ హృదయంలో తుఫాను రేగింది. ఈ మాటలేం అతనికి నచ్చలేదు ''మంచి మాటే. కాని నాన్నగారు పోయినప్పట్నించీ యజమాన్లు మా అన్నగారే. కనక ''

చిరునవ్వుతూ గిరీన్ అన్నాడు: ''అదీ తెలుసు నాకు. కాని, వారితో మీరే చెబితే బాగుంటుందేమో?''

''అహ—మీరు చెప్పినా బాగానే వుంటుంది. వారి తరపున ఇప్పుడు సంరక్షకులు మీరేగా?'' అన్నాడు శేఖర్.

''నేనే చెప్పడం అవసరమయితే అలాగే చెబుతా. మీరు కాస్త శ్రద్ధ పెట్టారంటే పని చాలా సులువుగా జరిగిపోతుందని చెల్లి చెప్పింది. విన్నాను''

ఇప్పటివాగా శేఖర్ బాలీసుకి చేరగిలబడి మాటాడుతున్నవాడల్లా లేచికూచుని ''ఎవరు చెప్పారు?'' అనడిగాడు.

''చెల్లాయ్ లలిత చెప్పింది'' అన్నాడు గిరీన్.

మతి పోయినట్టయింది శేఖర్‌కు. గిరీన్ ఏం చెప్పాడో కూడా సరిగా చెవినిపడలే. ఒక్కక్షణం అతడి ముఖంకేసి చూస్తూ ఊరుకుని, అడిగాడు: ''క్షమించండి గిరీన్ బాబుగారూ! మీరు లలితను పెళ్లి చేసుకోలే?''

నాలిక్కరుచుకున్నాడు గిరీన్. ''చిత్తం, లేదు. వాళ్లందర్కీ బాగా ఎరుగుమరుగా మీరు? కాని... నేను ...''

''కాని, అలా అనుకోలేకే మొదట్లో?''

''లేదు. అలా అనుకోలేదు. ఆ మాట నిజమే. గురుచరణబాబు మరణ సమయంలో నన్ను పిలిచి చెప్పారు: ''నాయనా, గిరీన్! మన స్నేహం బంధుత్వంగా మారాలి సుమీ. ఇదే నా తుది కోరిక!'' అని. సరేనని నేనూ మాట ఇచ్చాను. ఆయన పోయాక సంగతి సందర్భాలన్నీ నాకు విడమర్చి చెప్పింది చెల్లెలు లలిత. ఈ సంగతులన్నీ ఎవరూ ఎరగరుట. అయినా అంతకుముందే తనకి వివాహం అయిందట! ఇప్పుడు భర్త ఖులాసాగానే ఉన్నాట్టకూడా! ఈ మాటలెవరూ నమ్మకపోవచ్చు. కాని, చెల్లి ఏం చెప్పినా నాకు పూర్తి విశ్వాసముంది. అయినా—స్త్రీకి ఒక్కసారే కదా పెళ్లయేది? ఓ—అదేమిటి?'' అన్నాడు, గిరీన్.

శేఖర్‌కు నేత్రాలు రెండూ బాష్పాలతో నిండిపోయినై. ఆ బాష్పాలే గిరీన్ ఎదట ధారలుగా ప్రవహింపసాగినై. కాని, ఈ స్పృహ లేనేలేదు శేఖర్‌కు. ఒక పురుషుడి ఎదుట మరో వ్యక్తి దౌర్బల్యాన్ని వ్యక్తంచెయ్యటం సిగ్గుచేటు కదా. ఆ సంగతి కూడా స్ఫురించలేదు శేఖర్‌కు.

మాటాడక చూస్తున్నాడు గిరీన్. అతడి మనస్సులో ఇన్నాళ్ళనుంచీ సందేహం కద్దు. ఇవాళ స్పష్టంగా తెలిసిపోయింది. లలిత భర్త ఎవరో!—శేఖర్ కళ్ళు తుడుచుకుని అడిగాడు. "మీరు లలితని ప్రేమించలేదా?"

గిరీన్ మెల్లిగా సమాధానం చెప్పాడు—ఈ ప్రశ్నకు జవాబు అనవసరం. ఎంతటి ప్రేమ అయినా, తెలిసి తెలిసి ఒకరు పెళ్లాడిన స్త్రీని మరొకరు ఎన్నడయినా చేసు కుంటారా? పెద్దలు మీరు....మిమ్మల్ని నే విమర్శించ దలచుకోలేదు" అని, నవ్వాడు. లేచి నిలబడి, "ఇప్పటికి సెలవ్, మళ్లీ కలుసుకుందాం," అంటూ, నమస్కరించి వెళిపోయాడు.

* * *

గిరీన్‌ను శేఖర్ చాలారోజుల్నించీ ద్వేషిస్తున్నాడు. అది క్రమశః పరమాసహ్యంగా పరిణమించింది. ఇవాళ అతడు వెళిపోగానే శేఖర్ లేచి, శిరస్సు నేలకానించి అపరి చితుడైన ఆ బ్రాహ్మణ యువకుణ్ణి ఉద్దేశించి న్నోసార్లు నమస్కరించాడు. నిశ్శ బ్దంగా మానవుడు ఎంతటి స్వార్థత్యాగాన్ని చెయ్యగలడో, నవ్వుతూ ఎంతటి కఠోర

శయు వ

ప్రజ్ఞనయినా ఎలా చెల్లించుకోగలదో, ఇవాళ శేఖర్ మొదటిసారిగా చూడగలిగాడు.

* * *

అపరాహ్ణం, భువనేశ్వరి తన గదిలో కూచుని కొత్త బట్టలన్నీ ఎంచి, వరసగా బొత్తులుపెట్టి సర్దుతోంది, లలిత ఆవిడకి సాయం చేస్తోంది.

గదిలోకి వచ్చాడు శేఖర్. తల్లి మంచంమీదికి వెళ్లి కూర్చున్నాడు. ఇవాళ అతడు లలితని చూడగానే గాభరా పడలే, తల్లి అడిగింది; "ఏమిట్రా అబ్బాయ్!"

"ఏం చేస్తున్నా వమ్మా?"

"ఎవరెవరికి ఏయే రకం బట్టలు పెట్టాలో ఎంచి లెక్కచూస్తున్నా. బహుశా మరి కొన్ని కావాల్సి వుంటుం దనుకుంటా, ఇవేం సరిపోయేట్టు లేదు—కాదు తల్లీ?"

"అవు" నన్నట్టు తల తిప్పింది లలిత.

శేఖర్ నవ్వుతూ, "ఒకావేళ నే పెళ్లి చేసుకోకపోతే....?"

భువనేశ్వరి "ఆఁ—నువ్వెంతకయినా తగిన వాడివే! గుణాలకేం తక్కువ లేదు!" అన్నది నవ్వుతూ.

"ఇప్పుడు పరిస్థితులన్నీ అలాగే వచ్చాయి అమ్మా!"

"అవేం మాటల్రా, అలా అనకు!"

"ఇప్పటిదాకా మాటాడలే, నే నయినా. కాని ఇహ మాటాడకుండా ఉండటానికి వీల్లేదు. ఇహ ఊరుకుంటే మహాపాపం చుట్టుకుంటుంది."

ఈ మాటల్లో ఆంతర్యం గ్రహించలేక. చూస్తూ ఊరుకుంది భువనేశ్వరి.

"అమ్మా! ఈ బిడ్డడి తప్పులు ఇంతవరకూ ఎన్నో క్షమిస్తూ వచ్చావ్ నువ్వు. నేను నిజంగానే చేసుకోను," అన్నాడు శేఖర్.

కొడుకు మాటల తీరూ, అముఖ కవళికా చూసి భువనేశ్వరికి ఉద్రేకం కలిగింది. కాని, మళ్ళపరచుకుంది. "సరే, అలాగేలే, నన్నిట్టె వేధించక, నువ్విక్కణ్నుంచి వెళ్లు. నాకూ బోలెడన్ని పన్లున్నాయి...." అన్నది.

"నిజం చెబుతున్నానమ్మా! ఆ పెళ్లి నే చేసుకోను." అన్నాడు శేఖర్.

"ఎందుకనీ? ఇదేం ఆటలనుకున్నావా యేం?"

"ఆట కాదు, అందుకనే చెబుతున్నా!"

ఈ మాటు నిజంగానే భయపడింది భువనేశ్వరి రోషంతో "ఏం జరిగిందేం? తెలిసేట్టు చెప్పు, ఈ డొంకతిరుగుడు మాటలేం నా దగ్గిర పనికి రావు." అన్నది.

"చెబుతాలే అమ్మా, మరోనాడు! అప్పుడు విందువు గానిలే...." అన్నాడు

మెల్లిగా

"మరో రోజు సెలవిప్పా!" అంటూ, ఆ కొత్త బట్టలన్నీ ఓ పక్కకి పెట్టింది.

"అయితే, ఇవాళే నన్ను కాశీకి పంపించెయ్. ఇలాంటి సంసారంలో క్షణంకూడా ఉండలేన్నాయనా!"

తల వంచుకు కూర్చున్నాడు శేఖర్.

భువనేశ్వరికి మనస్సు స్థిరంగా లేదు. "లలిత కూడా నాతో వస్తానంటోంది రేపు. దాని ప్రయాణానిక్కూడా ఏర్పాటు చెయ్!"

శేఖర్ నవ్వుతూ, "నీ వెంట వస్తుంటే వేరే ఏర్పాట్లెందుకు అమ్మా! నీ అజ్ఞ కంటె మించిందేముంది దానికి!"

నవ్వుతున్న కొడుకు ముఖం చూసింది భువనేశ్వరి. ఒకసారి లలితకేసి చూసి, "విన్నావా తల్లీ! వాడి మాటలూ ఉద్దేశాలున్నూ! నా ఇష్టముంటే నిన్ను ఎక్కడి కయినా సుఖంగా తీసుకెళ్ళగలనుట. మీ అత్తని అడగక్కర్లే!"

ఏమీ చెప్పలే లలిత. శేఖర్ ధోరణికి లలిత భయపడింది.

శేఖర్ అన్నాడు—"ఆమె నడగాలంటే నువ్వే వెళ్ళి అడుగు. అదంతా నీ ఇష్టం మీద ఆధారపడివుంది. ఏమయినా కానీ, నువ్వెలా అంటే అలా జరిగే తీరుతుంది తల్లీ! ఈ సంగతి నాకూ తెలుసు, నువ్వు వెంట తీసుకు వెళతానంటున్న అమ్మాయికీ తెలుసు. సరి, ఆమె నీ కోడలేకదుటమ్మా!!"

చకితురాలయింది భువనేశ్వరి. తల్లితో హాస్యాలా, ఏమిటీ మాటలూ? "ఏమిట్రా అన్నావ్? అది నాకేమవుతుందనీ అంటున్నావ్?" అనడిగింది. ఆత్రంతో.

ముఖం పైకెత్తలేదు గాని, సమాధానం మటుకు చెప్పాడు శేఖర్ : "అదే—చెప్పాను కదు అమ్మా! ఇవాల్టి సంగతి కాదిది. నాలుగేళ్ళనాడే జరిగింది. అది నీ కోడలే నిజంగా. ఇహ నే నింకేం చెప్పలేను. దాన్నే అడుగు. అదే చెబుతుంది."

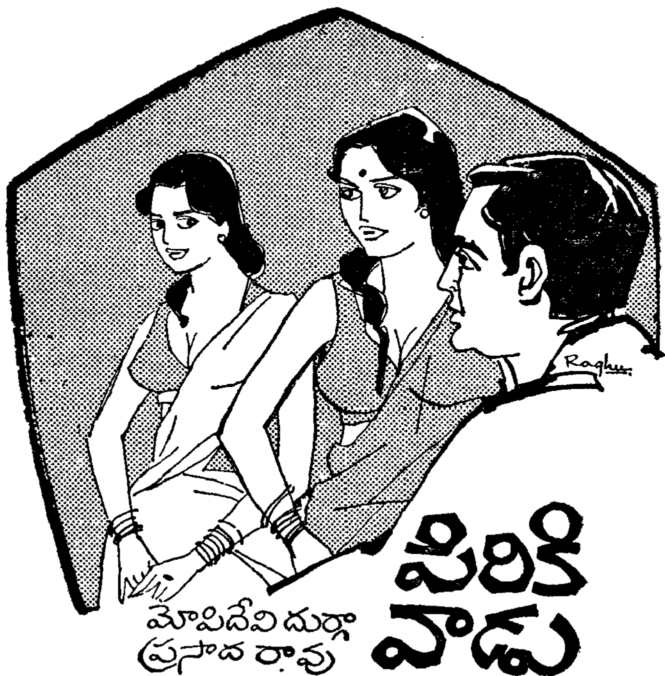
అని చూసేసరికల్లా లలిత భువనేశ్వరికి నమస్కరించబోతూంది లలితపక్కనే వచ్చి నించునాడు శేఖర్ ఇద్దరూ కలిపి ఆమెకు పాదాభివందనం చేశారు.

భువనేశ్వరి కళ్లనుండి ఆనందాశ్రువులు జలజల రాలాయ్ ఆమెకు లలితంటే ఎంత ప్రేమో!—నగలపెట్టె తెచ్చి, అందులోంచి ఒక్కొక్కటే తీసి లలితకి అలంకరిస్తూ—ఒక్కొక్కటే సంగతులన్నీ మెల్లిగా అడిగి తెలుసుకుంది. అంతా విన్నాక, 'అందుకేనా తల్లీ, గిరీన్ కాశీని చేసుకున్నదీ'" అనడిగింది.

"ఊఁ—అందుకే నే అమ్మా!—గిరీన్‌బాబులాంటి మనుషులు లోకంలో ఉంటారో ఉండరో నే చెప్పలేను. కాని ఆయన నన్ను పూర్తిగా నమ్మేశారు. నే నాయనతో ఇలా చెప్పాను : 'నిజంగానే నాకు పెళ్ళయిందీ. నా భర్త నన్నేలుకోనీ, ఏలుకోకపోనీ, అదంతా వారిష్టం. కాని, ఆయన ఇప్పుడు ఖురాసాగానే వున్నారు" అని చెప్పేసరికి నా మాటలు పూర్తిగా విశ్వసించారాయన." అన్నది లలిత.

నవ్వింది భువనేశ్వరి. లలిత తల నిమురుతూ చెప్పింది—"అలాంటివాళ్లుండక పోవడమేమిటి తల్లీ! జన్మజన్మాలకూ సుఖంగా ఉండాలనీ ఆశీర్వదిస్తున్నా. కాస్సేపు ఇక్కడ కూర్చోమ్మా! నే వెళ్ళి, పెళ్లికూతురు మారిందని మా పెద్దవాడితో చెప్పి వస్తా!" నంటూ అవినాశుడి గదివేపు వెళ్ళింది భువనేశ్వరి.

పిరికి వాడు

మోపిదేవి దుర్గా ప్రసాద రావు

బస్సు ప్రయాణంలో చల్లటిగాలి సుఖం అనుభవించాలంటే కిటికీ ప్రక్కనే కూర్చోవాలి. ఎప్పుడు ప్రయాణం చేసినా, వెధవది, కిటికీ ప్రక్క సీటు చచ్చినా దొరకదు. కానీ ఈరోజెందుకో నా అదృష్టం బాగుంది.

స్నేహితుడి పెళ్లికి బందరు వెళ్లవలసిన అవసరం కలిగింది. ప్రొద్దున్నే లేచి, ఆదరా బాదరా పనులన్నీ అవచేసుకొని బస్టాండుకు వెళ్ళాను. కౌంటర్లో నిలబడి టిక్కెట్టు తీసుకొని, బస్సెక్కేసరికి నా కోసమే నన్నట్టుగా ఒక సీటు ఖాళీగా కనిపించింది. వెంటనే కిటికీ ప్రక్కగా బైఠాయించాను.

బస్సు కదలడానికి అయిదునిముషాల ముందుగా ఒకాయన వచ్చి నా ప్రక్కనే కూర్చున్నాడు.

"ముందుగా, ఈ కిటికీ ప్రక్కగా నేను కూర్చున్నాను మాష్టారూ! బస్సు కదలడానికి యింకా టైముందికదా అని క్రిందకు దిగాను. ఇంతలో మీరు వచ్చి కూర్చున్నట్టున్నారు." సంభాషణ మొదలు పెట్టాడు.

కొంపదీసి యిప్పుడు నన్ను లేవమంటాడా అన్న భయం వేసింది. మరీ మర్యాదలేని మనిషిలా అనిపించాడు అత

గాడు. లేకపోతే "ఈ సీటు నాది" అని చెప్పడమేమిటి? అదే పరిస్థితులలో నే నుంటే, ప్రాణంపోయినా అవతలివాడితో అటువంటి విషయాలు మాట్లాడను. అత గాడికి మర్యాద తెలియకపోతే నాకు తెలి యదా? .... "లేచిపోదామా?" అను కున్నాను.

ఇంతలో అతనే, "ఇప్పుడు మిమ్మల్ని లేవమనడంలేదు మాస్టారూ! ఊరికే చెప్పాను." అనడంతో "బ్రతికానురా నాయనా!" అనుకుంటూ "థాంక్స్" అన్నాను.

విజయవాడ బస్టాండులోనుంచి బస్సు కదిలింది. ప్రొద్దున్నే, ఆరుగంటల సమయమేమో చల్లటిగాలి మొహానికి తగులుతోంది గాలివిసురుకు అప్పు డప్పుడూ వూపిరి పీల్చుకోవడం కష్ట మనిపించినా, హాయిగానే వుంది. రోడ్డు ప్రక్కగా వున్న పొలాలు, పరుగెత్తే గేదెలు, వాటి వెనుక పేడకోసం ఊరుకు పరుగుతో కుర్రవాళ్ళు, ప్రొద్దున్నే పొలా లకు పోతున్న రైతులు—చూసి, చూసి విసుగెత్తింది.

బస్సులోని జనంవేపు దృష్టి మళ్ళించి అందర్నీ పరికిలించి చూడసాగాను. నా ప్రక్కగా కూర్చున్న పెద్దమనిషి చూడ టానికి దర్జాగా వున్నాడు పంచె, లాల్చీ, పైన జరీ కండువా.... నున్నగా, ఒత్తుగా జుట్టు; అరడుగుం పొడుగు; పొడుగుకు తగ్గ లావు .. ముక్కుమాత్రం ఎందుకో కొంచెం వంకర తిరిగింది. ఇందాకటిలా, బస్సులో "ఇది నా సీటు, అది నా సీటు" అని గొడవచేస్తే, ఎవడో ముక్కుమీద లాగి తన్నుంటాడనుకున్నాను.

వెనకవేపు సీట్లలో గ్లాస్కో లాల్చీలు, బుష్‌కోట్లు, వంటికి గట్టిగా పట్టుకుపోయిన పొడుగు లాగూలు వున్నాయి. అటువేపు సీట్లలో ఐదరు కుంకుమలు, తిలకాలు, చంద్రవంక బొట్లు; కంచి పట్టుచీరలు, బనారసు చీరలు, వాయిల్స్ కూర్చు న్నాయి. అలా అందర్నీ చూస్తున్న నా కళ్ళు ఇద్దరు ఆడవాళ్ళమీద ఆగిపోయాయి.

వాళ్ళిద్దరూ అక్కాచెల్లెళ్ళో లేకపోతే స్నేహితురాళ్ళో తెలియమగానీ వేషాలు మాత్రం ఒక్కలా వున్నాయి. పెదాలకు రంగు వేశారు. బొడ్డుక్రిందకు చీర, ఉల్లి పొర జాకెట్టు, అందులోనుంచి అతి స్పష్టంగా కనిపిస్తున్న బాడీ ...అందం గానే కనుపిస్తున్నారు. సహజమైన అందం పెద్దగా లేకపోయినా, కట్టూ బొట్టూ తీరునుబట్టి ఆకర్షణీయంగా కనిపించొచ్చు అన్నదానికి వీళ్ళిద్దర్నీ ప్రతీకగా చూపిం చొచ్చు

వాళ్ళిద్దరూ ఏవిటో తెగ మాట్లాడు కుంటున్నారు. వాక్యం మొదలుపెట్టే టప్పుడూ అఖరు చేసేటప్పుడూ వొళ్ళంతా వూపుకుంటూ తెగ నవ్వుతున్నారు.

"వీళ్ళు ఎటువంటి మనుష్యులు? ... అడదానికి అంత విరగబాటా!" అను కున్నాను.

అప్రయత్నంగా అరుణ ఆకారం కనుపించింది. పెళ్ళయిన ఆరునెలల్లోనే ఏబ్రాసిలా తయారయిన పెళ్ళాం గుర్తుకు రాగానే మనస్సంతా వికారంగా తయారయింది.

పెళ్ళి చూపులప్పుడు అందంగానే కనిపించింది అరుణ. కానీ యిప్పుడా నాజూకూ, అందమూ మచ్చుకైనా లేవు. ఇంతా ఏడ్చి పెళ్ళయి రెండేళ్ళయింది. పిల్లా పీచు కలగకముందే యిలా తయారయిందే, యిద్దరు పిల్లల తర్వాత ఎలా వుంటుందో? ఇంతకీ నా అదృష్టం అలా ఏడ్చింది.

"ఈ ఆడవాళ్ళిద్దరూ ఏమి తింటారో? ఎంతసేపు అలా మాట్లాడినా అలుపన్నది లేదు వీళ్ళకు!"

సుశీల గుర్తుకొచ్చింది, ఈసారి.

యూనివర్సిటీలో చదువుతున్నప్పుడు నా క్లాసుమేటు సుశీల. అందంగా, చలాకీగా వుండేది. చదువు అయిపోగానే ఆ అమ్మాయినే పెళ్ళిచేసుకుందామనుకున్నాను. గాఢంగా, అతి గాఢంగా ప్రేమించాను.... కానీ, నా ప్రేమ సంగతి సుశీలకేనాడూ చెప్పలేదు. అసలు యూనివర్సిటీలో వున్న రెండు సంవత్సరాలలో ఎన్నిసార్లు మాట్లాడాను? ఒకరోజు వరండా మలుపు తిరుగుతున్నప్పుడు, అటువేపునుంచి వస్తున్న సుశీలను గుద్దబోయి, నిలదొక్కుకొని 'సారీ' అన్నాను. అదే మొదటిసారి మాట్లాడటం; ఆఖరుసారికూడా అదే.

సుశీలతో పెళ్ళవనందుకు నేను విచారపడలేదు. మొదట్లో ఏదో అజ్ఞానంలో పడి అలా అనుకున్నాను కానీ, అసలు అటువంటి అమ్మాయిలతో ఎటువంటి సంబంధమూ పెట్టుకోకూడదు. అందరి మొగాళ్ళతోనూ పూసుకు తిరగడం, వుండుండి స్టేజెక్కి పాటలుపాడడం.... ఛ ఛ....

ఇప్పుడేం చేస్తోందో? ... ఏముంది, ఎవడ్నో పెళ్ళిచేసుకొని వాడి చెవులు పట్టుకొని ఆడిస్తూ, తనుమాత్రం జులాయి పోకిళ్ళు పోతూవుంటుంది. ఎంతైనా, నేను అదృష్టవంతుడ్ని.

'ఏమండి మాస్టారూ! పేపరు కొంచెం యిస్తారా?" అంటూనే నా చేతిలోని పేపరు తీసుకొని, అటువేపున్న ఆడవాళ్ల కందించాడు, ప్రక్కనున్న పెద్దమనిషి. ఇద్దరిలోనూ కొంచెం చిన్నదిగా కనిపిస్తున్న అమ్మాయి నవ్వుతూ పెదాలు కదిపింది.

బహుశా 'థాంక్స్' అనుంటుంది. వెధవ బస్సు.... వెధవ రొద. వినపడి చావలేదు. కంఠస్వరం ఎలా వుందో?

నేను కొన్న పేపరు వాళ్ళ చేతులలో నలిగిపోతుంటే కళ్ళప్పగించి చూస్తున్నాను. వాళ్లు ఏదో ప్రకటన చూస్తున్నారు. అందులో ఒకమ్మాయి తొడలపైకివున్న గౌను తొడుక్కొని, చేతిలో పౌడరు డబ్బా పుచ్చుకు నిలబడింది. ఆ ప్రక

టనలో అంత పరీక్షగా చూడవలసిన అంశమేమిటో నాకర్థం కాలేదు.... కొంప దీసి అటువంటి గౌను వేసుకోవాలనుకుంటున్నారా?....

అరుణ సెకండ్ ఫారం ఫెయిలయ్యి చదువు మానేసింది. తెలుగు చదవడం, రాయడం వచ్చినా చేత్తో ఓ పుస్తకం పట్టుకొని చదవగా నేనెప్పుడూ చూడలేదు.

అవును. ఇంటి చాకిరితో సతమతమయ్యే ఆడదానికి పేపర్లు, వారపత్రికలు, నవలలు చదవడానికి తీరికెక్కడుంటుంది? ఇదిగో, యిటువంటి మహాకర్తలే అటువంటి పనులన్నీ చేసేది. ఇంటిపనంతా పనిమనిషి మీద పెట్టి, మొగుడి సంగతి పట్టించుకోకుండా, పుస్తకం పట్టుక కూర్చుంటారు.

వీళ్ళకూ, నా భార్యకూ సాపత్యమెక్కడ? ...నల్లగా, మాసిక పట్టిపోయిన మసిగుడ్డలా వుంటే మాత్రమేం, చీర వొంటినిండా కప్పుకుంటుంది. పరాయి మొగాళ్ళకు, ఆఖరికి నాకు సహా తన శరీరంలోని అంగుళం మేరైనా కనిపించనీయదు. అదీ, అలా వుండాలి ఆడదంటే!... కొంచెం జిడ్డోడుతూ, మొరటుగా వున్నా అరుణ సాక్షాత్తు లక్ష్మిలా వుంటుంది. అసలు, లక్ష్మీదేవి మాత్రం నీటుగా, గోటుగా వుంటుందన్న గ్యారంటీ ఏదీ?

పేపరు చదివేసి అందిచ్చాను. ప్రక్క

న గూ

తను అందుకొని చూడటం మొదలు పెట్టారు.

ఈ అమ్మాయిలు సిగ్గూ, శరం లేకుండా మొగాళ్ళతో మాట్లాడ్తారేమిటి? ఇప్పుడు వీళ్ళు పేపరు చదవకపోతే కొంప మునిగిపోతుందా? పేపరు తీసుకొనేటప్పుడోసారీ ఇచ్చేటప్పుడొకసారి నవ్వుతూ 'థాంక్స్' అనడం. అసలు చదవాలని, పేపరు తీసుకోరు యిటువంటి వాళ్ళు ఏదో మిషతో మొగాళ్ళతో మాట్లాడాలని బాధ.

చదివిన తర్వాత ముందు పేపరు నా కందించబోయారు. చూడనట్టుగా తల తిప్పుతుంటే, అప్పుడు ప్రక్కతను అందుకున్నాడు. లేకపోతే, ఛండాలం.... యిటువంటి షోకిల్లాంతో మాట్లాడడమేమిటి!

ఆడవాళ్ళంటే ఎలా వుండాలి?

మళ్ళీ, అరుణ ఆకారం ఎదురుగా నిలబడింది బంధువులుగానీ, నా స్నేహితులుగానీ యింటికివస్తే ఎప్పుడూ బైటకు రాదు. పడకగదిలో ముసుగుతన్ని పడుకుంటుంది. పొరపాటున యింటికొచ్చిన వాళ్ళ కళ్ళ పడవలసివస్తుందనే భయంతో వంటింట్లోకెళ్ళి కాఫీ కూడా తయారు చేయదు.... అదీ, మనిషంటే!

ఎంతైనా నేను అదృష్టవంతుడ్ని. భగవంతుడు దయతల్చి అరుణలాంటి పెళ్లాన్నిచ్చి, యిటువంటి పోకిరంబోతు ఆడవాళ్ళనుండి నన్ను రక్షించాడు.

“ఏమండీ! మీరూ బందరుదాకా వస్తున్నారా” ప్రక్కతను అడిగిన ప్రశ్నకు అవునన్నట్టుగా తలాడించాను.

“నేను యింతవరకూ బందరు వెళ్ళలేదండి. మా మేనత్తకూతురి పెళ్లికి బయల్దేరవలసి వచ్చింది. ఇంతకీ పంపుల చెరువు ఎక్కడో మీకు తెలుసా?”

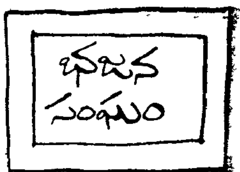
“పంపులచెరువు దగ్గర ఎవరింటికి వెళ్లాలి మీరు?” అన్నాను కుతూహలంగా. నా స్నేహితుడు సూర్యనారాయణ పెళ్లి కూడా అక్కడే.

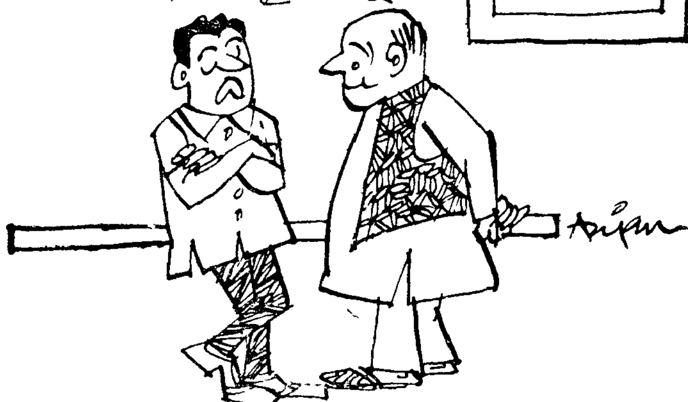
అతగాడు చెప్పిన వివరాలనుబట్టి, నేనూ, అతగాడూ ఒకటే పెళ్ళికి వెళుతున్నట్టుగా తెలిసి సంతోషపడ్డాను.

“అరె, యింతసేపటినుండి చెప్పరేమిటండీ! నేనూ ఆ పెళ్లికే వెళుతున్నాను. సూరిగాడూ, నేనూ చిన్నప్పటినుండి స్నేహితులం. మావాడి బంధువులు కాబట్టి మీరూ నాకు కావల్సినవారే” అంటూ కత్తు కలిపేశాను.

అతగాడి పేరు మాధవరావు. ఉద్యోగరీత్యా బొంబాయిలో వుంటున్నాడట. అతగాడూ, నేనూ చాలా విషయాలు మాట్లాడుకొన్నాం. అపోల్లో పదిహేను, బంగ్లాదేష్, ఇండో-సోవియట్ ట్రీటీ— అన్నివిషయాలు దొర్లిపోయాయి మా సంభాషణలో.

అదేం ఖర్మో, నా అభిప్రాయాలు, మాధవరావు అభిప్రాయాలు ఏ ఒక్క విషయంలోనూ కలవలేదు. “అపొల్లో

పదిహేను వైజ్ఞానికంగా గొప్ప ఫీట్'' అతగాడంటే, డబ్బు దండగపని అని ఒక్క మాటలో కొట్టేశాను: ''బంగ్లా దేశ్ విషయంలో మన పాలసీ నాకు నచ్చలేదు.'' అని అంటే నాకు నచ్చిం దన్నాను. అలాగే అతను ఇండో-సోవి యట్ ట్రీటీ విషయంలో ఆశావాదం వ్యక్త పరిస్తే, దాన్ని నేను ఖండించే వాను.

మా సంభాషణలో రెండు విషయాలు కనిపెట్టాను. ఒకటి — మాధవరావు వొట్టి పిరికివాడు. అతగాడి అభిప్రాయా లను నేను ఖండిస్తే నవ్వుతూ వూరు కుంటాడేగానీ ప్రతివాదన చేయడు. అసలే నేను ఎం.ఎ. సైకాలజీ వాడిని; వెంటనే కనిపెట్టేశాను అతగాడివన్నీ ఎరువుతెచ్చుకొన్న భావాలని.

నేను కనిపెట్టిన రెండో విషయం — ఆ అమ్మాయిలిద్దరూ, కుతూహలంగా మావంకే చూస్తూ, మా సంభాషణ అంతా వింటూ మధ్య మధ్యలో నవ్వడం. నా అభిప్రాయాలు వాళ్ళకు నచ్చి వుండాలి: అందుకే మెచ్చుకోలుగా నవ్వారు.

వీళ్ళిద్దరికీ నామీద అంత కుతూహలం దేనికో? .... వీళ్ళది ఎటువంటి క్యారెక్టరు? ఇద్దరు మొగవాళ్లు మాట్లాడు కొంటుంటే వినడం ఏమిటి? పైగా మధ్య మధ్యలో నవ్వడం.

ఈసారి మా సంభాషణ ఆడవాళ్ళ వేషభాషల మీదకు మళ్లింది. ఆడవాళ్ళు గౌనులు వేసుకున్నా, లంగాలు కట్టినా లేక లుంగీలు కట్టినా తప్పులేదన్నాడు

మాధవరావు. నాకు కోపం, జాలీ రెండూ వచ్చాయి — యితగాడింత పిచ్చివాడేమి టబ్బా అని.

చీరకున్న అందం మరిదేనికుంది? ఆ మధ్య ఎప్పడో, ఎక్కడో చదివాను— అమెరికన్ ఆడవాళ్లు చీరల మీద మోజు పడుతున్నారని. ఆ మాటంటే మాధవ రావు "దానిదేముంది? మనం గౌనుల మీద మోజు పడుతున్నట్టుగా, వాళ్ళు చీరలమీద మోజు పడుతున్నారు." అన్నాడు.

చీరలో వున్న అందం చూసి వాళ్ళూ మారిపోతున్నారని ఎంత చెప్పినా మాధవరావుకు సరిగ్గా అర్థంకాలేదు.

"మన దేశంలో ఆడవాళ్లు చెడిపోవ డానికి మగాళ్లే కారణమండి. ఒళ్ళంతా కనిపించే చీరలు కట్టి, మొగాళ్ళను ఆకర్షించడమే పనిగా పెట్టుకున్నారు చాలమంది." అన్నాను.

నేను ఎవరిగురించి చెప్పతున్నానో మాధవ రావుకు అర్థంకాలేదు.

కొంచెం క్రిందకు వంగి, మాధవ రావుకు మాత్రం వినిపించేటంత మెల్లిగా అన్నాను.

"ఇందాక నా పేపరు తీసుకు చదివారే, ఆ ఆడవాళ్ళ మీద మీ అభిప్రాయ మేమిటి?"

మాధవరావు కొంచెం యిబ్బందిగా కదులుతూ, "అందంగానే వున్నారు." అన్నాడు.

"అదికాదండి నేను అడిగేది? వాళ్ళ క్యారెక్టరు ఎటువంటిదై వుంటుంది?" అని ప్రశ్నించి వెంటనే సమాధానంకూడా చెప్పేశాను.

"చెడిపోయిన .... వీళ్ళిద్దరూ, లేక పోతే పిల్లల మీదకు చీర, జాకెట్టుకూ చీరకూ మధ్య పదంగుళాలు బట్ట లేకుండా వదిలేయడం .... ఏమిటి? అదీకాకుండా, మీరు కనిపెట్టారో లేదో, వాళ్ళ వెంట మొగాళ్ళెవరూ లేరు ఇటువంటి వాళ్ళంతా ఒంటరిగా ప్రయాణాలు చేస్తూ వ్యాపారం సాగిస్తుంటారు. వీళ్లు అచ్చితంగా సంసార్లు మాత్రం కాదు."

ఎందుకో మాధవరావు నవ్వు తున్నాడు. దాంతో కొంచెం కోపం వచ్చి భారత స్త్రీ ఎలా వుండాలన్న విషయం మీద మాట్లాడటం మొదలు పెట్టాను.

నేను చెప్పేవన్నీ వులుకూ, పలుకూ లేకుండా విని, ఆఖరున "మాస్టారూ! మీ వయస్సెంత?" అన్నాడు మాధవ రావు.

"ముప్పై. ఉన్నట్టుండి ఎందుకంత సందేహం వచ్చింది?"

"అహా, మరేంలేదు. మీరు మాట్లాడు తుంటే మా తాతగారు గుర్తుకొస్తు న్నారు." అంటూ పెద్దగా నవ్వసాగాడు మాధవరావు.

దొంగగాడిదకొడుకు. నేను మాట్లాడు తుంటే వాళ్ళ తాత గుర్తుకొస్తున్నాడా వెధవకి? అంటే నేనంత చాదస్తంగా

మాట్లాడుతున్నాననా వాడి అభిప్రాయం?

కానీ, మాధవరావు నవ్వులో ఎక్కడా ఎగతాళి కనిపించలేదు నాకు. బహుశా, ఇంత చిన్న వయస్సులోనే మా తాతగారి కున్నంత అనుభవం వుంది మీకు' అని అతగాడి అభిప్రాయం అయివుంటుందని నచ్చ చెప్పుకున్నాను.

అయినా, యిటువంటి వెధవలతో మాట్లాడకుండా వుంటే మంచిది.

"దిగండి, దిగండి మాస్టారు! బందరు వచ్చేసింది." మాధవరావు కేకతో, చేతి సంచీ పుచ్చుకు దిగాను. ఎదురుగా కని పిస్తున్న రిక్షావాడితో యిద్దరు మనుష్యులకు ఎంత తీసుకుంటావంటూ బేరం సాగించాను.

"ఆగండాగండి మాస్టారూ! ఒక రిక్షా సరిపోదు. రెండు కావాలి." అంటూ వచ్చాడు మాధవరావు. అతగాడి వెనకాల ఆ యిద్దరు ఆడవాళ్లు నిలబడి వున్నారు.

"ఇదిగో మా ఆవిడ. పేరు అనూరాధ. ఈ అమ్మాయి నా చెల్లెలు శ్యామల."

"నమస్తే" అంటూ చేతులు జోడించిన వాళ్లిద్దరినీ చూసి నిర్ఘాంత పోయాను. నోటివెంట మాట రాలేదు. అలాగే కళ్లప్పగించి చూస్తున్నాను. తిరిగి నమస్కారం పెట్టాలన్న యింగితజ్ఞానం కూడా బుర్రలోంచి ఎగిరి పోయింది ఆ క్షణంలో.

"పదండి. బయల్దేరుదాం" అంటూనే "ఇంకో రిక్షానుకూడా పిలవరా, అబ్బీ." అంటూ రిక్షావాడిని పురమాయించాడు మాధవరావు.

అతగాడితో కలిసి ఒకే రిక్షాలో వెళ్ళడం ఎలాగో తెలియలేదు. బస్సులో దరిదాపుగా అరగంట అతగాడి పెళ్లాం గురించి, చెల్లెలి గురించి పిచ్చివాగుడు వాగాను....తీరా, కలిసి వెళ్లిన తర్వాత, ఏదో నెపంమీద పెళ్లిలో తంతాడేమో!... మనిషి బలంగా వున్నాడు.

"ముందు మీరు వెళ్ళండి. నాకు బజారులో కొంచెం పనివుంది. అది చూసుకు వస్తాను." నోరు పెగుల్చుకు అన్నాను.

"ఏమన్నా ప్రెజంటేషన్ కొనాలా! అయితే సరే. వెళ్తున్నాం." అంటూ వెళ్లిపోయాడు.

ఈరోజుకు బ్రతికిపోయాను. వెంటనే తిరుగు బస్సులో బెజవాడ వెళ్లిపోవడం మంచి దనుకున్నాను తర్వాత సూర్య నారాయణకు సర్ది చెప్పవచ్చు నను కుంటూ కదలడానికి సిద్ధంగా వున్న బస్సెక్కాను.

అనాథబాలుడు

గోపీచంద్

నేను గదిలోకి వెళ్లాను. గదిలోనుంచి పారిపోవాలనిపించింది. బడిలోనుంచి పారిపోవాలనిపించింది ఎక్కడికి? ఎవ్వరూ కనిపించని చోటుకి, ఎవ్వరికీ కనపడని చోటుకి పారిపోవాలనిపించింది. మా అమ్మే వుంటే ఆమెను కావిలించుకుని యేడ్చేవాణ్ణి. మొన్న వాళ్ళబ్బాయికి ఏడుపువస్తే వాళ్ళ అమ్మ ఒళ్ళోకి తల

అట్లా ఏడ్చేవాణ్ణి. నాకు అమ్మలేదు. యెవరికి చెప్పుకొని ఏడ్వను?

అంతలో నాతో ఆ బళ్లో చదువుకునే పిల్లలు, రాముడూ, భీముడూ వచ్చారు. 'ఎందుకురా దొరగారు అడిగితే చెప్పలేదు' అన్నాడు రాముడు. 'దొరగారికే ఎదురు తిరిగావు. ఇక్కడనుంచి వెళ్ళగొడితే తిండిలేక మాడిచస్తావు' అన్నాడు

కోస్తారు' అన్నాడు రాముడు.

నేను అట్లాగే మంచున్నాను. నేను చేసినపని తప్పేనేమో! ఎందుకు చేశానో నాకే తెలియదు. దొరగారు అడిగిందానికి జవాబు చెపితే ఏంపోయింది! ఎన్నిసార్లు వారు అడగలేదు! ఎన్నిసార్లు నేను చెప్ప లేదు. కాని ఈసారి నాకెందుకో జవాబు చెప్ప బుద్ధిపుట్టలేదు. దొరగారికి కోపం వచ్చిందంటే వస్తుంది మరి!

జరిగిన సంగతంతా ఒక్కసారి జ్ఞాపకానికి వచ్చింది నాకు. ఆపుకుందామనుకున్నా ఆగకుండా కళ్లవెంట నీళ్ళు కారుతున్నాయి. ఈ లోకంలో అనేకమంది పిల్లలున్నారు. వాళ్ళకులేని కష్టం నాకెందుకు వచ్చింది! ఈ బళ్లో నాకుమల్లే తల్లితండ్రీ లేని వాళ్ళు అనేకమంది చదువుకుంటున్నారు. వాళ్లెవ్వరూ నాకుమల్లే యాతనపడుతున్నవాళ్ళు లేరు. వాళ్లు నవ్వుతూ కేకలు పెడుతూ ఆడుకుంటూనే వుంటారు. నాకు మాత్రం ఆడుకో బుద్ధి అవదు. వాళ్ళతో కలిసివుండ బుద్ధి అవదు కూడాను.

నేను ఒక పల్లెటూళ్లో పుట్టాను. అమ్మా, అయ్యా తప్ప నాకు తెలిసినంత వరకు, మాకు చుట్టాలెవ్వరూ ఆ వూళ్ళో లేరు. మా అయ్య ఎక్కడినుంచో బతకటానికి ఆ ఊరు వచ్చాడట. మా అయ్య కూలిచేసుకుంటూ వుండేవాడు. ఎక్కువగా రాళ్ళుకొట్టే పనికి వెళ్ళేవాడు. ఆ రాళ్ళు కొట్టే పనిమీద ఒక మేస్త్రీ వుండేవాడు. ఆ మేస్త్రీ అప్పుడప్పుడూ మా ఇంటికి వచ్చిపోయేవాడు. ఆయనకు మా అమ్మ అంటే ఎక్కువ ఇష్టం. ఇల్లు జరగనప్పుడు ఆయన డబ్బుకూడా ఇస్తూ వుండేవాడు. ఆ మేస్త్రీ మా యింటికి రావటం మా అయ్యకు గిట్టేదికాదు.

ఒక రోజు ఆమేస్త్రీ ఆయన మా ఇంటికి వచ్చాడు. మా అమ్మా ఆయనా చాలాసేపు మాట్లాడుకుంటూ కూర్చున్నారు. అవ్వాళ ఏం జరిగిందో ఏమో. మా అమ్మ ఏడుస్తూ ఆయనకు ఏమేమో చెప్పింది. ఆయన మా అమ్మను ఓదార్చాడు. వెళ్లేటప్పుడు కొద్దిగా డబ్బిచ్చి వెళ్లాడు. ఆ రాత్రి ఎనిమిది గంటలకు మా అయ్య ఇంటికి వచ్చాడు. అది మామూలే. అట్లావచ్చి అమ్మతో కజ్జాపెట్టుకుని కొడుతూవుండటం కూడా మామూలే

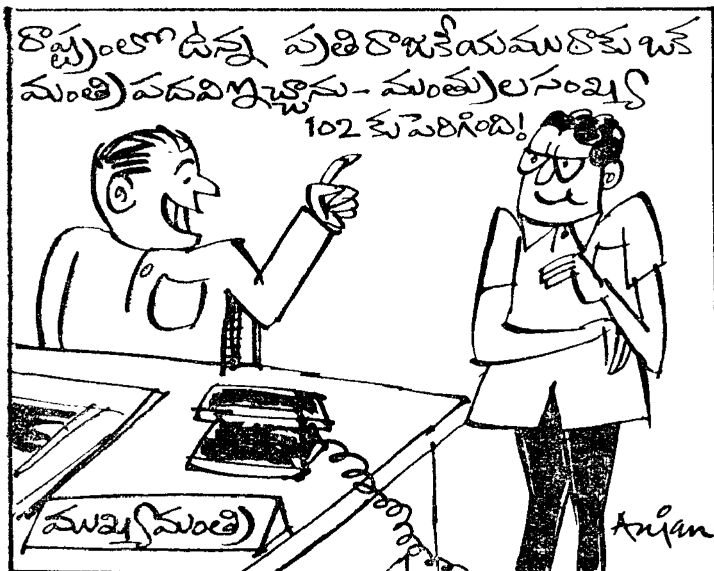
వచ్చీ రావటంతోనే, "వాడు వచ్చాడటే ఇక్కడికి?" అని అడిగాడు.

అయ్య ఎవర్ని గురించి అడుగుతున్నాడో అమ్మకు తెలుసు. "వచ్చాడు" అంది అమ్మ.

"వాడితో ఏమేమి చెప్పావ్?" అని అడిగాడు అయ్య.

"చెప్పటానికి ఏముంది? నీకోసమే వచ్చాడు. నిన్నడిగాడు. లేదన్నాను. వెళ్లిపోయాడు" అంది అమ్మ.

"అబద్ధాలు ఆడతావటే నాతో? నిన్ను కట్టుకుంది వాడా, నేనా?" అని మీదపడి కొట్టాడు. అమ్మని గొంతుపట్టుకుని నులి

ఏం మాట్లాడుకున్నారో!

"రేపు పట్టణం వెళ్దాం వస్తావా, అబ్బాయి!" అని అడిగిందా పంతులమ్మ.

"వస్తాను" అన్నాను. ఎక్కడైతే నాకేం! ఇక్కడ నాకు వున్నదేమిటి! అక్కడ లేనిదేమిటి!

"అక్కడ బళ్లో జేరిపిస్తాను, చదువుకుందువుగాని" అన్నది.

తల్లీతండ్రీ లేనివాళ్ళకి-అంటే దిక్కులేని వాళ్ళకి ఆ పట్టణంలో బడివుందనీ, వారు అక్కడే అన్నంపెట్టి చదువు చెపుతారనీ చెప్పింది. అయితే ముందు కొద్దిగా డబ్బు కట్టాలని చెప్పింది. ఒక ఏభై రూపాయిలు ఆ యమ్మ ఇస్తే, తనొక ఏభై రూపాయలు ఇచ్చి ఆబళ్ళో చేర్పిస్తానన్నది. తరువాత చదువుకున్నన్ని రోజులూ అన్నానికి బట్టకిగాని, చదువుకు గానీ ఏమీ కట్టవలసిన పనిలేదని, అన్నీ వాళ్ళే చూసుకుంటారనీ చెప్పింది.

ఎక్కడ తెచ్చిందో ఆ యమ్మ ఏభై రూపాయిలు తెచ్చి ఆమె చేతుల్లో పోసింది. మరునాడు మే మిద్దరం పట్టణానికి బయలుదేరాం. ఆ యమ్మకు, పాపం, నన్ను విడిచి పెట్టటం కష్టం అయింది. కళ్ళ వెంట నీళ్లు పెట్టుకుంది.

మేము ఆ రాత్రంతా రైల్లో ప్రయాణం చేశాము. తెల్లవారి పది గంటలకు పెద్ద స్టేషన్లో దిగాం. నేను అంతకు ముందు రైలు ప్రయాణం చేసినవాణ్ణికాదు. ఇంత పెద్ద భవంతీ ఇంతమంది మనుష్యుల్నీ

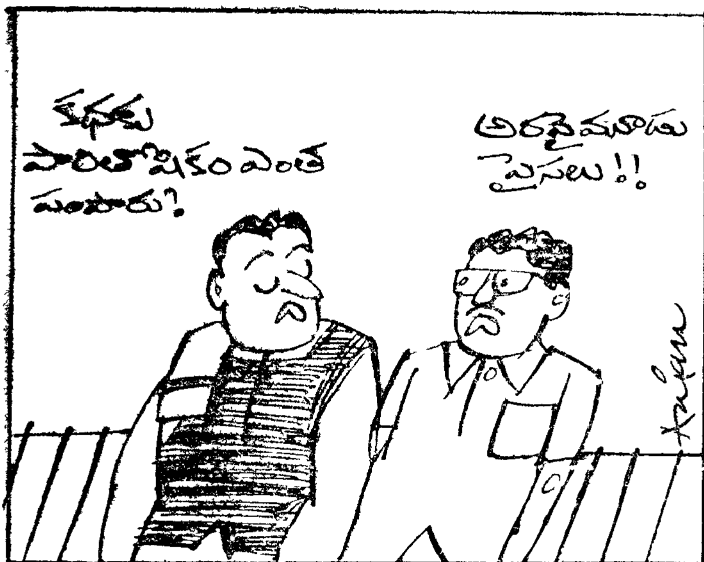
చూచినవాణ్ణి కాదు. నా కంతా గమ్మత్తుగా, గందరగోళంగా వుంది.

నన్ను తీసుకు వచ్చిన పంతులమ్మ గేట్లో వున్నాయనకు టిక్కెట్టు ఇచ్చింది. "ఇక్కడే నుంచో అబ్బాయ్, ఇప్పుడే వస్తాను'' అని చెప్పి బయటకు వెళ్లింది. నేను అక్కడే నుంచున్నాను.

జనం తుకిడీలు తుకిలుగా వస్తుడీన్నారు, వెళ్తున్నారు. పక్కన మంచి మంచి బొమ్మలున్న బుక్కులు అమ్మే కొట్టు వుంది. ఎదురుగా వున్న రోడ్డుమీద కారులూ, ట్రాములూ గోల చేసుకుంటూ వెళుతున్నాయి. వాటిపేర్లు నాకు అప్పుడు తెలియవు తరువాత తరువాత తెలిసింది. అప్పుడు మాత్రం నా కళ్లను నేనే నమ్మలేకుండా చూస్తూ నుంచున్నాను. అట్లా ఎంతసేపు నుంచున్నానో ఏమో! గబుక్కన నన్నక్కడ నుంచోబెట్టి వెళ్లిన పంతులమ్మ జ్ఞాపకం వచ్చింది. ఆమె ఇడగాలేదు. ఎంతసేపు నిలబడి చూసినా గాలేదు. కడుపు కొర కొర మంటూ వుంది. పొద్దె లెక్కింతర్వాత ఇంతవరకూ నోట్లోకి ఒక్క మెతుకయినా వెళ్లలేదు. ఆమె ఏదో కొనుక్కు తింది; నాకు మాత్రం పెట్టలేదు.

నాకు ఏడుపు వచ్చింది. బిగ్గరగా ఏడ్చాను. నా ఏడుపుకి నాకే సిగ్గువేసింది. కాని ఏడుపు ఆపలేక పోయాను. చుట్టుపక్కల నిలబడ్డ వాళ్లంతా నన్నే చూస్తూ నిలబడ్డారు. ఎవరన్నా దయతలచి పలకరిస్తారేమో అనుకున్నాను. ఎవ్వరూ పలకరించలేదు. కాసేపు నిలబడి చూసేవారు. ఎవ్వరి దారిన వాళ్లు వెళ్లేవారు. గేట్లోవుండి టికెట్టు తీసుకుంటున్న మనిషి, "పో ఇక్కడనుంచి'' అని గదమాయించి రెక్కపట్టుకొని ఈడ్చుకు వెళ్లి, రోడ్డు మీదకు తోశాడు. ఎక్కడికి వెళ్లేటట్టు, ఎటు వెళ్లేటట్టు! రోడ్డెమ్మటే నెమ్మదిగా నడిచాను. పంతులమ్మ యెక్కడన్నా కనిపిస్తుందేమోనని అటూ ఇటూ చూస్తూ నడిచాను. ఇంతమందిని ఏ నాడూ చూసి వుండకపోవటం మూలాన, నా కళ్లకి మొగవాళ్లంతా ఒకే మాదిరిగాను, ఆడ వాళ్లంతా ఒకే మాదిరిగాను కనుపించారు. రోడ్డుకి అవతల పక్క ఒక ఆడమనిషి కనుపించింది. పంతులమ్మ అనుకున్నాను. ఆ మనిషి చీదరించుకు..., తిడుతూ నన్ను నెట్టివేసింది. "మురికిచచ్చినాడా, కళ్లు కనపట్టంలేదట్రా'' అని చెంప పగిలేటట్టు కొట్టింది. ఆమె పంతులమ్మ కాదు. ఎవ్వరో! నా కళ్లు తిరిగినై. చెంపమీద చెయ్యి పెట్టుకొని గోడ జరగిలబడి నిలబడ్డాను. ఆమె వెళ్లి పోయింది.

అప్పుడు నాకుతటింది. పంతులమ్మ మోసం చేసి వెళ్లిపోయిందని. నన్నెక్కడో జేర్పించి చదువు చెప్పిస్తానని చెప్పి ఆయమ్మ దగ్గర డబ్బు తీసుకొని, నన్ను విరగడ చేసుకొని వెళ్లి పోయింది. పంతులమ్మ ఎవ్వరో నాకు తెలియదు. యెక్కడవుంటుందో అసలే తెలియదు.

శం చెయ్యమా? కళ్ల యెక్కడకు తీసుకు పోతే అక్కడికి నడిచాను.

పొద్దుగూక వచ్చింది. పొద్దున్నుంచీ పంపుల్లో నీళ్లతప్ప కడుపులోకి యేమీ వెళ్లలేదు. ఆకలి మండుతోవుంది. కళ్ల తప్పకాళ్లయినై. పక్కనే ఒక అమ్మి అన్నంపొట్లాలు కట్టి అమ్ముతావుంది. పొట్లం అణా. యెక్కడిది? "బాబూ! ఆకలి. ఒకపైసా యివ్వండి" అని యిద్దరి ముగ్గురు పెద్ద మనుష్యులను అడిగాను. ఇవ్వలేదు. దగ్గరగా బస్సు ఆగింది. జనం త్రొక్కిసలాడుతూ యెక్కుతున్నారు. ఆ జనంలో యెవ్వరో ఒకరు యివ్వక పోతారా—అని అక్కడకు వెళ్లాను. ఒకరిద్దర్ని అడిగాను. అంటే అడుక్కు తినడం మొదలు పెట్టానన్నమాట! యెవ్వరూ దయతలచలేదు. నాకు దగ్గరలో బస్సు యెక్కటానికి ఒక పెద్ద మనిషి లాంకోటు వేసుకొని నిలబడి వున్నాడు. ఆయన లాంకోటు జేబులో నుంచి రూపాయి కాగితం పైకి కనుపిస్తా వుంది. ఏం చేస్తున్నానో తెలియకుండా ఆ జేబులోకి చెయ్యి పోనిచ్చాను. నన్ను పట్టుకున్నాడు. అక్కడ వున్న వాళ్లంతా తలోదెబ్బ వేశారు—"దొంగ ముండా కొడకా!" అన్నారు. దగ్గరవున్న పోలీసుని పిలిచి అతడికి అప్పగించారు.

ఆ రాత్రి నేను పోలీస్ స్టేషన్‌లోనే వున్నాను. తెల్లవారి నన్ను గదిలోనుంచి బయటకు తీసి, పెద్ద పోలీసుదగ్గరకు

తీసుకు వచ్చి నిలబెట్టారు. అక్కడ ఒక దొర వున్నాడు. ఆ దొరకు కొద్దిగా తెలుగు వచ్చు.

''వీడేనా?'' అని అడిగాడు.

''అవును, ఈ పిల్లవాడే'' అని జవాబు చెప్పాడు పెద్ద పోలీసు.

నన్ను గురించి అంతకు ముందే మాట్లాడు కున్నట్లున్నారు. నన్ను తన బడికి తీసుకు వెళ్లాడు దొర.

ఆ బడి పట్టణానికిదూరంగా కొండల మధ్య వుంది. ఒక మైలు దూరంలో చిన్న వూరు వుంది. ఆ వూరునుంచి చదువుకోటానికి పిల్లలు వస్తుంటారు. నా వంటిపిల్లలు పదిమంది అక్కడే తిని అక్కడే చదువుకుంటూ వున్నారు.

ఆ బడికి నన్ను తీసుకొని వెళ్లిన దొరే పెద్ద. ఇంకా చిన్న దొరలు ముగ్గురున్నారు. వాళ్లంతా కలిసి ఈ బడిని నడుపుతున్నారు.

పెద్దదొర పట్టణాన్నుంచి గొప్పగొప్ప వాళ్ళందర్నీ తీసుకవచ్చి బడిని చూపిస్తూ వుండేవాడు. అప్పుడు దిక్కులేక అక్కడే తిని చదువుకుంటున్న మమ్మల్ని పిలిచి, మా సంగతులన్నీ చెప్పమనేవాడు. నేను మా అమ్మసంగతి చెప్పేటప్పుడు, ''ఆమె చెడుగా జీవించేది లెండి'' అనేవాడు పెద్దదొర. నాకు మనస్సులో చాలా కష్టం వేసేది. కష్టం వేస్తే మాత్రం చేసే దేముంది? అట్లాగే నా సంగతంతా వారికి చెప్పేవాణ్ణి. ''వీడే గనక నన్ను దయ తలచి తీసుకురాకపోతే దొంగతనాలు అలా వాటై ఈపాటికి ఏ జైల్లోనే వుండేవాణ్ణి'' అని చెప్పేవాణ్ణి. నేను బస్సు ఎక్కే- ఆయన జేబులోనుంచి రూపాయికాగితం ఏ విధంగా దొంగిలించానో చెప్పేవరకూ దొర నన్ను విడిచిపెట్టేవాడు కాదు. మా సంగతులన్నీ చెప్పిన తరువాత ''ఇటు వంటివాళ్ళ ప్రవర్తనను మార్చి మంచి వాళ్ళను చెయ్యటానికే ఈ బడి పెట్టాం. లేకపోతే వీళ్ళంతా దొంగలూ, తాగుబోతులూ, జూదర్లూ అయ్యేవారు'' అని చెప్పేవాడు పెద్దదొర. గొప్పవాళ్ళంతా వాళ్ళకు తోచినట్లు చందాలిచ్చి వెళ్తుండే వాళ్ళు

ఈ మాదిరిగా నా సంగతి చెప్పుకోవలసి వచ్చినప్పుడల్లా కష్టంవేసేది. ''మా అమ్మ చెడ్డది, చెడుగా బతికేది'' అని చెప్పవలసి వచ్చినప్పుడల్లా కళ్ళల్లో నీళ్ళు తిరిగేవి. నేను చేసిన దొంగతనాన్ని గురించి చెప్పవలసి వచ్చినప్పుడల్లా గొంతులో ఏదో పట్టుకున్నట్టు అయ్యేది.

కాని మా యాతన పెద్దదొర గుర్తించేవాడు కాదు. ఆయనకు మేము యెంత చెడువాళ్ళమో, మా అమ్మలూ, అయ్యలూ యెంత చెడువాళ్ళో చెబితేగాని తృప్తిగా వుండేది కాదు. అట్లా చెబితేగాని తను యెంత మంచిపని చేస్తున్నదీ వచ్చిన గొప్పవాళ్లకి నచ్చదని ఆయన నమ్మకం. నిజమే కావచ్చు. కాని మా సంగతి? మేము లెక్కలోనివాళ్లం కాము. మా

కంటే మమ్మల్ని బతికించడానికి పోగయ్యే చందాలు గొప్పవి ఆయనకి. ఏ గొప్ప వాడు వచ్చినా, ఆ గొప్పవాని ముందు మేము మా సిగ్గును పరచవలసిందే. నేను 'మా అమ్మ చెడుది' అని చెప్పవలసిందే.

అలా చెప్పి ఆ రోజంతా ఏడుస్తూనే వుండేవాణ్ణి. వారం పదిరోజులు నిద్ర వట్టేది కాదు అన్నం సయించేది కాదు. కన్నుమూస్తే అమ్మ కనుపించేది. కళ్ళ వెంట నీళ్ళు కారుస్తూ యెదురుగా నిల బడేది. "నన్ను అమ్ముకొని బ్రతుకు తున్నావా!" అని అడిగినట్లుండేది. అప్పుడు ఈ బతుకు బతికినదానికంటే చస్తే వచ్చే ఇబ్బంది ఏమిటి—అని అని పించేది నాకు. బతకటానికి "మా అమ్మ చెడ్డది. చెడుజీవితం జీవించింది" అని చెప్పుకోటానికి జంకని నేను, పెద్దవా ణ్ణయితే చెయ్యని పని అనేది యేముం టుంది అట్లా దొర్లిపోయినయి రోజులు.

ఇవ్వాళ పొద్దున్న యెవ్వరో గొప్ప వాళ్ళు వస్తారని తెలిసింది. బడంతా శుభ్రంచేశారు. పిల్లలందరూ స్నానంచేసి, ఉతికిన బట్టలు కట్టుకొని పదిగంటలకల్లా బడిహాల్లో హాజరు కావలసిందని చెప్పారు. ప్రతిరోజూ మేము స్నానంచేస్తే చేసే వాళ్ళం, లేకపోతే లేదు. మాకు రెండు జతల బట్టలు వుండేవి, ఒకటి కట్టుకొని ఒకటి ఉతుక్కుంటూ వుండేవాళ్ళం. చిరి గితే మేమే అతుకులువేసి కుట్టుకునే వాళ్ళం. ఎవ్వరో గొప్పవాళ్ళు బడిని చూట్టానికి వచ్చినప్పుడు తప్ప మా సంగతి ఎవ్వరూ పట్టించుకునేవాళ్ళు కారు. ఎవరైనా వచ్చినప్పుడు మాత్రం అంతా సందడే.

పదిగంటలకల్లా మేము హాల్లోకి జేరాం. మేము జేరిన కొద్దిసేపటికే దొరలూ, బడిని చూట్టానికి వచ్చిన గొప్ప వాళ్ళూ వచ్చారు. వాళ్ళల్లో ఒక్క ఆడ మనిషికూడా వుంది. బడి సంగతులూ, బడి దిక్కులేనివాళ్ళపట్ల చేస్తున్న పనీ చెప్పి మమ్మల్ని దగ్గరకు పిలిచాడు పెద్ద దొర; నా కాళ్ళు వణికినై.

"వీళ్ళందరూ దిక్కులేనివాళ్ళే. చెడు జీవితాలకు అలవాటు పడ్డవాళ్ళే. తాము చేస్తున్న నేరాలకు వాళ్ళను పోలీసువాళ్ళు పట్టుకుంటే మేము తీసుకువచ్చి చదువు చెపుతున్నాం. వీళ్ళ జీవితాలు ఇప్పుడు పూర్తిగా మారిపోయినై. ఇక్కడ జేరక ముందు వాళ్ళజీవితాలు ఎట్లా వుండేవో వీళ్ళే చెపుతారు, వినండి' అన్నాడు పెద్ద దొర.

గొప్పవాళ్ళంతా చెవులు రిక్కించి వింటున్నారు. నేను ఆడమనిషివంక చూశాను. ఆమె చీరె సర్దుకొని కూచుంది— మా చెడుబతుకులు వింటానికి. ఒక్కొ క్కరూ చెపుతున్నారు. మధ్యమధ్య 'అయ్యో' 'పాపం' అని అంటూవున్నారు గొప్పవాళ్ళు, నావంతు వచ్చింది.

"ఈ పిల్లవాడి బ్రతుకు మీరు విన దగింది. చెప్పు" అన్నాడు పెద్దదొర.

నేను మెదలకుండా వుంటున్నాను.

"చెప్పు అబ్బాయ్" అంది ఆడమనిషి.

"తన జీవితం తలచుకుంటేనే ఏడుపు వస్తున్నట్టుంది. పాపం .... చూశారా, ఎట్లా కళ్ళవెంట నీళ్ళు పెట్టుకుంటు న్నాడో?" అన్నారు ఒకరు

"ఈ పిల్లవాని తల్లి చెడ్డది. తండ్రి చెడ్డవాడు. బ్రతికినన్నాళ్లూ చెడుగా బ్రతికి చచ్చిపోయారు ఈ పిల్లవాడుకూడా తలి దండ్రులకు మల్లే చెడుగా బ్రతకటం మొదలుపెట్టాడు. మేము రక్షించి తీసు కున్నాం" అన్నాడు పెద్దదొర.

"పాపం" అన్నారు అంతా.

"చెప్పబ్బాయి నీ సంగతి" అంది ఆడమనిషి.

"నేను చెప్పను" అన్నాను.

"ఊ, చెప్పు" అన్నాడు పెద్దదొర.

"నేను చెప్పను" అన్నాను. వీళ్ళ అమ్మల సంగతి వీళ్ళ అయ్యల సంగతి వీళ్లెందుకు చెప్పుకోరు, అనుకున్నాను.

చెప్పుతుంటే నా గొంతును అదిమించింది. వివాలవిపించింది.

ఆ ఆడమనిషి నన్ను దగ్గరకుతీసి, "చెప్పు అబ్బాయి" అన్నది. నాకు ఆవిడ చేతులు చల్లగా తగిలినై మా అమ్మ జ్ఞాపకం వచ్చింది. ఇక అక్కడ నిలవ లేకపోయాను పెల్లుబికివస్తున్న ఏడుపును బిగపట్టుకొని గదిలోకి పరిగెత్తాను.

గదిలోకి వచ్చిన పిల్లలు వెళ్లిపోయారు. ఇక నేనే ఆ గదిలో ఉన్నది. పిల్లలు చెప్పినమాట నిజమే; ఇక పెద్దదొర నన్నింటిలో వుండనివ్వడు. నేను బజారు కెక్కవలసిందే, ఎక్కుతాను. తప్పేది యేముంది; అడుక్కుతినవలసిందే. తింటాను. తప్పేది యేముంది? జేబులు కొట్టవలసిందే; కొడతాను. తప్పేది ఏముంది? అప్పుడు నాకు తెలిసివచ్చింది— మా అయ్యలో యేమన్నా చెడూ మా అమ్మలో ఏమన్నా చెడూ వుంటే దానికి కారణం యెవ్వరో, కారణం వీళ్లే— ఇటువంటివాళ్లే.

రహస్యం

ముద్దంశెట్టి హనుమంతరావు

పద్మరాజు ఒంటరిగా గదిలో కూచుని దీర్ఘాలోచనలో పడ్డాడు.

బైట, కుండపోతగా వర్షం కురుస్తోంది చల్లగాలి రివ్వున వీస్తోంది.

తమ్ముడు పెళ్లి చేసుకుంటానని. ఒకటే పట్టుబడుతున్నాడు వాడి పట్టుదల [illegible] కాలేదు.

పద్మలత గదిలో అప్పుడే అడుగు పెట్టింది.

"ఏవిటండీ అట్లా ఆలోచిస్తూ కూచున్నారు!" అనుకుంటూ భర్తకి దగ్గరగా వచ్చి. అతనికి అభిముఖంగా కుర్చీలో [illegible]

"ఇంకేముంది ఆలోచించడానికి లతా? ఇప్పుడు మనల్ని యెదుర్కొన్న సమస్య మన రామం పెళ్ళి విషయమేగా! ఏం చెయ్యాలమో నాకేం పాలుపోవడం లేదు" నిరుత్సాహంగా అన్నాడు పద్మరాజు!

"ఆ విషయంలో, వూరికే బుర్ర పాడుజేసుకుంటే, ప్రయోజనం యేవిఁటి చెప్పండి? పెద్దవాళ్ళుగా మనం చెబుతాం. వాళ్లు వినకపోతే, యేం చేస్తాం? వారి దురదృష్టానికి వారిని వదిలేద్దాం."

"వాడు తెచ్చుకుంటున్న నెలజీతం, వాళ్ళిద్దరికీ సమృద్ధిగా చాలదు. అటు వంటిది, మరికొన్నాళ్ళకి వాళ్ళ కుటుంబం పెరిగితే, వాడు యెట్లా బ్రతుకుతాడా, అన్నది పెద్ద సమస్య. ఈ సమస్యను వాడు అర్థం చేసుకోవడం లేదు. మరో రెండేళ్లు గడిస్తే, వాడికి ప్రమోషను దొరికే అవకాశం వుంది. అప్పుడు పెళ్ళి చేసుకుంటే, సుఖంగా జీవించగల దేమో!"

"అవి మీరు ఆలోచిస్తున్నారు. అతడి మంచిని మీరు కాంక్షిస్తున్నారు. అయితే, ఆ ఆలోచన, ఆ భయం, అతనికి లేక పోతే, మీ తప్పేవిఁటి?"

"లోకం అలా అని వూరుకోరు లతా! 'పెద్దవాడు పద్మరాజు, అనాలోచితంగా తమ్ముడికి పెళ్ళి చేసేశాడు' అంటారు సమయం వస్తే." నిర్వేదంగా అన్నాడు పద్మరాజు.

"అటువంటప్పుడు, ఆలోచిస్తూ కూచుంటే, సమస్య పరిష్కార మవుతుందా? ఎప్పుడూ కాదు, ఏదో ఒకటి తేల్చేయండి" అంది పద్మలత, కాస్త విసురుగా.

పద్మలతకి, యిటువంటి నాన్పుడు వ్యవహారం నచ్చదు. ఏ విషయంలో నైనా ఖచ్చితంగా ఒక నిర్ణయానికి రావా లంటుంది.

సరిగ్గా అదే సమయంలో రామం, గొడుగు చేతబట్టుకొని, బైటికి పోతుండటం గమనించింది పద్మలత.

"ఇదిగో రామం, ఓ మాట...." అంది, కాస్తంత గట్టిగా.

రామం గదిలోపలికి వచ్చాడు.

"ఇప్పుడెక్కడికి?" ప్రశ్నించింది పద్మలత.

"అర్జంటు పనిమీద వెడుతున్నాను వదినా!" అన్నాడు రామం.

"ఏవిఁటో ఆ అర్జంటు పని?"

"మా పెళ్ళికి మీరంతా అంగీకరించినట్టు శారదకి ఉత్తరం రాశాను వదినా! దాన్ని పోస్టుచెయ్యాలని పోతున్నాను"

పద్మరాజు షాక్ తిన్నట్టుగా తమ్ముడి కేసి మౌనంగా చూసి, మళ్ళీ మొహం దించుకున్నాడు

పద్మలత।సందిగ్ధంలో పడింది.

"అయితే, నీ పట్టుదల యింకా వదులుకోలేదన్నమాట!" అంది మెల్లగా.

"మళ్ళీ మొదటికే వస్తున్నావేవిఁటి వదినా! నా నిర్ణయం యెప్పుడో చెప్పే

తానుగా! అన్నయ్యకూడా అంగీకరించి వస్తే, 'సరే' నన్నాడు మరి!'' అన్నాడు రామం.

పద్మరాజు మొహం అరుణకాంతుల్ని పుంజుకుంటూ వుండటం గమనించింది పద్మలత. లోలోన ఆమెకి భయం పుట్టింది, యేం జరుగుతుందోనని. పరిస్థితిని చక్కబెట్టాలని ఆమె మొదట్నుంచీ ప్రయత్నిస్తూనే వుంది.

''మరోసారి ఆలోచించు రామం! మీ అన్నయ్య విస్సహాయ స్థితిలో 'ఊ!' కొట్టారు. అయితేనేం—ఇంకా ఆలోచిస్తూనే వున్నారు. తర్వాత తర్వాత నువ్వేం యిక్కట్లకు గురి అవుతావోనని. ఎందుకీ మొండి పట్టుదల చెప్పు....'' అంది సౌమ్యంగానే.

పద్మలత ఆ మాటల్ని యెంత సౌమ్యంగా అన్నా, రామం మాత్రం వాటిని తేలిగ్గా తీసుకోలేకపోయాడు. అతనిలో అసహనం, అంచులు దాటింది.

''కేవలం నా మంచిని కోరి, యింత ఆలోచనల్లో పడుతున్నారంటే నేను నమ్మను. మీ ప్రమేయమేమీ లేకుండా, నాకు నచ్చిన పిల్లను పెళ్ళి చేసుకుంటున్నానని, మీకు ద్వేషంగా వుండొచ్చు. అందుకే, యీ విధంగా పన్నాగం పన్నుతున్నారు ...నా ఆఖరు నిర్ణయం చెబుతున్నాను వదినా! నా భవిష్యత్తు బాగోగుల గురించి మీరేం విచారించకండి....నా మంచి నాకు తెలుసు....'' అనేసి విసురుగా వెళ్ళిపోయాడు బైటికి.

పద్మలత నిర్విణ్ణురాలయ్యింది.

పద్మరాజు కోపంతో పళ్ళు పటపట కొరికాడు.

"రాస్కెల్! ఎంత పొగరు....పట్టు తల వాడికేనేవిఁటి? నాకూ వుంది. ఆ పెళ్లి యెట్లా జరుగుతుందో, నేనూ చూస్తాను...." అన్నాడు ఉక్రోషంతో.

పద్మలత ఆశ్చర్యంలోంచి తేరుకొని, పరిస్థితిని సాంతం అర్థం చేసుకుంది. ఎంత అదుపులో పెట్టుకోవాలనుకున్నా, పరిస్థితులు కళ్లెంలేని గుఱ్ఱంలా పరుగెడుతూ వుంటే, ఆమెమాత్రం యేం చెయ్యగలదు?

"మీరు అనవసరంగా ఆవేశపడకండి. ఇప్పుడు మీరు యీ పెళ్ళి తప్పించా లనుకోండి....ఏదో విధమైన అపనింద వెయ్యక మానడు మీ తమ్ముడు. అతడి ఆర్జనకి ఆశించే, మనం యీ పెళ్లిని ఆపు తున్నామని అతడు ప్రచారం చేసినా, అందులో ఆశ్చర్యం లేదు. మీరిక మీ తమ్ముడి భవిష్యత్తును గురించి ఆలో చించడం మానేయడం మంచిది. బల వంతంగా యెవ్వర్నీ మార్చలేమన్న విష యాన్ని మర్చిపోకండి. ఆలోచించండి" అంది పద్మలత.

"సరే! వాడి ఖర్మ....అనుభవిస్తాడు, నాకేం?...." అనుకుంటూ చప్పున లేచి, ఆ గదిలోంచి వెళ్లిపోయాడు, మరో గదికేసి.

పద్మలత ఉస్సురనుకుని నిట్టూరుస్తూ, భర్తని అనుసరించింది.

రామం వివాహం, శారదతో జరిగి పోయింది. శారద, నలుగురిలో సంఘ భావంతో, స్నేహభావంతో తిరగవల్సిన వ్యక్తికాదు. ఆమెలో 'నా' అన్న అహం అధికంగా వుంది గాబట్టి, తన ఆధిక్యత ప్రతిచోటా వుండాలని కోరే మనస్తత్వం ఆమెది. అందుకే తోడికోడలు పద్మ లతతో, యెక్కువరోజులు కలిసి మెలిసి వుండలేకపోయింది. వేరుకాపరం పెట్టా లని, భర్తను ప్రోద్బలపర్చింది.

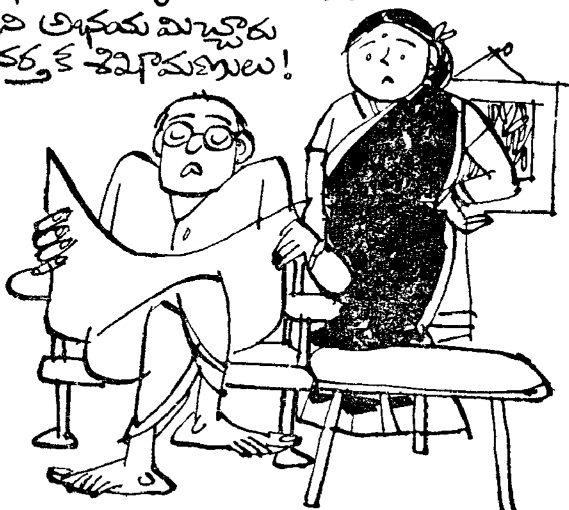
రామం విస్తుపోయాడు. అయినా, భార్య వాదనలకు భయపడి, యెదురు చెప్పలేకపోయాడు. ఇరువెక్కువ హృద యం విప్పి, అన్నయ్య, వదినలతో ఓరోజు చెప్పాడు, తను వేరుకాపురం పెడుతున్నట్టు.

పద్మరాజుకి చప్పున కోపం వచ్చింది. గాని, భార్య అనాడు అన్నమాటలు గుర్తు కొచ్చి, సంభాళించుకొన్నాడు.

పద్మలత ఆశ్చర్యపోలేదు. ఎందుకూ అంటే, యీరోజు యెప్పుడో వస్తుందని, శారద వచ్చిన కొద్దిరోజులకే ఆమె ఊహించింది. స్త్రీల మనస్తత్వం, స్త్రీలకే బాగా తెలుసు మరి!

"నీ ఇష్టంరా, రామం! నేను యే విషయంలోనూ ఆటంకపర్చను." ముక్త సరిగ అన్నాడు పద్మరాజు. లోలోన మాత్రం, తమ్ముడు విడిపోతున్నందుకు, యెంతగానో బాధపడ్డాడు.

• •

ఇప్పుడు రామం, అదే వీధిలో ఓ చిన్న ఇల్లు అద్దెకు తీసుకుని, వేరే కాపరం పెట్టాడు పద్మరాజు. తమ్ముడి సంసారానికి అవసరమైన సామాను ఏర్పాటుచేశాడు. ఏవిధంగానూ తాను కింద పడకూడదని, అతని అభిప్రాయం పాపం! తమ్ముడి సంసార జీవితం, సుఖమయంగా సాగాలని మనస్సులో కోరుకున్నాడు. అంతకంటె అతను యేం చేయగలడు?

శారద, సహజంగా ఆడంబరాలకు పోయే స్త్రీ. ఇరుగుపొరుగు స్త్రీలకంటె, తనకి పరిచయమున్న స్త్రీలకంటె, తాను ఆడంబరంగా అగుపించాలని, ఆధిక్యత గలదిగా వుండాలని ఆమె తాపత్రయం ప్రతి చేష్టలోనూ అగుపిస్తుంది. ఆ తాపత్రయంలో, ఆ ప్రయత్నంలో, ఆమె తాహతుకి మించిన ఖర్చులూ చేయాల్సి వస్తుండేది. అవి తప్పనిసరి అని ఆమెకి అనిపించేది. కాని, రామంకి ఆమె భావాలు యేమీ నచ్చేవికావు. అలాగని, ఆమెని వ్యతిరేకించే ధైర్యం లేకపోయింది అతనికి. దానికి కారణం, అతనికి భార్యపట్ల గల అనురాగమే అనొచ్చు. ఫలితంగా, రామం సంపాదిస్తున్న స్వల్ప జీతం, చాలా తక్కువనిపిస్తుండేది. ఒక్కొక్కప్పుడు రామంకి విసుగు పుడుతుండేది. భర్త విసుగు పుడుతున్నప్పుడంతా, శారద చిరునవ్వుతో అతన్ని మైమరపించేది.

"డబ్బు లేదని విసుగు పెంచుకుంటే యెట్లా చెప్పండి? ఇతరత్రా డబ్బు సంపాదించడానికి ప్రయత్నించాలి ..."

అంటూ రెండుమూడుసార్లు హెచ్చరిం చింది శారద.

శారద హెచ్చరిక, రామంలో అంతు లేని ఆలోచనల్ని రేకెత్తించింది. డబ్బు సంపాదించడానికి ఏం చెయ్యాలి? తనలో తనే ప్రశ్నించుకున్నాడు. అతనికి ఒకే ఒక్కమార్గం కనిపించింది .. ప్రయి వేట్లు చెప్పడం! తన ఆలోచనని భార్యతో చెప్పాడు. ఆమె ఎంతో సంతోషించింది. భర్త యెంతగా శ్రమపడాల్సి వస్తుందో, ఆమె ఆలోచించలేదు. అసలు, ఆ ఆలో చనే ఆమెకి లేదు. ఆమెకి కావల్సింది, కేవలం ఆమె ఆడంబరమే!

రామం, రెండు ట్యూషన్లు కుదుర్చు కున్నాడు. రాత్రి పదిగంటలకు గాని, ఇల్లు చేరుకోడు. అయినా, అతనికో తృప్తివుంది —— తనకి అవసరమయ్యే డబ్బు సంపాదించగలుగుతున్నందుకు.

అవసరమైనంత విశ్రాంతి లేకపోతే, మనిషి ఆరోగ్యంగా ఎట్లా వుండగలడు? అదే జరిగింది రామం విషయంలో. పరి శ్రమ అధికమై, అతనికి ఆరోగ్యం దెబ్బ తింది. మంచం పట్టేశాడు. మనిషి బల్లిలా అయిపోయాడు.

పద్మరాజు తమ్ముణ్ణి ఆ స్థితిలో చూసి, కంట తడిబెట్టుకున్నాడు. తమ్ముడు ఎందుకు అట్లా అయిపోయాడో, తెలుసు కున్నాక, అతని హృదయం మరింత క్షోభించింది.

"రామం, నీకు డబ్బు అవసరమైతే, నన్ను అడగలేకపోయావురా? ఎప్పుడు నీకు కాదన్నానని? ఎందుకిలా రాత్రిం బవళ్ళు శ్రమించి ఆరోగ్యం పాడు చేసు కున్నావు?" బాధపడుతూ అన్నాడు పద్మ రాజు.

రామం జవాబు చెప్పలేదు. జవాబు చెప్పడానికేమీ లేదనిపించింది. దిగులుగా అన్నయ్యకేసి చూశాడు. అంతలో శారద అందుకుంది.

"ఇప్పుడేమైపోయిందని, అంత బాధ పడిపోవడమండీ? మనుషులన్నాక, అనా రోగ్యం రాకుండా వుంటుందా? మనమేం దేవతలమా? కష్టించడం ఎప్పుడూ తప్పు కాదండీ! ఒకర్ని యాచించడంకంటె, కష్టించడమే శ్రేయస్కరం...." అంది విసురుగా.

శారద మాటలు, చాలా వాడిగా పద్మ రాజు గుండెల్లో గుచ్చుకున్నాయి. మరిం కేమీ మాట్లాడలేదు. ఏం అనడానికీ, అది సమయం కాదనిపించింది.

"రామం! నువ్వేం అధైర్యపడకు. డాక్టరుతో నేను మాట్లాడతానులే. ఏ విష యాన్నీ మనస్సులో పెట్టుకుని ఓగులా పడకు....వస్తా" అంటూ వెళ్ళిపోయాడు పద్మరాజు.

రామం, ఆలోచనల్లో పడ్డాడు. అయితే అన్నయ్య, వదిన చెప్పినమాటలు చాలా విలువైనవని చప్పుడు గ్రహించాడు. మనిషి నిజమైనా, మాట విలువైనా, తరుణం మించిపోయాకనే గ్రహింపు

వస్తుంది. నీరసంగా లోలోన నవ్వుకున్నాడు రామం. అయినా, తన దురదృష్టాన్ని యెవరు చెరిపేయగలరు? తన అదృష్టమే బావుండి వుంటే, అప్పట్లో అన్నయ్య మాటల్నే వినేవాడు.... ఒకవేళ వినకపోయినా, శారదలాంటి భార్య దొరికి వుండేది కాదు.... అనుకున్నాడు మళ్ళీ. తను యీ స్థితికి రావడానికి పూర్తిగ శారదే కారణమని, యిప్పుడు విశ్వసిస్తున్నాడు.

డాక్టరు ఎంత మంచి మందులిస్తున్నా, రామం తేరుకోవడం లేదు సరిగదా, మరింత నీరసించిపోతున్నాడు క్రమంగా. అతనికి జీవితంమీద ఆశ పోయింది. ఆలోచనలే మిగిలాయి.

డాక్టరు పద్మరాజుతో చెప్పేశాడు. రామం మరి కోలుకోలేడని, అతడు గుండె జబ్బుతో తీసుకుంటున్నాడని, యెప్పుడో హఠాత్తుగ గుండె ఆగిపోతుందని.

పద్మరాజు హృదయభారంతో ఓ నిట్టూర్పు విడిచాడు. అతని కళ్ళు చెమ్మగిల్లాయి. అతనికి తెలుసు, రామంకి గుండె బలహీనమని. అందుకే వివాహం చెయ్యడంలో జాప్యం చేశాడు. రహస్యం వాళ్ళ నాన్నగారు ఒక్క పద్మరాజుకే చెప్పారు. ఆ రహస్యాన్ని పద్మరాజు తన గుండెల్లో దాచుకున్నా[డు] అర్ధాంగి పద్మలతకుకూడా చెప్పలే[దు] విధిమీద భారాన్ని వదిలేసి, ఒక ప్రే[క్ష]కుడిలా చూస్తున్నాడు అంతే!

ఓరోజు రాత్రి తొమ్మిదింటికి, శారదతో మాట్లాడుతూన్న రామం, హఠాత్తుగ గుండె ఆగి వూరుకున్నాడు. శార[ద] గొల్లుమన్నది. ప్రక్కింటాయన డాక్ట[రు]ని తీసుకొచ్చాడు. డాక్టరు పెదవి విరిచి వె[ళ్ళి]పోయాడు. శారద భర్తను కళ్ళప్పగి[ంచి] చూస్తూ యెంతోసేపు మౌనంగా వు[ండి]పోయింది.

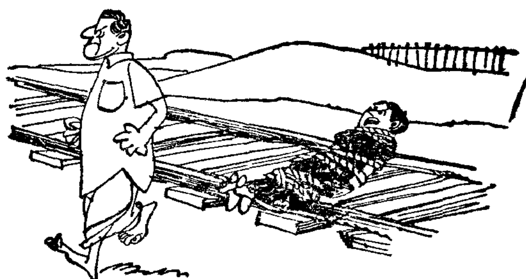
పద్మరాజు, పద్మలత వచ్చి రామ[ం] భౌతికదేహాన్ని చూసి, వలవల యేడ[్చా]రు.

రామం చనిపోయాకకూడా, పద్మరా[జు] తన హృదయంలో దాచుకున్న రహ[స]్యాన్ని యెవ్వరితోనూ చెప్పలేదు. చెప[్పి] దక్కించుకోలేదు. చెప్పి, నలుగురి విమర్[శ]లకు గురి కాదల్చుకోలేదు. ఆ గుండెల్లో పదిలంగా ఉండిపోయింది. ఆ రహస్యం

జనవరి నెల

భావపరిచయ పోటీ

బహుమతి పొందిన వ్యాఖ్యలు

కాళ్ల చేతులు త్రాళ్లతోఁగట్టివైచి
రైలు మార్గంబు పైనుంచ రమణి యనెచె
నీవు నా వెన్క వచ్చుట నిక్కమయ్య
చేరి స్వర్గాన పోరుకు సిద్ధపడుము.

కొండూరు శ్రీనివాసులు రెడ్డి, కవిగిరి.

ఇంట పోరుతోడ విసుగొంది కోపియై
భార్యఁద్రాళ్ళచేతఁ బందిచేసి
రాకపోకలేని రైలు మార్గంబుపై
వేయు బతినిఁ జూచి వెలది నవ్వె.

ఎ. సీతయ్య, కడప.

ఎక్కువ తక్కువ కలాలు

కొడవటిగంటి కుటుంబరావు

భార్య కాపరానికి రాగానే మొగ్గవేసి, పల్లటీకొట్టి, సంపూర్ణంగా మారి మరొక మనిషి అయిపోయిన బాపతులో చేరాడు వెంకటేశ్వర్లు. బడితెలాగా వయస్సు వచ్చినతరవాతకూడా ఎక్కడో ఋష్యశృంగుడల్లే ఆడదాని మొహం ఎరగకుండా, ఆ సంభాషణ తెస్తేనే 'హరి హరీ!' అని చెవులు మూసుకున్న వెధవ అట్లాకాక ఏంచేస్తాడు లెమ్మనుకున్నారు స్నేహితులు. ఇంతవరకూ పెద్దవాళ్ల చెప్పుచేతలలో ఉంటూ, నలుగురిచేతా మంచివాడూ బుద్ధిమంతుడూ అనిపించుకుంటూ వచ్చినవాడు ఇంతలో పెళ్లాం వలలో పడ్డాడే అని విచారించారు అయినవాళ్ళు. అందులో వైపరీత్యం ఏమీలేదు. అట్లా కొంతకాలంపాటు ఉన్నతరువాత అదే సర్దుకుంటుందిలెమ్మన్నారు కొందరు విశాలహృదయులు.

మొత్తంమీద చూసేవాళ్లకు వెంకటేశ్వర్లులోని పరివర్తన ఏమీ బాగా కనిపించలేదు. తన ఒక్కడికే భార్య ఉన్నట్టూ, ఇతర పురుషులెవరూ భార్యా సుఖం ఎరగరేమో అన్నట్టూ ప్రవర్తించటం మొదలుపెట్టాడు వాడు. రాత్రీ పగలూ ఆ గదిలో కూర్చుని భార్యాభర్తలిద్దరూ అంతూ పొంతూ లేని రాచకార్యం మాట్లాడేవాళ్లు. అందులో ఆవగింజంత అయినా ఇంకొకరికి భాగం ఉండేదికాదు. భార్యాభర్త అన్నతరవాత మూడో మనిషికి సంబంధించని విషయాలుండటంలో వింతలేదు. కాని వాళ్లు మాట్లాడే ఏ విషయంలోనూ ఎవ్వరికీ సంబంధం ఉండకపోవటం వింతే.

లోకమంతా తనభార్యను హింసించటానికి అవకాశంకోసం నిరీక్షిస్తున్నట్టూ, తాను ఆవిడకు అంగరక్షగా ఉన్నట్టూ ప్రవర్తించేవాడు వెంకటేశ్వర్లు. వాడు తన భార్యనుగురించి ఎవరితోనూ చర్చించేవాడు కాదు. తాను భార్యవల్ల సుఖపడుతున్నా, కష్టపడుతున్నాకూడా తనదగ్గిర

గ్ళ సానుభూతి కోరవచ్చును. వెంక
శ్వర్లుకు అటువంటి సానుభూతి అవ
ం లేనట్టు కనిపించింది. తానూ తన
ర్యా సంబంధించిన చోట తన తల్లి
ద్రులూ, తోబుట్టువులూ, స్నేహి
లూ—అందరూ పరాయివాళ్ళే నన్న
ందేవాడు వాడు. 'నేను నా భార్యతో
ఉండటం చూసి మీరెవరూ ఓర్చు
కుండా ఉన్నారని నాకు తెలుసులే!'
న్నట్టుండేది వాడి వాలకం. ఈ క్షణం
ర్యతో పకపకలాడుతూనే ఉండేవాడు.
రుక్షణం ఆ గదివాటి ఇవతలపడి
ంతలో గంభీరంగా ఐపోయేవాడు.
డి వెధవ గాంభీర్యం చూడగానే అంద
ఆరికాలిమంట నెత్తికివచ్చేది.
"అమ్మా, దానికి ఆకలి అవుతున్న
ది అన్నంపెట్టూ!"
"నాన్నా, నాకొక రూపాయి ఇయ్యి!"
ఈ విధంగా అనేవాడు వెంకటేశ్వర్లు.
"దానికి ఆకలి అవుతూవుంటె నతో
ది చెప్పదుట్రా?" అనేది తల్లి.
"నేను బజారికి పోతున్నాను. ఏం
'వాలో చెప్పరా!" అనేవాడు తండ్రి.
'టికి సమాధానం ఉండేదికాదు.
దద్దమ్మ కనక వెంకటేశ్వర్లు భార్య
ంది మోజువల్ల అయినవాళ్ళకు కాకుండా
'య్యే ప్రయత్నం చేశాడు. కాని
గా యువతి భర్తకోసం తనవాళ్ళను వదు
ుకోలేదు. ఆమె వారానికి కొకసారి
ట్టింటికి ఎడెనిమిది పేజీల ఉత్తరం
రాసేది. తన సుఖపురోజులన్నీ పుట్టిం
టోనే వెళ్ళిపోయినట్టూ, వాటిని తలుచు
కోవటం తప్ప తన జీవితానికి ఇక ఏమీ
మిగిలిలేనట్టూ, భర్తతో చెప్పుకునేది.
అందుకని వెంకటేశ్వర్లు పెళ్లాన్నిచూసి
చాలా జాలిపడేవాడు. భార్యకు తన ఇల్లు
మళ్లీ పుట్టిల్లంత సుఖంగా చెయ్యాలనీ,
ఆమెకు గతం జ్ఞాపకం రాకుండా చెయ్యా
లనీ చాలా ప్రయత్నం చేశాడు. తన
ప్రయత్నం ఒక్కరవ్వయినా ఫలించక
పోవటం చూసి వాడికి నిస్పృహ కలగ
లేదు—వెనకటి ప్రయత్నమే రెట్టిం
పైంది.
తన ప్రవర్తనా, తన భార్య ప్రవర్తనా
ఎవ్వరూ మెచ్చుకోవటం లేదని వెంక
టేశ్వర్లుకు నమ్మకంగా తెలిసినప్పుడు
వాడు భార్యతో ఆ విషయం చెప్పి,
'వీళ్లు ఓర్చలేనివాళ్ళని నాకు తెలుసును.
అందుకనే నేను మొదటినుంచీ వాళ్లను
లక్ష్యం చెయ్యటం లేదు!' అన్నాడు.
వాళ్లు ఆమోదించనిది తన విద్యుక్తమైనది
వాడి మట్టిబుర్రలోకి ఎక్కలేదు.
"ఏమైనా చెప్పండి. నాకు మీరైనట్టు
మీ వాళ్ళంతా ఎందుకవుతారు" అన్నది
హైమవతి.
"అవును మరి!" అన్నాడు వెంక
టేశ్వరు మనస్ఫూర్తిగా. తన భార్య
తన్ను కూడా తన అభ్యుదయంలో చేర్చి
నందుకు తనకు కలిగిన ఆనందాన్ని
వాడు భార్యకు ఏమాత్రమూ తెలియనివ్వ

లేదు.

ఇట్లా కొంతకాలం గడిచింది. వెంకటేశ్వర్లు తండ్రి చనిపోయాడు. ఆయన పోగానే తెర తొలగించినట్లయింది. ఆ పెద్ద ముండాకొడుకు బతికి ఉన్నంత కాలమూ గుంభనగావున్న వ్యవహారాలు చెరువు యెండితే చేపలు బయటపడినట్టు బయటపడినై. ఆస్తి, అప్పు ఇంచు మించు చెరిసగం అయినై. చూస్తుండగానే వసంతకాలం దాటిపోయి వడగాడ్పులు వచ్చినట్టు వెంకటేశ్వర్లు కాపరం సంపదనించి దారిద్ర్యానికి దిగింది.

హైమవతి మాత్రం దారిద్ర్యానికి తల ఒగ్గలేదు. ఆమె తన ఖర్చులేవీ తగ్గించుకో తలచలేదు. తన చీరలూ, తన నగలూ, తన కాఫీ, తన చిల్లర ఖర్చులూ—వీటికి ఏవిధమైన ఆటంకం వచ్చినా ఆమె సహించేటట్టు కనిపించలేదు. అంతటితో ఊరుకున్నా బాగుండిపోను. ఆమె తన అత్తగారు అవలంబిస్తున్న జాగ్రత్తను చూసి ఎగతాళి చేసింది.

భార్య మూలాన వెంకటేశ్వర్లు తన దారిద్ర్యాన్ని చూసి సిగ్గుపడ్డాడు. వాడు తన దారిద్ర్యానికి గర్వించి ఉండవలసిందని నా భావం కాదు. కాని వట్టి పరిహాసాలకూ, రోతకూ దడిసి తొలిగిపొయ్యేది కాదు దారిద్ర్యం. హైమవతి తనకు దారిద్ర్యం లేనట్టు నటించినంతమాత్రం చేత లేకుండాపొయ్యేదికూడా కాదు.

దారిద్ర్యం తొలగిపొయ్యే సాధన చెప్పలేదు. తానుమాత్రం దాన్ని గుర్తించటానికి నిరాకరించింది. దాని ఛాయా లేశం తనకంట పడ్డా విసుక్కున్నది. తన భర్తను దాన్ని గుర్తించటానికికూడా నైతిక బలంలేని వాణ్ణి చేసి కూర్చోపెట్టింది. వెంకటేశ్వర్లు ఎక్కడినుంచి తెస్తాడో ఎట్లా తెస్తాడో! తనకు ఇంత కాలమూ జరిగుతూ వచ్చినట్టు జరగటమే ఆమెకు కావలసినది.

ఈ ఏర్పాటుకు వెంకటేశ్వర్లు ఆమోదించాడు. "మా నాన్న జరపలేదా? నేనుమాత్రం ఎందుకు జరపరాదూ? ఇంకా ఇల్లూ, కాస్త పొలమూ ఉంది కదా!" అనుకున్నాడు వాడు. అదికూడా అయిపోయిన తరవాత అప్పుడే పడవచ్చును పడే దిగులంతా!

వెంకటేశ్వర్లు తల్లి ఈ ఏర్పాటు రుచించలేదు. తనకోడలు వందల రూపాయలనుగురించీ, యాభై రూపాయల ఉద్యోగాలనుగురించీ తేలికగా మాట్లాడే మాటలు ఆమెకు దుస్సహంగా తోచినై. ఒక పందరూపాయలు అప్పుతేవటమన్నా యాభైరూపాయల ఉద్యోగంకోసం తన భర్త ప్రయత్నం చెయ్యటమన్నా ఆ పిల్ల మనస్సుకు ఆని ఉండలేదు. ఏదో వంక పెట్టి తలి పెద్దకూతురి దగ్గిరికి వెళ్ళి, మళ్ళీ తిరిగిరాలేదు. అత్తగారి పొదుపుతనానికి ముచ్చటపడి అల్లుడు ఆవిడను వెళ్ళనివ్వలేదు.

వీరమ్మతల్లి వెంకటేశ్వర్లుగారి ఇంటో పాలూ, పెరుగూ పోస్తూండేది. ఎప్పుడైనా తల్లి రావటానికి పడనిరోజున వీరమ్మే తట్ట నెత్తినపెట్టుకుని పాలూ, పెరుగూ తెస్తూండేది. వాళ్ళది బస్తీకి అరమైలు దూరంలో ఉన్న ఒక చిన్న పల్లెటూరు.

వీరమ్మను వాళ్ళ ఊళ్ళోనే ఇచ్చారు. ఆపిల్ల అత్తవారి'కూడా పాడి ఉంది. తల్లి పాలు, పెరుగు అమ్మకం మాను కున్న తరవాత ఆవాడికలన్నీ కూతురు తీసుకుంది. ఆ కారణంచేత వీరమ్మ మళ్ళీ నాలుగు సంవత్సరాలకు తట్ట నెత్తిన పెట్టుకుని రాగానే ఆమె తల్లి వాడికవాళ్ళంతా వీరమ్మను గుర్తించారు. వయస్సు వచ్చిన తరవాత వీరమ్మ చాలా నిండుగా అందంగా తయారయిందనుకున్నారు—ఒక్క వెంకటేశ్వర్లు తప్ప. వాడి కళ్లు పరస్త్రీని చూడటంమాని చాలా రోజులైంది అటువంటిది ఎప్పుడైనా ఉండింటే

పాపం! వీరమ్మ మటుకు ఈసారి ఒక్క వెంకటేశ్వర్లునే మారింది ఇంకెవర్నీ చూడలేదు. నాలగేళ్ళయిన తరవాత వాడు కనిపించగానే ఆ పిల్లకు నేత్రపర్వం అయినట్టయింది నాలుగు సంవత్సరాల క్రితం వాణ్ణి చూపినప్పుడు కలగని ఆనందం ఏదో కలిగించి వీరమ్మకు.

వీరమ్మ వెంకటేశ్వర్లను ప్రేమించిందని చెప్పాలి. కావ్య భాషలో చెప్పవలసి వస్తే. కాని వీరమ్మ ప్రేమకూ, మనం సాధారణంగా ఊహించుకునే ప్రేమకూ ఏమీ సంబంధంలేదు. ఈ ప్రేమ వెంట నిట్టూర్పులు విరహమూ లేవు. ఈ ప్రేమకు అర్థంలేదు, కారణం లేదు. అన్నిటికన్నా ముఖ్యమైన దేమంటే వీరమ్మకే తెలియదు. తను వెంకటేశ్వర్లును ప్రేమిస్తున్నట్టు. అది ప్రయత్న పూర్వకంగా వీరమ్మ తెచ్చి పెట్టుకున్నది గాదు. కొమ్మ చివరను పువ్వు ఎంత సహజంగా, నిరాడంబరంగా, స్వచ్ఛంగా అంకురిస్తుందో, వీరమ్మ హృదయంలో ఆ ప్రేమ భావం అంత సహజంగానూ, అప్రయత్నంగానూ అంకురించింది. వెంకటేశ్వర్లు కోసం ఒక్క పూట భోజనం గాని ఒక్కగంట నిద్రగాని త్యాగం చెయ్యాలని వీరమ్మకు తట్టి ఉండదు.

తనలో కలిగినట్టయినా స్పష్టంగా తెలుసుకోలేని భావాన్ని దాచిపెట్టటానికి వీరమ్మ యెట్లా ప్రయత్నం చేస్తుంది కనకా? ఆ గొల్లపిల్ల తన కర్త వంక మెరిసేకళ్లతో చూడటం హైమవతి గమనించింది.

"ఏమిటే అట్లా చూస్తావు? ఆయన మొహాన కోతులాడుతున్నాయ్యా" అని అడిగింది హైమవతి

వీరమ్మ నవ్వుతూ "ఏంవ డి అమ్మ గారూ!" అన్నది.

"అది మాయింట్లో పాలూ, పెరుగూ

పోస్తూ ఉండేదిలే!" అన్నాడు వెంకటే శ్వర్లు వీరమ్మ స్థితి ఏమాత్రమూ అర్థం చేసుకోకుండా. అతడి గొంతును పట్టి హైమవతి కొంత ధైర్యం తెచ్చుకుంది. కాని వీరమ్మను క్షమించలేక పోయింది. ఆనాడు మొదలు అవకాశం దొరికినప్పు డల్లా హైమవతి వీరమ్మను అమిత అగౌరవంగా చూసి, ఆ పిల్లతో అమిత పరుషంగా మాట్లాడేది. నాలుగు రోజుల్లో వీరమ్మకు హైమవతిమీద దురభిప్రాయం కలిగిపోయింది.

వీరమ్మ వాడిక ప్రారంభించి వారం కాగానే డబ్బులడిగింది. డబ్బులు లేవు. తరవాత చూతాంలే పొమ్మన్నది హైమ వతి.

"వారాని కొకసారయినా డబ్బు లివ్వండమ్మగారూ! మా అత్తమ్మ చంపద్ది!" అని బతిమాలింది వీరమ్మ.

"చంపితే చావు!" అన్నది హైమ వతి వాజూకుగా.

ఈ ఏర్పాటు ప్రకారం నెలరోజులు గడిపింది హైమవతి. ఆలస్యంగా పాలు తెస్తున్నదని వంకపెట్టి హైమవతి డబ్బు విరగకోస్తానన్నది. వీరమ్మ నవ్వులకింద తీసుకుంది.

ఒకనాడు వెంకటేశ్వర్లు "పాలదాని కేమివ్వాలి" అని భార్య నడిగితే హైమ వతి సగానికి సగం చెప్పింది. వీరమ్మ విర్ఘాంత పోయింది.

"మీకు డబ్బులు ఆలస్యంగా ఇచ్చి

నాకు తిట్లు తగిలించింది గాక డబ్బు లిరగ్గోత్తానంటమ్మా. ఏం నాయమండీ!" అని సౌమ్యంగానే అన్నది వీరమ్మ.

హైమవతి మాటలు తూలింది.

"మీరిచ్చే డబ్బులేమో ఇట్టా పారె య్యండి. దీనితోనే ఉట్టిగట్టుకూరేగు తామా ఇట్టా అయితే మీ రింకో చోట పోయించుకోండి. నావల్ల కాదు. ఈ యమ్మగారితో యెవరేగుతారు బాబూ." అంది వీరమ్మ.

వెంకటేశ్వర్లు ఆనాడు తన నవనాగ

రిక భార్యకంటె ఎన్నోరెట్లు నిండైన ఆడదాన్ని చూశాడు. వీరమ్మ కోపంలో కూడా అందం ఉంది. హైమవతి ఆగ్రహం వికారంగా ఉంది. వీరమ్మ తన కెంతకోపం వచ్చిందో అంతే ప్రకటించింది. ముచ్చటగా. దానిముందు హైమవతి పెట్టిన "పోజు" పరమ అసహ్యంగా తోచింది వాడికే!

వెంకటేశ్వర్లు మాట్లాడకుండా వీరమ్మకు ఇవ్వవలసిన డబ్బంతా ఇచ్చి "పిచ్చికళలుపోక. మామూలు ప్రకారం పాలుపోస్తూ ఉండు!" అన్నాడు

"ఏమిచ్చారూ?" కేక పెట్టింది హైమవతి పాలుకాస్తూ

"నువ్వు చెప్పినట్టే ఇచ్చాను" అన్నాడు వెంకటేశ్వర్లు.

"ఎక్కడికో వెళ్ళుతున్నట్టున్నారే!" అంది హైమవతి

"కాఫీ హోటలుకు కాదు. ఇప్పుడే వస్తాను — కాఫీ అయేలోపల!" అంటూ వెంకటేశ్వర్లు తలవాకిలిదగ్గర వీరమ్మను కలుసుకున్నాడు.

"వీరమ్మా! నీకు అమ్మగారితో ఏం పని? కాస్త డబ్బులకు ఆలస్యం అవుతుంది. నీకు అభ్యంతరం లేకపోతే పాలుపోస్తూ ఉండు. అది ఏమన్నా అంటే వినిపించుకోకు" అన్నాడు.

"సరేలెండి అయ్యగారూ!" అంది వీరమ్మ ఆపిల్ల వీధిమలుపు తిరిగేవరకూ ఆమెవంకనే చూస్తూ నిలబడ్డాడు వెంకటేశ్వర్లు. వీరమ్మ ఈలోపల రెండుసార్లు వెనక్కు తిరిగిచూసింది.

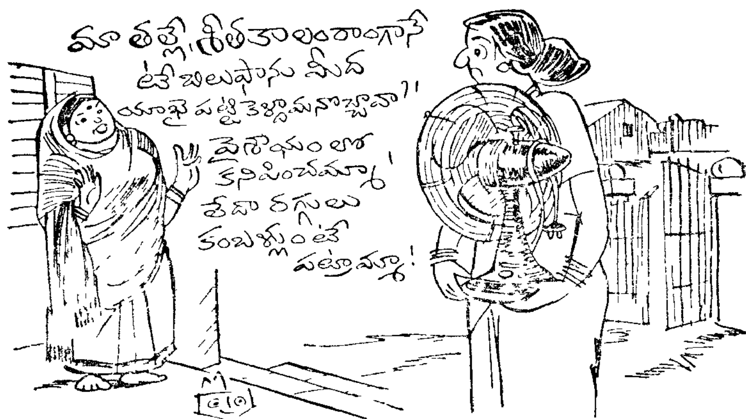
మర్నాడు పాలు తెచ్చినప్పుడు వీరమ్మతో హైమవతి "ఏమే సిగ్గుమాలిన దానా. మళ్ళా ఏమని వచ్చావు—నానని" అని అడిగింది. ఆమాట అడగటానికి అవకాశం దొరకగానే తన భార్య ఆ అవకాశాన్ని వెంటనే వినియోగపరుచుకోవటం వెంకటేశ్వర్లు గమనించాడు. వాడికి తన భార్యస్వరూపం అర్థం కావటానికి ఒక అనామకురాలు వీరమ్మ కావలిసి వచ్చింది!

వీరమ్మ ఆ తరవాత మళ్ళీ డబ్బులు అడగలేదు. బస్తీకి వచ్చేదారిలో ఇంకొక అరసోలెడు నీళ్లు కలపటంవల్ల అత్త బాధ తీరిపోయింది. ఆ తరవాత వెంకటేశ్వర్లు డబ్బులిచ్చినా ఫరవాలేదు. మానినా ఫరవాలేదు.

అప్పుడప్పుడూ కోడలి చేతికి కూరలిచ్చి పంపేది వీరమ్మ అత్త. అమ్ముకుని రమ్మని. "మా దొడ్లో కాసినవే తీసుకోండి!" అని వీరమ్మ ఆ కూరలు కాస్తా వెంకటేశ్వర్లుగారింట్లో పడేసిపొయ్యేది.

"ఏమి అనుగ్రహం!" అని ఎగతాళి చేసేది హైమవతి. కాని నిరాకరించేది కాదు. ఒక్కొక్కనాడు కూరలేకుండా భోజనం చెయ్యవలసిన పరిస్థితులుకూడా కలిగినవి వారింట.

ఆ కూరలతాలూకు డబ్బులు వీరమ్మ ఎట్లా వసూలుచేసేదో వీరమ్మకే తెలియాలి.

"నువ్వు రేపటినించి రాకు. మళ్ళీ ఆదివారందాకా నేను ఊళ్లో ఉండను!" అని చెప్పింది హైమవతి వీరమ్మతో ఒకనాడు.

కాని వీరమ్మ మర్నాడువచ్చి "అయ్యగారూ, పాలు తీసుకోరూ?" అని అడిగింది. వెంకటేశ్వర్లు పాలుతీసుకుని అశ్రద్ధగా ఎక్కడో పెడితే పిల్లి తాగిపోయింది. ఒలకపోసినన్ని ఒలకపోసి.

ఆనాడల్లా వెంకటేశ్వర్లు మనస్సు వీరమ్మవైపు ఊగుతూ ఉండింది. వీరమ్మ మీద వాడికి ప్రేమ కలిగిందనటం అతిశయోక్తి అవుతుంది—ప్రేమ అనేదాన్ని వెంకటేశ్వర్లు నిర్వచించేదాన్నిబట్టి. కాని వీరమ్మ వాణ్ణి ఆకర్షించుతున్నది అది ఇప్పటిమట్టుకు కృతజ్ఞతా స్వరూపంలో వాడి హృదయాన్ని ఆవరించి ఉంది. వీరమ్మ, బ్రాహ్మణస్త్రీ—కనీసం నాగరిక స్త్రీ అయి ఉండకూడదూ? తక్కువకులం మనిషిని ఊరికే స్పృశించటమే రోత! ప్రేమించటం ఎట్లా? మరి ఈ సంగతి వీరమ్మవైపు ఊగే తన మనస్సు ఎరగదా?

మర్నాడు వీరమ్మ వచ్చినప్పుడు ప్రాణాలన్నీ బిగబట్టుకుని వణుకుతున్న గొంతుతో "ఏమే పిల్లా?" అన్నాడు. వీరమ్మ ఒక్కసారి అతనివైపు కళ్లెత్తి వేసి తన తట్టమీద గుడ్డ కప్పుకుంటున్నది.

ఇక వ్యవహారం తన చెయ్యి దాటిపోయింది. ఇప్పుడు తాను వెనకాడితే వీరమ్మ తన్ను వట్టి వాజమ్మకింద గణిస్తుంది. వెంకటేశ్వర్లు సాహసించి ఆ పిల్ల పక్కనే కూర్చుని ఆమె చుట్టూ చెయ్యి వేశాడు.

"ఊరుకోండి!" అంది వీరమ్మ. అంతే. అంతకంటే ఏమీ అనలేదు. ఏమంటుంది? ఆ మాటయినా వాణ్ణి వారిస్తూ అన్నమాట కాదు వాడి క్షేమంకోసమే హెచ్చరించుతూ అన్నమాట.

పాపం. వీరమ్మ వాణ్ణి ఎట్లా నివా రిస్తుంది? ఆమెకు వాడి సాన్నిధ్యంలో ప్రీతేమిటో తెలియదు; ఆత్మాభిమానం లేదు. లోకభయంకూడా లేదు. ప్రతి మనిషినీ అట్లా చెయ్యగల మనిషి ఇంకొకడు, లేక ఇంకొకతె ఉంటుందని మనం నమ్ముదాం. వీరమ్మ తనను తను వెంకటేశ్వర్లుకు ఎంత నిష్కల్మషమైన మనస్సుతో అర్పించుకుందో, వాడామెను అంత నిష్కల్మషంగా స్వీకరించలేదు తను తప్పుచేస్తున్నాననే నమ్మకమూ, వీరమ్మను తాత్కాలికంగానన్నా హృదయ పూర్వకంగా ప్రేమించటం లేదనే నమ్మ కమూ వాడికి ఏమూలో ఉండింది.

కాని పర్యవసానం—వాడి మనస్సు వీరమ్మద్వారా పొందలేని తృప్తి వాడి శరీరం పొందింది. వీరమ్మయొక్క ఆధి క్యత వాడి శరీరమైనా గుర్తించింది తన్ను తను ఇచ్చేసుకునే నేర్పు హైమ వతివగ్గిర లేదు మరి. కాని హైమవతి పాలుపోసి పెంచిన వెంకటేశ్వర్లు అంత రాత్మ ఒకంతట వీరమ్మపక్షం కావటం ఎట్లా?

ఇట్లా కొంతకాలం జరిగితే ఏమయి వుండేవో చెప్పలేం. హైమవతి ఊరికి వెళ్ళిన నాలుగోరోజే ఈ రంకుతనం బయటపడ్డది. ఆనాడు వీరమ్మ ఆడబిడ్డ వీరమ్మవెంట బస్తీకి వచ్చింది. ఆ ఆడ బిడ్డను వాకిట్లో ఉండమని చెప్పి వీరమ్మ లోపలికి వచ్చింది. వెంకటేశ్వర్లు వీరమ్మ కట్టుదింపి ఆమెను ఎంతో ఉత్సాహముతో దగ్గిరికి లాక్కొని తన రొమ్ముకు అదుము కున్నాడు—వీరమ్మ వాకిట్లోవున్న ఆడ బిడ్డ సంగతి చెప్పేలోపం. అతను వీర మ్మను వదలిపెట్టే లోపల ఆ ఆడబిడ్డే లోపటికి చక్కావచ్చి చూడవలసింది కాస్తా చూసింది.

ఆ వెర్రిబాగుల మనిషి అక్కడే అరిచి అల్లరి చేసి ఉండకపోతే ఆ చుట్టు పక్కల ఇళ్లవాళ్లకీ, అ ద్వారా హైమ వతికీ ఇనంతా తెలిసి ఉండకపోను!

ఇంతకూ లోకానికీ హైమవతికీన్నీ తెలిసిన తప్పల్లా వెంకటేశ్వర్లు వీరమ్మను కౌగలించుకున్నాడని. హైమవతి ఆ కాస్త తప్పూ క్షమించ లేకపోయింది. తను తన భర్తకోసం నిర్మించి ఉంచిన ఆవర్నా లను వెంకటేశ్వర్లు అతిక్రమించాడు! ఎంత అతిక్రమించాడనే ప్రశ్నే లేదు.

ఇప్పటికి నాలుగు మాసాలు గడిచినై. హైమవతి గర్భాన్ని ఇప్పట్లో మరిచి పొయ్యే లక్షణాలు కనిపించవు.

పోతే వీరమ్మను ఆ కోపంమీద మామగారూ, అత్తగారూ, మొగుడూ అప్పటికి చావగొట్టినా ఆ తరవాత సుభంగానే క్షమించారు. వీరమ్మ సంసారం మామూలుకు భిన్నంలేకుండా వెళ్ళిపోతున్నది. జరిగిపోయిన దాన్ని తలచుకునే వాళ్లెవరూ లేరు. ఆ తక్కువ కులంలో!

"ఏమిట్రా నువ్వంటున్నది. సుధీర్."

కంగారుగా తలెత్తి చూచి అంది పద్మజారావ్.

తనకోసం డైనింగ్ టేబిల్ మీద మూత పెట్టబడివున్న గాజు ప్లేటు, తన దగ్గరగా జరుపుకుంటూ నింపాదిగా అన్నాడు సుధీర్. "రేపు కలెక్టరాఫీసు దగ్గర, సైన్యంలో చేరదల్చుకున్న యువకుల్ని రిక్రూట్ చేస్తారటమ్మా. నేను చేరుతాను." మరోమారు అర్థమయ్యేలా తల్లికి చెప్పి, చేతిలో చెయ్యి వేసుకున్నాడు సుధీర్.

క్షణకాలం కొడుకు వేపు అయోమయంగా చూచింది పద్మజారావ్. అప్రయత్నంగా ఆమె భ్రుకుటి ముడి పడింది.. అప్పుడప్పుడూ ఇతగాడి కోసం వచ్చే శర్మ, జాన్....వాళ్ళ దుర్బోధ కాదుకదా ఇది? అన్న సంశయం ఆమె అంతరాంతరాల్లో మెరిసి మాయమైంది.

"నీకేమైనా మతి పోయిందా సుధీర్? అలాటి ఖర్మ నీకేం పట్టింది?"

సుధీర్ ఆశ్చర్యంగా తల్లివేపు చూశాడు. "అది ఖర్మా అమ్మా? ఖర్మా? ఇన్ని మహిళా మండలులు స్థాపించావ్. ఎన్నో సంస్థలకు ఆనరబుల్ సెక్రెటరీగా వున్నావ్. ఎంతో ఉత్తేజంగా ఎన్నో ఉపన్యాసాలిస్తావ్. ఎం.ఏ పాసైన నువ్వేనా ఇలా మాట్లాడుతున్నదీ." అత

గాడి ఎర్రని ముఖం చిరుకోపంతో మరి కాస్త ఎరుపుకు తిరటగం చూచి. లోలోపల మురిసి పోయింది పద్మజారావ్! "నా కొడుకు చాలా అందగాడు! అవును మరి నేనెంత అందంగాలేను ఈ వయసులో నైనా?" అందామె మనసు గర్వంగా....

"ఏమిటమ్మా పలకవు? మరి నా పేరెందుకు సుధీర్ అని పెట్టావు?" కోపంగా అరిచాడు సుధీర్.

పద్మజారావ్ ఫక్కున నవ్వింది....

"అసలు రణధీర్ అని పెడదామన్నారు మీ నాన్నగారు .... నాలుగక్షరాల పేరు నాకిష్టంలేక పోయింది ...." ఆ విషయాన్ని, ఆ వాతావరణాన్నీ, సహజంగా మార్చాలన్న ధోరణిలో నవ్వుతూనే వుంది ఆమె....

"ఇప్పుడు తమాషాలు కాదమ్మా! నేను రేపు వెళ్లి చేరతాను. తాటిచెట్టల్లే ఇంత పొడుగు పెరిగాను ...నా మజిల్స్ చూడు ఎలా వున్నాయో .... తప్పక సెలెక్టు చేసుకుంటారు .... నాన్న గారు కూడా ఏమీ అనరు ..." సుధీర్ ప్లేట్లో చెయ్యి కడుక్కుంటూ దృఢంగా అన్నాడు....

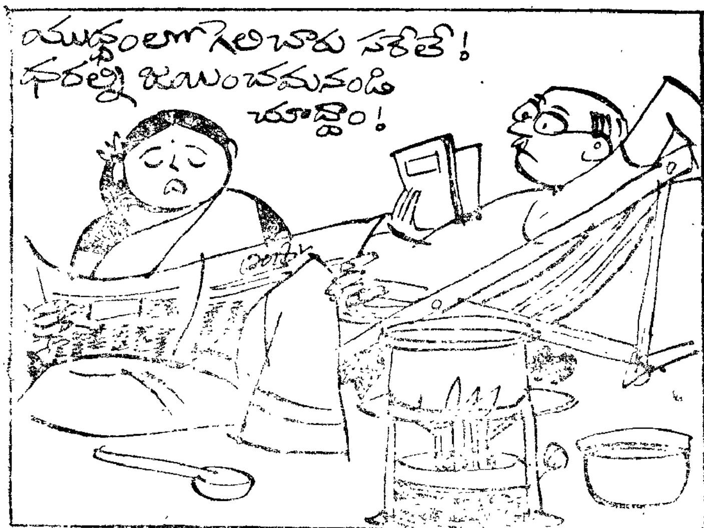
పద్మజారావ్ తెల్లబోయింది కొడుకు చాలా పట్టుదలగానే వున్నాడన్నది బోధపడింది ...

అతగాడి వెనకాలే, బెడ్ రూంలోకి నడిచింది....బెడ్ మీద కూర్చున్నాడు సుధీర్. కుర్చీలో దగ్గరగా కూర్చుని మెల్లిగా అందామె.... "చూడు నాన్నా! వున్నది నువ్వొక్కడివినాను........మన ఆస్తి ఎంత వుందో నీకు తెలుసు కదూ? మీ నాన్నగారు ఫారిన్‌లో వున్నారు కదా....ఆయన గారు రాగానే, ఇక బిజినెస్ అంతా నీకు అప్పగించాలను కుంటున్నారు... నువ్విలా వెళ్లిపోతే....ఇదంతా మేమేం చేసుకోవాలి?" ఆమె కళ్లల్లో నీళ్లు సుడులు తిరిగాయి....

సుధీర్ కలవర పడ్డాడు.... "అదేమిటమ్మా...." అతగాడి మాటలకు అడ్డొస్తూ అంది పద్మజారావ్ "....ఈ వయస్సులో నీ ఆవేశం ఇలాగే వుంటుంది. నాన్నా! కానీ వెళ్లిపోతున్న వయసులో మా ఆవేదన కాస్త అర్థం చేసుకో...."

"మరి దేశం....?"

ఆమె కన్నీళ్లు చప్పున తుడుచుకుంటూ నవ్వింది.... "...దేశం ఏమీ కాదు....దానికోసం చాలామంది వున్నారులే ...ప్రభుత్వాలు మారవచ్చు....మళ్ళీ సర్దుకోవచ్చు .. కానీ ఒక్కసారి ఆస్తి, అంతస్తూ పోగొట్టుకుంటే తిరిగి అవి సంపాదించుకోలేం నాన్నా! అవి వున్నంత వరకే మనం పది మందిలో గౌరవంగా బ్రతగ్గలం .. నా మాట విను.. బిడ్డగా నిన్నే విషయంలోనూ నొప్పించ లేదు ఇందాకా! ఈ విషయంలో నన్నూ మీ నాన్నగారినీ నొప్పించకు .. నీకంతగా ఓ

పారి అలాతిరిగి రావాలనుంటే. రేపే ఏదేనా "బోయింగ్" లో సీట్ రిజర్వ్ చేయించుకో....అలా అలా తిరిగిరా!"

పద్మజారావ్ లేచి తన గదిలోకి వచ్చేసింది....సుధీర్ మౌనంగా పడుకున్నాడు....

*   *

"నీకిదేం పాడు బుద్ధిరా రఘూ! ఏదో ఆ బి.ఏ. కాస్త పూర్తయిందికదాని మేం సంబర పడుతూంటే...." వెంకటరావు గర్జిస్తున్నాడు....

రఘు నేల చూపులు చూస్తున్నాడు....

"ఇప్పుడప్పుడే ఏ ఉద్యోగమూ వచ్చేలా లేదునాన్నా!" నసుగుతూ అన్నాడు....

"....అందుకని సైన్యంలో చేరి వస్తావా?"

"అపశకునపు మాటలూ! మీరూను." రంగంలోకి విశాలాక్షమ్మ రానే వచ్చింది.

"....చేరిన వాళ్ళంతా చావరు నాన్నా!"

"....ఛాల్లేవోయ్ అతితెలివి! రేపు నేనూ నీవెంట వస్తాను. ఆ ఎం ఎల్ ఏ రామారావుగారిని బ్రతిమాలి ఎక్కడో ఓ చోట టెంపరరీగా నైనా. ఓ గుమాస్తా గానైనా వేయమంటాను....అట్టే గొడవ చెయ్యక .... మరో మాటకు అవకాశం ఇవ్వకుండా బయటికి వెళ్ళి పోయాడు వెంకటరావు ...

"ఛీ ...ఓ దేశభక్తి లేదు....ఓ ధైర్యం లేదు....నానిన బ్రతుకు...." పెద్దగా గొణుగుతున్న కొడుకువేపు వాత్సల్యంగా చూచింది విశాలాక్షమ్మ....

"ఆయనకు తిక్క కోపం .... అదే సర్దుకుంటుంది.... అయినా మనకెందుకులే రా రఘూ! సైన్యాలూ వల్లకాదూను ... ఏదో గుమాస్తానో, టీచరో అయితే.... నాలుగు రాళ్లు తీసుకొస్తే....కాస్త మీ నాన్న రెక్క కడ్డువస్తావు .... నీకు ఉద్యోగం వస్తే, వచ్చే ఏడాదైనా గిరిజ పెళ్లి చెయ్యాలి....దానికీ పద్దెనిమిదేళ్లు నిండిపోతున్నాయి మరి!"

ఆమె వంట ఇంట్లోకి వెళ్లిపోయింది.

రఘు ఆ చిన్న గదిలో ...అలాగే నిల్చుండి పోయాడు...

• •

"నేను రేపు సైన్యంలో చేరి పోతా నమ్మా! తిండీ, బట్టా ఇచ్చి, మంచిమంచి జీతాలిస్తారట!" వీరాయి ఉత్సాహంగా చెప్పాడు.

చంద్రమ్మ కళ్లలో ఎంతో, వెలుగు "నిజం.. నిజ్రా?" అంది....

"నిజంగానే! ఇప్పుడే ఆ ఆఫీసరు దగ్గరకి పోయి మాట్లాడొచ్చాను కూడా! వివరాలన్నీ చెప్పాడు .... రేపు చాలా మందిని తీసుకుంటారట .... వచ్చే నెల నుంచి ఠంచనుగా జీతం వస్తుంది.... ఇక్కడికి పంపేస్తాను .... నువ్వు చీరె కొనుక్కో. గురవడికీ, నారిగాడికీ, శాయికీ, లక్ష్మికీ ఇంక ఒంటి నిండా బట్టలూ, కడుపునిండా తిండీ పెట్టు ... అక్కడ నాకు తిండీ బట్టా గడిచి పోతుంది! ఒంటికు దోమ తెరలూ, స్వెట్టర్లూ....చలికి తొడుక్కోనే కోట్లన్న మాట ...ఇస్తారట కూడాను!" సంతోషంగా వీరాయి చెబుతుంటే చంద్రమ్మ మనసు ఆనందంతో తేలికై పోయింది క్షణకాలం. తన చుట్టూరా చిమ్మ చీకటి! రోజు మార్చి రోజు పస్తులు! రోశయ్య ఒక్కడి రెక్కల కష్టం! తనూ కూలి నాటికి వెళ్తోంది! అయినా కడుపులు నిండటం లేదు! నారిగాడికి పద్నాలుగేళ్లు వస్తున్నాయో ఏమో! వాణ్ణీ కూలికి పంపిస్తున్నారు! వాడు మొయ్యలేక, మొయ్య లేక, నరాలు తెంపుకుంటూ బస్తాలు మోస్తుంటే .... తల్లిపేగు తెంపేసినట్టే అవుతోంది! ఒక్కరోజు కూలికి ఒక్కరు వెళ్లకుంటే....రెండో రోజు వస్తే! మరి మానెడు గింజలు రెండు రూపాయలు! పూటకు మానెడు చాలకపోయె!

అంతలోనే గుండెలు పిండివేసే ఆలోచన ఆమె ఎదలో ముల్లులా కదలాడింది.... "సైన్యంలో చేరితే....యుద్ధం వస్తే .... తన బిడ్డ !" ఆ మాటే మెల్లిగా అంది .... వీరాయి ఫక్కున నవ్వాడు.

"యుద్ధంలోగాక ఇక్కడ మాత్రం చావకూడదా ఏమిటే అమ్మా? పస్తులుండి చచ్చేకంటే ...బతికిన నాలుగు రోజులూ నేను హాయిగా తిండి తింటాను....నీకూ, అయ్యకూ, తమ్ముళ్లకూ, చెల్లెలికీ ఇంత తిండి పెడతాను అలాటి మంచి చావు వస్తేమాత్రం ఏం!" నిర్లక్ష్యంగా గుడిసె

బయటికి వెళ్ళిపోయాడు .... కొడుకన్న మాటలు రోశయ్యతో చెప్పింది చంద్రమ్మ .... రోశయ్య మీసం మెలేస్తూ గర్వంగా నవ్వాడు "ఆడు! ఆడు నా కొడుకే చంద్రీ! గుండె దెయిర్యం! అది వాడి....!" రాతిలావున్న తన ఛాతీమీద గర్వంగా చేత్తో చరుచుకున్నాడు రోశయ్య .... "అచ్చర లచ్చలు చేసే మాటన్నాడు నా బిడ్డ! మరివాడు ఏదో తరగతి దాకా చదువుకున్నాడాయె! తెలివీ తేటా ఎట్టాగొచ్చిందో చూడు!"

చంద్రమ్మకు ఆనందమూ, దుఃఖమూ రెండూ కలిగాయి .... అణుచుకుంది.... తెల్లారి లేచేసరికి ఆమెకు ఏ బాధా మిగల్లేదు. కారణం తన చుట్టు పక్కల గుడిసెల్లో చాలామంది వయసు కుర్రవాళ్ళు, వీరాయితో బాటు సైన్యంలో చేరటానికి సిద్ధమై వెళ్తున్నారు. అందరికందరూ వీరాయిలానే మాట్లాడుతున్నారు....

* *

పదేళ్ళు గిర్రున తిరిగాయి....చరిత్ర పుటల్లో కూడా చిత్రవిచిత్రాలు దొర్లుతున్నాయి....

దేశం మారిపోయింది .... మనుషులు మారిపోయారు ... సామాన్యులు మరీ సామాన్యులుగా మారిపోతున్నారు .... గొప్పవాళ్ళు మరీ గొప్పవాళ్ళుగా మారిపోతున్నారు ... మధ్యతరగతి కుటుంబాలు గానుగెద్దుల్లా .... ఒకే పరిధిలో గిరగిర తిరుగుతున్నాయి ...

సిద్దీక్ ఇప్పుడు బిజినెస్‌లో మెలకువ

అన్నీ తెలుసుకున్నాడు. తండ్రి ఇచ్చిన ఆస్తిని రెట్టింపుగా పెంచాడు....త్వరలో రాబోయే ఎలక్షన్స్‌లో సమితి ప్రెసిడెంటుగా పోటీ చేయబోతున్నాడు ... భార్య హేమతో ఈ మధ్యే కాశ్మీర్‌కు విలాసయాత్ర కూడా చేసివచ్చాడు. రావు గారూ, పద్మజారావ్ ...చాలా సభలకూ, సమావేశాలకూ గౌరవాధ్యక్షులుగా...వక్తలుగా వెళ్తూ ...కాలం సరదాగానే వెళ్ళబుచ్చుతున్నారు .... ఆనాటి మూర్ఖపుపట్టు వదిలి సుధీర్ ఇలా హాయిగా వున్నందుకు వాళ్ళిద్దరూ ఆనందించని క్షణంలేదు. అప్పుడప్పుడూ. తనెలా సుధీర్ మనసు మార్చగలిగిందీ, గర్వంగా కోడలితో చెబుతూంటుంది పద్మజారావ్.

"వుయ్ ఆర్ ఎడ్యుకేటెడ్! అవర్ డ్యూటీ యీజ్ టు డైవర్ట్ దెమ్ టు ఎ గుడ్ పాత్.

అంటుంది నవ్వుతూ....

* *

రఘు ఎనిమిదేళ్లుగా యు.డి.సి. గా వున్నాడు .... భార్య మీనాక్షి స్కూల్ ఫైనల్ ఫాసై, ప్రైవ్ పరీక్షలు పాసైంది. ఇద్దరు పిల్లలు ...త్వరలో మీనాక్షినికూడా ఎక్కడేనా ప్రైవేట్స్‌గా చేర్పితే తప్ప, గిరిజ పెళ్ళకైన అప్పు తీరేలా తోచటంలేదతగాడికి....సంసారమూ గడిచేలా కనిపించటం లేదు. ఇద్దరు తమ్ముళ్ళు వరసగా చదువుకు ఎక్కివచ్చారు. మరో చెల్లాయి [illegible]జీలు వేస్తోందీ మధ్యే!

సుధీర్‌గారినో, పద్మజారావుగారినో. రావుగారినో....ప్రతిమాలో...మనసు కరిగేలా విన్నవించుకునో....కావలిస్తే మరెవరికైనా....ఓ పదో, వరకో తడి తగిలించో .... ఎలాగో ఓలా తనకు ప్రమోషనూ, మీనాక్షికి ఉద్యోగమూ వచ్చేలా చూచుకోవాలన్నదే అతగాడికి రాత్రింబగళ్లు ఆలోచనై పోయింది.

వీరాయి చాలా మారిపోయాడు.... వీరారావుగా మారాడు. హిందీ, ఉర్దూ, ఇంగ్లీషు, బెంగాలీ, కన్నడం, తమిళం... ఒకటేమిటి....ఏడెనిమిది భాషల్లో అనర్గళంగా మాట్లాడగలుగుతున్నాడు....మంచి మంచి పాంట్లు .... ఉలెన్ స్వెట్టర్లు .... మంచి తిండి....ట్రాన్సిష్టరు....వాచీ.... దర్జాగావుం దతగాడికి...శలవులకు ఇంటికి వచ్చేటప్పుడు చెల్లాయిలకూ, తమ్ముళ్ళకూ, తలిదండ్రులకూ చాలా మిఠాయిలూ, బట్టలూ పట్టుకొస్తాడు .... ట్రాన్సిష్టర్ తెస్తాడు .... ఉలెన్ స్వెట్టర్లు తెచ్చాడు. కప్పుకొనే రగ్గులు....బిస్కెట్ ప్యాకెట్లు ఒకటేమిటి! అతగాడొచ్చిన పదిరోజులూ అదో పండగగా గడిచిపోతుంది ఇంటిల్లపాదికీ....గుడిసె పీకించి ఈ మధ్యే చిన్న పెంకుటిల్లు రెండు గదులతో వేయించాడు. తను పంపిన డబ్బుతో,

"నేనూ వీలానే సైన్యంలో చేరతా అన్నా!" అని నారిగాడు అంటే .... "అలాగేరా నారాయణా! మంచిదే చేరుదూ గాని!" అంటాడు నవ్వుతూ! ఆ నవ్వు

యంలో అతగాడి అంతరాంతరాల్లో మాత్రం "నువ్వు నూరేళ్ళూ నిండుగా బ్రతకాలిరా నారాయణా!" అన్న నిట్టూర్పు రేగి చప్పున చల్లారిపోతుంది. రోశయ్య, చంద్రమ్మ .... కొడుకును చూచుకొనీ, తలుచుకొనీ గర్వపడని క్షణంలేదు.

"నా తండ్రి ఎక్కువవాడు! మాకింక దిగుల్లేదు!" అనుకుంటారు ఇద్దరికిద్దరూ.

అందరూ నిద్రపోయాక అర్ధరాత్రిలో అలా ఆకాశంకేసి చూస్తుంటాడు వీరాయి ఒక్కోసారి. ఆ సమయంలో అతగాడి మనసులో చిత్రవిచిత్రాలైన భావ పరంపరలు మొదలౌతాయి.

"నా వాళ్ళంతా హాయిగా వున్నారు! కడుపునిండా తిండీ, ఒంటినిండా బట్ట, కంటినిండా నిద్ర ఇవ్వగలిగాను. చాలు. నా తల్లి, తండ్రి ...తో బుట్టువులకు నా ఋణం తీర్చుకుంటున్నాను. ఇదెంత హాయిగా వుంది! ఈ సంతోషం... ఈ సంతృప్తి ముందు మరణమన్నది ఎంత? చస్తేమాత్రం ఏం?"

ఆ సంతృప్తితో గుండెలమీద చెయ్యి వేసుకుని హాయిగా నిద్రపోతాడు మరుక్షణంలో.

ఆరోజు శలవులకు ఇంటికొచ్చాడు వీరాయి. వచ్చిన మూడోరోజే కమాండర్ దగ్గర్నుంచి యుద్ధం ప్రారంభం కాబోతోందనీ .... ఉన్న పళాన సెంటర్‌కు రావలసిందనీ టెలిగ్రాం వచ్చింది.

దిగాలు పడిన చంద్రమ్మకు ధైర్యం చెప్పాడు. తండ్రికి కళ్ళతోనే వీడ్కోలు

చెప్పాడు. నవ్వుతూ ట్రెయిన్ ఎక్కాడు. మరి తిరిగిరాలేదు!

యుద్ధం ముగిసింది....

చాలామంది మిలిట్రీ ఆఫీసర్లకూ, పైలట్లకూ, నౌకా దళాధిపతులకూ, బ్రతికివున్నవారికీ, చనిపోయినవారికీ .. వారు ప్రదర్శించిన ధైర్యసాహసాలకు గుర్తింపుగా మెడల్స్ అందజేయబడుతున్నాయి .... ఆ రోజంతా చనిపోయిన వీరజవానులకు శ్రద్ధాంజలి సమర్పించే సభలు దేశమంతటా జరుగుతున్నాయి.

ఆ సభలో....

సుధీర్ తన పేరుతో సైనిక కుటుంబాల సహాయార్థం నిధి వసూలుచేస్తానని మొదటి విరాళంగా వెయ్యిరూపాయ లిస్తానని ప్రకటించాడు.

చాలారోజులుగా రఘు, వెంకటరావు ఇలాటి అవకాశంకోసమే కనిపెట్టుకుని వున్నారు. పెద్దపెద్దవాళ్ళంతా ఒకచోట చేరినపుడే తమ పనులు కాస్త వాళ్ళ చెవిని వేయటం, బొననిపించుకోవటం మంచిదని ఇద్దరికీ వుంది.

"ఆరోజు నేను వద్దనబట్టి సరిపోయింది! లేకుంటే ఈనాడు నీగతి ఏమైవుండేది! ఈ సభలో నువ్వూ ఓ కీర్తిశేషుడిగా మిగిలిపోదువు!" అన్నట్లు చూపులు విసురుకున్నాడు వెంకటరావు కొడుకువేపు అప్పుడప్పుడూ.

కండ, గుండె, ఏనాడో చచ్చిన రఘు "బానౌను" అన్నట్లు తలాడిస్తున్నాడు వుండి వుండి—జీవచ్ఛవంలా!

పద్మజారావు నిజంగానే చాలా అలసటగా వుంది! అధ్యక్షోపన్యాసం అయ్యేంత వరకూ....కుర్చీలో వెనక్కు తలవాల్చి రిలాక్స్ అవుతోంది!

విన్నంతా ఆమె చాలా శ్రమపడింది! రోశయ్య, చంద్రమ్మల ఇంటికి స్వయంగా కారులో వెళ్ళింది. ఇద్దరినీ చాలా వివరాలు అడిగింది. వీరాయి పుట్టిన తేదీకాదు కదా, సంవత్సరంకూడా వాళ్ళకి తెలీదన్నారు. ఉజ్జాయింపుగా తనే లెక్కకట్టుకుంది. వాళ్ళిద్దరూ ఏడుస్తూ చనిపోయిన తమ కొడుకును వర్ణిస్తుంటే.... జాగ్రత్తగా అతగాడి ఆకారాన్ని మనసులో గుర్తుంచుకొంది. వీరాయి సెకెండు ఫారం వరకూ చదువుకున్నాడన్నది గుర్తుంచుకొంది... చంద్రమ్మ పేరు.... సైన్యంలో చేరటానికి వెళ్ళేముందు, ఆ తల్లీకొడుకుల సంభాషణా అంతా జాగ్రత్తగా ఏకసంధాగ్రాహిలా మనసులోనే నోట్ చేసుకుంది.

ఇంటికి వచ్చాక .... చరిత్రపుటల్లో మరుగుపడివున్న వీరమాతల పేర్లూ, మరికొన్ని పిట్టకథలూ అన్నీ క్రోడీకరించుకుంది.

రాత్రంతా కూర్చుని చాలా "ఎమోషనల్" అయిన స్పీచ్ తయారు చేసుకుంది. పాయింట్సు నోట్ చేసుకుంది. తెల్లారుఝామున ఓసారి మనసులోనే "రిహార్సల్స్" వేసుకుంటుంటే, మెలకువ

వచ్చిన రావుగారు ఆశ్చర్యంగా భార్యకేసి చూశారు.

"ఇంకా నిద్ర పోలేదూ? పద్మా?" అన్నారు కంగారుగా.

"ఊహూఁ! స్పీచ్ ప్రిపేర్ చేసుకున్నాను" అంది ఆవులిస్తూ....ఒళ్లు విరుచుకుంటూ.

"అబ్బా! ఏదో నాలుగుముక్కలు చెబితే పోయేదానికి ..ఇంతగా హైరాన పడాలా?" అన్నారాయన నిద్రమత్తులోనే....

"ఊహూఁ! నాలుగుముక్కలు యెవరేనా చెబుతారు .... నా స్పీచ్ ఎమోషనల్‌గా, మాబ్‌ను అట్రాక్ట్ చేసేదిగానూ, ఇంప్రెస్ చేసేదిగానూ వుండాలి!...ఇలాటి అవకాశం ఎప్పుడోగానీ రాదు! ప్రెస్ రిపోర్టర్స్‌కూడా చాలామంది వస్తారని విన్నాను!...." అలసట సారిడోలటానికి ఓ కప్పు ఓవల్టిన్ తాగి తెలతెలవారబోతూండగా పడుకుంది.

అంచేతే ఇప్పుడు నిద్ర ముంచుకవస్తోంది. ఈ రెండు గంటలు కాస్త ఓపికపడితే ఇంటికి వెళ్ళి హాయిగా నిద్రపోవాలి అనుకొంటోందామె కళ్లు మూసుకుని....

".. శ్రీమతి పద్మజారావు మాట్లాడుతారు."

అధ్యక్షుని గొంతుక ఖంగుమంది మైక్‌లో. పద్మజారావు మెల్లిగా లేచి మైక్ ముందుకొచ్చింది. ఆమెలో వున్న సహజమైన అలసట....ఆ సన్నివేశంలో ఆమె ముఖంలో శోకరసాన్నికూడా ప్రతిబింబించేలా చేసింది.

"మన వీరాయి .... వీరారావు .... సైన్యంలో చేరిన మరునాడు నా దగ్గరకు వచ్చి "అమ్మగారూ! ఇలా చేరాను" అని చెప్పినప్పుడు నేను భుజం తట్టాను. ఆ బిడ్డ ..ఈ గడ్డమీద పుట్టిన మన ఆ బిడ్డ ఇంతటి వాడౌతాడనీ, దేశాన్ని రక్షించే పవిత్ర కార్యక్రమంలో తను అమరుడౌతాడనీ, ఆనాడు నేను కలలో కూడా అనుకోలేదు! తల్లిగాని నాకే ఈనాడు గుండె పగిలిపోతుంది. మరి తల్లి చంద్రమ్మ ఎలా భరిస్తోందో ఈ రంపపు కోత! అయితే ఆమె వీరమాత! జిజియాబాయిలాటి మహాతల్లి. ఆ తల్లికన్న ఈ బిడ్డ మన జిల్లాకేకాదు, రాష్ట్రానికే ఒక మణిపూస.

"సుధీర్ చేరుతానన్నాడు చేరమన్నాను. తీరా ఆ రాత్రే వాళ్ల నాన్నగారికి సుస్తీగా వున్నట్లు తెలిసి ఫారిన్ వెళ్లాల్సి వచ్చింది! వచ్చాక ప్రజాసేవ చేసితీరాలంటూ పెద్దలు పట్టుపట్టారు. అంచేత మా సుధీర్‌కు "రణధీర్" అయ్యే అవకాశం లేకపోయింది. నాకూ వీరమాత అనిపించుకొనే అర్హత లేకపోయింది.

"ఆ గౌరవం, ఆ అర్హత శ్రీమతి చంద్రమ్మకు దక్కాయి. "జననీ జన్మభూమిశ్చ స్వర్గాదపి గరీయసీ" అన్నారు పెద్దలు. జన్మభూమి ఋణం తీర్చుకున్న

పీరారావు అజరుడు. అమరుడు.''

ఇలా గంగాప్రవాహంలా గంటసేపు సాగిందామె ఉపన్యాసం. మధ్యమధ్యలో పీరారావుతో తన సాన్నిహిత్యం, సంభాషణలు. నిన్నరాత్రి అందంగా ఊహలతో తయారుచేసుకున్నవన్నీ సమయోచితంగా ఉదహరించింది.

జనం చాలా ఇంప్రెస్ అయ్యారు ఆమె ఉపన్యాసంతో. ఆ తర్వాత చాలా మంది పెద్దలు పీరారావును పొగిడారు. చివరగా చంద్రమ్మను వేదికమీ కి పిల్చి వెయ్యిరూపాయల చెక్కు అందించారు.

ఆ రాత్రి .... అర్థరాత్రి .... గాఢాంధకారం ...

సుధీర్, హేమ కౌగిలిలో వెచ్చగా నిద్ర పోతున్నాడు ...

రఘు ...మీనాక్షి .. వెంకటరావు .... విశాలక్షమ్మ .... ఎవరికి వారుగా ... త్వరలో రఘుకు రాబోయే ప్రమోషన్ గురించీ ...మీనాక్షికి రాబోయే ఉద్యోగం గురించీ .... కలలు గంటూ గురకలు కొడుతున్నాడు ...

ఆ చిమ్మ చీకటిలో....ఆ చిన్న పెంకుటింట్లో . రోశయ్య నులక మంచంమీద కాళ్లు కిందకు వేసి కూర్చునివున్నాడు.... అతగాడి కాళ్ళమీద తలపెట్టి చంద్రమ్మ ఏడుస్తోంది. ఆమె వెచ్చటి కన్నీళ్లు అతగాడి మోకాళ్ళ మీద బరువుగా పడుతున్నాయి....అతగాడి రాతిలాటి ఛాతీ కరిగి నీరౌతోంది....

''చంద్రీ! ఈ ఇల్లూ ఆడే కట్టించాడు గదే! మనకడుపున బుట్టి ...మనగుడిసెలో పుటిన మన బిడ్డ ఎంత గొప్పోడై నాడో చూచావూ? పెద్ద పెద్దోల్లంతా ఆణ్ణి ఎట్టా మెచ్చుకున్నారో చూచావూ! ఎంత పున్నెం చేసుకున్నామో! అంత పాపమూ చేసుకున్నాం! మనోడు మనకు దక్కలేదు!'' అన్నాడు రోశయ్య ..

అతగాడి కంఠస్వరం పూడుకు పోయింది ...

చంద్రమ్మ వెక్కిళ్లు పెట్తూ అంది.... ''ఆ పెద్దోల్ల మాటలేమీ నాకర్థం గాలేదు. గానీ .... నా బిడ్డ ... బతికిన నాలుగు రోజులూ... మన ఋణం తీర్చుకున్నాడు. చచ్చాక కూడా . వెయ్యిరూపాయలు.... ఒక్క సంవత్సరం తిండి మనకోసం.... ఇచ్చి పోయాడు .. మన ఋణం తీరేసుకునీ వెళ్ళి పోయాడు !'' ఆమె గుండె ఎగసి ఎగసి పడుతోంది ఆమె మాతృప్రేమ వరదలై పారుతోంది .... దేశం ఏమిటో....దేశభక్తి ఏమిటో ఆమెకీక్షణం లోనూ తెలియవు .... తెలిపిందల్లా .... ఆకలీ... దాని క్రింద కప్పివేయబడి వున్న మాతృ మమత ఈ క్షణంలో ఆకలి పొర తొలిగి .... మమత .... ఒక్కటే దహించి వేస్తోంది ...మరి కొద్ది రోజుల్లో నారాయణ కూడా ఆ కటిక చీకటిలో ఆమె తల విదుల్చు కొంటోంది పిచ్చిదానిలా!

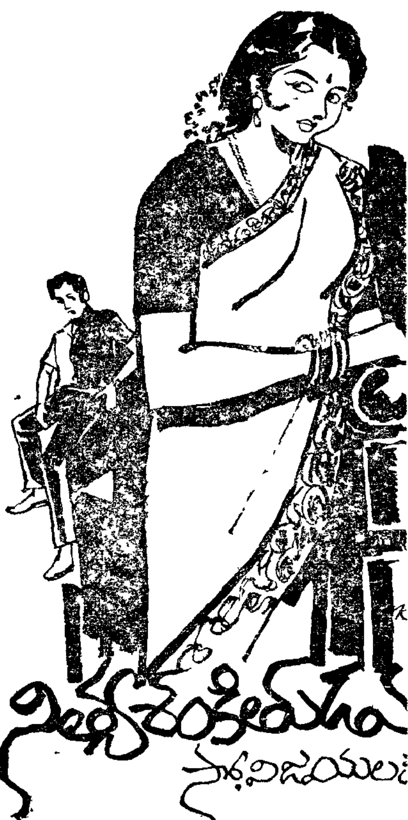
"కంగ్రాలెన్సెస్ సుబ్రావ్ — నువ్వంత సన్నగా వున్నా లావుపాటి అమ్మాయిని పెళ్ళి చేసుకున్నావటగా." సానుభూతి తెలిపారు మిత్రులంతా క్రొత్తగా పెళ్ళయిన సుబ్బారావుకి. అందుకు సుబ్బారావు నోట్లోంచి వూడిపడిన పసిడి పలుకులివి: "నాకేం భయం? మా నాన్నుండ్లా!"

పత్రిక చదువుతూ విరగబడి నవ్వింది సుజాత.

"ఏమండీ! చూడండి. ఈ బిట్టు చదవండి. ఎంత బాగుందో!" నవ్వుతూ అడిగింది భర్తని. శేఖరం తన నీడకు తాను భయపడే వ్యక్తి. నిత్యశంకితుడు అని కూడ చెప్పవచ్చు

బిట్టు చదివాడు. ముఖంలో రంగులు మారాయి సుజాత నవ్వు సూటిగా అతని హృదయానికి తగిలింది. సుజాత తనకా బిట్టు చూపడంలో అర్థమేమిటి? తాను సన్నగా ఉన్నాడనే కదా, నవ్వు వచ్చేందుకేముందిందులో?

కోదండరావు ఒకరోజు చేతికి కట్టు కట్టుకొని వస్తే వాడి గురించి తన ఆఫీసులో రకరకాలుగ చెప్పుకొని పండుగ చేసుకున్నారు 'ఏమైందిరా చేతికి' అని స్నేహితులు అడిగితే 'బెణికింది' అని చెప్పాడు. 'పెళ్లాం మెలిద్రిప్పి ఉంటుంది అయ్యో పాపం!' అన్నారు వాడు లేదు మొర్రో అని మొత్తుకున్నా. వాడి మొర లెవ్వరూ ఆలకించలేదు. కారణం? వాడు సన్నగా ఉంటాడు!

ఒకరోజు తానూ, సుజాత సినిమాకు వెడుతుంటే సుజాత స్నేహితురాలు రాధ కనిపించింది. వాళ్ళిద్దరూ మాట్లాడుకుంటుంటే తాను కొంచెం దూరంలో నిలబడ్డాడు. 'కాస్త చేయిపట్టుకొని నడవ్వే. మీవారు గాలి కెగిరిపోతారు' అని రాధ నవ్వడం గమనించాడు. తనకు ఎక్కడలేని చిన్నతనం అనిపించింది. ఆమె భర్త ఇంజనీరని సుజాత చెబితే బాహాటంగా యీసడించుకున్నాడు. "రోడ్స్ అండ్ బిల్డింగ్స్"లో పని

చేస్తున్నాడు గామోసు రోలరును తెచ్చు కున్నాడు అని వూరుకున్నాడు. అందరూ తనలాగే గంగాళంలా ఉండాలేమో ఆమెకు తాను సన్నగావుంటే పీళ్ళందరికీ ఏమిటో?

వంటింట్లోకి వెళ్ళి పీట వేసుకొని పుస్తకం చదువుకుంటూ కూర్చున్నాడు. కొంచెం సేపటికి సన్నగా అలికిడైంది. అటువైపు చూచాడు. ఒక్క ఉదుటున ఎగిరి దూరంగా పడ్డాడు. ఒక త్రాచు పాము గోడ అంచువెంబడి ప్రాకుతూ వస్తోంది. 'పాము!' అని బిగ్గరగా అరి చాడు గొంతు తడారిపోయింది. సుజాత కంగారుగా పరుగెత్తుకొచ్చింది.

"ఎక్కడ?"

"అదుగో గోడవారన—ఇప్పుడెలా?"

"త్వరగా కఱ్ఱ తీసుకురండి" అనే పరికి. అతని పై ప్రాణం పైనేపోయింది. తీరా తెచ్చాక తనను కొట్టమనదు కదా. తనకసలు పామంటే చచ్చే భయం. చిన్నప్పుడు కల్లో వస్తే కెవ్వున కేకవేసే వాడు. నాయనమ్మ ప్రక్కలో పండేసు కొని సముదాయించేది. మితాయిలు కొనిస్తానని బుజ్జగించేది.

ప్రక్కింటివాళ్ళను పిలుస్తాను. అని బయటికి పరుగెత్తాడు ప్రక్కింటి శంక రావు వచ్చాడు బడితె తీసుకొని. హడా విడిగా బహు ఆర్భాటంతో నాలుగుదెబ్బలు వేశాడు పాము చచ్చి ఊరుకుంది. చచ్చిన పాముచెంత చాంపియన్‌లా నిల్చున్నాడు శంకర్రావు. ఇంతలో శంకర్రావు పతి మణికూడ వచ్చి భర్త పరాక్రమం గురించి ఒక చిన్న ఉపన్యాసం దంచింది. చివరకి సర్వకథా కాలక్షేపం చేస్తూ ఆ పుణ్యదంపతులు నిష్క్రమించారు. చచ్చిన పామును తీసుకుపోయి బయట పారేసి వచ్చాడు శేఖరం.

"పడుకొని చదువుకోలేకపోయారూ. ఇక్కడికెందుకొచ్చారు?" అంది సుజాత అక్కడ పడివున్న పుస్తకం తీస్తూ. ఆ పుస్తకం పైటిలు చదువుకుంది. "హౌ టు అట్టెయిన్ స్ట్రెన్త్!" "మీరు వెళ్ళి పడుకోండి. నేను ఇల్లు శుభ్రంచేసి వచ్చేస్తాను" అంది పుస్తకం అతనిచేతి కిచ్చి. అతను సుజాత తలుపు గడియవేసి వచ్చేవరకు బిక్కుబిక్కుమంటూ కూర్చు న్నాడు.

"సుజా, ఎంత పెద్దపామని!" అన్నాడు ఆమెను మాటల్లోకి దింపి తన భయం పోగొట్టుకోవాలని

సుజాత తడిచేతులు చీరకు తుడుచు కుంటూ "ఇంకా దాన్ని గురించే ఆలో చిస్తున్నారా? పడుకోండి" అని మంద లించింది.

"ఆ పత్రికలోని జోక్స్ గట్టిగా చదువు."

"నాకు నిద్రవస్తోంది మీరే చదువు కోండి" అంటూ పుస్తకం అతని మంచ మ్మీదికి విసిరివేసి గోడవైపుకు తిరిగి పడుకుంది.

నిద్ర పట్టలేదు. భయంగా వుంది. పాము గురించి పదేపదే గుర్తుకువస్తోంది. పాములన్నీ తన మంచంక్రింద పొంచి ఉన్నట్లు అనుభూతి కలుగసాగింది. చివరకి ఎలాగో నిద్రపట్టి భయంకరమైన కల వచ్చింది. అతను ఆఫీసునుంచి వస్తూ (అప్పటికి లాగా చీకటిపడింది) పామును పారేసిన స్థలంలో ల్యాటరీలైటు వేసేసరికి పాము 'బుస్సు'న లేచింది. అంతే పరుగు లంకించుకున్నాడు పాము వెంటబడి తరుముతోంది. అతను ఎటు పరుగెత్తినా అది వదలడంలేదు. "పాము! పాము!" బిగ్గరగా అరిచాడు. మెలకువ వచ్చేసరికి గోడ గడియారం గంటలు కొడుతోంది. అంతా చీకటిగా ఉంది. కిటికీ తలుపులు దబదబ కొట్టుకుంటున్నాయి గాలి 'బుస్సు' మంటూ వీస్తోంది. అసలా పాము పూర్తిగా చచ్చిందో లేదో? కొంపదీసి బ్రతికిందా ప్రక్కింటి శంకర్రావును పిలిపించి కొట్టించినందుకు అది నేరుగా తన మంచమ్మీదికే వచ్చి ముద్దు పెట్టుకుంటుంది. మంచంమీంచి మెల్లిగా క్రింద అడుగుపెట్టాడు. ఒక్క అంగలో సుజాత మంచం చేరుకున్నాడు. మంచం కిర్రుమనేసరికి ఆమెకు మెలకువ వచ్చింది. "కొంచెం ప్రక్కకు జరుగు" అన్నాడు. "అబ్బ! అక్కడే పడుకోకూడదా. ఉక్కగా ఉంది" అంది నిద్రలో.

ఉదయం నిద్రలేవగానే ప్రక్కమీద అర్థాంగి లేదు. తెలతెలవారుతోంది. పక్షులు

కాకులు అరుస్తున్నాయి. అతను లేవాడు. నిద్రమత్తులో ఆలోచించాడు. చెంగున మంచమ్మీంచి క్రిందికి గెంతాడు గట్టిగా. ఒళ్ళు విదిలించి. తలుపు దగ్గరగా వేసి బింగుళ్ళు తీయ నారంభించాడు వినాయకుడికి బింగుళ్ళంటే చాల ఇష్టమట. అందుకే అంత నాగయ్యాగారు శేఖరం ఆ పద్ధతే మొదలెట్టాడు. ఐదునిముషాల్లో వంద దాటించాడు. చెమట ఎరులై పారుతున్నా పట్టుదల వదల దల్చుకోలేదు. బలంగా ఊపిరి పీలుస్తూ రొప్పుతున్నాడు. కూర్చుంటే లేవలేక పోతున్నాడు లేస్తే కూర్చోవడం కష్టమైపోతోంది. ఉత్సాహం ఎంతపనైనా చేయించగలదు. "నూట యిరవై ...నూటయిరవై ఒకటి....నూట యిరవై....రెం...." ఇంతలో శ్రీమతి తలుపు చాటునుంచి ఫక్కున నవ్వి పరువు తీసింది.

అలాగే నిలబడిపోయాడు! సుజాత తలుపు తెరిచి "ఊఁ. కానివ్వండి" అంది నవ్వుతూ. అతను చిన్నబుచ్చుకున్నాడు.

"హౌ టు అట్టెయిన్ స్ట్రెంగ్త్!" అంది అతన్ని మరింత ఉడికిస్తూ. "ఇంకో పదిరోజుల్లో మీరు హెర్క్యులెస్ అయిపోతారు."

"ఊఁ—" అని మూలిగాడు.

"స్నానంచేసి రండి. ఎక్సర్‌సైజెస్ బాత్‌రూమ్‌లోకూడ మొదలెట్టేరు?"

"ఆఁ కాఫీ అయిందా"

"ఈ రోజు మిల్క్ త్రాగండి. కన

"కొండంత గుమ్మడి కత్తి పీటకు లోకువంటార్లే చిట్టీ!"

రత్తు చేశారు కదా.''

బాత్‌రూమ్‌లో జొరబడి తలుపు దభీమని వేసుకున్నాడు.

స్నానం ముగించివచ్చి వంటగదిలో కూర్చున్నాడు ఆలోచిస్తూ. స్టీలుపళ్ళెంలో పాలు తీసుకువచ్చింది.

''వద్దు. నాకు కాఫీ కావాలి.''

''కాఫీ యివ్వను పాలే. ఇష్టమైతే త్రాగండి. లేకపోతే హోటలుకెళ్ళండి''

అతను లేచాడు. గబగబా షర్టు తగిలించుకున్నాడు. ట్రౌజరు వేసుకొని బయలుదేరబోతున్నాడు.

''అయితే పాలు త్రాగరన్నమాట.''

అతను జవాబివ్వలేదు. ''తలుపేసుకో'' అన్నాడు బయటికి వెళ్ళబోతూ.

''ఏమండీ!''

వీధిలో అడుగుపెట్టాడు.

''కాఫీ త్రాగుదురు రండి'' అంటూ తలుపుదగ్గరికి వచ్చింది సుజాత.

గిరుక్కున తిరిగి ఒక్కసారి కోపంగా చూచి వెళ్ళిపోయాడు.

హోటల్లో కాఫీ, టిఫిన్ చేసి (తిని) వచ్చి, టేబిలుమీద ఉన్న తాజా వార్తాపత్రిక చేతికి తీసుకొని కూర్చున్నాడు. సుజాత టిఫిన్ తీసుకొనివచ్చి ప్రతిమాలింది. 'రాక్షసీ!' అని ఛీదరించుకున్నాడు.

''ప్రేయసీ అనడం పోయి రాక్షసీ అంటారేమిటండీ'' అని బుంగమూతి పెట్టి.

అతను ప్లేటు విసిరికొట్టాడు. ఉప్మా చెల్లాచెదరుగా నేలమీద పడింది.

''ఏమైందండీ మీకు?' అంది విస్తుపోతూ. 'వద్దని చెబితే నేనైనా తినేసి ఉందును కదా.'

''తిను, తిను! నాకంటె డబుల్‌గా.''

"చిన్న కత్తికి పెద్దా కాయ....అంటారు కదండీ!"

"ఆసలు మీకు పెట్టకుండా నేనేమైనా తింటున్నానాండీ"

అతను ఉక్రోషం పట్టలేక.

"మరి నన్నెందుకు హోటలుపాలు చేశావు నేనిలా సన్నగావుంటే నువ్వెందుకంత లావున్నావు?"

"ఎంత లావున్నాను?"

"టేపు తెచ్చి కొలవాలా?"

సుజాత కళ్ళలో నీళ్ళు తిరిగాయి. ముఖం ప్రక్కకు త్రిప్పుకుంది.

"ఛీ ఛీ—పెళ్ళి చేసుకునే యిలా అయ్యాను."

సుజాత ఏడుస్తూనే కోపంగా అరిచింది.
"ఇదివరకెలా వుండేవారు?"

ఇదంతా చేసింది ఆ శ్రీహరి గాడు. తన బంధుకులంలో ఒక సన్నాసి "పెళ్ళి చేసుకోరా లావైపోతావు" అని దిక్కుమాలిన సలహాయిచ్చాడు. తాను ససేమిరా అన్నాడు. అందరూ ఆశమాని పెళ్ళి చేశారు. పెళ్ళయి రెండేళ్ళయినా ఒక్క వీసమెత్తు బరువు రాలేదు. రెండంగుళాలు పొడవు ఎదగడం తప్ప.

డాక్టరు సలహా అడిగితే బిల్లుపెంచి తన జేబుకు చిల్లు చేశాడు.

సుజాత వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తోంది.

"ఎందుకిలా ఏడవడం? ఇరుగూ పొరుగు చూస్తే నేనేమో చిన్న బాధలు పెడుతున్నట్లు అనుకోమనా? ఈ ఇంట్లోంచి ఎంత తొందరగా బయట పడితే అంత మంచిది'—బొబ్బలు పెడుతూ వీధిలో పడ్డాడు. సుజాత ఏడ్చి ఏడ్చి కన్నీరు యింకి మామూలు స్థితికి వచ్చింది. ఇల్లంతా పడిన ఉప్మా ప్లేటులోకి ఎత్తి ఇల్లు తుడిచింది.

పదకొండున్నర అవుతోంది. వీధి తలుపు తట్టిన చప్పుడు వినిపించేసరికి

వెళ్లి తలుపు తెరిచింది.

"మీరా! ఆఫీసుకు వెళ్లలేదూ?"

శేఖరం కుంటుతూ యింట్లోకి వచ్చాడు.

"కాలికేమైంది? ఆ కట్టేమిటి?"

"నీ పాతివ్రత్య మహిమ నన్నిలా వెంటాడి కాపాడుతోంది" దారిలో ఆలోచించుకొని వచ్చేడు ఈ డైలాగు.

ఆమెకు నోట మాట రాలేదు.

"ఆసుపత్రికి వెళ్ళారా!"

"ఆఁ ఏదో తమ దయవల్ల"

"నెప్పిగా ఉందా?"

"ఆబ్బే చల్లగా ఉంది"

"చల్లగా ఉంటే ఆఫీసుకు వెళ్ళవచ్చుగా"

"ఏం? నేను యింట్లో ఉంటే నీకు బాగుండదా?"

ఆ తరువాత ఆమె ఏమీ అడుగలేదు. శేఖరానికి తన ఆఫీసు బడుద్దాయిల విషయం బాగా తెలుసు. అసలు ఈ సన్నగా ఉండడమే ఒక శాపం. దానికి తోడు భార్య కాస్త (?)టంగా ఉంటే అందరికీ వేళాకోళం. ఇంక ఆ భార్యా భర్తలగురించి బుర్ర బద్దలుకొట్టుకోవడం వాళ్ళగురించి పరిశోధనలు. ప్రచారాలు వగైరా ఆ ప్రచారాలు చేయందనలు తన ఆఫీసులో సత్తిగాడిద (సత్యంగాడికి) కోనేటిరావుగాడికి ఆ రాత్రి నిద్రపట్టదు. ఇలా కుంటుకుంటూ తాను ఆఫీసుకు వెళితే 'వాడి పెళ్లాం వాడి కాలు త్రొక్కి ఉంటుందనో, లేక యిలాంటిదే ఏదో దుష్ప్రచారం చెయ్యక మానరు. తన గాయం గురించి వ్యంగ్య పరామర్శలు తప్పవు. ఈ పరిస్థితిలో ఆఫీసులో వాళ్ళ కంటబడేటంత ప్రమాద సంఘటన యింకోటి ఉండదు. తాను రోజూ చూస్తున్నాడుగా కోదండరావు అవస్థ. అందుకనే ఒక లీవు లెటరు వ్రాసి పడేశాడు హస్పిటలు నించి వస్తూ తనకు దేవుడిలాగ ఎదురైన తన ఆఫీసు ప్యూను కైలాసం చేతికిచ్చాడు హాజరు పట్టిలో గుచ్చమని ... ఈ కైలాసంగాడుగాని చెప్పడుగదా తనకు కాలికి దెబ్బతగిలిన సంగతి? అరె! తనకా ఆలోచనే తట్ట లేదు! అసలు వాడికి కనిపించకుంటే బాగుణ్ణు. తన యింటిపనిచేసే సుబ్బులు మొగుడి చేతికిచ్చివుంటే సెలవు చీటీ ఆఫీసులో పడేసి వచ్చును. అసలప్పుడు యింత ఆలోచన రాలేదు. ఈ రోజు ఎలా ఉంటుందో ఆఫీసులో?.... అందరూ తన గురించే మాట్లాడుకుంటూ ఉంటారు కోనేటిరావుగాడు పంచె ఎగదీసి ఒళ్ళజోళ్ళలోంచి గుర్తు మిటకరించి, చేతులు త్రిప్పి త్రిప్పి చెబుతుంటాడు అందరికీ తనగురించి . సత్తిగాడుకూడ చాల బిజీగా ఉంటాడు

మంచటిరోజు ఆఫీసుకెళ్ళగానే గుస గుసలు గమనించాడు. సత్తిగాడి పల కరింపు వికటంగా తోచింది. కోనేటిరావు నాలుక బయటపెట్టి ముఖం పైకెత్తి

పశ్చాత్తాపం కళ్ళజోడులోంచి చూచిన చూపులు భరించలేక పోయాడు. తనే మంత చేతకాని వాడయ్యాడు?

సాయంత్రం లోకల్ లైబ్రరీలో 'ఇన్ ఫీరియారిటీ కాంప్లెక్సు' అనే పుస్తకం చూచాడు. ఇంటికి తెచ్చుకొని తెల్లవారుజామువరకు పఠించాడు. 'నౌ యువార్ ఆల్ రైట్' అన్న చివరివాక్యం చదవగానే శేఖరానికి ఏనుగంత శక్తి వచ్చింది.

"మనం సాధారణంగా మన తెలివిలో పది పర్సెంటే ఉపయోగిస్తున్నాము. తొంభై పర్సెంటు వరకు నిరాటంకంగా ఉపయోగించ వచ్చును. అందువల్ల మనం ప్రతిరోజు సాధించే ప్రయోజనాన్ని తొమ్మిదిరెట్లు పెంచుకో వచ్చును. అందుకు చెయ్యవలసిందంతా ఒక్కటే. ప్రతి చిన్నపనిని ఎక్కువ తెలివి తేటలు ఉపయోగపెట్టి (తొంభై పర్సెంటు) ఒక గొప్ప పని చేస్తున్నామని భావించి పూర్తి చెయ్యడమే!" శేఖరానికి పై వాక్యాలు బాగా నచ్చాయి. నిజమే! తాను ఎప్పుడు తెలివి ఉపయోగించాడు గనుక? డిస్క్రిషన్ యీజ్ ది బెటర్ పార్ట్ ఆఫ్ వాలర్! హ్హ హ్హ హ్హ రేపటినుంచి అన్నీ మెదడు ఉపయోగించి చెయ్యాలనుకున్నాడు.

తెల్లవారుజామున ఐదుగంటలకే నిద్ర లేచాడు. స్నానం గీనం ముగించివచ్చి ఈజీచెయిర్ లో కూచున్నాడు ఆలోచిస్తూ. శ్రీమతి తెచ్చిన టిఫిన్ అలాగే ఈజీచెయిర్ లోంచి కదలకుండా తీరిగ్గా ఆరగించి కాఫీ సేవించాడు. రాత్రంతా నిద్ర లేనందు వలన మత్తుగా నిద్ర పట్టింది.

"సుజాతమ్మా" అంటూ వీధిలోంచి ప్రక్కింటి కామాక్షమ్మ కేక వినిపించి మెలకువ వచ్చింది. ప్రొద్దున్నే ఏమి ముంచు కొచ్చిందో ఏమో! సుజాత స్నానం చేస్తోంది.

తానే వెళ్ళి తలుపు తీశాడు. "సుజాత లేదా?" అంది. స్నానంచేస్తోందన్నాడు. ఆవిడకు నాలుగు శేర్లు పాత బియ్యం అరువు కావాలిట. వాళ్ళింట్లో పాత బియ్యం కొరత గురించి ఒకటే వాగుతోంది! ఆ ఏకరువులు వింటూ పరమ యిబ్బంది పడ్డాడు. త్వరగా పంపితే గాని మనస్సు స్థిమితంగా ఉండనిచ్చేట్లు లేదు.

అటకమీద బియ్యమ్మూట ఉంది. క్రిందికి దించడానికి బరువుగా వున్నా. జరజరా క్రిందికి లాగి ప్రక్కకు గెంతాడు. దురదృష్టవశాత్తు అది ఆతని దెబ్బతగిలిన కాలిమీద పడింది. కెవ్వు మన్నాడు.

"జాగ్రత్త నాయనా" అని కామాక్షమ్మ హెచ్చరించింది అంతా అయి పోయాక. అప్పుడే స్నానం పూర్తిచేసి వస్తున్న సుజాత బియ్యమ్మూట పడిన చప్పుడుకు పరుగెత్తు కొచ్చింది. పాదం మంట పుడుతుంటే అతను ముఖం చాటు చేసుకున్నాడు.

"ఇలాంటి పనులు చెయ్యవద్దంటే

వినరు.''

అతనికి తల తీసేసినట్లయింది. ఇలాంటి పనులంటే బరువైన పనులనే కదా దాని అర్థం. తానంత శక్తిలేనివాడా? తన చేతకాని తనాన్ని బాగా వేలెత్తి చూపించిందన్న మాట కామాక్షమ్మ ముందు. ఆవిడ అసలే కొరివి ఇంకో ఐదు నిముషాల్లో తాను బియ్యమ్మూట కాలిమీద వేసుకున్న వృత్తాంతం వీధంతా తెలిసిపోతుంది. పెళ్ళామే! కొంచెమైనా జ్ఞానం ఉండఖ్ఖర్లేదా? ఏది అనాలో ఏది అనకూడదో తెలీదూ? ఎంత పొగరెక్కిందీ! తనంటే అంత అలుసన్న మాట!

సుజాత కామాక్షమ్మకు బియ్యం కొలిచివేసి పంపింది.

''సుజా! యిలారా.'' అని సాదాగా పిలిచాడు. సుజాత దగ్గరికి వచ్చింది. ''ఫెడీ'' మని చెంపమీద వేశాడు. చెంప బూరెలా పొంగింది. ఈ ఆకస్మిక సంఘటనకు ఆమె కళ్ళలోంచి రెండు కన్నీటి బిందువులు రాలాయి.

''పళ్ళు దగ్గర పెట్టుకొని మాటలు రానియ్యి. నాలుక పీకేస్తాను జాగ్రత్త!'' గర్జించాడు.

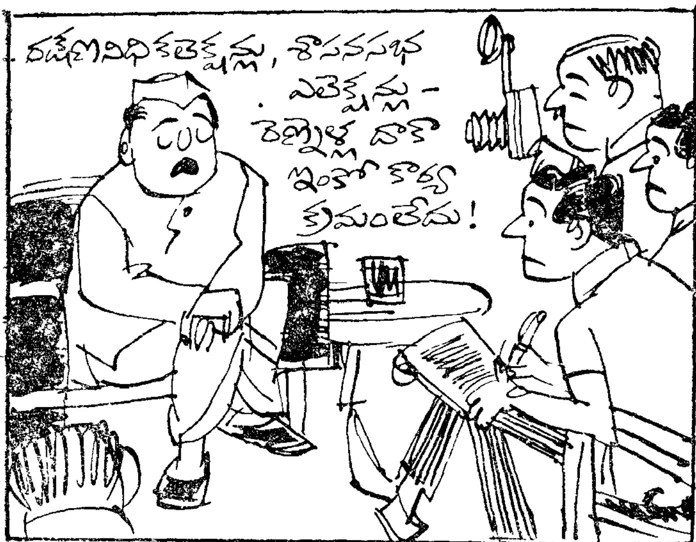
అతని ముఖం చూడలేక ప్రక్క గదిలోకి వెళ్ళిపోయింది.

అక్కడ ఏడ్చుకుంటుంది కాబోలు తిరిగ్గా. ఈ అనుభవం చాల క్రొత్తగా ఉంది. తానెప్పుడూ సుజాతను కొట్టలేదు. అందుకే తనతో అంత చనువుగా మాట్లాడుతుంది. అందుకే తనకేమీ కోపం రాదు.గాని. కామాక్షమ్మ సమక్షంలో....

''తలుపు వేసుకో. నేను పోతున్నా.'' ఆలోచిస్తూ బయలు దేరాడు. ఇలా నాలుగు రోజులు వాయిస్తేగాని యిక నోరెత్తదు, అనుకున్నాడు. అరచెయ్యి ఛిమఛిమా అంటోంది తన ఘనకార్యాన్ని చాటుతూ. ''స్పేర్ ది రాడ్ అండ్ స్పాయిల్ ది వైఫ్'' అనుకున్నాడు.

తలవంచుకొని నడుస్తూ పోతుంటే గాంధీ చౌకు దగ్గర బ్రేకు పడింది. ఎవరో పిలిచినట్లు వినిపించి వెనక్కి తిరిగి చూచాడు. రాధ! తనగురించి కామెంట్ చేసిన తన అర్ధాంగి పరిచయస్తురాలు. కాని తనను పిలిచింది మగ గొంతు. ఆమె ప్రక్కన నిల్చున్నతను దగ్గరికి వచ్చి ''ఏరా శేఖర్! బాగున్నావా? ఎన్నాళ్ళైంది నిన్ను చూచి—'' అని పలకరించాడు. వాడు ఇంటర్‌లో క్లాసుమేటు. అప్పుడు రాధ భర్త అనికూడా పోల్చుకోగలిగాడు. రాధ కొంచెం దూరంలో నిలబడి గమనిస్తోంది. 'ఒరేయ్ శ్రీనివాసులూ! ఇదేమిటి యిలా అయ్యావ్! ఏ రోలరు క్రింద పడ్డావురా. యిలా అప్పడంలా తయారయ్యావ్. అయ్యో. పాపం!'' తడుముకోకుండా బిగ్గరగా అన్నాడు.

''అరవకురా. మా ఆవిడ యిక్కడే

ఉంది.'' మెల్లగాఅని, ''రాధా యిలారా. వీడు నా స్నేహితుడు. ఇది నా భార్య రాధ.'' పరిచయం చేశాడు.

''నమస్కారమండీ.''

''నమస్కారం!'' అన్నాడు ఘాటుగా.

''కానుగాని, నేను నిజంగా సన్నగయ్యానంటావా?'' దౌటులో పడ్డాడు శ్రీనివాసరావు.

''అక్షరాలా. అలా యిలానా. అట్లకర్రక్రింద అప్పచ్చిలా.''

''ఏమోరా నేను నమ్మలేకుండా ఉన్నాను.''

''నువ్వు ఎప్పుడు నమ్మావుగాని — అసలు మనం చదువుకునే రోజుల్లో ఎంత వెయిటు ఉండేవాడివి! నాకు సరిగ్గా జ్ఞాపకం. నూట ఏభై పౌన్లు .... కాదు నూట అరవై! ...ఇప్పుడు చూడు నూట పదికంటె ఒక గురుగింజ తక్కువే ఉంటావుగాని ఎక్కువ ఉండవు''

''అరె! మొన్న రైల్వేస్టేషన్లో చూస్తే నూట పాతిక ఉన్నాను!''

శేఖరం పొట్ట చెక్కలయ్యేలా నవ్వాడు. ''పోయి పోయి ఆ రైల్వే స్టేషన్లోని వాటి మాట నమ్మావా? అవన్నీ చెడిపోయిన మెషీన్లురా బాబూ. ఇంకా చెప్పు, మీ ఆవిడ ఉంటుంది ఒక నూట పాతిక పట్టు నూట ముప్ఫయి. అయామ్ సారీ బ్రదర్. నాకు బాధగా ఉంది. నువ్వు చాల వీక్ అయిపోయావు. అసలు పెళ్ళి కాక ముందు....''

''పోనీలేరా — ఈ మధ్య టైఫాయిడ్ కూడ ఒకటి వచ్చింది — ఇంతకీ నువ్వే

ఫూర్లో ఏం చేస్తున్నావు?''

''ఆఁ ఏదో— చూడీసి—''

''వస్తారా—మా ఆవిడ చీర కావాలని పోరు పెడుతోంది. షాపింగ్‌కి బయలు దేరాము ప్రొద్దున్నే....''

''ఇప్పుడు మన లాంటి వాళ్ళకు మీస్ మీ మిసెస్ లాంటి వాళ్ళకు సరి పోయే చీరలు దొరకడం చాల కష్టంరా. అన్నీ ఆరు గజాలు ఏడు గజాలూను— మీ ఆవిడకు సరిపడే చీరలు స్పెషల్‌గా నేయించుకోవడం ఉత్తమ మేమో!'' నోటి తీట తీర్చుకున్నాడు.

ఆఫీసులో అడుగు పెడ్తూనే కోనేటి రావు ఎదురయ్యేసరికి రక్తం గడ్డకట్టింది. తనను చూచి సకిలించాడు. తొమ్మిదిన్నర యింది. ఇంకా ఎవ్వరూ రాలేదు. కోనేటి రావు కాఫీకి వెళ్ళాడు. చుట్టూ చూసి సత్యం సీటుదగ్గరికి పోయి టేబిలు సొరుగు లాగాడు. అందులో ఆఫీసు ఫైళ్ళు సురక్షితంగా దాచబడి ఉన్నాయి. ''ఇమ్మిడియేట్'' అని ముద్రఉన్న కొన్ని ముఖ్యమైన కాగితాలు అందులోంచి చించి ముక్కలుచేసి మూడవ అంతస్తు కిటికీ లోంచి విసిరి పారేశాడు. తిరిగి అన్నీ యథాతథంగా సర్ది గుట్టుగా తన సీటు లోకి వచ్చి కూర్చున్నాడు. ''ఈ దెబ్బతో పిత్తిగాడి ఆటకట్టు'' అని తృప్తిగా గాలి పీల్చాడు.

పది గంటలయ్యే సరికి సైపు మిషను టకటకలు, కుర్చీల బరబరలు, కాగితాల పరపరలు, వగైరాలతో ఆఫీసు సందడిగా తయారైంది.

పదకొండు గంటలవుతోంది. ప్రక్క సీటులోని కోనేటిరావు ఏదో వెదుకు తూ టేబిలు మీద ప్రతి వస్తువును తడుముతున్నాడు. శేఖరం లేచివెళ్ళి ''ఏమిటండీ వెదుకుతున్నారు?'' అన్నాడు.

''నా కళ్ళజోడు.''

''కళ్ళజోడు లేకపోతే మీకు....''

''చూపు సరిగా ఆనదు.''

''ఎక్కడ పెట్టారు?''

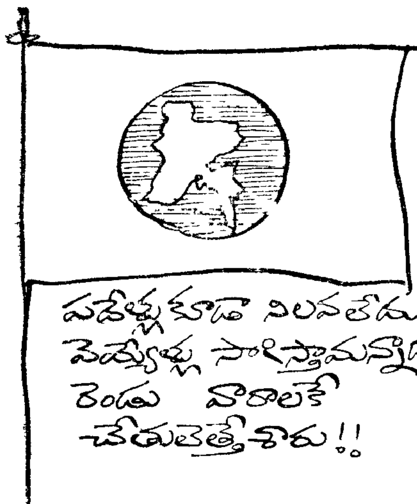
''ఇక్కడే టేబిలుమీద. ఎక్కడో కొంచెం వెదకి పెట్టండి బాబ్బాబు.''

''అలాగే అంత మాత్రానికేనా?'' అని వెదకినట్లు వెదకి ఫైళ్ళ చాటున పడి వున్న కళ్ళజోడు జేబులో పడేసు కున్నాడు. కోనేటిరావు ఏదో గొణుగు తున్నాడు. టేబిలుమీది వస్తువుల్ని చిందర వందర చేస్తూ. శేఖరం మెల్లగా కళ్ళజోడు జేబులోంచి తీసి చెత్తబుట్టలోని కాగితాల అడుగున పడేసినాడు. ఇంక కను క్కోవడం వాడి బ్రహ్మతరం కాదు, అనుకున్నాడు.

''అప్పే కనబడ్డం లేదండీ!'' అన్నాడు ఏమీ ఎరగనట్లు

కొంచెంసేపటికి నలుగురూ మూగారు సహాయ పడ్డానికి. ''ఇంట్లో ఏమైనా మరచి పోయారేమో?''

''లేదు బాబూ, ఇంట్లో మరచిపోతే ఇంతదూర మెలా రాగలను?—అవి లేక

పోతే నాకసలే కళ్ళు కనిపించవు."

"ఈ రోజు ఆఫీసుకు ఇన్స్పెక్షను ఉందికదూ? ఔనౌను. కళ్ళజోడు అవసరమే."

"నువ్వు స్పేరుగా మరో కళ్ళజోడు ఉంచుకొని ఉండవలసింది. దీన్ని వెదకడానికి."

ఇంతలో ప్యూను ఆఫీసరు పిలుస్తున్నాడని కోనేటిరావుకు వర్తమానం తెచ్చాడు. నలుగురు కలిసి చేతులుపట్టుకొని కోనేటిరావును ఆఫీసరు గదిలోకి నడిపించుకు వెళ్ళారు.

ఆఫీసరు విస్మయం చెందాడు. "మీరంతా ఎందుకు వచ్చారు?"

"ఇతనికి దారి చూపడానికి. పాపం! కళ్ళజోడు పోగొట్టుకున్నాడు సార్. ప్రొద్దున్నే ఎవరి ముఖం చూచాడో!"

"చాల్లెండి. మీరంతా వెళ్ళండి."

"మరి తిరుగు ప్రయాణానికి...."

"ప్యూన్నిచ్చి పంపుతాను. వెళ్ళండయ్యా అంటుంటే, వెళ్ళి మీ పనులు చూసుకోండి. పైగా ఈ రోజు ఆఫీసు ఇన్స్పెక్షనాయె."

ఒక్కొక్కరే బయటికి వచ్చి తలుపు ప్రక్కన పొంచి వింటున్నారు.

"ఆఁ ఏమిటయ్యా కోనేట్రావ్! మంత్లీ రిటర్న్స్ సంగతి ఏంచేశావ్?"

"ఉన్నాయి సార్. నా కళ్ళజోడు..."

"నీ కళ్ళజోడు సంగతలా ఉంచు. ముందా రిటర్న్స్ మధ్యాహ్నానికి కంప్లీట్ అయ్యేట్టు చూడు."

"కళ్ళజోడు లేకపోతే ఎలా సార్..."

"క్రొత్తవి తెచ్చుకోవచ్చు లేవయ్యా. ముందా రిటర్న్స్ సంగతి చూడు. వెళ్లు. ఒరేయ్! బసప్పా." కాలింగ్ బెల్ నొక్కాడు.

"అయ్యా" చేతులు కట్టుకొని నిల్చున్నాడు ప్యూను.

"ఇతన్ని తీసుకెళ్ళు."

"రండి" చేయిపట్టుకొని బయటికి తీసుకువచ్చాడు కోనేట్రావును. అందరూ మూగారు.

"చూడన్రా. కళ్ళజోడు లేకపోతే పనెలా చేసేదిరా" అన్నాడు కోనేట్రావు దీనంగా. అందరూ కలిసి కోనేట్రావు తరపున ఒక డెలిగేట్‌ను పంపించారు ఆఫీసరు గదిలోకి.

"సార్! ఆయనకు కళ్ళజోడు పోయినందువల్ల కళ్ళు బాగా కనబడవు. నేనా రిటర్న్స్ పూర్తిచేస్తాను. మధ్యమధ్య నా పనికూడ చూసుకుంటూ ఉంటాను. అతనికి ఒక్కరోజు లీవు గ్రాంట్ చేయండి" అని గొణిగాడు డెలిగేట్.

"ఏదీ అతన్నిలా లోపలికి పంపు" ఆర్డరు జారీచేశాడు ఆఫీసరు.

మళ్ళీ కోనేటిరావు లోపలికి తీసుకు రాబడ్డాడు. ఆఫీసరు తన కళ్ళద్దాలు తీసి కోనేటిరావుకు తగిలించి "ఇవెన్ని?" అన్నాడు మూడు వ్రేళ్ళు ముచ్చటగా చూపుతూ.

"మసగ్గా ఉంది సార్."

ఆఫీసరు లీవు గ్రాంటుచేశాడు.

మిత్రబృందం ఒక మనిషిని తోడిచ్చి కోనేటిరావును రిక్షా ఎక్కించి జాలిగా వీడ్కోలు చెప్పారు.

"వాడికి రోజంతా అంధకార బంధురం" అని నవ్వుకున్నాడు శేఖరం.

ఒంటిగంట అయింది. అందరు లంచ్‌కి వెళ్ళారు. ఇద్దరుముగ్గురు మాత్రం ఉన్నారు. శేఖరం తలవంచుకొని దీర్ఘాలోచనలో మునిగిపోయాడు.

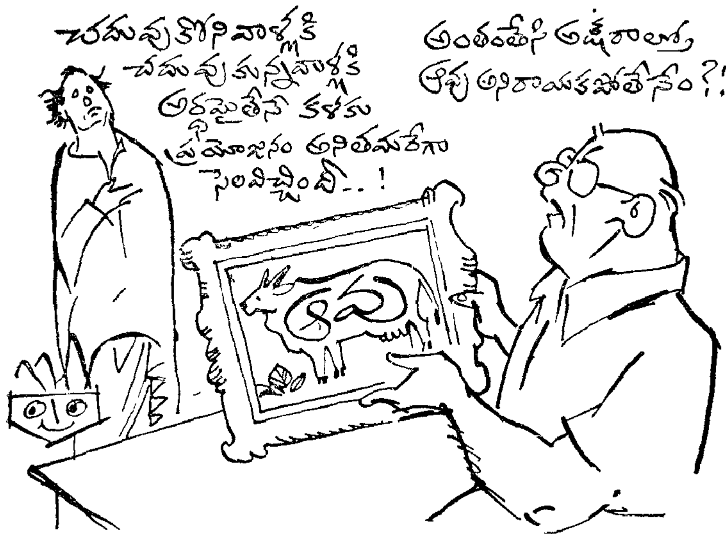
సత్యం ఒక టిఫిన్‌ప్లేటు తీసుకువచ్చి అతని ముందుంచి, 'నాకీ రోజు పది రోజుల ఓ.టీ. వచ్చింది భాయ్! తీసుకో' అన్నాడు. అక్కడున్న ముగ్గురిదగ్గర మూడు ప్లేట్లు అలాగే ఉంచాడు. తరువాత కాఫీకూడ స్వయంగా సర్వుచేశాడు.

శేఖరం స్తబ్ధుడయ్యాడు.

ఆరోజు ఇన్స్పెక్షను కాన్సిల్ అయింది.

సాయంత్రం ఆఫీసర్ వస్తుంటే సత్యం దేనికోసమో వెదుకుతున్నాడు. బహుశా తాను చింపివేసిన కాగితాల కోసమేనేమో! ఎవరో అడిగారు. "ఏమిటండీ వెదుకుతున్నారు? మీ కళ్ళజోడు గాని కనిపించడం లేదా?"

"కాదు. కాగితాలు కనిపించడం లేదు." దీనంగా ఉంది ఆ గొంతు. "కలెక్టరుచేత సంతకాలయిన కాగితాలు ఈ ఫైల్లోనే ఉంచాను. అవి దొరక్క—

పోతే నా కండిషనే బ్యాడ్‌గా ఉంటుంది.''

''అంటే ఉద్యోగం పోతుందనా?''

''అదేమాట ఆఫీసరుగారన్నారు.'' కంఠం వణుకుతూ చెప్పాడు.

శేఖరం బయటికి వచ్చాడు. ఆరోజు జరిగిన సంఘటనలు ఘోస్ట్సులాగ తనను వెంటాడుతుంటే పార్కులోకి వెళ్ళి పచ్చికమీద పడిపోయాడు.

బాగా చీకటి క్రమ్మాక యింటిదారి పట్టాడు. బస్సులు, మోటారుకార్లు జయ్యిన పరుగెడుతున్నాయి. తీక్షణంగా కళ్ళకు కిరణాలు—దూరమౌతున్న వెలుగు.

ఇంటికి చేరుకునేసరికి వాకిట్లో బావమరది ఎదురయ్యాడు.

''ఎప్పుడు వచ్చారు?'' అన్నాడు శేఖరం ముఖాన్ని వికసింపజేసి.

''మధ్యాహ్నం వచ్చాను చెల్లాయిని చూసిపోదామని. మీరెలా వున్నారు? అర్జంటు పని ఉంది. ఎనిమిది గంటల ట్రెయినుకు షోలాపూరు వెళుతున్నాను. ఎక్కువసేపు నిలవనందుకు మరేమీ అనుకోకండి బావగారూ!'' అని వెళ్ళిపోయాడు బావమరది.

''అలా గొంతు కూర్చున్నారేమిటి? స్నానం చేద్దురు రండి'' అని భార్య పిలువగానే లేచి నుంచున్నాడు.

''నాకు ఓపికలేదు. అన్నం పెట్టు'' అన్నాడు బట్టలు మార్చుకుంటూ. విజాని కతని మనసును ఆలోచనలు ఆవరించాయి. ఏ పనిమీద మనసు పోవడం లేదు.

భార్య బలవంతమ్మీద, ఎదురుచెప్పే

ఓపికలేక స్నానంచేశాడు. వరధ్యానంగా భోజనం చేసివచ్చి తలక్రింద చేయి పెట్టుకొని పడుకున్నాడు. రేపు ఏమవు తుంది? సమస్యలు తెచ్చిపెట్టడం సులభం. పర్యవసానం ఊహకుకూడ అందదు. తన మూలంగా ఒక వ్యక్తికి ఉద్యోగం ఊడడం తనెప్పుడూ ఊహించలేదు. చెత్తబుట్టలోని కళ్ళద్దాలు రేపటికి అక్కడే ఉంటాయా?

చల్లనిచెయ్యి తగిలేసరికి ఉలికిపడ్డాడు. సుజాత!

"ఏమిటాలోచిస్తున్నారు?"

"ఏమీలేదు."

కొంచెంసేపు నిశ్శబ్దంగా గడిచింది.

"ఈ వాచీ చూడండి."

"ఎక్కడిది?"

"బాగుందా? మా అన్నయ్యిచ్చాడు. మీకే." అతని చేతికి కట్టింది.

"చాల బాగుంది. నీకే యిచ్చి వుంటాడు. నీవే ఉంచుకో."

"నాకెందుకండీ వంటింట్లో పడివుండే దానికి. ఈ నల్లస్ట్రాపు మీ తెల్లనిచేతికి ఎంతో అందంగా ఉంది" అతని కళ్ల లోకి చూస్తూ అంది.

"సుజా! ఇలా దగ్గరికి రా."

"ఏం?"

"కూర్చో." ఆమె కూర్చుంది.

ఆమె చెంపమీద సున్నితంగా చేయి వేసి నిమిరాడు. అతనికి దుఃఖం ముంచు కొస్తుంది.

"అరరె! ఏడుస్తున్నారే ఏడవకండి. నాకు బాగాలేదు." ఓదార్చబోయింది.

"నేనీరోజు చేసినపనికి నాకు ఒంట్లో జ్వరంగా ఉంది."

"జ్వరమా! అబ్బా! ఒళ్ళంతా వేడిగా ఉందే! టెంపరేచర్ చూడనా?"

"అవసరం లేదు. ఇది మామూలు జ్వరం కాదు."

వింతగా చూచింది అతనివైపు. "మీరు ఎందుకో బాధపడుతున్నారు?"

"నేను నీ జీవితంలోంచి శాశ్వతంగా సెలవు తీసుకోవాలనుకుంటున్నాను. చివరి ప్రార్థన. ఉదయం నేను చేసిన పనికి నన్నొక అమాయకునిగా భావించి క్షమించు."

"పెద్దమాటలే మాట్లాడుతున్నారు. నా జీవితంలోంచి సెలవు తీసుకోవడానికి కారణం?"

"నేను నీకు అర్హుణ్ణి కాను."

"అర్థమైంది. మీ జ్వరానికి నేను ట్రీట్‌మెంటు ఇవ్వగలను" వంగి అతని నుదుట పెదవులతో ఒత్తింది.

"చెంప నొప్పిగాలేదా?" అనుమా నంగా అడిగాడు. అతని పెదవుల్ని ఆమె మృదువైన వ్రేళ్ళు నొక్కాయి.

"మీరేం చేసినా నాకు సంతోషమే. ఈ క్షణంనుంచి నా చెంపమీద మీరేం చెయ్యడానికైనా లైసెన్సు గ్రాంటు చేస్తున్నాను. కావాలంటే యింకొక్కసారి నా చెంపమీద .... వేసి చూడండి" గుసుసూ అతనిమీద వాలిపోయింది.

గాలిదేవరు

క్లార్క్ సన్ అండ్ కంపెనీ ఎయిర్ కండిషండ్ విజిటర్స్ రూమ్‌లో శోషయ్య పరధ్యానంగా ఫార్చ్యూన్ పత్రిక తిరగేస్తూ కూర్చున్నాడు ముందు బల్లమీద ఇంకా మెర్క్యురీ టైమ్, న్యూయార్కర్, బిజినెస్ వీక్, కామర్స్, కేపిటల్ స్టాక్ మార్కెట్ బులిటెన్లూ, ఎయిరిండియా ఇంటర్నేషనల్ ప్రకటన కాగితాలూ కొల్లలుగా పడివున్నాయి. అతని మనసు వాటిమీద లేదు త్వరగా వచ్చిన పని ముగించుకొని వెళ్ళిపోవాలని వుంది.

గత ఆరేడు సంవత్సరాలుగా కాఫీ పంటకి లభిస్తున్న అధికవెలల వల్లనైతేనేం, కంపెనీ అవలంబిస్తున్న ఉత్కృష్ట వ్యవసాయపద్ధతుల వల్లనైతేనేం, సాలిబేటా ఎస్టేటు విపరీతమైన లాభాలు గడించింది. అందుకి తగ్గట్టుగా ఉద్యోగస్తులకి పెద్ద బోనస్ ఇచ్చింది. కాని చిన్న ఉద్యోగులు బోనస్‌తో తృప్తిపడలేదు ఎంతో కాలంగా వాయిదా పడుతున్న సౌకర్యాలు ఈ మంచిరోజుల్ని పురస్కరించుకుని

సి. రామచంద్రరావు

వసతి కల్పించవలసిందిగా కంపెనీకి రాయమని మేనేజరుకి విజ్ఞప్తి చేసుకున్నారు. సోమయ్యకి సానుభూతి కలిగింది. బ్రిటిష్ పరిపాలనలో కాబట్టి వాళ్ళ పరిస్థితి ఎంత హీనంగా వున్నా సరిపోయింది. స్వాతంత్ర్యం వచ్చాంతరవాత కొంత మెరుగేతాని, ఇంకా వాళ్ళకి చెయ్యవలసినవి చాలా వున్నాయి. పాపం. ఎండనక, వాననక రోజస్తమానూ కాఫీ చెట్లల్లో తిరుగాడుతూ వుంటారు. ఇంటికి పోతే రాత్రి ఎలక్ట్రిక్ దీపమయినా వుండదు. చాలామటుకి యిళ్లు కూలిపోతున్నట్టుంటాయి. వర్షాకాలం కప్పంతా కారుతూనే వుంటుంది. వర్షాకాలం అంటే కొండకిందలాగా నాలుగురోజులు ఆగిపోయేది కాదు. నాలుగు మాసాలు ఏకధారగా కుండపోతే. ఇంట్లో సరయిన స్నానలగది వుండదు. ఉన్నా అందులో అన్ని సదుపాయాలూ వుండవు. ఎప్పుడూ చెమ్మగిలి వుంటుంది. కాలకృత్యాలు తీర్చుకోడానికి అంత వర్షంలోనూ చిన్నా, పెద్దా ఇంటి వెనకాల దూరంగా కట్టిన రేకుల చూరుకిందకి పరుగెత్తవలసిందే. కంపెనీ అభివృద్ధికి పాటుపడుతున్న వీళ్లెందుకు ఇంత కష్టపడాలి. అధిక లాభాలు గడిస్తున్నప్పుడు కొంత ఖర్చుచేసి వాళ్ళ సౌఖ్యాల్ని గమనించడం కంపెనీ విధి అనిపించింది సోమయ్యకి.

చిన్న ఉద్యోగుల కష్టాలు వివరించి, ముఖ్యంగా వాళ్ళ యిళ్ళయినా బాగుచేసి నూతన వసతులు కల్పింపమని కంపెనీని కోరేడు సోమయ్య. ఎలెక్ట్రిసిటీ కూడా యిస్తే బాగుంటుందని రాయబోయేడు. మేనేజిమెంటుకీ, తక్కిన చిల్లర ఉద్యోగులకి వుండే వ్యత్యాసం సన్నగిల్లిపోతుందేమోనని భయం వేసింది. తనకీ, తన యిద్దరి అసిస్టెంట్ మేనేజర్లకీ విశాలమైన చక్కని బంగళాలున్నాయి. వాటికి వేరే వేరే జనరేటర్లద్వారా ఎలక్ట్రిసిటీ సరఫరా అవుతుంది. అటువంటి ఆధిక్యత ఉండబట్టేగదా కింద ఉద్యోగులకీ, కూలీలకీ మేనేజిమెంటంటే భయం, భక్తి వున్నాయి. ఈ విభేదాలు తీసిపారేస్తే? సోమయ్యకి అనుకోకుండా చిక్కు సమస్య ఎదురుపడింది. ఈ తేడాలు కృత్రిమంగా కల్పించినవేనా? తాము చూపించే ఠీవీ, అధికారం, కార్యసాధన, ఉద్యోగం అంతస్థువల్ల సంపాదించినవా? ఇప్పుడిప్పుడు చిన్న ఉద్యోగాల్లో చేరుతున్న కొందరు చదువుకున్న యువకులతో తమ స్థానాల్ని నింపితే వాళ్ళుకూడా తమంత చాకచక్యంతో ఎస్టేటు నడపగలరా? మహా ప్రయత్నంమీద ఆలోచనల్ని పరిపరివిధాల పోకుండా అణచిపెట్టుకుని, ఎలక్ట్రిసిటీ ప్రసక్తి ఎత్తకుండా ఉత్తరం ముగించాడు సోమయ్య.

తన ప్రతిపాదనలన్నింటినీ కంపెనీ ఆమోదించినప్పుడు అతని మనస్సు ఆనం

దంతో నిండిపోయింది. కింది ఉద్యోగుల మీద వాత్సల్యం పెల్లుబికింది. వెంటనే ఇంటి కప్పుల్నీ, గోడల్నీ బాగుచెయ్యడానికి ఎస్టేటు కాంట్రాక్టర్ని నియమించాడు. నూతన పద్ధతిలో స్నానాల గదులు కట్టడం, పాత గచ్చుమార్చి మొజయిక్ గచ్చు వెయ్యడం చుట్టుపక్కల ఎవరివల్లా కాదు. బెంగుళూరులో కిల్లిక్ నన్ అండ్ కంపెనీ సేనిటరీ ఫిట్టింగ్స్ లోనూ, మొజయిక్ గచ్చు వెయ్యడం లోనూ పేరు పొందింది వాళ్ళకే ఈ పని పురమాయించడానికి నిశ్చయించుకున్నాడు. కిల్లిక్ నన్ కంపెనీతో బేరసారా లుండవని తెలిసినా మేనేజింగ్ ఏజన్సీలకి తగ్గింపు ధరలు చెప్పవచ్చనే ఆశకొద్దీ వాళ్ళకి రాయడానికి పూనుకున్నాడు. ముప్పైయిళ్ళకి స్నానాల గదులు. ఒక్కొక్క గదికీ, వాష్ బేసిన్, ఫ్లషవుట్, షవర్, నేలకీ గోడలకీ గది ఆరడుగుల ఎత్తువరకూ మొజయిక్ పెంకులూ, ఇవికాక డ్రాయింగ్ రూమ్కీ, భోజనాల గదికీ, మొజయిక్ గచ్చు, ఉత్తరం పూర్తిచేసి చదివిం తరవాత కాని యింత భారీ పని అనిపించలేదతనికి. పెద్ద మొత్తం ఖర్చు చేస్తున్నప్పుడు తనే బెంగుళూరు వెళ్ళి ఎందుకు సంప్రదించకూడదూ? కారు మెకేజీకి తను తీసుకునేది ఏపాటి? రెండు నెలల్నుంచి ఎస్టేటు కదిలి బయటికిపోక విసుగు పుడుతున్నదని భార్య ఒకటే గోల. తను కూడా ఈ మధ్య ఎస్టేటు వ్యవహారాల్లో ఎక్కువగా చిక్కుపడి నలిగిపోయాడు. రెండురోజులు తిరిగివస్తే ఉత్సాహం పుంజుకుని మళ్ళీ బాధ్యతలు నెత్తిమీద వేసుకోడానికి తయారయి రావచ్చుననిపించి బెంగుళూరు వచ్చాడు.

"ఇలా రోజంతా నాలుగ్గోడల మధ్యా కాచుక్కూచుంటూ గడిపేస్తేనేం తేరుకుని ఇంటికి వెళ్ళినట్టే పుస్తకం మడిచి బల్ల మీదకి విసిరికొట్టి. ఒళ్ళు విరుచుకుంటూ అనుకున్నాడు సోమయ్య. ప్యూన్ తలుపు తోసుకుని వచ్చి "మీరు లోపలికి పోవచ్చు" అన్నాడు

సోమయ్య లేచి మేనేజింగ్ డైరెక్టరు గదిలోకి వెళ్ళాడు ఎందో చినప్ప కరచాలనం చేసి అతను కూర్చోడానికి మెత్తని కుర్చీ చూపించాడు. చిన్నప్పది రంగైన విగ్రహం. చక్కని కనుముక్కు తీరు అన్నిటికీమించి మిసమిసలాడుతున్న యౌవనం. 'ఇంత చిన్న వయసులో ఎంత అధికారం చెలాయిస్తున్నాడు' అనుకోకుండా వుండలేకపోయాడు సోమయ్య.

"నేను మీకేం చెయ్యగలను" అన్నాడు చిన్నప్ప. వెరిటీ సియుంద తోపురంగు టైని సర్దుకుంటూ, సోమయ్య వచ్చిన పని వివరించాడు. పెద్ద కాంట్రాక్టు ఇవ్వబోతున్నాడని విన్న చిన్నప్ప అన్నాడు:

"అన్నట్టు అడగడం మర్చిపోయాను. ఏం పుచ్చుకుంటారు?"

"ఏమీ ఒద్దు. థాంక్స్!" అన్నాడు సోమయ్య.

"అదేమిటి. చల్లని కొండల్లో వుండే మీలాంటి అదృష్టవంతులు మా ప్రాంతాల ఎండలు భరించ లేకుండా వుండాలి దాహ మయినా తీరుతుంది బీయర్ పుచ్చుకోండి" అంటూ ఫ్యాన్ కోసం బజ్జర్ నొక్కాడు చిన్నప్ప

సోమయ్య బట్టలు మాత్రం ఎండలు తట్టుకునేందుకు ఉపయోగ పడేలాలేవు. బరువైన ట్వీడ్ సూటు వేసుకున్నాడు. వెడల్పాటి టైని మూడువంతులు వెయిస్ట్ కోటులోకి తోసేశాడు.

"క్షమించాలి. బయట కార్లో నా భార్యని కూర్చోపెట్టి వచ్చాను. సాధ్య మయినంత త్వరగా పని ముగించుకొని వెళితే బాగుంటుంది" అన్నాడు సోమయ్య.

"అయ్యో! ఎందుకావిడ్ని లోపలికి తీసుకురాలేదు? ఇప్పుడయితే నేం పిలుద్దాం" అన్నాడు చిన్నప్ప.

"ఒద్దొద్దు. ఆడవాళ్లు చుట్టుపక్కల చేరితే పని తెమలనట్టే" ఒద్దు పద్దాడు సోమయ్య

"వ్యాపారం వాళ్ళ రంగం కాదు గదా!" లౌక్యంగా నవ్వాడు చిన్నప్ప. లోపలికివచ్చిన ప్యూన్ వైపు తిరిగి అన్నాడు "ఆళ్వాగారిని ఇక్కడికి రమ్మను"

"మేనేజరు ఆఫీసులో లేనట్టున్నారు" అన్నాడు సోమయ్య.

"ఆఁ. మర్చిపోయాను. ఆళ్వా ఎయిర్‌పోర్ట్‌కి వెళ్ళాడు. అతని అసిస్టెంటుని పిలుస్తాను"

చిన్నప్ప ఇంటర్ కమ్యూనికేషన్ ఫోన్ అంది పుచ్చుకున్నాడు.

"ఆయన కూడా లేరనుకుంటా. వాళ్ళు లేరని నన్ను మీ దగ్గిరకి తీసుకొచ్చారు" అన్నాడు సోమయ్య.

"గోపీనాథ్ కూడా వెళ్ళాడన్నమాట. మా ఎరువుల డిపార్ట్‌మెంట్ మేనేజర్ అమెరికానుంచి ఈరోజు నాలుగుగంటల విమానంలో వస్తున్నారు" ఆఫీసర్లు లేక పోడానికి కారణం చెప్పాడు చిన్నప్ప.

"వివరాలు నాకు చెప్పండి. రాసుకుని ఆళ్వా కిస్తాను" అన్నాడు మళ్ళీ.

"నేను కొలతలు తీసుకురాలేదు. మీ ఆఫీసు నుంచి ఎవ్వరైనా వచ్చి చూడ్డానికి వీలుండదా?" అన్నాడు సోమయ్య.

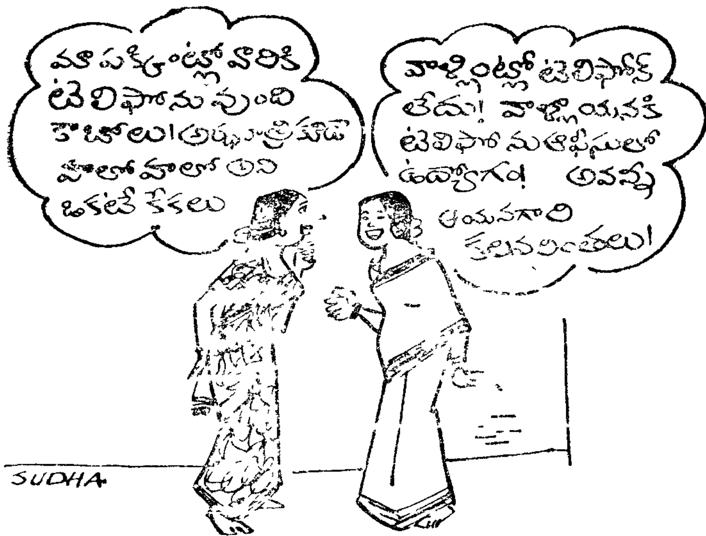
"ఓ, దానికేం" చిన్నప్ప అన్నాడు. "మీ ఎస్టేటు ఎక్కడన్నారు?"

"మిర్కారాకి పదిమైళ్ళ దూరంలో మేంగళూర్ రోడ్డుమీద"

చిన్నప్ప మెమో పేడ్ మీద రాసుకున్నాడు

"నా మతిమరుపు క్షమించాలి. ఎస్టేటు పేరు?" చిన్నప్ప అడుగుతూనే సోమయ్య

యువ

పంపించిన విజిటింగ్ కార్డుకోసం బల్లమీద వెదికాడు

"సారీ బేటా ఎస్టేటు" అన్నాడు సోమయ్య

"సారీ బేటా... ఎక్కడో విన్నట్టు జ్ఞాపకం" కళ్లు చికిలించి, శబ్దాన్ని అరికట్టడానికి గది గోడల కతికిన థెర్మాకోల్ లోపలికి చూస్తూ ఆలోచనలో మునిగిపోయాడు చిన్నప్ప.

'తప్పకుండా విని వుంటారు. ఈ మధ్య షేర్స్ మంచి ధరలో వున్నాయి. ఎస్టేటంతా ఎరబికా కాఫీయే ..."

ఉత్సాహంగా చెప్పుకు పోతున్నాడు సోమయ్య

"మెంగిల్స్ బ్రదర్స్ ఎస్టేటుకదా" అడిగాడు సోమయ్య.

"వాళ్ళెప్పుడో అమ్మేశారు. గ్రీన్ వుడ్స్ కంపెని ఇప్పుడు మేనేజింగ్ ఏజెంట్స్."

"అదే ఎస్టేటన్నమాట."

సోమయ్యకి అతని మాటలు బోధపడలేదు.

"ఏమిటి?" అన్నాడు.

"గాళిదేవరు వెలిసింది మీ ఎస్టేట్లోనే నన్నమాట"

"ఔను"

"ఐతే వేరే మనుషులెందుకు. నేనే వస్తాను."

చిన్నప్ప మొహం వికసించింది.

తప్పకుండా రండి" ఆహ్వానించి సోమయ్య అన్నాడు.

"గాళిదేవరు మీద మీకు గురి

ఉన్నట్టుంది."

"కావలసినంత వుంది." చిరునవ్వాడు సోమయ్య. ఇన్ని మైళ్ళ దూరంలో వున్నవాళ్ళకి కూడా గాళిదేవర మహిమ పాకినందుకు సోమయ్యకి ఆశ్చర్యం వేసింది. తమ ఎస్టేటులోనే వెలిసినందుకు కొంత తృప్తి, గర్వం కూడా కలిగాయి. టీటయిముకి అనుకున్న ప్రకారం భార్యని స్నేహితురాలి ఇంటికి తీసుకు వెళ్ళకపోతే జరిగే రాద్ధాంతాన్ని తలచుకుని, ఎంత ఉబలాటంగా వున్నా గాళిదేవర ప్రశంసకి పూనుకోకుండా వ్యవహారం ముగించుకుని అక్కణ్ణుంచి బయటపడ్డాడు

* *

"ఇక్కణ్ణుంచి జీప్ పోదు సార్!" అన్నాడు డ్రైవరు.

"ఐతే ఆపు" ఆజ్ఞాపించాడు సోమయ్య.

ఎస్టేటు జీపు కూలీల లైన్ల ముందు ఆగింది. పిల్లలు దాన్ని చుట్టు ముట్టేశారు. డ్రైవరు బొమ్మని కసురుతున్నాడు. సోమయ్య, చిన్నప్ప. అతని పరివారం పెద్దమనుగ్గుడు జీపులోనుంచి కిందికి దూకారు. దూరంగా పోయి నుంచున్న పిల్లలకి దిష్టి వేసుకున్న రంగురంగుల బొమ్మలచొక్కా వినోదంగావుంది కిలకిలానవ్వుతున్నారు ఇళ్ళల్లోంచి కొందరు కూలీలు వచ్చి సోమయ్యకి సలాం చేశారు

"అడుగో, మాంకూ ఇక్కడే వున్నాడు" అన్నాడు సోమయ్య. మాంకూ పళ్ళికిలిస్తూ ముందుకు వచ్చి చేతులు కట్టుకుని నుంచున్నాడు మొహం ముడతలు పడిపోయింది తెల్లటి వెంట్రుకలు కావిరంగు తలగుడ్డ కిందనుంచీ అక్కడక్కడా బయటికి కనిపిస్తున్నాయి. మోకాళ్ళ కిందకి జీరాడుతున్న అడ్డపంచె రంగు తెలియనంతగా మాసిపోయింది.

"ఇక్కడేం చేస్తున్నావ్? దొంగసారా కాస్తున్నావా, బద్మాష్!" అన్నాడు సోమయ్య.

"రామరామ దొర పాదాలంటి సెబతా. ఆ పేల దొర కూకిలేపినే కలుచీ మళ్ళీ ఆ యెదవ పనికాడి కెల్లనేదు"

సోమయ్య పాదాలు ముట్టుకోడానికి ఒంగాడు మాంకూ. మేకులు కొట్టిన బూట్లు కాళ్ళు మూరంగా జరిపి వారించాడు సోమయ్య

"దొంగ సిదవ అన్నీ అబదాలే" నవ్వి అన్నాడు "సరేరా, కూడా రా. ఈ పెద్దమనుషుల్ని గుడి దగ్గరికి తీసుకెళ్దాం"

"సిత్తం"

చిన్నప్ప వైపు తిరిగి సోమయ్య చెప్పాడు. "గాళిదేవరు హడావిడంతా

పీడిదే. గుడి దగ్గరే పడుంటాడు. పూజల్లోనూ, జాతరల్లోనూ చూడాలి పీడి ప్రతాపం.''

''ఎస్టేట్లో పనిచెయ్యడం లేదా?'' అడిగాడు చిన్నప్ప.

''వాడి మొహం పవి. ఈ ఎస్టేటు వేసినప్పణ్ణుంచి ఇక్కడున్నట్టున్నాడు. ఒక్కరోజయినా పని చేసేడంటే నాకు నమ్మకం లేదు.''

''ఒయినయిపోయింది గందా!'' మాంకూ పేలాడుతున్న చేతి కండరాల్ని తడిమి చూసుకుంటూ అన్నాడు

''బాగా వున్నపుడు మహా పని చేసినట్టు'' అన్నాడు సోమయ్య

''సెయ్యకుంటానే తోటంత ఉద్దినోకొచి నాది కావాసు'' చేతులు తిప్పాడు మాంకూ.

చిన్నప్ప నవ్వాడు. మాంకూ అతని వైపు తిరిగి అడిగాడు.

''ఏ యెలకి దొర వెళ్లిడీ''

''రాస్కెల్. ఇప్పుడే'' అన్నాడు సోమయ్య. ''ఎందుకొచ్చే ననుకుంటున్నావ్ యింతదూరం. నిన్ను చూట్టానికా?''

సోమయ్య తిట్లు మాంకూని బాధపెట్టి నట్లు లేదు. నవ్వేడు.

''దొర్లు సేతుల్లో ఏటది ఏసుకురాలేదేటా అని అడిగేను''

''ఏవిట్రా తీసుకొచ్చేదీ?'' అరిచాడు సోమయ్య.

''దేవారుకాడికి నెయివేద్దెం నేకంటా యెల్లటవా దొరా'' బుర్ర గోక్కుంటూ నేలమాపులు చూశాడు మాంకూ. ''పెద్ద దొరోల్లని ఎంచేసుకొత్తే వో యేట పోతేనా ఎయ్యొద్దేటిది?''

''ఏడిశావ్, తొరగా రా'' అన్నాడు సోమయ్య.

''ఇదో ఒచ్చేత్తాను'' మాంకూ ఇళ్ళల్లోకి పరిగెత్తి మూడు కోడిపెట్టలు తీసుకొచ్చాడు.

''ఎంత డబ్బోసినా యియ్యనని కూసున్నారు. కాల్లట్టుకు బెతిమాలాను.''

''ఛా, ఛా, దొంగ వెధవా! నేనొచ్చినా బుద్ధులు మాత్రం మార్లేను'' అన్నాడు సోమయ్య

చిన్నప్ప కిలగజేసుకొని అడిగాడు.

''ఎంతకి బేరమాడేవ్?'

''పడేనురూపాయ లిప్పించీసేయండి'' అన్నాడు మాంకూ.

''ఈ కోళ్ళని గాళిదేవరుకి నన్ను సమర్పించమయ్యండి'' సోమయ్యతో అన్నాడు చిన్నప్ప. జేబులోనుంచి డబ్బు తీసి, పదిహేను రూపాయలు లెక్కపెట్టి మాంకూ కిచ్చాడు తలపాగా మడతల్లో నోట్లు దాచుకుంటూ మాంకూ అడిగాడు.

''ఈ పెల్ని మనం తీసికెల్దాం? పొద్దు తొందరపడి పోతావుండాది. పూజి సేయిచ్చేతలికి టయిమవుద్ది ఏం జనాకా

చ్చి నే పట్టించుకెళ్లి దేవారు కిత్తాను.''

సోమయ్య మాంకూని మళ్ళీ తిట్ట బోయాడు.

''అది మంచిదే'' అన్నాడు చిన్నప్ప. ''ముసలాడు ఆ బరువుకూడా యిప్పు డెక్కడ మోసుకురాగలడు!' మాంకూ నవ్వుతూ కోళ్ళని యిళ్లల్లో ఒదిలేసి చేత కత్తి పట్టుకుని వచ్చాడు.

ముందు మాంకూ. వెనక సోమయ్యా. చిన్నప్పా. అతని బృందం కూలీల యిళ్ల పక్కనుంచి కొండ లోయలోకి పోతున్న కాలిబాటలో నడక సాగించారు. కాఫీ చెట్లు రెండువైపులా దట్టంగా మనిషెత్తున పెరిగివున్నాయి. చెట్లనిండా కాఫీపిందెలు. వాటి బరువుకి కొమ్మలు ఒరిగి నేలని తాకుతున్నాయి. కొన్ని బాట కడ్డం పడ్డాయి. వాటిని ఎత్తిపట్టుకుని వెనక వాళ్ళకి దారి చేస్తున్నాడు మాంకూ. అక్కడక్కడ ముళ్ళచెట్లని నరికి దూరంగా పారేస్తున్నాడు. నున్నటి జారుడుబాటలో అతికష్టంమీద పడకుండా నడుస్తున్న చిన్నప్పని ముసలివాడి దేహదార్ఢ్యం ఆశ్చర్యపరిచింది. మేనేజింగ్ డైరెక్టరే వెళుతున్నప్పుడు మారు మాట్లాడలేక వెనక వున్న పట్నం మనుషులు నెమ్మదిగా అడుగుతీసి అడుగేస్తున్నారు వాళ్లు తొడుక్కున్న తెల్లచొక్కాలూ. పేంట్లూ. పసుపూ. జిడ్డూ పులుముకున్నాయి ఆఫీసుకి వేసుకునే సున్నితమైన జోళ్ళమీద మందంగా బురద అంటిపెట్టుకుని వుంది. వాళ్ళ పరిస్థితి చూస్తే సోమయ్యకి నవ్వాగ లేదు.

''ఇప్పుడీ బాట యిలా వుంది కానీ. వేసంకాలంలో ట్రంక్‌రోడ్‌లాగా వుంటుంది'' అన్నాడు. అతను ఖాకీ చొక్కా, నిక్కరూ వేసుకొని, నెత్తిమీద టోపీ పెట్టుకుని ఎస్టేటు దుస్తుల్లో సుఖంగా వున్నాడు.

''అదేటి సాపెత్తం దొరా. ఆ దారే యేరు ఏనకి యేటా జనం ఒత్తారుగందా అంతలక్క సుబ్బరం యిప్పుడెట్టా ఒత్తాదీ?'' అన్నాడు మాంకూ.

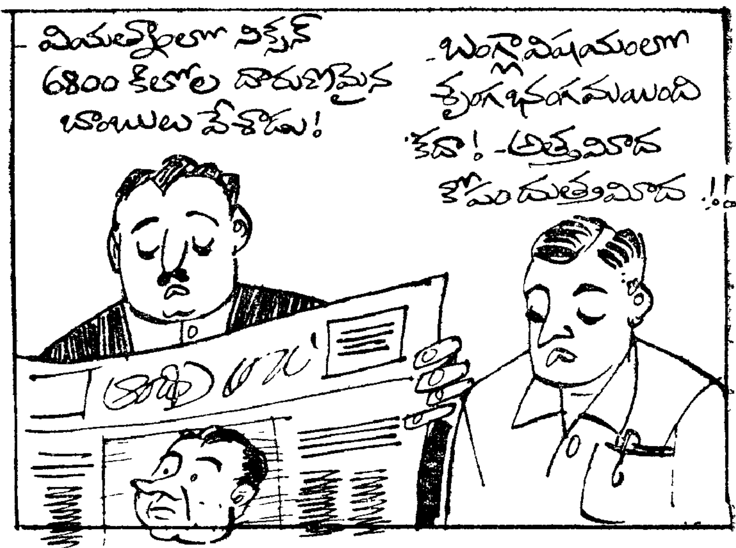
''వేసంకాలంలో ఏమిటి విశేషం?'' అడిగాడు చిన్నప్ప.

'అప్పుడు గాళిదేవర జాతర జరుగుతుంది' అన్నాడు సోమయ్య.

''ఎండ కాత్తంటే సరిపోద్ది కాని వానల్లో ఎవురొత్తారు దొరా!'' మాంకూ అన్నాడు. ''సలికాలం మాత్తరం రాటాని కవుద్దేటి?''

''అహఁ, అలాకాదు. కాఫీ పూతకి ముందు వర్షాలకోసం దేవర్ని ప్రార్థించ డానికి ఒస్తారు'' అన్నాడు సోమయ్య.

మార్చి ఏప్రిల్ మాసాల్లో అనుకూల మైన వర్షాలు పడితేనే కాని కాఫీచెట్లు పూత పట్టవు. ఆ ఒక్క పూతమీద సంవత్సరం పంట ఆధారపడి వుంటుంది. ఒక్కొక్కప్పుడు వర్షాలు ఆలస్యమౌతూ

వుంటాయి. అప్పుడు పంట దెబ్బ తింటుంది ఎప్పుడయినా పడకపోవ[illegible] కూడా కద్దు. ఆ యేడాదికి పంటమీద ఆశ ఒదులుకోవాలసిందే. ఈ అవాంతరాల నుంచి తప్పించమని కూర్గు ప్రజలు దేవర్ని కొలుస్తారు. జాతర జరుపుతారు. గాళిదేవరు గాలిదేవత. వర్షం దేవత. పెనుగాలుల్తో ఋతుపవనాల్ని లాక్కొచ్చి సకాలంలో వర్షాలు కురిపించే ఆప్త బంధువు. అయిదారు ఎకరాల కాఫీ తోట ఉన్న సామాన్యుడికైనా, అయిదారువేల ఎకరాల్ని కనిపెడుతున్న కంపెనీ మేనేజర్లకైనా గాళిదేవరు దయా, సహాయం అవసరం. అందుకే జాతి, మత, విచక్షణా, అంతస్థుల భేదాలూ పాటించకుండా అందరూ ఈ ఉత్సవంలో పాల్గొంటారు.

"అంత మగాత్తెం వుండమట్టే గుర్రాల్దొర ఈ దారి ఊరోళ్లందరికీ ఒదిలిందు" అన్నాడు మాంకూ.

"గుర్రాల్దొరంటే మేంగిల్స్" చిన్నప్పతో చెప్పాడు సోమయ్య.

"ఆఁ, మంగిలీసుదొరే. మా కండీసను మడిపి, గుర్రవెక్కి సొవారీ సేత్తే గెలిసీవోడీ బూపెంచకంలో నేడనీవోరు. పులియేటకెత్తే కత్తీ, తుపాకీ అక్కర్నేదు" అన్నాడు మాంకూ.

"అందుకే యింటికి పడఁగుమ్ముకున్నాడు" అన్నాడు సోమయ్య.

"పోన్నేదొరా. ఆ మారాజా వెళ్లిపోటవే నెయ్యం. దొరసానమ్మకి యీ వోనలూ, ఒరదలూ పట్టయి కావు. సీవగడ్డనే వుంటా ఒక్కొఁతలికి ఒచ్చిపోతా

వుండీవోరు'' అన్నాడు మాంకూ.

''అప్పుడీ తోట అమ్మకుండానేవుంటే కాఫీ తెస్తున్న దొరలకి కుబేరుడై పోయే వాడు'' అన్నాడు సోమయ్య.

''ఎదవ డబ్బు. ఆరికున్నాది సాల్దేటి?''

కాలిబాట వాళ్ళని చదునైన ప్రదేశంలో పెద్ద వృక్షం కిందకి తీసుకొచ్చింది. చెట్టుకింద మూడడుగుల ఎత్తున రాతి ముక్కలూ, మట్టీ కలిపి దిమ్మ వేసి వుంది. దానిమీద చతురస్రాలుగా నలగగొట్టిన తెల్లరాళ్ళతో కట్టిన చిన్న యినప్పెట్టె లాంటి చీకటిగది. లోపల విగ్రహం రూపురేఖలు చెక్కని ఒక రాయి. దాని పక్కన త్రిశూలం. రాతిమీద పెద్ద నిడుపాటి ఎర్రని కుంకుంబొట్టు.

''సెప్పులిడిసేసి దేవోరుకి దన్నమెట్టుకోండి'' అన్నాడు మాంకూ. చుట్టుపక్కల మొలిచిన బంతిచెట్లనుంచి పువ్వులు తెంపుకువచ్చి తలొకటీ పంచి పెట్టాడు.

''ఇప్పు డియ్యోట్టండి. ఆనాకా దొర్ల పేరు సెప్పి కోడిపెట్టబ్నేత్తా'' అన్నాడు. అంత దగ్గిరగా మాట్లాడుతోంటే మాంకూ నోట్లోనుంచి సారా వాసన గుప్పుమని కొట్టింది.

''ఇదేనా గాళిదేవరు గుడి?'' అప్పటి వరకూ నోరు మెదపని తెల్లబట్ట మనుమల్లో ఒకతను ఆశ్చర్యంగా అడిగాడు.

''ఇదే. నమ్మకం లేకుండా వున్నారా? పట్నాల్లో గుళ్ళలాంటి పెద్ద కట్టడాల్ని ఊహించుకున్నట్టున్నారు'' నవ్వాడు సోమయ్య.

''సిన్ని గుడి గందా అని ఎగతాళి సెయ్యబోకంసహో. మరిగంటే దేవోరిక్కాను కొచ్చెనా మగాత్తెం సూసగల్దురు'' అన్నాడు మాంకూ.

''ఎవరేమన్నార్రా?''

సోమయ్యకి తన మాటల్లో ఎక్కడైనా అపరాధం స్ఫురించిందేమోనని భయం వేసింది.

''ఆశ్రయిస్తే ఎంత దయగా వరాలిచ్చినా, ఆగ్రహం వస్తే అంతకి రెట్టింపు పట్టుదలా వుంది గాళిదేవరుకి'' అన్నాడు తక్కినవాళ్ళవైపు తిరిగి. అతనికి మేంగిల్స్ పడ్డ కష్టాలు జ్ఞాపకం వచ్చాయి. వాటిగురించి మాట్లాడకుండా వుండలేక పోయాడు.

మేంగిల్స్ కట్టించిన పెద్ద బంగళా పూర్తవొస్తున్న రోజులు. అంతవరకూ ఆతను శిధిలమైపోతున్న పాత యింట్లోనే వుండేవాడు. అసలు మేంగిల్స్ బ్రదర్స్ కొన్నప్పుడు ఎస్టేటు మంచిస్థితిలో లేదు. కాఫీమొక్కలూ తిండి మొహం ఎరగనట్టు ఒడిలిపోయి వుండేవి. వాటిని సంస్కరించి కొంత డబ్బు చేసుకొనేవరకూ మేంగిల్స్ భార్యాపిల్లల్ని ఇంగ్లండులో తన అన్నదగ్గర విడిచిపెట్టేడు. వాళ్ళని ఆశ్చర్యపరిచేటంత పెద్ద బంగళా కట్టిగాని

ఎస్టేట్లో వుంచననేవారు. చివరికి బంగళా కట్టగలిగాడు కాని, దాని భోగం అనుభ వించలేకపోయాడు. ఆ బంగళాలో వంట గదినుంచి వాడిన నీళ్ళు పోడానికి కట్టిన సిమ్మెంటు కాలువ గాళిదేవరు విగ్రహం పక్కగా పోయేది అది దేవరుకి అపచార మని, వంటగదిని మార్చమనీ కూలీజనం మేంగిల్స్‌ని ప్రాధేయపడ్డారు. అతను నవ్వి వాళ్ళని పొమ్మని కసిరాడు. దేవరు కాగ్రహం కలుగుతుందనీ, అప్పుడు కీడు మూడడం తప్పదనీ హెచ్చరించారు. మేంగిల్స్ లెక్కచెయ్యలేదు. మూఢ నమ్మకాలని విసుక్కున్నాడు. పైగా అను కున్న రోజుకి ముందే వెయ్యదల్చుకున్న కుర్చీలూ, బల్లలూ ఇతర సామాన్లతో యిల్లు నిండకముందే కొత్త బంగళాకి మారాడు. ఆరోజునుంచీ అతని కష్టాలు మొదలయ్యాయి. గుర్రపుస్వారీకి వెళ్లిన వాడు చెయ్యి విరక్కొట్టుకుని వచ్చాడు. తరవాత తరవాత అతను తాగుతున్న గ్లాసులు మాయమయ్యేవి. ప్లేట్లల్లో భోజనం బదులు రాళ్ళు కనిపించేవి. తలుపులు జాగ్రత్తగా బిగించిన గరాజ్‌లో కారు రాత్రిళ్లు స్టార్టయి, హారన్ మోగడం ప్రారంభించేవి. ఇటువంటివే యింకా లెక్కలేనన్ని. గాళిదేవరు విదర్శాలని అందరూ పోరుపెట్టారు. మేంగిల్స్ భయ పడ్డాడు. కాని తొందరగా లొంగలేదు. ఇల్లు మారిన పదవరోజున తన చిన్న కొడుకు హఠాత్తుగా చచ్చిపోయాడని ఇంగ్లండునుంచి కేబుల్ వచ్చినప్పుడు మాత్రం అతని ధైర్యం సడలిపోయింది. దానికితోడు ఆ యేడాది సకాలంలో వర్షం పడక కాఫీచెట్లు సరిగ్గా పూత పుయ్య లేదు. వెంటనే ఎస్టేటు బేరానికి పెట్టి పాత యింట్లోకి మారిపోయాడు.

"ఏటి సేత్తాం, రాతట్టాగుంచే, ఆ యేల ఒచ్చేతలికి బుద్ధి అట్టా సేయిస్తది. దరమరాజంటి పెబువులికి పెడసరం బుద్ధి పుడతాదని కల గంతామా," అన్నాడు మాంకూ.

"గుడి కట్టమని పురమాయించేడని మేంగిల్స్‌మీద వీడికంత అభిమానం" మాంకూవైపు తిరిగి అన్నాడు సోమయ్య.

"దాంట్లో ఏమాత్రం మిగిల్చేవురా?"

"దొర్లు పరాసికా లాడతన్నారు" అన్నాడు మాంకూ.

"ఈ గుడి నువ్వు కట్టేవా?" చిన్నప్ప అడిగాడు.

"ఔను దొరా. తప్పుసేసిండని పిచ్చికి గుడి లేపిండు గుర్రాల్దొర. నన్ను మాత్తానికి వుండమనిండు కాని దబ్బయిపోనాది. నాదీ కాంతో, కూంతో అద్దాది" అన్నాడు మాంకూ. సోమయ్య నవ్వాడు.

"మేంగిల్స్ ఒదిలేసిన బంగళాకి వెళ్ళడానికి ఇక్కణ్ణుంచి దారుందా?" సోమయ్యని చిన్నప్ప అడిగాడు.

"ఏరా," మాంకూ వైపు చూశాడు

సోమయ్య.

"అదేటి దొరా, యీ పెద్దెనకాల గుట్టమీదున్నాది. అదిగదే బంగలా. కొట్టిన దారేటీ నేదు"

"పోగలమా?" అన్నాడు చిన్నప్ప.

అందరూ బంగళాకి బయల్దేరారు. చిన్న గుట్టమీద విశాలమైన భాగం చదును చేసి వుంది. ముళ్ళ తుప్పలూ, అడివి మొక్కలూ ఇంటిచుట్టూ దట్టంగా పెరిగి వున్నాయి. ఇంటి తలుపులు ఎవరో పీకేసినట్టున్నారు. గుమ్మాలు సగంపైగా చెదలు తినేసో, ఊడిపోయో వున్నాయి. అక్కడక్కడా కిటికీలకు ఒక్కొక్క గాజు పెంకు వేలాడుతూంది కప్పు మీద మచ్చుకైనా ఒక్క పెంకులేదు.

"పెంకులన్నీ మాంకూ పట్టుకుపోయి వుంటాడు" అన్నాడు సోమయ్య.

"అమ్మో, యీ బంగలా సరుకు అంటుకోటవే?" అన్నాడు మాంకూ.

"నీ యింటికి పెంకులూ, కలపా ఎక్కణ్ణుంచి వచ్చినయ్యిరా?" మాంకూ ఇంటివైపు చూపించాడు సోమయ్య. వాళ్ళెక్కి వచ్చిన దారికి ఎడంగా అరటి చెట్ల మధ్య కనిపించింది. కూలీల యిళ్ళలాలేదు. కొంచెం పై అంతస్థుకి చెందినట్టుంది.

"వీడు కాంట్రాక్టరయ్యాక స్వయంగా కట్టుకున్నాడు" అన్నాడు సోమయ్య మళ్ళీ.

"రగతం వొడ్చి గడిచ్చిన సొమ్మెట్టి కట్టిచ్చీను" అన్నాడు మాంకూ. సోమయ్య పెద్ద నవ్వు నవ్వాడు.

కూలిపోయిన ముందు గుమ్మంలో నుంచీ చిన్నప్ప బంగళాలో ప్రవేశిం చాడు. తక్కినవాళ్ళు అనుసరించారు.

"పెద్ద బంగళా"

"మేంగిల్స్‌కి చాలా మంది పిల్ల లుండే వారట. అరుగు రనుకొంటాను. తలొక గదీ కట్టించి, అతిథుల కోసం ఇంకొకటి కట్టించాడు" అన్నాడు సోమయ్య.

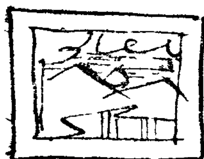
"ఇది స్నానాల గదిలా వుంది." రెండో తెల్లబట్ట మనిషికి స్నానాల గది చూస్తే ప్రాణం లేచివచ్చింది. దాని పొడుగూ, వెడల్పూ, ఎత్తూ చూసి ఎన్ని మొజాయిక్ పెంకులు వెయ్యాలో ఒక్క నిముషంలో అంచనా వేసేశాడు.

"స్నానాల గదులూ, మొజాయిక్ పెంకులూ వుంటే నీ కింకేవీ అక్కర్లేదు" నవ్వాడు చిన్నప్ప.

మేనేజింగ్ డైరెక్టరు మెప్పు అతన్ని సంతోషంలో ముంచి ఎత్తింది.

"అన్నేళ్ళ క్రితంకూడా యింత విశాలంగా స్నానాల గదులు కట్టేరంటే నమ్మలేకుండా వున్నాను" అన్నాడు.

"దీంట్లో వేసిన తొట్టెలవీ చూస్తే మరీ ఆశ్చర్యపోదురేమో మీరు. ఇంగ్లీషు తయారీలో ప్రత్యేక రకాలవిపట" అన్నాడు సోమయ్య.

"సూత్తై కళ్లు జిగేల్మనేది. సవద్రం వశాన్ని ముంచేసిన్ని" అన్నాడు మాంకూ.

"ఆఁ!" తెల్లబట్ట మనిషి ప్రాణం కొట్టుకుపోయింది.

"అవును. మేంగళూర్ సముద్రంలో పారేయించేశాడు మేంగిల్స్" అన్నాడు సోమయ్య.

"ఎందుకు?"

"వాటికి గాలిదేవరు శాపం తగిలింది. మళ్ళీ పాత ఇంటికిపోతూ మేంగిల్స్ కొత్త బంగళా స్నానాల గదుల్లో తొట్టెలూ, షవర్లూ, అద్దాలూ, అప్పటికి తయారై వచ్చిన కొద్దిపాటి కుర్చీలూ, సోఫాలువంటి విలువైన సామాన్లూ రెండు రెండెడ్ల బళ్ళకేసి పట్టుకుపోదా మనుకున్నాడు. మొదటి బండి వంద గజాలు నడవకుండానే ఒక యెద్దు కూలిపోయి చచ్చిపోయింది. ఈ అపశకునంతో సామాన్లు ఎస్టేట్లో ఉండడానికి వల్లకాదు. దూరంగా పారెయ్యాలని గోల బయల్దేరింది."

"అమ్మెయ్యకపోయారా?" ఆడిగాడు తెల్లబట్ట మనిషి.

"అమ్మడంలాగే వుంది. పడిపోయిన బండిలో వస్తువులు తిరిగి బంగళాకి చేర వెయ్యడానికే ఎవ్వర్నీ ఒప్పించలేకపోయాడు మేంగిల్స్. ఎంత డబ్బాశ చూపించినా ఒక్క లారీ డ్రైవరూ, బండివాడూ బరువు తీసుకెళ్లి పారెయ్యడానికి ధైర్యం చెయ్యలేదు."

"పిగురుకి ఆ కిరస్తానీ బోట్లేసు తోలు

కెళ్లిండు. అల్లంతెత్తు కెరటం లెగిసిందంట ఆటిల్ని గిరాటేసేతలికి'' అంది పుచ్చుకున్నాడు మాంకూ.

''నిజంగా సముద్రంలో పారెయ్యలేదట గదా?'' అన్నాడు చిన్నప్ప. మాంకూ ఒకటి రెండు నిముషాలు సంకోచించాడు.

''ఏటో దొరా, నాకు తెల్దు. అడయ్యాన్నీ అట్టుకెల్లి యాపారవెట్టిండని యిక్కడోల్లు గుసగుసలాడుకునీ వోరు'' అన్నాడు.

''మీరెవరూ మళ్ళీ బట్లర్ని చూళ్లేదా?''

''ఏటిదికి? ఆడు బాగడిపోనాడంటా యేడుత్తా వుంటానికి ఆడముందోడ్నేటి నేను? సేవుంటే నిన్యూ సంపాదిచ్చాల.''

''వాడు డబ్బు గడించిన విషయం నిజమేనన్నమాట'' అన్నాడు సోమయ్య.

''అదేవో, నాకెట్టా తెలుస్తది? ఎట్టా గడించిండో, ఏపాటి గడించిండో నేనాడికాడికి పోలేదు, ఆడ్నాకు సెప్పనేదు. ఈ కుసుద్దపు యెదవలు కూసిందే. ఆ యెవకాల ఆడింకా పెద్దోడయి పోయిందంటూ యేడిసీవోరు. తెలకడుగుతాను దొరా. పుంజీడు పింగానీ సిప్ప లిచ్చుకుని లచ్చలు గడిచ్చటానికి. ఆడిసేతిలో మాయ మంతరం వుండేటి?''

''పింగాణీ చిప్పలా? వాటి విలువ మీకు తెలిసినట్టులేదు'' తెల్లబట్ట మనిషి మనస్సు చివుక్కుమంది.

''పోన్లే. మాంకూకి మనం ఇప్పుడు ఉద్యోగం యివ్వటంలేదుగా. వాటిగురించి బోధించవక్కర్లేదు'' నవ్వాడు చిన్నప్ప.

''మీరు ఉద్యోగం ఇస్తానంటేమటుకు వస్తాడేవిటి వాడు?'' అన్నాడు సోమయ్య.

''దొర్లకి మునలోడ్నిసూత్తే ఆసికంగా వున్నాది. వొచ్చే పాణం, పోయే పాణం గాల్దేవురి పాదాలకాడ వగ్గేయాలిసిందే'' అన్నాడు మాంకూ.

''చూశారా, వాడికిక్కడ కొండంత వ్యాపారం వుంటే, ఒదులుకుని మీ దగ్గరికెలా రాగలడు?'' అన్నాడు సోమయ్య.

''ఒద్దులే మాంకూ, మేం పట్టుబట్టడం లేదులే'' అన్నాడు చిన్నప్ప.

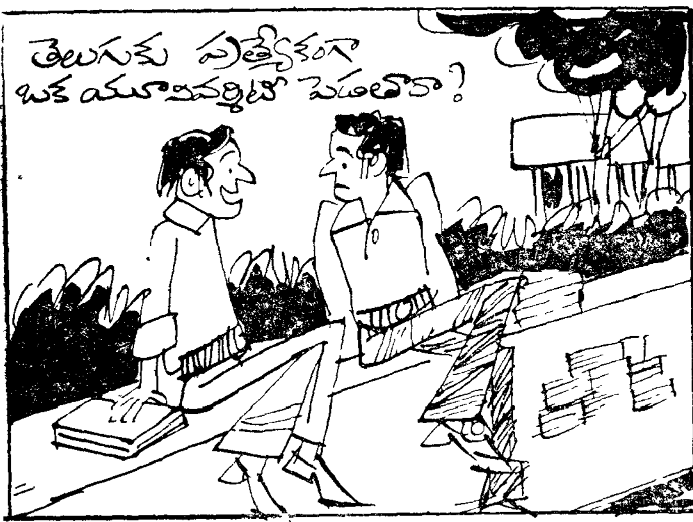
''అంతేసి ఊసులాడమాకండి దొరా'' మాంకూ చేతులు జోడించి చిన్నప్పకి దణ్ణం పెట్టాడు.

స్నానాలగదినుంచి బయట వరండా మీదకి, అక్కణ్ణుంచి బంగళా వెనక భాగంలోకి కదిలారంతా.

''దిట్టమైన కట్టడం'' అన్నాడు తెల్లబట్ట మనిషి.

''కలకాలం వుండాలని కట్టించింది కాని, ఇలా అవుతుందనుకో లేదుగా'' అన్నాడు సోమయ్య.

''మేంగిల్స్‌ని భయపెట్టింది బట్లరే నట?'' మాంకూవైపు తిరిగి చిన్నప్ప అడిగాడు.

"ఆడేం సేసిందు?" అన్నాడు మాంకూ. "దొర బంగలా యిడిసిపెట్టి యెల్లిపోతంచే బెయం వొద్దంటా వొరె ట్టిందు. ఆ మారాజింటేనా? ఆతలికే ఆరి గుండి బేజారెత్తి పోనాది. ఈ యెదవ వొంవొలా యేడిసిందు."

"తమాషాలన్నీ అతనేచేసి దేవరు మహత్త్యం అని మేంగిల్స్‌ని నమ్మించా లంటారే?" అన్నాడు చిన్నప్ప మళ్ళీ.

"అదేటి సాబువు. గుర్రాల్దొర సేసింది తప్పయి దేవొరు కాగ్గరం వొత్తేసి."

"కనిపించిన వాణ్ణంతా అల్లరిపెట్టి ఏడిపించడం అతనికి సరదా అటగదా?"

"ఆడికాగొవం వున్నది. ఓ పాలియేటి సేసిందూ, మా యింటిది అమ్మోరుకి కోడిపెట్ట కోసెట్టింది. పూనకం అంటా యీడొచ్చి తలకాయకాణ్ణుంచి సాంతం బొంచేసిపోయిందు."

చిన్నప్ప నవ్వాడు.

"మేంగిల్స్‌నికూడా ఒక ఆట ఆడిం చాడని చెప్తారు" అన్నాడు.

"అబద్ధం, ఎవొరుదొరా సెప్పేది? ఈ తోట్లో ఒక్క గాడిదికొడుకుని సెప్ప మనండి సూత్తా. వాలిక పీలిపోద్ది" అన్నాడు మాంకూ.

"మరి మేంగిల్స్ తాగుతున్న గ్లాసు తీసేసి మాయమైపోయిందని పుకారు పుట్టించలేదూ?" అన్నాడు చిన్నప్ప.

"అది సత్తెవేదొరా" మాంకూ ఒప్పు కొన్నాడు.

"నిజంగానా? ఏం జరిగింది?" అత్యా

తగా అడిగారు సోమయ్య.

"ఆయాల దొర పీకాగ్గా ఎగిరిపడ తండారు. పెయ్యేరిగి కట్టేప్కువి అను వత్తిరివించి వత్తానే పిచ్చే ద్నాగా యిల్లంతా గాలిచ్చేత్తా గళానుమీద గళాను యిస్కీ ఎక్కిచ్చేత్తండారు. ఆతలికి కూలోల్లం సూట్టానికెల్లాం. ఎట్టాగినా. వొంచెల్లు ఆకాడ్నించి తప్పిచ్చెయ్యటానికి ఒప్పించాలా అని."

"వంటిల్లు మార్చడవెందుకు. నీళ్లు గుడిదగ్గిరకి పోకుండా చెయ్యరేరా?" తెల్లబట్ట మనిషికి సందేహం వచ్చింది.

"బెమ్మాండవేటిగాని. కొందవాటం అట్టాగున్నాది. సిమ్మెంటూ, సున్నమూ యేపి కట్టిచ్చిన తూవు యిరగ్గొట్టనంటా వంతంపట్టి కూసున్నాడు దొర. మాయన్ని తెలివితక్కువ నమ్మకాలంటా కూకలేసిండు."

"తరవాతేవయిందో చెప్పు" తొందర పెట్టేడు సోమయ్య.

"ఏటవుద్ది. మైకంవులో వున్నాడేమో. సూట్టాని కిల్లేదని గసిరి పొమ్మనేసిండు. కూలోల్లం ఒగ్గనేదు. ఇసురుగా వచ్చి మీద పడిపోయిండు. నోపల బొట్లేరూ, వంటోడూ దొర యిడిసేసిన కొంత యిస్కీవుంటే, తాగేసిన్రు. దొర తాగటం అయిపోనాదని ఆల్లబ్రెమ. ఆనాకా దొర కూకలేత్తే బొట్లేరు బెయంపడిపోనాడు. ఆడికి తెలవదంటా బొంకిండు. వంటోడూ అట్టానే బుకాయించిండు. పొద్దు పొడిసే యేలకి దొర తాగి గలాసు గాల్దేవరు మగాత్మ్యం మాయవయిందంటా వోర్త గుప్పుమన్నాది."

"నిజం బయటపడకుండా వుందా?" అన్నాడు తెల్లబట్ట మనిషి. ఏ విషయాన్నీ తర్కించకుండా నమ్మడం అతని కలవాట్లేదు.

"మాలాటోల్లు వలుగురి సెవులుకాడి కెట్టాగో వత్తాది. కూలోల్లందరికీ యెట్టా తెలత్తాదీ? ఆ యెరివ లిద్దరూ ఆడల్తా వొపికిపోతండారు గందా నోరిప్పుతారో యేవో."

"ఒకళ్ళకి తెలుత్తే అందరికీ తెలిపి వట్టే" అన్నాడు తెల్లబట్ట మనిషి.

"గుర్రాల్దొర మాత్తరం నమ్మేరేటి? మోసవయి పోనాదంటా కాన్నాల్లు సీద రిచ్చుకుపివోరు. కదం మగెత్తాల సందట్లో యిదీ కమ్ముకుపోనాది" అన్నాడు మాంకూ.

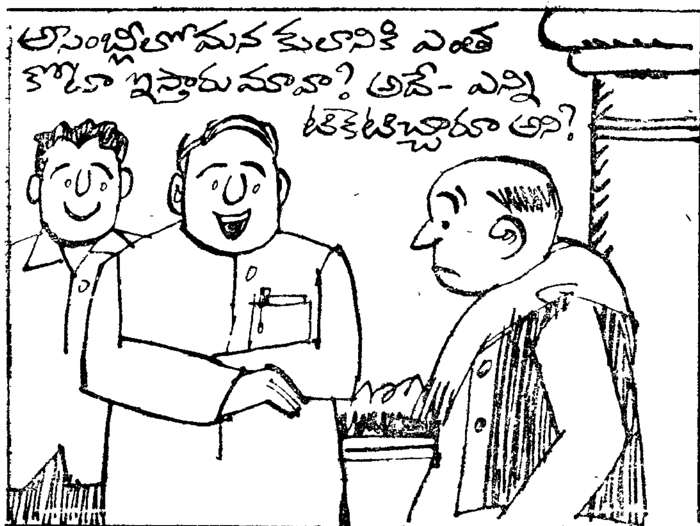
"తక్కిన నాటకం కూడా బట్టరాదిందే నట" అన్నాడు చిన్నప్ప.

"మీ కిదంతా ఎలా తెలుసుమ?" అడిగాడు సోమయ్య.

"విన్నాను" అన్నాడు చిన్నప్ప.

తను విన్నది చెప్పాడు.

గాళిదేవరు మహిమవల్ల విస్కీగ్లాసు మాయమయిందని మేంగిల్స్ నమ్మని మాట నిజమే. ఇది జరిగిన మర్నాడే

జంగళా ఆవరణలో పెద్దచెట్టు విరిగిపడి అతని పెంపుడు కుక్క చచ్చిపోయింది. దీంతో మేంగిల్స్ మనస్సు కలవరపడడం మొదలు పెట్టింది. దానికితోడు కూలీల గోల. అయినా జడిసినట్టు ఎవరికీ తెలియకుండా వుండాలని చాలా ప్రయత్నించాడు. ప్రతిపనిలోనూ అధైర్యం, అపోహ, భయం కమ్ముకువచ్చేవి. వింతగా ప్రవర్తించేవాడు. యజమాని నిర్బలత్వాన్ని చూస్తే బట్లరుకి నవ్వాగేది కాదు. దొర పిరికితనాన్ని అసరాగా తీసుకుని అల్లరిపెట్టి వినోదించకుండా వుండలేకపోయాడు. భోజనసమయంలో వాయికి పళ్ళెలు మార్చేటప్పుడు వీలు చూసుకొని అన్నం పళ్ళెం మార్చేసి వేర్పుగా రాళ్ళు పెట్టిన పళ్లెం యిరికించేవాడు. మేంగిల్స్ పడకగది డ్రాయర్లో దాచుకున్న మారుతాళం తీసి, గరాజ్ పై కప్పునుంచీ లోపలికి దిగి కారు స్టార్టు చేసి, హారను వాయించి పారిపోయేవాడు. ఇంకా ఇటువంటివే ఎన్నో. మేంగిల్స్ కంగారుపడుతుంటే, యితనికి ఆటగా వుండేది. తమాషాల్ని నిజం అని నమ్మించగలిగానని మురిసిపోయేవాడు. అయితే, అవి వింత పరిణామాలకి దారి తీస్తాయనుకోలేదు. అంతా జరిగిపోయిం తరువాత చెప్పడానికి ధైర్యం చాల్లేదు.

“దొర పెదతాపుటే నమ్మదానికీ ల్లేకంటా సిత్తరంగా వున్నాది” అన్నాడు మాంకూ.

“నాకు అలాగే అనిపిస్తుంది” అన్నాడు సోమయ్య.

కొంతసేపు జీపులో తిప్పి ఎస్టేటు చూపించి, గాళిదేవరు దర్శనం చేయించి ఛోటా విస్కీకీ, కులాసా కబుర్లకీ తిరిగి అతిధుల్ని బంగళాకి తీసుకుపోదామను కున్న సోమయ్య తను ఊహించలేని విషయాల ఒత్తిడికి తట్టుకోలేక పోయాడు.

"వంటిల్లెటువైపు?" అన్నాడు చిన్నప్ప. అప్పటికే యిల్లంతా కలయ జూసి చదరపు గజాలూ, ఘనపరిమాణాలూ లెక్కకట్టిన తెల్లబట్టమనిషి "ఈ చివర" అంటూ దారి తీశాడు. చిన్నప్ప వంటగదిలో ప్రవేశించి. పాత్రలు కడిగే తొట్టిని పరీక్షించడం ప్రారంభించాడు. తొట్టి సిమ్మెంటు చాలావరకూ పగిలి పోయి వుంది. లోపల ఇటికలుకూడా మూడు వంతులు కరిగిపోయాయి. మీద ఒకప్పుడు కొళాయి వుండేదనడానికి ఆన వాలుగా విరిగిపోయిన రేకుముక్కలు ఇక్కడా అక్కడా గోడకి అంటిపెట్టుకుని వున్నాయి. తొట్టికింద నీళ్ళు పోడానికి చేసిన కన్నం పూర్తిగా పూడుకు పోయింది. నేల మీద పడున్న ఒక పుల్లని తీసి కన్నం కెలికాడు చిన్నప్ప.

"ఇక్కణ్ణుంచేనా నీళ్ళు గాళిదేవరు విగ్రహం దగ్గరకి పోయేది?" అన్నాడు మాంకూని చూసి.

"అవును."

వంటగది బయటికివచ్చి సిమ్మెంటు కాలవకోసం చూశాడు చిన్నప్ప. గడ్డీ మట్టీతో కప్పబడిపోయి వుంది. ఇక్కడా అక్కడా కొంతరాయి బయటికి కని పిస్తూంది. దాని వారన కాలిజోడుతో కొట్టి వర్షాలకి మెత్తబడిన కొంతమట్టిని పైకి లాగాడు.

"ఆకత్తితో కాస్త పొడు మాంకూ" అన్నాడు.

మాంకూ మట్టి దిళ్ళల్ని పెళ్ళగించ డానికి ఉపక్రమించాడు. సోమయ్య కేమీ అర్థం కాలేదు. కూడా తీసుకువచ్చిన కర్రతో తనూ కాలవ శుభ్రం చెయ్యడం మొదలు పెట్టాడు.

"ఇక్కడ చూడు మాంకూ" అన్నాడు చిన్నప్ప ఉత్సాహంగా. మాంకూ వెనక్కి తిరిగాడు. సిమెంటు కాలవ అక్కడ కొట్టేసివుంది. ఆపైన నీళ్ళుపోకుండా రాళ్లు ఒకదానిమీద ఒకటి పేర్చివున్నాయి. అక్కణ్ణుంచి మలుపు తిరిగి కొండకి రెండవవైపు నీళ్ళు పారడానికి కట్టిన సన్నకాలువ అనవాళ్లు చూచాయగా కని పిస్తున్నాయి. "ఈ కాలవ యెక్కడికి పోతుంది మాంకూ?" అన్నాడు చిన్నప్ప.

మాంకూ ముసలి కళ్ళు మిలమిలా మెరిసాయి. చిన్నప్పని పరిశీలించి చూశాడు.

"ఏం మాంకూ" అన్నాడు చిన్నప్ప మళ్ళీ.

"దొర్లకి తెలీని యినయమేటి?"

ఆ పక్కనే తవ్విన గోతిలో దిగి వుంచున్నాడు మాంకూ.

"ఇక్కడికి" అన్నాడు.

అతను లోపల నుంచోకపోతే అది గొయ్యని తెలియడం కష్టం. కలుపు మోకాళ్ళదాకా మాంకూని కప్పేసింది.

సోమయ్యకి చెప్పలేనంత ఆశ్చర్యం వేసింది. చరచరా గొయ్యి దగ్గిరకి వెళ్లాడు.

"వంటింట్లో నీళ్ల విగ్రహం దగ్గిరికి వెళ్ళవే లేదన్నమాట!" అన్నాడు.

మాంకూ వున్న పళ్ళన్నీ బయటపెట్టి నవ్వాడు.

"అంతా తెలుసుండే దాచిపెట్టేవురా!" ఉరిమాడు సోమయ్య.

"నేదుదొరా" అన్నాడు మాంకూ.

"ఇంకా అబద్ధాలే. వెధవా!"

"నత్తెందొరా. ఆడుపోయేతలికి నాకు తెల్దు" అన్నాడు మాంకూ.

"ఎవరు?"

"అదే. కిరస్తానీ బొట్లేరు."

"వాడు తవ్వేడా ఈ గొయ్యి?"

"ఆదేమరి. వంటింట్లో అయ్యా. ఇయ్యా కడిగివోడాదేగందా" అన్నాడు మాంకూ.

"వాడెళ్లిపోయింతరవాత తెలిసిందని దొరతో చెప్పడం మానేస్తా వట్టా శాస్కెల్....స్కౌంట్రల్...."

సోమయ్య తిట్లతో గుక్క తిప్పుకోలేక ఉక్కిరి బిక్కిరయ్యాడు. అది మాంకూ వ్యక్తిగత సంబంధమైన విషయం అన్న తలపు అతనికి రాలేదు. జరిగింది ఎన్నో ఏళ్ల క్రితం అనీ, తనకి పరిచయమైనా లేని మేంగిల్ఫ్ కనీ, దాని వల్ల తనకేనష్టమూ కలగలేదనీ కూడా అనిపించలేదు. కింద పనిచేసే కూలీమీద ఎస్టేట్లు నడిపే దొరల పక్షాన్న అతడు రౌద్రుడై పోయాడు.

"దొర్లు కోంపడమాకండి" అన్నాడు మాంకూ. "గాల్దేవరు వూసు సెప్పు కుంటా బతికీయెదవని."

"మాంకూ" పిలిచాడు చిన్నప్ప. అతని గొంతులో మార్దవం ఆవరించింది.

మాంకూ తలెత్తి చూశాడు.

"నీ గురించి మా తాత నా కెందుకు చెప్పలేదో తెలియడంలేదు" అన్నాడు.

"ఏటిదొరా! తవురనీది. తాతా?" ఆశ్చర్యపోయాడు మాంకూ.

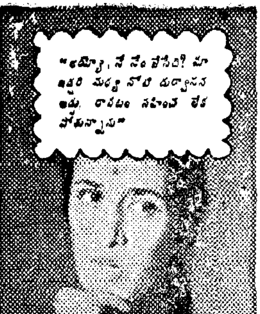
"అవును చిన్నప్ప."

"కిరస్తానీ బొట్లేరు."

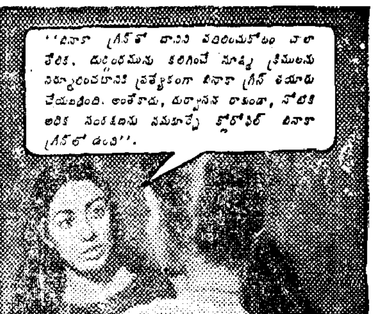
ఆప్యాయంగా పంఖోనీ చిన్నప్ప దగ్గిరకివెళ్లి ఒళ్లు నిమిరిచూశాడు మాంకూ. నచ్చినట్టు తృప్తిగా కనుబొమ ఎగరేసి బుర్ర ఆడించాడు. ఆ సాన్నిహిత్యానికి అతనిలో విగ్రహం కట్టలు తెంచుకుంది. గట్టిగా నవ్వాడు ఆనవ్వు పెద్దదై ఇంకా పెద్దదై లోయ మారుమోగింది. వారించాలని ఎవరికీ తోచలేదు.

అతనంటే నాకు ప్రాణం. అతన్తో ఎట్లా చెప్పేది?

నెల రోజుల క్రితం, ఇల్లాలిని, ఆఫీసుకైనా సరే, రమేష్ బయటకు వెళ్లిన పుండేనే రాదని దుర్భరంగా ఉండేది. ఇప్పుడు, అతని నోటి దుర్వాసన వల్ల, అతనికి దగ్గర్లో ఉండటమే సహించ లేక పోతోంది.

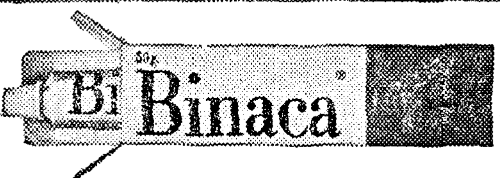

ఆమెకు తప్పకుండా తెలుసు. బినాకా గ్రీన్ వారిని ఒకరి కొకరికి అత్యంత సన్నిహితులుగా చేసింది.

Binaca
Green

రోజంతా, మీ శ్వాసను తాజాగా మధురంగా ఉంచగల, ప్రకృతి యొక్క స్వకీయ దుర్గంధ నివారిణి క్లోరోఫిల్ బినాకా గ్రీన్‌లో గలదు.

C I B A Cosmetics

mcm/cg/13a te

మార్చి నెల

భావపరిచయ పోటీ

బహుమానం రూ. 10—00

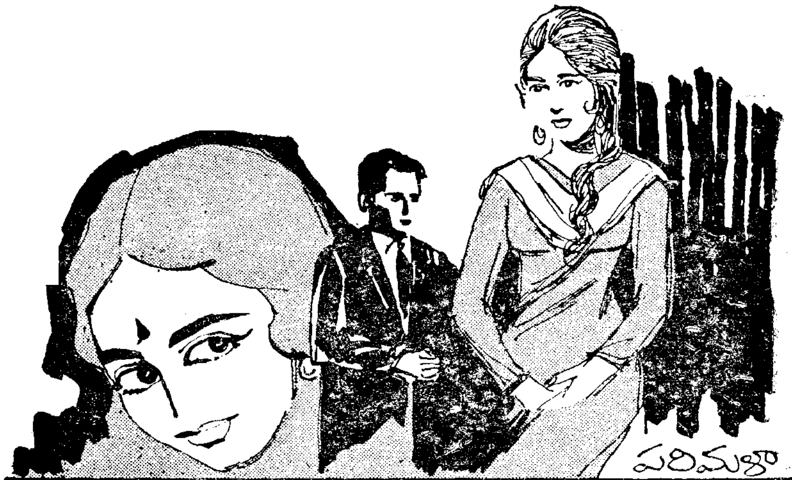
ఈ కార్టూనుకు హాస్యయుత వ్యాఖ్య (Caption) కావాలి.

వ్యాఖ్య వచనంగా గానీ, పద్యంగా గానీ వుండవచ్చు. వచనంగా అయితే ఒక్క వాక్యంలోనూ, పద్యంగా అయితే నాలుగు పాదాల లోపుగాను వుండాలి.

వ్యాఖ్య కార్డుపైననే వ్రాసిపంపాలి. కవరులోపంపినవి అంగీకరింపబడవు.

మాకుచేరిన వ్యాఖ్యలలోకెల్లా ఉత్తమంగా వున్నదానికే బహుమాన మివ్వబడును. బహుమతి నిర్ణయంలో సంపాదకునిదే తుదినిర్ణయం. ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలు లేవు.

వ్యాఖ్యలు మాకు ఫిబ్రవరి 5 వ తేదీలోగా చేరాలి. యువ పాఠకులందరూ ఈ పోటీలో పాల్గొన వచ్చును. ప్రవేశరుసుములేదు.

తప్పటడుగు

సోమేశ్వర

(గత సంచిక తరువాయి)

"కాని పెళ్ళిమాత్రం చేసుకోవంటారు అంతేగా? అదే ఎందుకూ అంటాను...." అతని కళ్ళలోకి తీక్షణంగా చూస్తూ అంది మెహర్.

"ఇంకా వివరంగా చెప్పాలా? మన వివాహం చట్టబద్ధం కాదు." తల వంచుకునే సమాధానమిచ్చేడు రవీంద్ర.

"అదే, ఎందుకూ అంట? మన వివాహం చట్ట బద్ధం కాకపోవటానికి కారణం యేమిటి? మత ప్రమేయంలేని మన రాజ్యాంగంలో మన వివాహానికి అడ్డు తగిలే అంశ మేమిటి?" ఉద్రేకంతో వణికి పోతోంది మెహర్.

"నీకు తెలియదా మెహర్? నేను వివాహితుడిని నాకు ముగ్గురుపిల్లలు..."

"డా—కర్! ఏ....మిటి....మీరంటున్నది....? మీరు .... మీరు .... వివాహితు....లా? దుర్మా . .ర్గుడా—? నువ్వు.. నువ్వు....నన్ను...." అంటూ ఒక్కసారిగా స్పృహతప్పి విరుచుకు పడింది మెహర్. నేల మీద నిర్జీవంగా పడి ఉన్న మెహర్‌ని చూస్తూనే కంగారు పడ్డాడు మొదట రవీంద్ర

తరువాత వెంటనే పక్కనే ఉన్న కూజాలోని నీళ్లు తెచ్చి ఆమె ముఖంమీద చల్లేడు.

ఇంతలో "బేటీ, మెహర్! ఏం చేస్తున్నావు?" అంటూ గదిలోకి వచ్చిన తాహెరా బేగమ్ ఆ దృశ్యాన్ని చూస్తూనే విశ్చేష్టురాలయింది.

"అయ్యో! డాక్టర్ సాబ్ నా బిడ్డకేమయింది?" అంటూ పరుగెత్తుకు వచ్చి

కూతురుని ఒడిలోకి తీసుకుంది తాహెరా.

"ఏంలేదు. ఎందుకో చాలా బలహీనంగా వుంది. రాత్రిళ్లు అతిగా చదువుతున్నట్లుంది. మనిషి చాలా నీరసంగా ఉంది. మాట్లాడుతూన్నదల్లా ఉన్నట్లుండి ఫిట్ వచ్చినట్లు పడిపోయింది...." అన్నాడు తడబడుతూ రవీంద్ర. ఇంతలో ఆ వార్త తెలిసి యింట్లో వాళ్ళంతా వచ్చేరు. మెహర్‌ని లేవనెత్తి పక్కమీద పడుకోబెట్టేరు.

"దగ్గర మీరుండబట్టి సరిపోయింది. లేకపోతే ఏ బల్లో, కుర్చీయో తగిలితే—" అంది తాహెరా.

రవీంద్ర తలవంచుకున్నాడు.

"డాక్టర్ సాబ్! ఎందుకిలా అయిందంటారు?" ఆత్రంగా అడిగేడు గఫర్‌ఖాన్.

"మరేం కంగారు పడకండి. అదేం పెద్ద జబ్బుకాదు. నరాల బలహీనత వల్ల అప్పుడప్పుడు ఆడవాళ్ళకి అలాగే వస్తుంటయ్." అన్నాడు రవీంద్ర.

"మా బంధువుల్లో ఓ పిల్లకి పెళ్ళి కాక ముందిలాగే ఫిట్స్ వచ్చేవిట. పెళ్ళైనా, పిల్లలు పుట్టగానే అన్నీ పోయినయ్. అలాటి జబ్బేం కాదుగా?" అంది తాహెరా

"వచ్చే వేసవిలోనే మనమ్మాయి పెళ్ళి చేసేస్తాం కదా. నీకా భయమెందుకు?" అన్నాడు గఫర్‌ఖాన్. భార్య వంకచూసి నవ్వుతూ.

"ఐతే రేపే ఉత్తరం వ్రాయండి. నెల రోజుల్లో ప్రధానం పెట్టుకోవటానికి రమ్మని మా చెల్లెలికి." అంది తాహెరా.

"సర్లే! ఆ కబుర్లన్నీ యిప్పుడెందుకు? పిల్ల ఎలా ఉందో చూడు." అన్నాడు గఫర్‌ఖాన్.

మెహర్‌కి అప్పటికి స్పృహ వచ్చింది. వళ్ళంతా నిస్సత్తువగా ఉన్నప్పటికీ మనిషి తెలివిలోనే ఉంది. వాళ్ళందరి మాటలూ వింటూ నిర్లిప్తంగా ఎటో చూస్తూ కళ్లు తెరుచుకునే పడుకుంది.

"అమ్మా! కాసిని నీళ్లు తాగుతావా?" అంది తాహెరా.

వద్దన్నట్లు తలూపింది మెహర్.

రవీంద్ర కాగితంమీద మందు వ్రాసిచ్చి "యీ మాత్రను యీ రాత్రికి వేసుకోమనండి. హాయిగా నిద్ర పడుతుంది. రేపు ఉదయానికల్లా మామూలుగా లేచి తిరుగుతుంది." అన్నాడు. మరో అరగంట గందరగోళంలో, ఆదరవులో, ఆత్రుతలో గడచిపోయింది.

"ఇంక నేను వెళ్తాను. మీరేం భయపడకండి" అని గఫర్‌ఖాన్ వాళ్ళందరికి నచ్చ చెప్పేడు రవీంద్ర. తరువాత మెహర్ దగ్గరకి వెళ్ళి ఎడమచేత్తో ఆమె తలవెంట్రుకలను నిమురుతూ "అనవసరంగా ఆవేశపడకు. లేనిపోని ఆలోచనలతో మనసు పాడుచేసుకోకు. నిన్ను బాధ పెట్టినట్లయితే నన్ను క్షమించు. ఇంక

ఎన్నడూ నీ జీవితంలోకి ప్రవేశించను. గుడ్‌బై" అంటూ గుసగుసగా చెప్పేరు.

రవీంద్రతోపాటు, ఆతనివి సాగ నంపటానికి మిగిలినవారుకూడా గదిలో నుండి బయటికి వెళ్ళేసరికి ఒంటరిగా మిగిలిన మెహర్ "భగవాన్! ఈ దుఃఖానికి తట్టుకునే శక్తిని నాకు ప్రసాదించు ప్రభూ!" అంటూ వెక్కి వెక్కి ఏడ్చింది.

మర్నాడు మామూలుగానే తెల్లవారింది. కాని నిద్రమాత్ర సహాయంతో కలత నిదుర పోయా. మేలుకున్న మెహర్ మనసులో మాత్రం నల్లని చీకటి ఆవరించి ఉంది. సూర్యకిరణాలు తీక్షణమౌతూ ప్రపంచాన్నంతటినీ కాంతితో నింపుతున్న కొలదీ ఆమె హృదయంలోని విషాదాంధకారం దట్టమౌతూ వచ్చింది.

తన తొలిప్రేమ భగ్నమయింది. తన గుండెను తూట్లు పడినయ్. తన ప్రేమ, మతాల పరిధులను దాటి ప్రవహించ గలిగిన తన ప్రేమ—బూడిదలో పోసిన పన్నీరయింది ఇక తాను ఎందుకు జీవించాలి? ఎవరికోసం జీవించాలి?

ఆ రోజుతో రంజాన్ నెల ప్రారంభమౌతుంది. ఇంట్లో అందరూ ఉపవాసం ఉంటున్నారు తన ఆరోగ్యం బాగా లేనందున ఉపవాసం ఉండవద్దని ఇంట్లో అందరూ ఎంతగా బతిమాలినా మెహర్ వినలేదు. ఆమెకూడా ఆ ఉదయమంతా ఉపవాసం ఉంది. పచ్చి మంచినీళ్ళయినా త్రాగకుండా, కనీసం ముఖమైనా కడుక్కోకుండా సాయంత్రం ఆరుగంటలవరకు అలాగే ఉంది మెహర్. ప్రతి రంజాన్ నెలా అలా ఉపవాసం ఉన్న సమయంలో భగవద్ధ్యానం చేసేది మెహర్.

కాని యీరోజు మాత్రం ఆమె మనసంతా శూన్యంగా ఉంది. జీవనోద్యానవనంలో సంపెంగ చెట్టువంటిది ప్రేమ. ఆ చెట్టు ఎక్కడున్నా ఏ మూల మొలిచినా తోటనంతటినీ మధుర సౌరభాలతో ముంచి యెత్తుతుంది. పూల వాసనలలో ఎన్నో రకాలున్నయ్ కాని తియ్యగా, మత్తుగా, బరువుగా ఉండే సంపెంగ వాసనకు పాటియైన పుష్పసౌరభం మరొకటి లేదు. అలాగే జీవితంలో ఎన్నిరకాల అనుబంధా లేర్పడినప్పటికీ ఉద్విగ్నమూ, మధురాతి మధురమూ, అనుభవైకవేద్యమూ అయిన ప్రణయానికి సాటియైన అనుబంధం మరేదీ లేదు.

అన్ని తోటలలోనూ సంపెంగ చెట్లుండక పోవచ్చు. అందరి జీవితాలలోనూ ప్రణయభావానికి తావులేక పోవచ్చు. కాని ఒకసారి ఆ పరిమళాన్ని ఆఘ్రాణించిన తరువాత, ఆ పువ్వు నశించినా, ఆ పరిమళం మాత్రం మనోద్యానవనంలో మధురంగా గుబాళిస్తూనే ఉంటుంది.

మెహర్‌యొక్క ప్రణయానికి ఆధారమైన రవీంద్ర తన జీవితంనుండి నిష్క్రమించినా, అతను విదజల్లిన ప్రణయసౌరభం మాత్రం ఆమెను వదలటం

లేదు. ఆ పరిమళం యిప్పటికీ ఆమె మనసును పరవశింపజేస్తూనే ఉంది.

రంజాన్ నెలంతా అలాగే గడచిపోయింది. భగవంతుడికి బదులు రవీంద్రనే మనసులో ధ్యానిస్తూ యోగావస్థలో ఉండిపోయింది మెహర్. ఒకరకంగా చెప్పాలంటే ఆ నెలరోజులూ ఆమె తపస్సు చేస్తోంది. ప్రణయ సాక్షాత్కారం కోసం ఆమె మనసు పరితపిస్తోంది.

ఆ నెలరోజుల అనుభవంలోనూ ఆమెకు తెలిసివచ్చిన విషయం యేమంటే తను రవీంద్రను మర్చిపోవటం అసంభవమన్న విషయం. రవీంద్రను తను గాఢంగా ప్రేమించింది. అతనిని అతనిగానే ప్రేమించింది. మతాలకీ, సాంఘిక వ్యవస్థకీ అన్నిటికీ అతీతంగా అతనిని ప్రేమించే శక్తి తనకి ఉన్నది. ప్రేమకు కారణాలు లేవు. ఫలితాలతో ప్రేమకి సంబంధం లేదు.

రవీంద్రను తను మర్చిపోలేదు. రవీంద్రను ప్రేమించకుండా తను జీవించలేదు. ప్రేమ అనే భావం తన రక్త ప్రవాహంలో పూర్తిగా జీర్ణించుకుపోయింది. ఈ ప్రేమభావం నశించిందంటే రక్తప్రసారమే ఆగిపోవచ్చు.

మర్నాటితో రంజాన్ నెల ముగుస్తుంది. మహమ్మదీయు లందరూ ఎంతో వేడుకగా జరుపుకునే పెద్ద పండుగ రంజాన్. ఇలాటి శుభ సమయంలో తన జీవితాన్ని గూర్చి ఒక నిర్దిష్టమైన ఉద్దేశ్యాన్ని కల్పించుకోవాలనీ, తన జీవన వీణను శృతి చెయ్యాలనీ భావించింది మెహర్.

తనిప్పుడు చేసుకొనబోయే నిశ్చయం పైననే తన భావి జీవితమంతా ఆధారపడి ఉంటుంది. రవీంద్ర హిందువు. అతను వివాహితుడు. ముగ్గురు పిల్లల తండ్రి. అతనితోటి ప్రేమను పూర్తిగా మర్చిపోయి బీయెస్సీ ముగించుకుని పాషాని పెళ్లాడి, జీవితాన్ని సాఫీగా, సుఖవంతంగా చేసుకోవాలి. లేదా రవీంద్ర ప్రేమలోపడి, అతిక్లిష్టమైన పరిస్థితుల నధిగమించి అతని కౌగిలిలో శాశ్వతంగా ఉండిపోవాలి.

ఇందులో తనకేది దారి?

ఖురాన్ చెప్తుంది ఒక చోట. ప్రతి మనిషి జీవితం అతని జీవిత కాలంలోని ఒకే ఒక్క క్షణం మీద ఆధారపడి ఉంటుందిట. ఆ క్షణంలో ఆ మనిషి చేసుకున్న నిర్ణయాన్ని బట్టి అతని జీవన విధానం ఉంటుందిట. ఆ ఒక్క క్షణాన్ని వినియోగించుకుని తన జీవితాన్ని తాను ఏర్పరచుకునే అవకాశాన్ని భగవంతుడు మానవుడికి ప్రసాదించేడట.

మెహర్ నెలరోజులుగా ఆలోచించి, ఆలోచించి చివరికి తన జీవితంలోని ముఖ్యమైన సమస్యకు పరిష్కారాన్ని నిర్ణయించుకుంది. పాషాతోటి వివాహం. ఆ తరువాత అతనితో గడిపే జీవితం మెహర్ కంటికి ఎంతో విస్పారంగా,

భారంగా తోచింది. అందరిలాగా తాను జీవించకూడదు. మామూలు స్త్రీలాగా పెద్దలు నిర్ణయించిన వరుడిని వివాహ మాడి, పిల్లలను కని అనామకంగా, అనార్ద్రంగా జీవించటం తనకిష్టంలేదు.

తన స్వభావానికి అలాటి జీవితం సరి పడదు. తనకి జీవితంలో ఒక ఉత్తేజం ఉండాలి. ఒక ఆకర్షణ ఉండాలి. ఆనందం ఉండాలి. ఇవన్నీ అందివ్వగల శక్తి రవీంద్రకి ఉంది. అందుకే తను రవీం ద్రను ప్రేమించకుండా ఉండలేక పోతోంది. అతను కావాలని తన మనసు పదేపదే కాంక్షిస్తోంది.

జ్వాజ్వల్యమానంగా ప్రకాశించే రవీంద్ర కోటి సాహచర్యమనే మంటవైపుకు శల భంలా ఆకర్షింపబడుతోంది ఆమె మనసు.

జీవితమో, మృత్యువో ఏదో ఒకటి రవీంద్రవల్లనే. రవీంద్రతోనే గడచి పోవాలి అని గట్టిగా నిశ్చయించుకుంది మెహర్.

సరీగ్గా అదే సమయానికి రవీంద్ర కారు డ్రైవరు ఒక చీటీని తెచ్చి ఆమె కిచ్చేడు. "డాక్టర్ బాబు మీ కిమ్మన్నా" రంటూ. అహమ్మద్ యింట్లో లేడు. మిగిలినవాళ్లెవరికీ ఇంగ్లీషు చదవటం రాదు. వణుకుతున్న చేతులతో ఆ ఉత్త రాన్ని చదివింది మెహర్. ముచ్చట గొలిపే ముత్యాలసరాలవంటి ఇంగ్లీషు అక్షరాలతో రవీంద్ర వ్రాసిన లేఖ అది. దాని భావం యిది.

"ఓ నా మధురాతి మధురమైన దేవతా! నిన్నిలా సంబోధించుతున్నం దుకు నన్ను మన్నించు. నా మనసు నేను చెప్పినట్లు వినటం లేదు. ఎంత ప్రయ త్నించినప్పటికీ నీ మీది అనురాగాన్ని త్రుంచివేయలేక పోతున్నాను. నీతో గడపిన మధుర క్షణాలను మరచిపోలేక పోతున్నాను. ధర్మమో, అధర్మమో నాకైతే తెలియదు. నేను నీ దాసుడను. నీ కోమలమైన చరణస్పర్శ లభించినను అంతే చాలునని మురిసిపోయే భక్తుడను. ఎన్ని జన్మలకైనా నీ నామమే స్మరిస్తూ, నీ కోసమే జీవించే—

నిర్భాగ్యుడు
రవీంద్ర."

ఉత్తరం యిచ్చినతను బయటనే నిల్చున్నాడు. చదవటం పూర్తయినాక గుండె చిక్కబట్టుకుని, తన గదిలోనుండి బయటకు వచ్చింది మెహర్. ఆమె కెదురైన తల్లి "డాక్టర్ సాబ్ ఏం వ్రాసేడే?" అనడిగింది.

"రేపు రంజాన్ కదూ? మనింటికి వద్దామనుకుంటున్నాడట. రమ్మంటారా? అని అడుగుతున్నాడు డాక్టర్." అతి కష్టంమీద నవ్వుతూ అంది మెహర్.

"అదేం మాట? రమ్మంటారా అని అడగటమేమిటి? ఆయన మనకేం పరాయి వాడు కాదు. నా బిడ్డలాటివాడు. అహ మ్మద్ యెంతో రవీంద్రకూడా అంతే! వీలైతే భార్యనీ పిల్లలనుకూడా తీసుకు

తమ్మను" అంటూ డ్రైవరుతో చెప్పింది తాహెరా.

మెహర్‌కి తల్లిమాటలు వింటుంటే దుఃఖం ఆగలేదు. వెంటనే తన గదిలోకి పరుగెత్తుకుపోయి మంచంమీద బోర్లా పడుకుంది. "ఐతే అమ్మావాళ్ళందరికీ రవీంద్ర వివాహితుడన్న విషయం తెలుసన్నమాట. తనకొక్కదానికే వన్నమాట యింత ఆలస్యంగా తెలిసింది తన వెర్రిగాని. ముప్పైఐదేళ్ళవాడు సంఘంలో స్థిరమైన ఉద్యోగాన్ని, స్థానాన్ని ఏర్పరచుకున్నవాడు యింకా అవివాహితుడిగానే ఉండిపోతాడని ఎలా ఊహించుకుంది. అసలతను వివాహితుడై ఉండివుండవచ్చునేమోనన్న ఊహకూడా తనకి రాలేదు. అందుకే కాబోలు అంటారు ప్రేమ గుడ్డిదని. నిజంగానే ప్రేమ తన కంటికీ, మనసుకీ అన్నిటికీ పొరలు కప్పింది. లేకపోతే నిన్నమొన్నటివరకు రవీంద్ర వివాహితుడన్న విషయమే తెలుసుకోలేకపోయింది తను రవీంద్ర వివాహితుడు, తండ్రి కనుకనే తన తల్లిదండ్రులు, అన్నయ్యావాళ్ళంతా అతనితో తనని చనువుగా ఉండనిచ్చేరు. ఆ సంగతి తను గ్రహించనే లేకపోయింది. ఎంత పిచ్చిది తను! "భగవాన్! నా జీవితనౌక సరిగ్గా యిప్పుడు నడిసముద్రంలో నిల్చి ఉంది ఒడ్డుకు చేర్చుతావో, నీటిలో ముంచుతావో అంతా నీదే భారం! నా చేతిలో యేమీ లేదిప్పుడు. అంతా నా చెయ్యి దాటిపోయింది. నేను నిస్సహాయురాలిని...." అంటూ రోదించింది మెహర్.

10

మర్నాడు సాయంత్రం గఫర్‌ఖాన్ ఇల్లంతా రంజాన్ పండుగ సంబరాలతో కళకళలాడిపోతోంది. బంధువులు, స్నేహితులు ఎందరో వచ్చి, ఆప్యాయంగా కౌగలించుకుని పండుగ శుభాకాంక్షలను తెలుపుకున్నారు. తీపితిని, చేతికి సెంటు రాయించుకుని వెళ్ళిపోయేరు. ఆరున్నర దాటిన తరువాత రవీంద్రకూడా వచ్చేరు.

దాదాపు నెల రోజుల తరువాత రవీంద్రను చూడగానే మెహర్ గుండె గుబగుబలాడింది. అతను తనకెంతో పరాయివాడైనట్లు, తనకీ, అతనికీ మధ్య ఒక పెద్ద అగాధం ఏర్పడి పోయినట్లు అనిపించిందామెకు. తన ప్రాణశక్తినంతటినీ కూడదీసుకుని, ఆ అగాధాన్ని దాటి అతని కౌగిలిలో కరగి పోవాలి. కాని అదెలా సాధ్యం?

"బాగున్నారా?" అని చిరునవ్వుతో పలకరించింది అందరి ముందూను. ఆ తరువాత ఆమెకు మాట్లాడటానికేమీ తోచలేదు.

రవీంద్ర అందరికీ "ఈద్ ముబారక్" చెప్పిన తరువాత గఫర్‌ఖాన్ "ఈ మధ్య రావటం మాని వేసేరేం డాక్టర్

సాబ్," అనడిగేరు.

తాహెరా "మీ బీబీని. పిల్లలను తీసుకురాలేదేః" అని ఆప్యాయంగా అడిగింది.

"మెహర్‌ని యీరోజు మా యింటికి తీసుకు వెళ్దామనుకుంటున్నానండీ మా ఆవిడ మెహర్‌ని చూడాలని ఎంతో ఉవ్విళ్లూరుతోంది. తనకి కొత్తవాళ్ళ మధ్యకి రావాలంటే తగని సిగ్గు. కాస్త పాత కాలం మనిషిలెండి లక్ష్మి" అన్నాడు రవీంద్ర.

ఆ మాటలు వింటూనే మెహర్ ఇతని వంక వక్రమంగా చూసింది. రవీంద్ర ఆమె కళ్ళలోకి లోతుగా చూసేడు.

మెహర్ కళ్ళు వాల్చుకుంది.

రవీంద్ర షీర్‌ఖుర్మా. సేమియా తిన్నాడు. కోకాకోలా త్రాగేడు. అహమ్మద్ అతని చేతికి ఘాటైన సువాసన గల సెంటును వ్రాసేడు.

కాసేపు అవీయివీ మాట్లాడి "ఇంక యింటికి వెళ్దామా మెహర్? లక్ష్మి మన కోసం ఎదురు చూస్తుంటుంది." అన్నాడు రవీంద్ర మామూలుగా.

మెహర్ తండ్రి వంక, తల్లి వంక చూసింది. "వెళ్లు బేటీః డాక్టర్‌సాబ్ బలవంతం చేస్తుంటే వద్దనటం బాగుండదు." అన్నాడు గఫర్‌ఖాన్.

"డాక్టర్ సాబ్ నీకు అన్నలాంటి వాడు. వెళ్ళమ్మాః ఇవ్వాళ పండుగ రోజు కూడాను. ఎక్కడికీ స్నేహితు రాళ్ళిం

అవును...
సాలోఫెన్
బాధానివారిణి మాత్రలు
తలనొప్పి, ఫ్లూ, పంటినొప్పి, ఒళ్లునొప్పులని
వెంటనే పోగొడ్తాయి
సాలోఫెన్‌లోని ఔషధాలు డాక్టర్లు సిఫార్సు చేసినవే!
సాలోఫెన్ ఉన్నచోట బాధ ఉండదు.

ఇది అమృతాంజన్ లిమిటెడ్ వారి
తయారింపే అని గుర్తు ఉంచుకోండి.

టికి పోలేము. డాక్టర్ సాబ్ యింటికన్నా వెళ్ళు." అంది తాహెరా.

"భయ్యా! నా వెంట నువ్వుకూడా రారాదూ!" అనడిగింది.

"నా స్నేహితులను కలుసుకోవాలి. నేను వెళ్లకపోతే ఊరుకోరు. ఇప్పటికే ఆలస్యం అయింది. వాళ్లు నాకోసం వెయిట్ చేస్తుంటారు" అన్నాడు అహమద్.

"మీకేం భయమక్కర్లేదు. ఒక్క గంట కూర్చోండి. మళ్ళీ నేనే స్వయంగా మీ యింటి దగ్గర దిగబెడ్తాను." అన్నాడు రవీంద్ర.

పావు గంటలో ముస్తాబై తయారయింది మెహర్. తెల్లని నైలెక్స్ చీర, అదేరంగు బ్లౌజు, వదులుగా వేసుకున్న జడ, చెవులకు ముత్యాలు పొదిగిన రింగులు, చేతులకు ముత్యాల గాజులు వేసుకున్న మెహర్ రవీంద్ర కంటికి అప్సరసలా కనపడింది. అతని చూపులలోని ఆకలిని, ఆరాధనను గమనించిన మెహర్ మరింత వయ్యారంగా, శరీరంలోని ఒంపులన్నీ అతనికి కనపడేలా నడుస్తూ వెళ్లి కారులో కూర్చుంది. ఆమె పక్కనే కొంచెం దూరంలో రవీంద్ర కూర్చున్నాడు.

రవీంద్ర చెల్లాచెదురౌతున్న మనసును కుదుట పరుచుకుంటానికి తాపత్రస్తులా ప్రయత్నిస్తున్నాడు.

మెహర్ తన శరీరంలోని అణువణువు లోను ఉప్పొంగుతున్న కోర్కెలను అణచుకోవటానికి ప్రయత్నించింది. విఫలురాలౌతోంది.

డ్రైవరు ఉండటంవల్ల వాళ్ళిద్దరూ ఎక్కువగా మాట్లాడుకోవటానికి అవకాశం లేకపోయింది.

సగందూరం పోయిన తరువాత రవీంద్ర మెల్లగా అన్నాడు. "మెహర్! మా యింటికి నిన్నెందుకు తీసుకు వెళ్తున్నానో తెలుసా?" అన్నాడు.

"ఊఁహూఁ. తెలియదు. చెప్పండి." అంది అతని కళ్ళలోకి చిలిపిగా చూస్తూ.

"ప్రేయసీ ప్రియులుగా మనం జీవించేందుకు నోచుకోలేకపోయినా, కనీసం స్నేహితులుగానైనా మనం ఆజన్మాంతరం కలిసి ఉందాం. నీకు దూరంగా నిన్ను చూడకుండా ఉండే శక్తి నాకు లేదు. అందుకే నువ్వు మా ఫామిలీ ఫ్రెండువు కావాలి మా యింటిలో ఒకదానివి కావాలి ఆ మాత్రం తృప్తినైనా నాకు లభించేటట్టు చెయ్యి మెహర్!" అన్నాడు.

మెహర్ కళ్ళ వెంబడి నీళ్లు తిరిగినయ్.

సమాధానం చెప్పకుండా ముఖం పక్కకు తిప్పుకుంది. ఆమె శరీరంలో కోరికల వేడి, మనసులో ఆవేదన మంటలు రెంటికీ మధ్య నలిగిపోతూ నిస్సత్తువగా కూర్చుంది మెహర్.

రవీంద్ర యింటి ముందు కారాగింది.

లోపలికి వెళ్ళగానే రవీంద్ర చెల్లెలు సరళ ఎదురు వస్తూ వచ్చింది.

"అన్నయ్యా! ఈ మేనా మెహర్ అంటే! అబ్బ ఎంత అందంగా ఉందో!" అంది.

మెహర్ చిరునవ్వు నవ్వింది. కాని ఆ నవ్వులో జీవం లేదు.

"చదువుకుంటున్నావా?" అడిగింది మెహర్.

"ఇం. టెన్త్ క్లాసు చదువుతున్నాను. కూర్చోండి. మా వదినను పిలుచుకు వస్తాను" అంటూ తుర్రున లోపలికి పరుగెత్తింది సరళ.

"మీ చెల్లెలు చాలా చలాకీగా ఉందే" అన్నది మెహర్.

"ఔను మరి. నా చెల్లెలు కదూ!" అంటూ నవ్వేడు రవీంద్ర. "అది పుట్టగానే మా అమ్మా నాన్నా యిద్దరూ పోయేరు. కాని ఆలోటు కనపడనీయకుండా లక్ష్మి దానిని ఎంతో గారాబంగా పెంచింది. పదిహేనేళ్లు నిండినా యింకా పసిపిల్లలానే చూసుకుంటుంది సరళని" అన్నాడు రవీంద్ర.

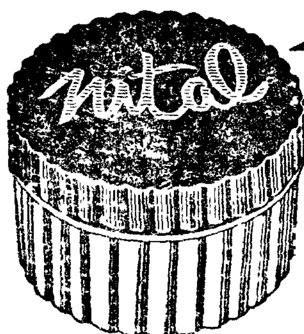
అతనలా తన భార్యని గురించి మెచ్చుకుంటూ చెప్పటం ఎందుకో బాధనిపించింది. మెహర్‌కి.

ఇంతలో "డాడీ, డాడీ" అంటూ పదేళ్ళ కుర్రవాడు, ఏడేళ్ళ పిల్ల బయటకు వచ్చేరు.

"ఆంటీకి నమస్తే చెయ్యండి." అన్నాడు రవీంద్ర.

"నమస్తే ఆంటీ" అంటూ యిద్దరూ ఏక కంఠంతో పలికేరు.

"నమస్తే" అంటూ మెహర్‌కూడా చేతులు జోడించింది. అలా నమస్కరించటం అలవాటు లేనందున వెంటనే

ఉత్తమమయిన మొటిమల మందు
నిటిల్
మందుగల మొటిమల మలము

- 2 శాతము మాత్రమే గంధకముకల మలము
- సూక్ష్మజీవులను నశింపచేయును
- విటమిన్ 'ఎఫ్' మొటిమల గుర్తులను పోగొట్టి చర్మమును నున్నగా మెత్తగా చేయును.

గార్లిక్ ఫామ్ (ప్రై) లిమిటెడ్
యూని డిస్ట్రిబ్యూటర్స్ ప్రైవేట్ లిమిటెడ్

సిగ్గు పడింది.

ఇంతలో లక్ష్మి రెండేళ్ళ కొడుకుని ఎత్తుకుని బయటకు వచ్చింది.

"రా లక్ష్మీ! నేను "మెహర్" అని రోజూ చెప్తుంటానే .... గఫర్‌ఖాన్ గారి గారాల పట్టి— ఆ పిల్లే యీమె. ఈవిడ నా భార్య లక్ష్మి...." అంటూ యిద్దరినీ ఒకరినొకరికి పరిచయం చేసేడు రవీంద్ర.

రెండుచేతులూ జోడించి విభ్రమంగా చూస్తూ నిలబడింది మెహర్.

లక్ష్మిది నిమ్మపండు రంగు శరీర ఛాయ. భారీవిగ్రహం. బర్మా ముడిలో కదంబమాల. నుదుట నయాపైసంత పట్టుని కుంకుమ బొట్టు. మెడలో నాలుగు పేటల చంద్రహారం, రెండు పేటల పుస్తెలతాడు, నల్లపూసల దండ నిండుగా ఉన్నాయ్. ముదురాకు పచ్చ రంగులో ఉన్న వెంకటగిరి జరీ చీర, కుంకుమ రంగు జాకెట్టు ధరించింది. చెవులకు ముత్యాల దిద్దులు, రెండు చేతుల నిండా ఆరేసి బంగారు గాజులమధ్య ఆరు మట్టి గాజులుకూడా ఉన్నయ్.

ఆమె ముఖం ఎంతో ప్రశాంతంగా, గంభీరంగా ఉంది.

ఆమె ముఖం వంక చూస్తున్న కొలదీ తన మనసులో ఎంతో వెలితి, అసంతృప్తి ఉన్నట్లు గ్రహించింది మెహర్. తన కెందుకలా అనిపిస్తోందో తనకే అర్థం కావటం లేదు.

"కూర్చోమ్మా! కూర్చో! నిలబడ్డా వెందుకు? నిన్ను చూస్తుంటే మా రెండో చెల్లెలు ఉన్నేళ గుర్తుకు వస్తోంది. అది అచ్చు నీలాగే ఉంటుంది." అన్నది లక్ష్మి. ఆమె అలా ఆప్యాయంగా మాట్లాడేసరికి మెహర్ కళ్ల చెమర్చినయ్.

మెల్లగా కూర్చుంది. నౌకరు ఏవేవో తినుబండారాలు తెచ్చేడు కాని అవేమీ తినలేక పోయింది మెహర్. కొంచెంగా టీ మాత్రం తాగింది.

తరవాత లక్ష్మి "రా! మా యిల్లు చూద్దువు గాని" అంటూ మెహర్‌ని లోపలికి తీసుకు వెళ్ళింది. లక్ష్మి, సరళ యిద్దరూ మెహర్‌కి యిల్లంతా చూపించేరు. లక్ష్మి ఆమె ఉన్నంతసేపూ ఏదో ఒకటి మాట్లాడు తూనే ఉంది. కాని ఆమె మాటలు ఎంతో మృదువుగా, నెమ్మదిగా ఉండటంవల్ల ఆమె మాట్లాడి నట్లే అనిపించదు. కాని సరళ అలా కాదు. మాట్లాడినది కొంచెంసేపైనా గలగల మాట్లాడేస్తుంది. ఎదుటి వ్యక్తికి మాట్లాడేందుకు తావీయకుండా.

ఇంటిలోని వస్తువులూ, అలంకరణ ధనిక కుటుంబానికి చెందిన హిందువుల యిళ్ళలోలానే ఉంది. వెంకటేశ్వరుని కాలెండరు దగ్గరనుండి పీనస్ శిల్పం వరకు రకరకాల వస్తువులు యింటి గోడల మీద. బల్లల మీద ఉన్నయ్.

చివరకు రవీంద్ర పైంటింగ్సు ఉన్న గదిలోకి వెళ్ళేరు. గ్ ్తులో అడుగు పెట్టగానే ఎదురుగా తన ఎత్తుపై జాలో

తన తైలవర్ణచిత్రం చూస్తూనే విభ్ర మంగా నిలబడిపోయింది మెహర్.

"అలా చూస్తావేం? అది నీ బొమ్మే" అంది లక్ష్మి నవ్వుతూ.

'అన్నయ్య వేసిన బొమ్మ చూసి మీరు చాలా అందంగా ఉంటారని నేను అప్పుడే ఊహించుకున్నాను. కాని ఆ బొమ్మకంటేకూడా మీరు యింకా బాగున్నారు ' అంది సరళ.

మెహర్‌కి తన చిత్రాన్ని చూసుకోవటానికి రెండు కళ్ళూ చాలవనిపించింది. కాని అదేపనిగా చూస్తే వాళ్ళిద్దరూ ఏమనుకుంటారోనని చూసీ చూడనట్లు ఆ గదిలో ఉన్నంతవరకు పరిశీలనగా ఆ చిత్రాన్నే చూసింది మెహర్.

రవీంద్ర యేదో మామూలు ఆర్టిస్టు అనుకుంది కాని యింత గొప్ప చిత్రకారుడని ఊహించనుకూడా లేదు. తన శరీరంలోని ప్రతి సౌందర్యరేఖను, తన శరీరఛాయలోని వివిధరకాల 'షేప్స్' ని ఎంత చక్కగా చిత్రించేడు! ఆ చిత్రాన్ని చూస్తుంటే తనకే మతిపోతోంది. అంతటి సౌందర్యం తనలో ఉన్నదని తనకే తెలియదు అందుకే కాబోలు రవీంద్ర భార్యని, ముగ్గురు పిల్లలనుకూడా మర్చిపోయి, తనని అంత వెర్రిగా ప్రేమిస్తున్నాడు. కళాకారుడికి తప్ప మరెవరికి అర్థమవుతుంది సౌందర్యంలోని మహిమ?

దంత క్షయం ఉండదు!

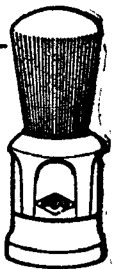
స్టాండర్డ్, డీలక్స్, సూపర్, జూనియర్ మరియు ...
తరగతులలో హార్డ్
మీడియం మరియు సాఫ్ట్ రకములలో లభిస్తాయి.

ఆర్యన్ టూత్ బ్రష్
ఎక్కువ బాగా శుభ్రం చేస్తుంది—
ఎక్కువ కాలం మన్నుతుంది.

ఇంకా ఇప్పుడు ఆర్యన్
షేవింగ్ బ్రష్-ఇది

అంత గొప్ప కళాకారుడి ప్రేమను పొందటం నిజంగా తన అదృష్టం. కాని తానకని ప్రేమను నిలుపుకోగలదా!

మెహర్ లక్ష్మివంక చూసింది. ఒక్క-క్షణంపాటు ఆమె భాకీవిగ్రహాన్ని చిత్రంలోని తన సుకుమార శరీరంతో పోల్చుకుని చూసేసరికి లక్ష్మి ఆమె కంటికి ఎంతో అసహ్యంగా కనిపించింది.

కాని లక్ష్మి ముఖంలో తాండవిస్తున్న ప్రశాంతత, నైర్మల్యం ఆమె మనసును వెంటనే లోబరుచుకున్నయ్. లక్ష్మి తన ముందు అందంలో ఎందుకూ కొరగాని మాట నిజమే! కాని తనలో లేనిది తాను జీవితంలో ఎన్నడూ పొందలేనిదీ, కలలో కూడా తాను చేరుకోలేనిదీ ఏదో ఒక మహత్తమైన భావముద్ర లక్ష్మి ముఖంలో స్పష్టంగా కనిపిస్తోంది.

అందుకే లక్ష్మిని అసహ్యించుకోలేక పోతోంది తను. ఆమెను చులకనగా చూడలేకపోతోంది.

పైగా ఆమెను చూస్తుంటే తనలో యేదో భయం, భక్తికూడా ఏర్పడుతున్నయ్.

"ఏమిటలా పరధ్యాన్నంగా ఉన్నారు? మా యిల్లు నచ్చిందా! మీ యిల్లు యింతకంటె చాలా అందంగా ఉంటుందని మావా రన్నారు. మా డ్రైవరు కూడా చెప్పేడు" అంది లక్ష్మి.

ఆమె అమాయకత్వం చూస్తుంటే సిగ్గనిపించింది మెహర్ కి.

ఆమె మనసులో ఏదో అశాంతిగా, అలజడిగా ఉండటంవల్ల అక్కడ ఒక్క-క్షణంకూడా ఉండ బుద్ధికాలేదు మెహర్ కి. తన మనసులో ఏదో కల్మషం ఉన్నట్లు దేవాలయంవంటి ఆ యింటిలో తనకి స్థానంలేనట్లు ఊహించుకుని పరితపించింది ఆమె హృదయం.

"ఇంక వెళ్తానండీ! చాలా పొద్దుపోయింది. మావాళ్లు నాకోసం యెదురు చూస్తుంటారు" అంది మెహర్.

"అలాగే. వెళ్ళమ్మా! అప్పుడప్పుడు వస్తూండు" అన్నది లక్ష్మి.

వెళ్ళబోయే ముందు "తప్పకుండా వస్తాను కదూ?" అనడిగింది సరళ.

"ఆంటీ, టాటా!" అంటూ పిల్లలు ముగ్గురూ వీడ్కోలు చెప్పేరు.

"మా యిల్లంతా చూసినట్లేగా? ఇంక పద. ఇంటిదగ్గర దింపుతాను" అన్నాడు రవీంద్ర నవ్వుతూ. తెల్లగా, పొందికగా ఉన్న ఆతని పలువరస వంక ఓసారి చూసి వెంటనే లక్ష్మి ముఖంలోకి చూసింది మెహర్. చిరునవ్వుతో వెలిగిపోతున్న లక్ష్మి ముఖంలో మొట్టమొదట ఆమెకు కనపడింది ఎఱ్ఱగా మెరిసిపోతున్న కుంకుమ బొట్టు తన గుండెలోని రక్తం ఒక్కొక్క బొట్టూ పోయి ఆమె ముఖాన్ని కుంకుమరేఖలా అలంకరిస్తున్నట్లు అనిపించింది మెహర్ కి.

వెంటనే కళ్లు వాల్చుకుని "పదండి, వెళ్దాం" అన్నది రవీంద్రతో.

ఇన్‌క్రిమిన్ ఇవ్వండి...
అది అధిక ఆహారమును అధిక పెరుగుదలగా మారుస్తుంది.

ఇన్‌క్రిమిన్* టానిక్
పెద్ద పిల్లలకు (ఐరన్‌తో కూడిన)
ఇన్‌క్రిమిన్ సిరప్—175 మి.లీ. & 57 మి.లీ.
పసి బిడ్డలకు 15 మి.లీ. ఇన్‌క్రిమిన్ డ్రాప్స్

ఇన్‌క్రిమిన్ దళంలో చేరండి...
పెరుగుదల నిచ్చు ఆకలి పొందండి!
అన్ని మందుల షాపులలో లభించుచున్నది
* అమెరికన్ సయానమిడ్ కంపెనీ వారి రిజిష్టర్డ్ ట్రేడ్ మార్కు

ఇద్దరూ కారులో కూర్చున్నారు. కారు రివ్వున సాగిపోతోంది. ఆ వేగం ఆమెలో ఏదో ఉత్తేజాన్ని కలిగించింది. రివ్వున వచ్చి శరీరాన్ని తాకుతున్న గాలులు నిప్పులా కాలిపోతున్న ఆమె దేహంలోని ఉష్ణతను మరింత ఉధృతం చేసినయ్. ఆమె చాలాసేపు మౌనంగా కళ్లు మూసుకుని కూర్చుంది. రవీంద్రకూడా కారు డ్రైవ్ చేస్తూండటంవల్ల రోడ్డువంకనే తదేకంగా చూస్తున్నాడు.

కళ్లు మూసుకున్నప్పుడల్లా మెహర్ మనోనేత్రం ముందు ఎఱ్ఱగా జ్వలిస్తున్న లక్ష్మి నుదుటిమీది కుంకుమరేఖ, రవీంద్ర గదిలోని తన చిత్రమే కదలసాగినయ్. ఆ రెండు బొమ్మలూ ఒకదాని వెంట ఒకటి పోటీపడుతూ ఆమె కళ్ళముందు పరుగుపెడ్తూంటే ఆ వేగాన్ని చూసే శక్తిలేక చటుక్కున కళ్లు తెరచింది మెహర్.

"డాక్టర్!" అంటూ సీటుమీదకు వంగి అతని మెడచుట్టూ చేతులు వేసింది మెహర్.

వేడిగావున్న ఆమె అరచేతులను చూసి ఆమె మనశ్శరీరాలలోని తీవ్రతను గ్రహించగలిగిన డాక్టర్ జవాబుగా ఎడమ చేతిని వెనుకకు పోనిచ్చి, ఆమె పెదవులను వేళ్ళకొనలతో స్పృశించేడు.

"డాక్టర్! నా రవీంద్రా! నేను భరించలేను. ఈ స్థితిని నేను భరించలేను. ఎన్నెక్కడికైనా తీసుకువెళ్లు డాక్టర్! ఈ మనుషులందరికీ దూరంగా నన్నెక్కడికైనా తీసుకుపో. ఇంటికిమాత్రం వద్దు" అంటూ అతనిచేతిలో ముఖం పెట్టుకుని ఏడ్చింది మెహర్.

మృదువుగావున్న ఆమె కపోలాలు అతని చేతిని, మెడని కప్పివేసి, అతని మనసుకు గిలిగింతలు పెడ్తోంది. ఆమె శరీరంనుండి వస్తున్న వింత పరిమళాలు అతనిని మత్తెక్కిస్తున్నయ్.

కొద్ది నిమిషాల అనంతరం ఊరికి దూరంగా నిర్మానుష్యంగా ఉన్న ప్రదేశంలో కారాగింది.

కారుదిగి మెహర్‌వంక చూసి "రా!" అంటూ రెండుచేతులూ చాపేడు రవీంద్ర.

మరుక్షణమే అతని బాహువులలోకి వాలిపోయింది మెహర్.

తెల్లని నైలెక్సు చీర వెన్నెట్లో మెరిసిపోతోంది. ఆ పల్చని చీరమాటున అస్పష్టంగా కనపడుతున్న సౌందర్యసీమలన్నిటినీ స్పృశిస్తూ ఆమెను రోడ్డు దాటించి, చాలాదూరం తీసుకుపోయేడు రవీంద్ర. పచ్చని ఆకు చెప్పులు వేసుకున్న మెహర్ కఠినంగావున్న నల్లరేగడి నేల మీద పొలాలమీదుగా నడుస్తూ అతనితో నడచింది. ఆమె యింక నడవలేక వెంటనే కూలబడింది.

"రవీంద్రా! నా డార్లింగ్!" అంటూ అతనిని దగ్గరకు లాక్కుంది. "రవీంద్రా! ఈరోజు రంజాన్! అల్లా సాక్షిగా చెప్తున్నాను. నేను నీ దానినే! నా సమస్తం

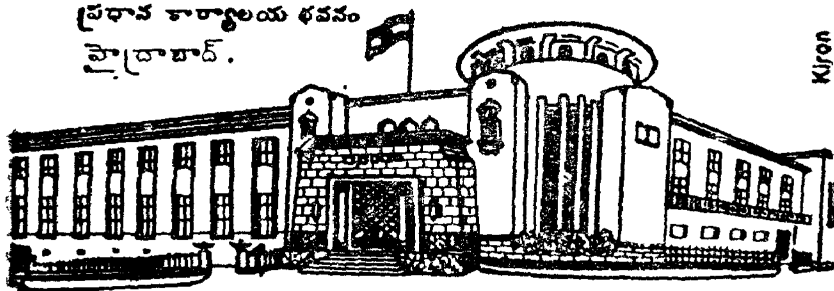
మీ సేవాభిలాషి

స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ హైదరాబాద్

స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ హైదరాబాద్‌తో మీరు వ్యవహరించేటప్పుడు, మీరు సామాన్యమైన బ్యాంకింగ్ సౌకర్యాలన్నీ పొందుతారు. అంతేకాదు. మరో ప్రత్యేకత కూడా!

మీ గురించీ, మీ ఆర్థికవిషయాల గురించీ వ్యక్తిగతంగా మేము తీసుకునే శ్రద్ధే ఈ ప్రత్యేకత. మేము చూపే శ్రద్ధ విషయంలో, మాకు ఏ ఒక్కరూ తక్కువ వారనిపించరు. సేవచేయటమే మా లక్ష్యం. ఆ సేవనే సకాలానికి, సామర్థ్యంతో, సగౌరవ ప్రదంగా అందజేస్తాము.

ప్రధాన కార్యాలయ భవనం
హైదరాబాద్.

స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ హైదరాబాద్

నీకు అర్పిస్తాను. నువ్వు లేకుండా ఒక్క-
క్షణంకూడా బ్రతకలేను నేను. నీ కభ్యం
తరం లేకపోతే నేను నిన్ను పెళ్ళిచేసు
కుంటాను. మా మహమ్మదీయులలో
పురుషుడు నలుగురు భార్యలను ఉంచుకో
వచ్చు నేను నీకు రెండవ భార్యగా ఉండ
టానికి సిద్ధంగా ఉన్నాను" అన్నది.

"మెహర్! నువ్వు ఆవేశపడు
తున్నావు....' అంటూ ఆమెను గట్టిగా
కౌగలించుకుని మరింత ఉద్రిక్తపరచేడు
రవీంద్ర. "నేను హిందువుని. ఇద్దరు
భార్యలు .."

'లేదు ఆవేశపడటం లేదు. ఈ
వెన్నెలసాక్షిగా యీ పచ్చనిచెట్ల సాక్షిగా
నేను నీ దాన్నని ప్రమాణం చేస్తున్నాను
నువ్వు హిందువుగా ఉండదల్చుకుంటే
ఉండు. నా కభ్యంతరం లేదు. నీకు
భార్యగా కాలేకపోయినా నీ ప్రేయసిగా నే
జీవితాంతం ఉంటాను. నాకు నువ్వు
కావాలి. నువ్వు కావాలి అంతే! ఆ తరు
వాత యేమైనా పరవాలేదు"

వివశమౌతున్న ఆమె శరీరాన్ని తన
సొంతం చేసుకున్నాడు ఆమెలోని సౌంద
ర్యాన్ని తనలో లీనం చేసుకున్నాడు
రవీంద్ర.

అలా కాలగమనాన్నికూడా మర్చి
పోయి ఎంతసేపున్నారో వారికే తెలియదు.

చివరికి రవీంద్రే "ఇంక వెళ్దామా,
మెహర్? మీవాళ్లు నీకోసం యెదురు
చూస్తూండవచ్చు మరీ ఆలస్యమయితే
మా యింటికి ఎవరినైనా పంపిస్తారేమో
కూడా" అన్నాడు.

"ఈ అందమైన కలలోనుండి ఆ
రసహీనమైన జీవితంలోకి పోవాలంటే
చాలా బాధగా ఉంది రవీంద్రా! ఈ
లోకంతో సంబంధం లేకుండా యిద్దరం
యిలాగే కలకాలం ఉండిపోతే, యీ
వెన్నెల ఎప్పటికీ యిలాగే నిల్చిపోతే
ఎంత బాగుండును!" అంది మెహర్
మత్తుగా

"ప్రేమికులందరూ అలాగే అనుకుం
టారు మెహర్. కాని వాళ్ళకోసమని
ప్రకృతి తన ధర్మాన్ని మార్చుకోదు
గదా!"

"అబ్బో! నీకు కవిత్వం కూడా
వస్తోందే."

"నీవంటి సౌందర్యరాశి ఒడిలో ఒరిగి
పోయినప్పుడు ఎంతటి బుద్ధిహీనుడికైనా
కవిత్వంకూడా వస్తుంది"

"నువ్వు మాట్లాడుతుంటే గంటల
తరబడి అలా వింటూ ఉండాలనిపిస్తుంది
రవీంద్రా! మనం ఒక్క పదిసంవత్సరాల
క్రితం పరిచయముంటే ఎంతో బాగుండు నని
పిస్తోంది"

"ఏం, ఇప్పుడుమాత్రం యేం తక్కు-
వయిందని"

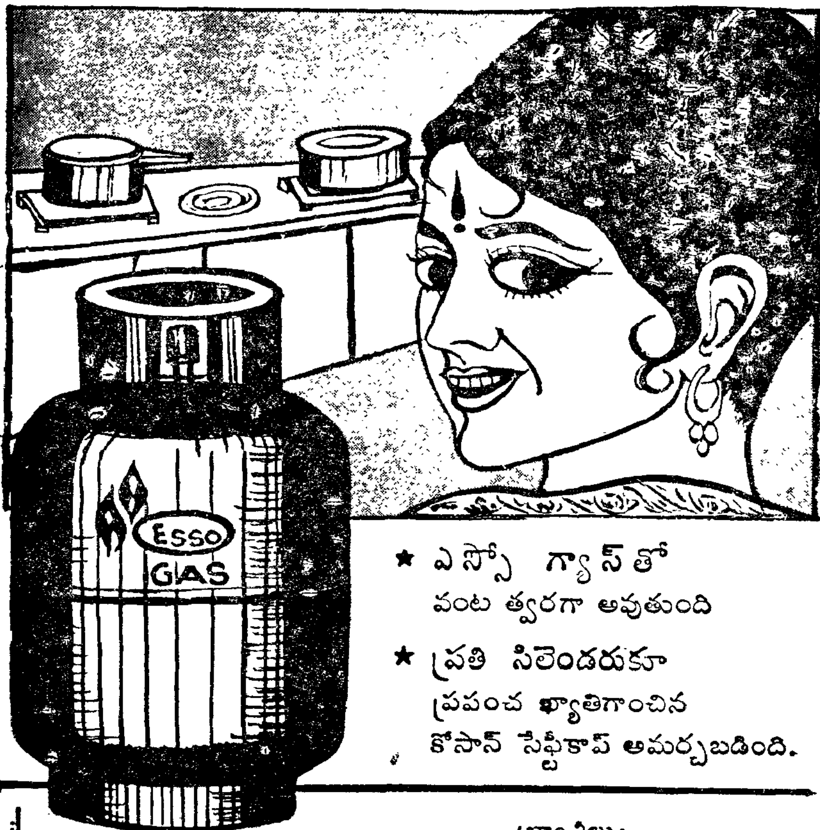
"నువ్వు పూర్తిగా నావాడివి కావాలి.
నాకు తప్ప నీ హృదయంలో మరోస్త్రీకి
స్థానం ఉండటాన్ని నేను సహించలేను"
అంటూ అతని మెడచుట్టూ రెండుచేతులూ

యు

ట్విన్ సిటి గ్యాస్ కం.

(కోసాన్ గ్యాస్ కంపెనీవారి ఏజంట్లు)

62-బి, సర్దార్ పటేల్ రోడ్, సికింద్రాబాదు-3 ఫోన్: 76600

షో రూమ్:

86, సరోజినీ దేవి రోడ్
తాజ్‌మహల్ హోటల్ ఎదురుగా
సికింద్రాబాదు.

బ్రాంచీలు:

4-1-881/7, తిలక్ రోడ్	ఫోన్ 42586
15-9-311, అఫ్జల్‌గంజ్	ఫోన్ 42629
16-6-68, చాదర్‌ఘాట్	ఫోన్ 52400
ఆంధ్ర బ్యాంక్ ఎదురుగా, విద్యానగర్	ఫోన్ 35419
సత్యా టాకీస్ వద్ద, అల్వాల్	ఫోన్ 79009
గోల్డు స్పాట్ వద్ద, అమీర్ పేట	ఫోన్ 32901
భారత్ హెవీఎలెక్ట్రికల్స్ రామచంద్రపురం	

వేసి అతని హృదయంలో ముఖాన్ని దాచుకుంది మెహర్.

"ఓహో. నీ భయం నా కర్థమయిందిలే! నా భార్య లక్ష్మిని గురించి కదూ నువ్వనేది! దానిని నేను ఏనాడూ ప్రేమించలేదు. పెద్దళ్లు పెళ్లిచేసేరు కనుక దానితో కాపురం చేస్తున్నాను. అంతే నా మనసులో సూదిమొనంతకూడా స్థానం లేదు లక్ష్మికి. సరేనా?"

"నిజంగానా రవీంద్రా? నువ్విలా మాట్లాడతావని నేనూహించనే లేదు. అసలివ్వాళ నీ కింత దగ్గరగా ఎందుకు వచ్చేనో తెలుసా లక్ష్మిని చూస్తున్నంతసేపూ నాలో ఏదో తెలియని జెలసి ప్రవేశించి నన్ను పిచ్చిదానిని చేసేసింది. ఆమె చిరునవ్వు, ఆమె ముఖంలోని ప్రశాంతత అవన్నీ చూస్తుంటే నీవంటి భర్తను పొందటంవల్లనే కదా ఆమెకంత గర్వం! అనుకున్నాను ఆ భావాన్ని నేను భరించలేకపోయేను. నా సొత్తును ఆమె అపహరించినట్లు ఫీలయ్యేను. ఆమెను చూస్తున్న కొలదీ నువ్వు నాకు ఎంతో దూరమైపోతున్నట్లు భయం వేసింది. ఏమైనా సరే ఆమెనుంచి నిన్ను దూరంచేసి నావాడిగా చేసుకోవాలనీ, నిన్ను నా సొంతం చేసుకోవాలనీ అనిపించింది."

రవీంద్ర నవ్వేడు "ఎంత పిచ్చిదానివి, మెహర్! నువ్వింకా పసిపిల్లవే!" అన్నాడు.

"కావచ్చు. అందుకే మీరు నాకంతగా నచ్చేరు. నా కెందుకో నా వయసులోని మగ పిల్లల మీద మోజులేదు. వాళ్ళను చూస్తుంటే నాలో ఎలాటి శృంగార భావాలూ కలగవు. నా తోటి అమ్మాయిలందరిలానే వాళ్ళుకూడా స్నేహితుల్లా కనిపిస్తారు అంతే! మనిద్దరి మధ్య వయోభేదం ఎక్కువగా ఉన్నా మీ మీద నాకు కలిగిన ఆకర్షణకి ఒక కారణం. నా స్వభావం నాకే చిత్రంగా ఉంది."

ఇంతలో ఎక్కడో ఫెళఫెళమంటూ ఒక్క ఉరుము ఉరిమింది. ఇద్దరూ ఉలికిపడి ఆకాశంలోకి చూసేరు. తామంత వరకు గమనించలేదు. ఆకాశంనిండా దట్టంగా అల్లుకుపోతున్నాయ్ నల్లని మేఘాలు. ఆ మబ్బుల చాటునుండి అప్పుడప్పుడు తొంగిచూస్తున్నాడు చందమామ.

"వర్షం వచ్చేట్టుంది. పద" అన్నాడు రవీంద్ర కంగారుగా.

మెహర్ కూడా లేచింది.

ఇద్దరూ వడివడిగా అడుగులువేస్తూ పొలాలు దాటుకొని రోడ్డువైపుకు నడచేరు. ఎంత త్వరగా నడచినా కొన్ని పెద్దపెద్ద చినుకులు వాళ్ళమీద పడినయ్.

కొద్దిగా తడిసిన బట్టలతో యిద్దరూ వెళ్ళి కారులో కూర్చున్నారు. కారు రివ్వున సాగిపోయింది.

కారులో కూర్చునంతసేపూ మెహర్ రవీంద్ర ఒడిలో తలపెట్టుకునే ఉంది. తమ వీధిలోకి కారు ప్రవేశించేసరికి చటు

యూ

క్కున లేచి కూర్చుంది. అప్పటికే వర్షం పెద్దదయింది. తనింకా రవీంద్ర ఒడిలో నుండి లేవకముందే ఎవరో తనకి పరిచయమైన వ్యక్తి తన ప్రక్కనుండే వెళ్ళటం గమనించింది. పూర్తిగా లేచి కూర్చున్నాక అతనెవరో గుర్తుకువచ్చేడు అతను దర్జీ గోపాలం. రాత్రి పదిగంటలు దాటటంవల్ల షాపు మూసేసి యింటికి బయల్దేరినట్లున్నాడు గోపాలం. అంత వర్షంలోనూ పరుగు పెడ్తూనే అతను కారు లోకి తొంగిచూసేడు. అందులో సందేహం లేదు. గోపాలం తనని చూసేడు! మెహర్‌కి అంత చలిలోనూ ముచ్చెమటలు పోసినయ్. కాని వెంటనే మొండిధైర్యం తెచ్చుకుంది.

"చూస్తే నాకేం? నేను ప్రేమించిన వ్యక్తిని. నన్ను ప్రేమించిన వ్యక్తిని కావాలనుకున్నాను. నా వాడిని చేసుకున్నాను. అందులో తప్పేముంది?" అనుకుంది.

ఇంటిముందు కారాగగానే డోర్ తెరచుకుని బయటకు వచ్చింది మెహర్. కుండపోతగా వర్షం కురుస్తున్నా లెక్క చెయ్యక అక్కడే నిలబడి తడుస్తూ లోపలికి ముఖం పెట్టింది మెహర్. రవీంద్ర ఆమె పెదవులపై చిన్నగా ముద్దు పెట్టుకున్నాడు. "ఇక త్వరగా లోపలికి వెళ్ళు తడిస్తే జ్వరం వస్తుంది. రేపు త్రీ పీ పెస్‌లో కలుసుకుందాం... సాయంత్రం ఐదు గంటలకు" అన్నాడు.

ఆరోగ్య, అనారోగ్య పరిస్థితులలో
లోధ్ర
మహిళలు ఆధారపడునది
ఆరోగ్య సౌభాగ్యములను
70 సంవత్సరముల పైగా
ప్రసిద్ధినొందినది
కేసరి కుటీరం
(ప్రైవేట్) లిమిటెడ్
రాయపేట మద్రాసు-14
ఏజెంట్లు సీతారామ జనరల్ స్టోర్సు (ఏజన్సీస్)
విజయవాడ సికిందరాబాదు మధుర
బెంగుళూరు

మా ఇతర ఔషధములు:-
గర్భపోషణకు, సుఖ ప్రసవమునకు
గర్భరక్షక
వేవిళ్ళకు, మలబద్ధకమునకు:
మాదీఫల రసాయనం
ప్రసవానంతరం బలమునకు,
క్షీరవృద్ధికి:
సౌభాగ్య శొంఠి.

మెహర్ లోపలికి పక్కగెత్తుకుంటూ వచ్చింది. ఆమె వచ్చేసరికి యింట్లో అంతా నిద్రపోతున్నారు.

నౌకరు తలుపు తీసేడు. "భోజనం వడ్డించమంటారా?" అనడిగితే వద్దని చెప్పి తన గదిలోకి వెళ్ళిపోయింది మెహర్.

తడిసిన నైలెక్సు చీరలో పాలరాతి శిల్పానికి చైతన్యం వచ్చినట్లు ఆమె నడుస్తూ వెళ్తుంటే వెనుకనే నిలబడి గుడ్లప్పగించి చూసేడు నౌకరు.

మెహర్ గది తలుపులు బిగించి నిలువుటద్దం ముందు నిలబడింది. అద్దంలో తన ప్రతిబింబాన్ని చూసుకుంటుంటే తనకే ఎంతో మనోహరంగా ఉంది. రవీంద్ర స్పర్శ కలగటంవల్ల తన శరీరంలోని అణువణువూ సౌందర్యంతో నిండిపోయినట్లనిపించింది.

ఇప్పుడు తను కన్యకాదు. కొద్ది గంటల క్రితం మెహర్‌కీ యిప్పటి మెహర్‌కీ పోలికే లేదు.

ఆ ఆలోచన ఆమెకు సంతోషాన్నీ, భయాన్నీ, ఉద్రేకాన్నీ కలిగించింది

అలా ఎంతోసేపు అద్దం ముందే నిలబడి తనని తాను పరిశీలనగా చూసుకుంటూ అలసిపోయి చివరకు ఆ తడి గుడ్డలతోనే మంచంమీద వాలిపోయింది మెహర్.

బయట పెళపెళమనే ఉరుములు, మెరుపులు. కుండపోతగా కురుస్తున్న వర్షం.

గదిలోపల మెత్తని పరుపుమీద తడి గుడ్డలలో వళ్లు మరచి నిద్రపోయింది మెహర్.

11

రోజులు దొర్లిపోతున్నాయ్. రవీంద్రా మెహర్‌ల ప్రణయ జీవితం ఆరు నెలలపాటు రసభరితంగా సాగిపోయింది. ఆ ఆరు నెలలలోనూ పరస్పరా లింగనంలో మైమరచిపోయి ఉన్న గంటలు యిట్టే నిముషాల్లా దొర్లిపోయి నట్లనిపించేవి. దూరంగా ఉన్న గంటలు యుగాలుగా తోచి బాధ పెట్టేవి

రవీంద్రతోటి అనుబంధం సన్నిహిత మౌతున్న కొలదీ, అతని మీద మరింత ఆకర్షణ కలుగుతోంది మెహర్‌కి. రవీంద్ర స్పర్శ తప్ప ప్రపంచంలోని యే యితర విషయం కూడా ఎంతో అర్థ హీనంగా, కనపడుతోందామెకు పొరపాటున ఒక్క రోజు ఏదైనా పని మీద ఉండి రవీంద్ర మెహర్‌ని చూడలేక పోయేడో ఆమె ఆ రోజల్లా భోజనం చేసేది కాదు నిద్ర పోయేది కాదు. రాత్రల్లా ఒంటరిగా గదిలో కూర్చుని వెక్కి వెక్కి ఏడ్చేది. మర్నాడు ఎట్టాగా వాచిన కళ్లతో పీక్కుపోయిన ముఖంతో కనపడే మెహర్‌ని చూసి ఆశ్చర్య పోయేవాడు రవీంద్ర.

(ఇంకా వుంది)

Published by A. [illegible] Rayudu at No. 1, Arcot Road, Madras-26
and Printed by G. Veera Brahmam at his Anuradha Acchagam,
146, T. H. Road. Madras-21.

ఇదిగో ఒక నిరపాయమైన తలనొప్పి బిళ్ల!

అవేదన్®

ఆశ్చర్యకరమైన ఎపెప్‌గలది

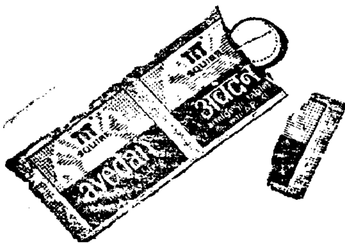
(ఎన్-అసిటైల్-పి-అమినోఫినాల్)

తలనొప్పి బిళ్లను వేసుకొనుటకు భయపడి మీరు ఎన్ని సార్లు తలనొప్పిని ఎక్కువ సేపు అనుభవించారు?

అవేదన్ మీ తలనొప్పికి నిరపాయమైనది. ఎందుకంటె, దానిలో ఆశ్చర్యకరమైన ఎపెప్ ఉంది. అవేదన్‌తో చికాకైన చెడు ఫలితములు కలుగవు. దానితో ఉపశమనము కలుగుతుంది—త్వరగా మరియు నిశ్చయముగా.

కనుక తలనొప్పిని పోగొట్టుకోండి—నిరపాయముగా. జలుబు, ఫ్లూ, యితర నొప్పులు కూడా దీనితో పోతాయి. ఎపెప్‌గల అవేదన్‌ను పొందండి.

ఆశ్చర్యకరమైన ఎపెప్‌గల అవేదన్ తలనొప్పి, జలుబు ఫ్లూలకు నిరపాయమైన, నిశ్చయమైన ఉపశమనమును కలిగిస్తుంది.

SQUIBB SARABHAI CHEMICALS

® ఇ.ఆర్. స్క్విబ్ & సన్స్ ఇన్‌కార్పొరేటెడ్ వారి రిజిస్టర్డ్ ట్రేడ్ మార్కు చిహ్నము. దీని వాడకందారు ఉపయోగదారులు కరంచంద్ ప్రేంచంద్ ప్రైవేట్ లిమిటెడ్.

Shilpi HPMA 37A/70 TEL

డెకోప్లాస్ట్

DECOPLAST

Water thinnable exterior wall paint

ఏషియన్ పెయింట్స్

విరుగుడు —

& Fifty Paise

ప్రతియింట తప్పకవుండదగిన

జిందా

తిలిస్మాత్

దగ్గు, జలుబు, తలనొప్పి
ఒళ్లునొప్పులు, కలరాకు

REMEMBER THE TRADE MARK

ఫారూఖీ

దంతమంజన్

శుభ్రతకు, ఆరోగ్యమైన దంతములకు

తయారు చేయువారు:
కార్ఖాన జిందా తిలిస్మాత్ హైదరాబాద్